

سخنان مقام معظم رهبری در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری:

جمهوری اسلامی با ظلم‌های مورد حمایت آمریکا و انگلیس و برخی کشورهای اروپایی مخالف است

مخالفت‌های مستمر آن جبهه با نظام اسلامی خواندند و گفتند: علت احساس خطر و معارضه آنها این بود که در ذات نظام دموکراسی غربی، استکبار و تجاوز و تعدی به حقوق ملت‌ها و جنگ آفرینی و خون‌ریزی بی حد و حصر برای کسب قدرت وجود دارد که شاهد آن استعمار بسیاری از کشورهای آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین در قرن ۹۱ یعنی در دوره اوج شعارها و ادعاهای آنها در زمینه دموکراسی، آزادی و حقوق بشر است.

رهبر انقلاب، مهمترین مسئله و رویکرد جبهه مردم‌سالاری اسلامی را به دلیل ماهیت اسلامی آن مقابله با این‌گونه ظلم‌ها و تعدی‌ها خواندند و در مقابل این سؤال که چرا جمهوری اسلامی با جبهه استکبار مقابله می‌کند، گفتند: ما با کشورها، دولت‌ها و ملت‌ها به خودی خود هیچ معارضه‌ای نداریم بلکه مخالفت ما با ظلم و تجاوز است که در باطن جبهه دموکراسی غربی وجود دارد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای حوادث تأسف بار غزه را نمونه‌ای آشکار از ظلم و تجاوز جبهه استکبار به صاحبان یک سرزمین و کشتار بی‌رحمانه و سنگ‌دلانه زن و کودک و نابود کردن دارایی‌ها و منابع مردم آن سرزمین برشمردند و گفتند: مخالفت جمهوری اسلامی در واقع مخالفت با چنین ظلم‌ها و جنایاتی است که با وجود آنکه نزد هر عقل و عرف و شرع و وجدان بشری محکوم است، مورد حمایت آمریکا و انگلیس و برخی کشورهای اروپایی است.

ایشان تأکید کردند: این مسئله باید روشن و معلوم باشد که جبهه استکبار، ظلم و تجاوز را کشتار را زیر نام دموکراسی، حقوق بشر و لیبرالیسم پنهان کرده است.

رهبر انقلاب با تأکید بر اینکه جمهوری اسلامی باید همواره پرچمدار و پیشگام و پیشقدم در مقابله با استکبار باشد، گفتند: پرچم مبارزه با استکبار را باید هر روز گسترده‌تر و برافراشته‌تر کنیم و در هیچ دوره‌ای اجازه ندهیم این پرچم از جمهوری اسلامی گرفته شود.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای حوادث تأسف بار غزه را نمونه‌ای آشکار از ظلم و تجاوز جبهه استکبار به صاحبان یک سرزمین و کشتار بی‌رحمانه و سنگ‌دلانه زن و کودک و نابود کردن دارایی‌ها و منابع مردم آن سرزمین برشمردند و گفتند: مخالفت جمهوری اسلامی در واقع مخالفت با چنین ظلم‌ها و جنایاتی است که با وجود آنکه نزد هر عقل و عرف و شرع و وجدان بشری محکوم است، مورد حمایت آمریکا و انگلیس و برخی کشورهای اروپایی است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری با تشریح منطق و دلایل دینی و عقلی و انسانی ایستادگی نظام جمهوری اسلامی در مقابل جبهه استکبار ضمن بیان توصیه‌های مهمی به منتخبان مجلس جدید خبرگان و مجلس جدید شورای اسلامی تأکید کردند: تشکیل مجلس جدید شورای اسلامی حادثه‌ای شیرین، امیدآفرین و با ارزشی است که منتخبان باید قدر آن را بدانند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این دیدار که آخرین دیدار دوره پنجم مجلس خبرگان با ایشان بود، با اشاره به برگزاری راهپیمایی پرشور ۲۲ بهمن و انتخابات ۱۱ اسفند، بهمن و اسفند ماه امسال را بیش از سال‌های دیگر محلّ بروز نشانه‌های مردم‌سالاری اسلامی خواندند و در تبیین منطق ایستادگی و مقابله جمهوری اسلامی با زورگویان، گفتند: تا قبل از تشکیل جمهوری اسلامی، تنها جبهه موجود در دنیا جبهه دموکراسی‌های وابسته به مشی لیبرال دموکراسی غربی بود اما با پیروزی انقلاب اسلامی، جبهه جدیدی بر مبنای مردم‌سالاری اسلامی تشکیل شد که طبیعتاً در مقابل جبهه دموکراسی غربی قرار می‌گرفت.

ایشان سر برآوردن الگوی مردم‌سالاری اسلامی در ایران را موجب به خطر افتادن منافع جبهه دموکراسی غربی و آغاز معارضه‌ها و

زکوی یاری آید نسیم باد نوری از این باداردهد خواهی چراغ دل برافروز

منت خداوندی که بار دیگر در نماد جلوه الوهیت و یگانگی خویش و در باز آفرینی طبیعت و دگرگونی احوال آفرینش آدمی را به از خود رستن و در پیوستن می طلبد.

در آغازین روزهای بهار پرطراوت روزه‌های امیدمان را برای پرتوهای امداد و توفیق الهی بر می‌کشاییم و جوانه‌های عشق و دوستی به مام میهن را برای ساختن ایرانی بهتر و آبادتر و فرداهای سبزتر فرزندان این کهن بوم بر نوید امید و شکوفایی می‌بخشیم.

پر واضح است که رسالت مهم اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی در سرعت بخشی به رشد شاخص‌های توسعه اقتصادی و رونق کسب و کارهای داخلی در سایه سار افزایش رقابت پذیری در عرصه‌های تجارت بین‌المللی، نوآوری و خلاقیت در تولید داخل جایگاهی بس والا و خطیر دارد، که این رسالت خطیر و پر بها با حمایت بخش فعال خصوصی و کاهش تصدی‌گری دولت به منظور مشارکت بیشتر مردم در تصمیم‌سازی‌ها و به کارگیری اصحاب خرد و تفکر و نیروی انسانی ماهر از سوی اتاق بازرگانی این استان از اهداف متعالی رشد اقتصادی استان آذربایجان غربی سیاست‌گذاری گردید.

از تدبیرکننده شب و روز و بی‌همتای هستی بخش، دگرگونی، تحول و بهترین احوال را در لحظات تحویل سال با تمام وجودمان تمنا می‌کنیم و آرزوی شادکامی و پیروزی همه ایرانیان نیک اندیش را در رویش بهار ۱۴۰۳ از یزدان نیکی بخش طلب داریم.

تاسم کربی
رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه

Urmia Chamber of Commerce,
Industries, Mines and Agricultural
ISSN: 1735-2649
WWW.URMIACHAMBER.IR

ماهنامه خبری و آموزشی پیام اتاق ارومیه
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه
آذربایجان غربی ارومیه، خیابان برق، پلاک ۵۰
تلفن ۰۴۴ ۳۳۴۵۹۸۳۴ - فکس ۰۴۴ ۳۳۴۵۹۸۳۳

اندیشه‌ها و تحلیل‌ها

۲۹ | احداث منطقه آزاد مشترک ایران و ترکیه،
حوزه اقتصادی استان را متحول می‌کند

به اطلاع می‌رساند نشریه پیام اتاق ارومیه در نظر دارد در راستای استفاده از نکته نظرات، دیدگاه‌ها و پیشنهادات فعالان اقتصادی و اعضای اتاق ارومیه در قالب تحلیل، مقاله در موضوعات مختلف اقتصادی صنعت، معدن، تجارت و کشاورزی و مسائل و مشکلات حوزه‌های مربوطه به فعالیت‌های تخصصی، اقدام به درج در نشریه مذکور نماید، لذا اعضای محترم در صورت تمایل، موضوع و مطلب تدوین شده مورد نظر را در قالب فایل Word به ایمیل زیر ارسال نمایند.

sj.sadatamini@gmail.com

سرمقاله

۶ الزامات اقتصاد سیاسی حمایت از تولید و سرمایه‌گذاری در کشور

تحلیل اقتصاد

۸ چرا سیاستگذاران اقتصادی از اشتباهات درس نمی‌گیرند؟

۱۰ آسیب شناسی کم‌کارآمدی مدیریت منابع آب در حوضه آبریز دریاچه ارومیه

۱۲ چرایی عقب ماندگی تولید صنعتی؟

۱۳ چهار دلیل به کژراهه رفتن سیاست

تفسیر روز

۱۴ سال تنوع سناریوهای ژئوپلیتیک و استراتژیک در اقتصاد و سیاست جهانی

نگاه روز

۱۸ چالش‌های بزرگ تولید

۳۲ | باید از تمامی فرصتها برای معرفی ظرفیت‌های آذربایجان غربی استفاده کرد

صاحب امتیاز | اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه
مدیر مسئول | امیر مسعود فاتحی
سر دبیر | سید جلال سادات امینی

هیات مشاوران علمی و پژوهشی

دکتر مسعود منصور (عضو هیات علمی دانشگاه ارومیه)
بهمن مظفر صفاری (مشاور گمرکی و تجارت بین‌الملل اتاق ارومیه)
دکتر امیر شهسوار جلاوت

فنی و هنری

عکس گزارشات | علی غیور
صفحه آرایی و اجرا | سجاد شجاعیان ۰۹۱۲۰۳۴۴۳۵۱
چاپ | مجتمع چاپ نقش جهان ارومیه

- مطالب، الزاماً بیانگر دیدگاه نظر اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه نیست.
- نشریه پیام اتاق ارومیه در ویرایش، تلخیص و تغییر عناوین مقالات پذیرفته شده آزاد است.
- هرگونه الگو برداری از عناوین و طرح‌های موجود در نشریه منوط به اجازه کتبی از اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه می‌باشد.
- نشریه مسئولیتی جهت پاسخگویی در مورد مقالات چاپ شده ندارد.
- نقل مطالب با ذکر ماخذ مانعی ندارد.

خبرنامه

19

۳۶

تولیدکنندگان توان پرداخت سود تسهیلات و مالیات راندارند

در جهان امروز

- ۲۰ برگزاری انتخابات انجمن شیرینی، شکلات و بیسکوئیت استان آذربایجان غربی
- ۲۱ برگزاری انتخابات مجمع موسسین خانه معدن استان آذربایجان غربی
- ۲۲ شصت و ششمین جلسه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان غربی
- ۲۲ امضای تفاهم نامه علمی، آموزشی و پژوهشی میان اتاق بازرگانی با دانشگاه غیرانتفاعی آفاق
- ۲۳ برگزاری چهارمین جلسه شورای عالی بسیج تجار و فعالان اقتصادی استان آذربایجان غربی
- ۲۴ حضور گسترده سرمایه گذاران خارجی در شهرستان سلماس
- ۲۴ دیدار، رییس اتاق بازرگانیاارومیه با فرمانده سپاه شهدای آذربایجان غربی
- ۲۵ شهرستان سلماس در مسیر توسعه
- ۲۵ برگزاری نهمین جلسه کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق بازرگانی ارومیه
- ۲۶ برگزاری اولین جلسه کمیته تخصصی آب و محیط زیست کمیسیون کشاورزی اتاق ارومیه
- ۲۶ هفتمین جلسه کمیسیون کسب و کار دانش بنیان اتاق ارومیه
- ۲۷ برگزاری هفتمین جلسه کمیسیون بازرگانی، گمرک، حمل و نقل و لجستیک
- ۲۷ سیب تولیدی آذربایجان غربی نیازمند توجه ویژه دستگاه های حاکمیتی است
- ۲۸ در دیدار استاندار آذربایجان غربی با وزیر اقتصاد عنوان شد:
- ۲۸ ریل گذاری و اجرای درست سیاستهای اقتصادی دولت در آذربایجان غربی

۳۳

افزایش روابط تجاری و اقتصادی اتاق بازرگانی آذربایجان غربی و اتاق بازرگانی شمال شرقی عمان

چشم انداز روز

۳۴

۸۰

چالش های اقتصاد آلمان در سال ۲۰۲۴

بررسی ویژه

- ۴۲ تهدید رشد صنعت از ناحیه سیاست پولی انقباضی
- ۴۴ خاورمیانه توسعه گرا، ایران در کجا ایستاده است؟
- ۴۸ گزارش داووس ۲۰۲۴
- ۵۴ نگاهی به پیامدهای فن آوری های انقلاب صنعتی چهارم
- ۵۶ ۲۰۲۴، سالی پیچیده و تاثیرگذار برای اقتصاد جهانی
- ۵۷ اقتصاد عربستان سعودی به «باشگاه تریلیون دلاری» پیوست
- ۵۸ ایران به لحاظ تعداد میلیاردی چهاردهمین کشور جهان است
- ۵۹ برگزاری اجلاس های منطقه ای WCF
- ۵۹ در راستای تقویت تاثیر اتاق های بازرگانی
- ۶۰ چرا ۲۰۲۴ سال خوبی برای سرمایه گذاران است؟
- ۶۲ رقابت بزرگ در عناصر کوچک
- ۶۴ چه ویژگی هایی اقیانوس هند را به منطقه استراتژیک تبدیل کرده است؟

زمینه‌ها و زمانه‌ها

تاریخ اقتصاد و تجارت ایران

- ۸۶ دریاچه‌ای که زنده و همیشه ماندگار است ...
- ۸۸ دور زدن تحریم‌ها در دوره ملی شدن نفت
- ۹۳ مهمترین اقدامات و فعالیت‌های اداره کل امور مالیاتی آذربایجان غربی

مقالات

- ۱۰۴ نقش لجستیک در مدیریت زنجیره تامین بر عملکرد صادرات
- ۱۰۶ چالش‌های ایران دیجیتال
- ۱۰۸ وضعیت جمهوری اسلامی ایران و کشورهای منطقه در آبر پروژه ترانزیتی کمربند و جاده

دیدار فرمانده سپاه شهدای استان با رئیس و اعضای هیات رئیسه و هیأت نمایندگان اتاق بازرگانی ارومیه

۳۴

مصاحبه اختصاصی نشریه پیام اتاق ارومیه با ناصر عتباتی

۹۸

پورتال آموزش و پژوهش

چکیده پژوهشی

- ۱۱۴ ارائه چارچوبی در راستای پایداری پیمان‌های صنعت و دانشگاه ...
- ۱۱۶ منطقه بندی کشور با رویکرد توسعه اشتغال پایدار چه میزانی از درآمد مالیات بر شرکت‌ها در استان ...

اخبار آموزشی و پژوهشی

- ۱۱۷ رویکرد بخش خصوصی درباره قوانین و مقررات مغل کسب و کار چیست؟
- ۱۱۸ مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق ارومیه
- ۱۱۸ دانستنیها از تحولات علم و تکنولوژی
- ۱۱۸ ۲۵ سال پس از تاسیس؛ چرا گوگل به ابرقدرت مجازی تبدیل شده است؟
- ۱۱۹ برای کند کردن روند پیری چای بنوشید
- ۱۱۹ مصرف روزانه مولتی ویتامین زوال عقل را کند می‌کند

معرفی کتاب

وضعیت جمهوری اسلامی ایران و کشورهای منطقه در آبر پروژه ترانزیتی کمربند و جاده

۱۰۸

الزامات اقتصادسیاسی حمایت از تولید و سرمایه‌گذاری در کشور

اقتصادی هم به آن اذعان کرده‌اند. برای نمونه موسسه بلومبرگ هم در گزارشی که در مورد وضعیت اقتصاد ایران نوشته بود، تاکید کرده که کمبود شدید سرمایه اصلی‌ترین مساله اقتصاد ایران به شمار می‌آید. به صورت کلی بنگاه اقتصادی منابع مالی خود را از طریق دریافت تسهیلات از بانک‌ها، فروش سهام و افزایش سرمایه از طریق عدم تقسیم سود شرکت‌ها و جذب سرمایه خارجی، تامین می‌کند.

اتاق‌های بازرگانی ایران از جمله اتاق ارومیه، هر فصل گزارشی را در خصوص موانع اصلی پیش روی کسب و کارها را از طریق پایش فضای کسب و کار و پرسشنامه‌ای که فعالان اقتصادی تکمیل می‌کنند، تدوین می‌نمایند. این گزارش در سالهای اخیر نشان می‌دهد که دشواری تامین مالی از بانکها، همواره از جمله سه مانع نخست پیش روی کسب و کارها در کنار پیش بینی ناپذیر نبودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و بی ثباتی سیاست‌ها و قوانین و رویه‌های مرتبط با کسب و کارها بوده است.

نظام تولید و پولی، بانکی کشور با مشکلاتی مواجه است. از سویی رشد بالای نقدینگی بدون رشد اقتصادی منجر به تورم‌های سالانه بالای دورقمی پشت سر هم شده است و از سوی دیگر، بنگاه‌های اقتصادی و تولیدی همواره با دشواری تامین مالی روبه‌رو بوده‌اند و بسیاری از طرح‌های کلان ملی و توسعه‌ای نیازمند تامین اعتبار هستند. تاریخ توسعه اقتصادی در کشورهای مختلف از جمله کشورهای شرق آسیا مانند ژاپن، چین و کره جنوبی و همچنین، اروپای بعد از جنگ جهانی دوم مانند آلمان و فرانسه نشان می‌دهد این کشورها ضمن تامین لوازم اصلی رشد اقتصادی از جمله برنامه‌ریزی اقتصادی و هدف‌گذاری توسعه‌ای، ترتیبات نهادی و حقوقی کارا و چابک، تکمیل بازارها و ابزارهای تامین مالی، بهبود شاخص‌های فضای کسب و کار و... از

در حال حاضر تولیدکنندگان با چالشهای متعددی مواجه هستند. یکی از مهمترین این چالشها، کمبود سرمایه در گردش و نقدینگی است. افزون بر بخش تولید، طرح‌های کلان و عمرانی نیز معطل تامین مالی هستند و به دلیل کمبود بودجه دولت عملاً متوقف شده‌اند. از سوی دیگر، در شرایط کنونی بعلت تحریم‌های اقتصادی، امکان تامین مالی خارجی به آسانی و در ابعاد بزرگ و مورد نیاز اقتصاد ایران وجود ندارد.

بیشتر بنگاه‌های اقتصادی این روزها به معنی واقعی کلمه صورتشان را با سیلی سرخ نگه داشته‌اند؛ از یک طرف باید هر ماه پاسخگوی پرداخت حقوق و مزایا به کارکنانشان باشند و از سوی دیگر باید فشارهای بی‌انتهای مالیات، تامین اجتماعی، تحریم‌ها، کمبود مواد اولیه، بی‌ثباتی بازار و... را تحمل کنند و در کنار همه اینها برای گرفتن وام، تامین مالی و سرمایه در گردش باید کفش آهنی به پا کنند و هر روز در میان موسسات مالی و بانک‌ها سرگردان شوند.

اقتصاد ایران با مشکل بسیار جدی تامین سرمایه مواجه است. متأسفانه خبری از سرمایه‌گذاری خارجی موثر نیست و با توجه به شدت و فشار تحریم‌های ظالمانه امپریالیسم غرب و آمریکا، به این زودی‌ها نیز امکان جذب سرمایه‌گذاری خارجی ممکن نخواهد بود. از سوی دیگر میزان دارایی‌های کشور برای به حرکت درآوردن موتور توسعه بنگاه‌ها در اندازه کفایت نیست. این شرایط باعث تعطیلی برخی واحدهای تولیدی یا کاهش تولید و کار با ظرفیت پایین شده است؛ نکته‌ای که گزارش شامخ اتاق ایران هم به خوبی آن را نشان می‌دهد. طبق این گزارش که از ۳ هزار بنگاه به دست آمده، درصد بالایی از ظرفیت تولید خالی مانده است. از جمله دلایل بروز این وضعیت، چالش تامین مالی بنگاه‌هاست. این وضعیت به گونه‌ای است که نهادها و موسسات بین‌المللی

هدایت اعتبار نیز در کنار دیگر ابزارهای تأمین مالی تولید استفاده کرده‌اند. نتایج پژوهش‌های اقتصادی نشان می‌دهد برای موفق بودن سیاست هدایت اعتبار توجه به مسائلی مانند تقدم تعیین سیاست توسعه‌ای بر سیاست هدایت اعتبار، توجه به نهاد راهبردی توسعه، در نظر گرفتن هدف توسعه‌ای بانک مرکزی، تقویت بخش نظارتی بانک مرکزی و جذابیت‌زدایی از بخش‌های نامولد اقتصاد بسیار حائز اهمیت است.

با توجه به تجربه جهانی، برای اقتصاد امروز ایران نیز ضرورت معماری خاص نظام تأمین مالی چندبعدی و بهره‌گیری از این سیاست برای اقتصاد ایران ضروری است. شرایط تحریمی و محدودیت دسترسی‌های داخلی، ساختار زنجیره ارزش و شرایط در سمت عرضه و تقاضا و نیز ارتباط با کشورهای همسایه از مهمترین عوامل دخیل است. با توجه به شرایط اقتصاد سیاسی کشور از جمله شرایط تحریمی و محدودیت دسترسی‌های مالی خارجی، دشواری کمبود تأمین مالی بخش‌های تولیدی توسط بانکها، سهم پایین بخش‌های تولیدی از جمله مسکن و کشاورزی از تسهیلات اعطایی، معطل ماندن پروژه‌های کلان و عمرانی کشور به خاطر عدم تأمین مالی و... از سویی و نیز، نیاز کشور به طرح‌های توسعه‌ای وزیرساختی، سیاست «هدایت اعتبار» می‌تواند پاسخی به مسائل بالا باشد. در همین راستا، توصیه‌هایی برای حل مسائل فوق ارائه می‌شود.

در این راستا مسئله و مشکل اصلی عدم توسعه کشور، تأمین مالی نیست، بلکه مقدم بر سیاست هدایت اعتبار، تعیین سیاست توسعه‌ای است. کشورهای اروپایی و شرق آسیا، ابتدا سیاست توسعه‌ای را تعیین کردند و سپس برای آن، سیاست هدایت اعتبار در نظر گرفتند. اگر سیاست هدایت اعتبار آنگونه که دیگر کشورهای جهان در پیش گرفتند، بخواهد در کشور دنبال شود، لازمه آن تعیین سیاست توسعه‌ای کشور است که پس از تعیین آن بتوان با سیاست هدایت اعتبار آن را تقویت کرد.

متولی اصلی راهبرد سیاست هدایت اعتبار، بانک مرکزی نیست. حتی سازمان برنامه نیز نیست، بلکه کشور به نهاد راهبر توسعه نیاز دارد که نقش آن، تعیین بخش‌ها و سیاست‌های توسعه‌ای است. از سویی، نهادهایی مانند بانک مرکزی، سازمان برنامه و بانک‌های متولی نیز عضو این نهاد راهبر خواهند بود و سیاست‌هایی را که این نهاد راهبر توسعه تعیین میکند، دنبال خواهند کرد. همانطور که تجربه کشورها نشان می‌دهد، یک‌پال سیاست هدایت اعتبار، اولویت‌بندی و تعیین بخش‌هایی است که نیاز به تأمین مالی دارند و این نهاد راهبر توسعه است که تعیین‌کننده آن بخش‌ها برای حمایت و هدایت اعتبار خواهد بود.

از آنجا که کشور با مسائلی مانند بیکاری، نرخ منفی تشکیل سرمایه ثابت، ساختار تولیدی ضعیف و کمبود سرمایه شدید دست و پنجه نرم میکند، نیاز است که بانک مرکزی نه تنها به هدف کنترل تورم، بلکه به اهداف توسعه‌ای بپردازد و ملاحظات هریک را در نظر بگیرد و هیچ‌کدام از اهداف را فدای دیگری نکند. در واقع، بانک مرکزی باید افزون بر کنترل تورم به بخش حقیقی اقتصاد نیز بیشتر توجه و منابع و انگیزه‌ها را به سمت اهداف توسعه‌ای هدایت کند. تجربه کشورها در سیاست هدایت اعتبار نشان داده که آنچه در این سیاست خیلی مهم است، بخش نظارتی بانک مرکزی است. تجربه کشورهایی مانند فرانسه و ژاپن نشان می‌دهد موفقیت‌آمیز بودن سیاست هدایت اعتبار در این کشورها، سخت‌گیری در سیاست‌های نظارتی بوده است که باید اتخاذ این سیاست در کشور مورد توجه قرار بگیرد که به مواردی مانند کفایت سرمایه، نسبت وام به سپرده و نسبت اهرمی ذخایر می‌توان اشاره کرد. بدین منظور، برای بانک‌هایی که با اهداف توسعه‌ای همراهی میکنند، تشویق‌هایی مانند دسترسی به وجوه نقد (ذخایر)، سقف و سهمیه‌های اعتباری خوب را در نظر گرفت. یکی از الزامات مدیریت درست سیاست هدایت اعتبار عدم جذابیت بخش‌های غیرمولد است. از آنجا که سفته بازی و فعالیت‌های غیر مولد در کشور رواج دارد، هرگونه تسهیلاتی در مسیر غیر از تولید قرار می‌گیرد.

از اینرو لازم است با سیاست‌هایی مانند مالیات بر عایدی سرمایه و جذابیت‌زدایی از بازارهایی مانند دلار، طلا، مسکن و خودرو، مسیر سیاست هدایت اعتبار به سمت حمایت از تولید بخش خصوصی، هموار شود که وزارت اقتصاد و سازمان مالیاتی (در راستای حمایت‌های مالیاتی) مهمترین نقش را در این زمینه ایفا می‌کنند. در حال حاضر بحران ناترازی برخی بانک‌ها مانعی برای اجرای موفق این سیاست است، اما دولت می‌تواند به صورت مستقل از نظام بانکی از این سیاست استفاده کند؛ بدین صورت که میزان افزایش پایه پولی در هر سال متناسب با سیاست‌های پولی مورد هدف گذاری قرار گیرد و تا حد امکان با رعایت پیش شرط‌های لازم، صرف اهداف توسعه‌ای و تولیدی شود. بطور کلی حذف تدریجی محدودیت‌ها و مخاطرات شرایط تحریمی، رفع موانع ناشی از عدم عضویت در کنوانسیون‌های بین‌المللی، گسترش رقابت در اقتصاد و به رسمیت شناختن سازوکار نظام بازار و متعادل کردن بودجه دولت، لازمه رسیدن به شرایط مطلوب در بخش تولید و سرمایه‌گذاری در کشور است که باید مدنظر سیاست‌گذاران قرار گیرد. بازگشت به نظام تدبیر می‌تواند بسیاری از بحران‌ها را حل و فصل کند. نباید امید را از دست داد.

چرا سیاستگذاران اقتصادی از اشتباهات درس نمی‌گیرند؟

دکتر جواد افشارکهن

عضو هیات علمی دانشگاه بوعلی همدان

اشاعه گسترده یافته‌های علمی در فرهنگ عمومی و فرهنگ نخبگان را مهم قلمداد می‌کند و اصولاً در قلمروهای جامعه‌شناسی سیاسی، فرهنگ عمومی و فرهنگ نخبگانی به پیگیری پاسخ درباره مساله علم‌گریزی سیاستگذاران و بی‌توجهی آنها به تجربیات گذشته می‌پردازد.

۳ فرضیه سوم: این فرضیه، وجود بوروکراسی تخصصی، مستقل و حرفه‌ای را مورد تاکید قرار می‌دهد و بر این واقعیت اصرار دارد که این بدنه بوروکراسی دولتی است که اجازه نمی‌دهد به جای یافته‌های علمی، خواسته‌های شخصی یا گروهی و تمایلات پراکنده مبتنی بر باورهای عمومی، کار جهت‌دهی به سیاستگذاری را برعهده گیرد. در اینجا، تمرکز بر ساختار سازمانی دولت و سازوکارهای بوروکراتیک کشور، کلید حل مشکل مرتبط با ناعلم‌محوری سیاستگذار اقتصادی در نظر گرفته می‌شود. در همین راستا، گاه به شکلی تقلیل‌گرایانه، ضعف در بدنه کارشناسی دولت‌ها به عنوان مقصر شکل‌گیری مساله مورد بحث معرفی می‌شود.

۴ فرضیه چهارم: این فرضیه اعتقاد را سخنداشتن سیاستگذاران به

چند فرضیه پژوهشی را مدنظر قرار می‌دهد:

۱ فرضیه اول: سیاستگذاران تابع اصول و مقتضیات یا اجبارهایی است که فراتر از حوزه اراده و اختیار و انتخاب اوست یا فائز آمدن بر آنها در جهت پیاده‌سازی رهنمودهای علمی، مستلزم صرف هزینه‌های سیاسی است که با تمایل و منافع کوتاه‌مدت و اصلی سیاستمداران در تعارض است. این قبیل پاسخ‌ها در قلمرو اقتصاد سیاسی دسته‌بندی می‌شوند و مدیران اقتصادی را افرادی تابع منافع فردی یا گروهی قلمداد می‌کنند که تبعیت آنها از اصول و یافته‌های علمی و تجربیات پیشین، نه امری بدیهی، بلکه امری بعید و تصادفی باید قلمداد شود.

۲ فرضیه دوم: اجرای سیاست‌های مبتنی بر یافته‌های علمی و تجربیات پیشین داخلی و خارجی مستلزم وجود فشارها و اصرارهایی است که از طرف جامعه به طور کلی و گروه‌های ذی‌نفع اجتماعی به شکل نهادینه و آشکار و مداوم به بدنه سیاستگذاری وارد می‌شود و آن را به سمت برگزیدن برنامه‌های حتی الامکان مبتنی بر مبانی علمی سوق می‌دهد. این فرضیه،

در روند تحولات و فرازونشیب‌های تاریخی چند دهه گذشته، دانشگاهیان و اهالی علم کم‌وبیش توانسته‌اند برخی مناصب سیاستگذاری را در اختیار بگیرند یا در حلقه مشاوران تصمیم‌سازان ارشد کشور وارد شوند. کم‌وبیش از این دسته از اهالی علم به صورت شفاهی یا مکتوب نقل قول‌هایی در قالب متون مرتبط با زندگی‌نامه‌نویسی، خاطرات، مصاحبه و... در دسترس است که وجه مشترک آنها اشاره به تبعیت نکردن سیاستگذاران از یافته‌ها و نتایج علمی در حوزه‌های مختلف تصمیم‌آفرینی اجتماعی یا اقتصادی است. به طور روشن‌تر، در زمانه حاضر نیز ممکن است این پرسش برای بسیاری از افراد مطرح شود که چرا تصمیم‌گیرندگان اقتصادی کشور در ادوار مختلف بر طی کردن مسیری تکراری اصرار دارند که در دوره‌های پیشین توسط دولت‌های مختلف پیموده شده و به نتایج نامطلوبی همچون تورم، بیکاری، رکود یا فرار سرمایه‌ها و فهرست نه‌چندان کوتاهی از بحران‌ها و ناترازی‌ها در حوزه‌های انرژی، نیروی انسانی و... منجر شده است. این نوشته کوتاه در پاسخ به این دست پرسش‌ها

به هم پیوسته‌ای تاکید دارد که بیانگر اهمیت وابستگی متقابل علوم هم چون اقتصاد، جامعه‌شناسی، سیاست و... است. به عبارت دیگر، مهم است که به نحوی فرارشته‌ای به سیاستگذاری تخصصی در قلمروهای زندگی جمعی بپردازیم.

بر این اساس، یک موضوع مهم پژوهشی در گستره سیاستگذاری عمومی در جامعه ایران مبتنی بر این پرسش است که چگونه می‌توان در فرآیند این سیاستگذاری، به یافته‌های علمی اهمیت داد و برای حل مسائل، پژوهش علمی را محوریت بخشید و همچنین سازوکاری برای انباشت تجربیات تدارک دید. به عبارت دیگر، مساله اصلی در مواجهه نهادمند با طیف مشکلات اقتصادی و اجتماعی جامعه در این قالب قابل صورت‌بندی است: در چه شرایطی می‌توان امیدوار بود که دریچه‌ای از قلمرو دانش‌ها و پژوهش‌های اصیل و راه‌گشا به سوی ذهنیت و عمل سیاستگذاران گشوده شود تا افق حل مسائل اقتصادی و دیگر مسائل مرتبط با آن روشن‌تر و امیدوارکننده‌تر باشد؟

یافته‌های علمی به پیش ببرند. علاوه بر این، تشتت‌ها در رهنمودهای ارائه شده از سوی متخصصان اقتصادی و علوم اجتماعی، برای سیاستگذاران غیر قابل درک پنداشته می‌شود و پراکندگی در رهنمودهای ارائه شده نیز می‌تواند به رغبت نداشتن سیاستگذاران در زمینه بهره‌گیری از یافته‌های علمی منجر شود.

■ نتیجه‌گیری:

این نوشته کوتاه ناظر بر توجه دادن اهالی علم اقتصاد و به طور کلی علوم اجتماعی به لزوم انجام پژوهش‌های مرتبط و موثر در زمینه روال‌های تکرار شونده و پرهزینه در حکمرانی اقتصادی کشور در خلال حدود یک‌سده گذشته (آغاز شکل‌گیری دولت مدرن ایرانی) است. در واقع علم‌گریزی و بی‌توجهی به درس‌ها و تجربیات داخلی و خارجی در فرآیند سیاستگذاری‌های اجتماعی-اقتصادی باید یک محور مهم در پژوهش‌های مرتبط با کاربردی‌سازی این علوم در نظر گرفته شود. علاوه بر این، مفهوم علوم اجتماعی در اینجا، به نحوی جهت‌دار بر کلیت

رهنمودهای علمی را مورد اشاره قرار می‌دهد. در واقع در اینجا سیاستگذاران، تردیدهای موثری نسبت به کارایی یا اثربخشی یافته‌های علمی دارند و تفسیر واقعیت را نیز غالباً به شکلی انجام می‌دهند که موید وجه نظرات علم‌گريزانه‌شان باشد. در این حالت، مشاوران علمی سیاستگذاران اقتصادی به نوعی زینت جلسه‌ها و گردهمایی رسمی و فاقد نقشی کارساز در فرآیند تصمیم‌گیری اقتصادی به شمار می‌آیند. گاه این جهت‌گیری به این شکل بیان می‌شود که شرایط کشور به اندازه‌ای خاص و منحصر به فرد است که گره‌گشایی و حل مشکلات، مستلزم عبور از راه‌حل‌های علمی یا همان نادیده‌انگاری آنها و اتکا به دانش عملی و در موقعیت است که آن هم در اختیار خود سیاستگذاران است.

۵

فرضیه پنجم: از منظر این فرضیه، جامعه علمی فاقد دستاوردهای قابل توجه یا متناسب با شرایط عینی کشور است و از این رو بهانه‌ها و راه‌های گریزی را در پیش سیاستگذاران اقتصادی می‌گذارد تا فرآیند تصمیم‌گیری را بدون توجه به

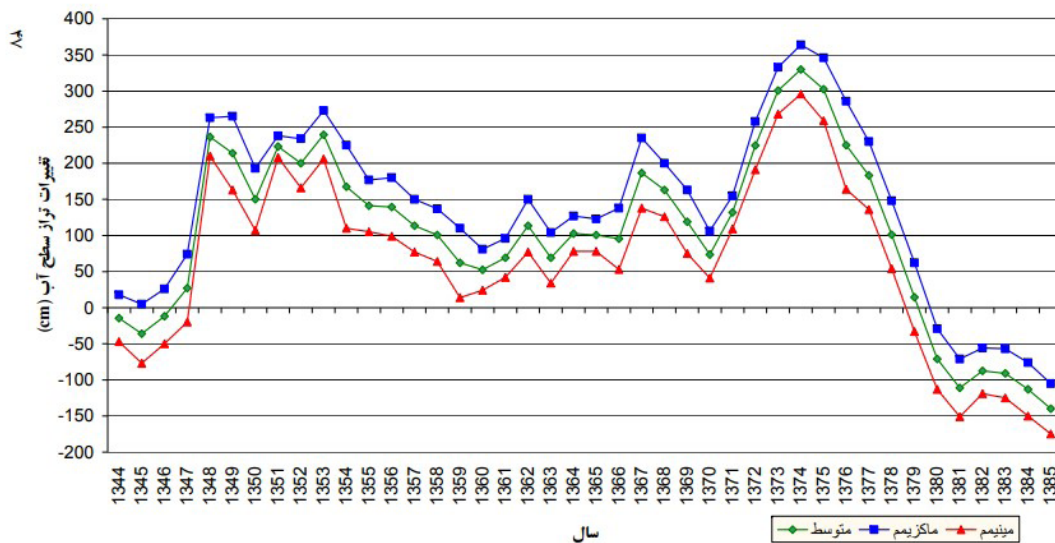
آسیب‌شناسی کم‌کارآمدی مدیریت منابع آب در حوضه آبریز دریاچه ارومیه

بهمن احمدزاده

مشاور آب و محیط زیست
اتاق بازرگانی، صنایع معادن و
کشاورزی ارومیه

احتمالاً نمودار دیرینه‌ی تراز سطح آب دریاچه که گویای نوسانات منابع آب در حوضه‌ی آبریز دریاچه باشد، برای پیشگفتار کافی است.

نمودار شماره (۴-۲) - تغییرات تراز سطح آب دریاچه ارومیه بر مبنای اشل معاونت مطالعات شرکت آب منطقه‌ای آذربایجان غربی

این گونه سپری شد. طی گذشت زمان از دوران پرآبی ۱۳۷۴ تا کنون به مدت ۲۸ سال متداوم، سطح آب دریاچه و تراز سطح آبخوانها بشدت سیر نزولی خود را آغاز کردند و ما از مردم تا مسئولین بطوریکه «هفت شهر عشق را عطار گشت ما هنوز اندر خم این کوچه ایم» و باید گفت کسی نشد دست این بیچه‌ی یتیم را بگیرد و همه از پایش گرفتند، مع الوصف در راستای آسیب شناسی مدیریت منابع آب در حوضه آبریز دریاچه ارومیه، میشود به موارد ذیل به اجمال پرداخت.

نگرانی‌های دوران پرآبی نسبت به دوران کم آبی چندان توفیر نداشته باشد و این دوران پرآبی کوتاه مدت زودگذر دیری نپایید مدیریت منابع آب را بشدت تحت تاثیر خود قرار داده و ما را به خواب گران فرو برد. تا اینکه از سال آبی ۱۳۷۵ تا امروز به مدت ۲۷ سال آبی مداوم، تراز سطح دریاچه و منابع آب سطحی و زیرزمینی سیر نزولی خود را آغاز کردند و ما فقط نظاره گر این تحولات کم آبی فقرجوش شدیم و این داستان غم انگیز منابع آب در حوضه آبریز دریاچه ارومیه در اوج ناباوری به

به نظر میرسد نمودار نوسانات تراز سطح آب دریاچه ارومیه میتواند نماد کمی و کیفی منابع آب در حوضه آبریز دریاچه ارومیه را به تصویر بکشاند. در ادامه‌ی بارشها از سال آبی ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۵ (دوران پرآبی نادر و منحصر به فرد) که مرتفع ترین پیک تراز سطح آب دریاچه ارومیه در سال آبی ۱۳۷۴-۱۳۷۵ با ارتفاع ۱۲۷۸ متر نسبت به تراز سطح آبهای آزاد اتفاق افتاد. بطوریکه جاده‌ها و روستاهای حواشی دریاچه تحت تهدید آبرفتگی قرار گرفت. چنین به نظر میرسد دغدغه‌ها و

IRAN PARADISE

LAKE URMIA

برو و اجتناب ناپذیر است بطوریکه مطمئن پیگیری پرونده‌های آب و خاک به عهده ی فرزندان و شاید نوه هایشان باشد.

■ پیشنهادات به آسیب شناسی مطروحه

- ۱- رعایت اصول چرخه هیدرولوژی در حفظ و صیانت از منابع آب و دریاچه ارومیه
- ۲- تجهیز تمام اراضی به امکانات آبیاری کم مصرف در کوتاه ترین زمان، بدون بروبیاهای طاقت فرسا در ادارات مرتبط
- ۳- تغییر الگوهای آبیاری پرمصرف با طی مسیر اداری بدون بوروکراسی‌های رایج و به شکل مدرن و فورس ماژور
- ۴- تغییر الگوهای کاشت به همراه تکنولوژی‌های مربوطه با مدیریت زمان برای بخش کشاورزی
- ۵- ترویج و آموزش‌های بی وقفه در دهیاری‌ها یا کوچه پس کوچه‌ها و قهوه خانه‌های روستاها
- ۶- نیمه خصوصی کردن توزیع منابع آب با بکارگیری میرآب‌ها و با حمایت دولتی
- ۷- تحویل شیرآلات الکترونیکی به منازل شهری و روستایی بطور رایگان از محل احداث سد‌ها

تمام در جلسات و محافل علمی و اجتماعی از طرف متولیان‌ش مطرح ولی در بوته ی عمل ننشست امروز که ما به آخر خط رسیدیم، هنوز و هنوز آبیاری غرق آبی حداقل در نود درصد مزارع باغی و زراعی حکم رانی میکند و این امر، نهایتاً بی مسئولیتی مدیریت‌های وقت را نشان میدهد و مزید بر آن به دلیل عدم همراهی تکنولوژی، خیلی از مزارع تجهیز شده به آبیاری‌های کم مصرف تحت تخریب قرار گرفتند.

■ الگوهای کاشت تغییر نیافته

■ الگوهای کاشت نیز مثل الگوهای آبیاری کم مصرف بطور جدی در دست اجرا قرار نگرفت و یا جایگاه خاص خود را نیافت و این اصل نیز با حرکت لاک پشتی تاثیر گذار نگردید.

■ شبه بوروکراسی اداری

کشاورزان عزیز تولیدکننده که به هر دلیل به امور آب و جهاد کشاورزی برای اجرای آبیاری‌های کم مصرف یا سایر امورات مراجعه می‌کنند، این مسیر اداری حداقل شش ماه و زیادتر زمان نیاز دارد و جمع آوری مدارک مورد نیاز از قبیل شناسنامه و مدارک خود و پدر و پدربزرگ‌ها و ورثه‌ها و استعمال‌ها امری زمان

بی مهری آب و هواشناسی و کاهش نزولات جوی به جرات میتوان گفت بیشترین سهم کم آبی را بایستی به تغییرات آب و هوا و کاهش نزولات جوی اختصاص داد و در این مجال به توصیف بیشتر نیاز نیست و دست بشر در تغییرات آب و هوایی بسیار کوتاه هست.

■ عدم توجه به چرخه ی اصولی منابع آب:

عدم نگرش عالمانه به چرخه اصولی منابع آب، مدیریت منابع آب را با مشکلات جدی مصادف میکند. لذا در مکتب هیدرولوژی چرخه پارامترهای موثر در هواشناسی چنین تعریف شده است به ترتیب بارش و جریان در سطح و تغذیه ی آبخوانها و احیاء برکه‌ها و تالاب‌ها و دریاچه‌ها پشتوانه و زیرساخت، احیای منابع آب بوده و این چنین در سرلوحه ی هیدرولوژی قرار گرفته است. که متأسفانه تمهیدات بکارگرفته در این منابع آب از احیای کلیه ی دریاچه‌ها متمایز گردید و این امر موجب افزایش تبخیر و کاهش سطح آب دریاچه و آبخوانها و سدها گردید.

عدم تغییر الگوی آبیاری‌های پرمصرف این کلید واژه‌های دوست داشتنی ۲۸ سال

PRODUCTION

99

دکتر برزین جعفرتاش

چرایی عقب ماندگی تولید صنعتی؟

در سال‌های اخیر مساله حمایت از تولید و توسعه اقتصادی در کانون توجه مقامات سیاسی کشور قرار گرفته است؛ به طوری که مجموعه‌ای از سیاست‌های سال‌های اخیر با همین دغدغه اقتصادی وضع شده‌اند. با این حال به دلایلی که در ادامه می‌آید لزوماً این شعارها و گفتمان اقتصادی حامی تولید در بستر سیاستگذاری اقتصادی کشور چندان ظهور و بروزی پیدا نکرده‌اند. در ادامه با اشاره به مصادیقی از رویکردهای ضدتولیدی نظام حکمرانی اقتصادی کشور نشان می‌دهیم که اگرچه در شعار حمایت از تولید اولویت دارد، ولی در عمل شرایط به گونه دیگری رقم می‌خورد.

منابع طبیعی تا حدی توسعه نیافتگی بخش تولیدی و مولد اقتصاد را جبران می‌کرد؛ ولی با وجود تحریم‌ها و کاهش درآمدهای دولت، سیاست‌های توزیعی دولت محدود شده و وجود یک بخش تولیدی قوی و توسعه یافته به یک ضرورت تبدیل شده است.

مثال‌های فوق نشان می‌دهند که به رغم شعارهای مرتبط با حمایت از تولید، در عمل حکمرانی اقتصاد ضدتولیدی است. به عبارت دیگر بنگاه‌های تولیدی در شرایط اقتصاد کلان نامناسب مانند بی‌ثباتی نرخ ارز و تورم بالا باید این سیاست‌های ضدتولیدی دولت را نیز تحمل کنند. نکته اینجاست که بسیاری از مشکلات اقتصاد کلان نیز ناشی از تضعیف بخش تولیدی است. در واقع این رویکرد ضدتولیدی حکمرانی اقتصادی کشور چرخه شومی (تضعیف تولید کاهش قدرت خرید تشدید کنترل‌های قیمتی و نظارتی تضعیف تولید) را ایجاد کرده است که به رغم تمام حرف‌ها و شعارها درباره حمایت از تولید، در حال تخریب شالوده اقتصاد کشور است. به باور برخی از صاحب‌نظران توسعه، اثر ساختارهای توزیع قدرت (استقرار سیاسی) بر سیاست‌ها و نهادها بیشتر از شعارها و ایده‌ها است و به نظر می‌رسد این نکته در خصوص موضوع حمایت از تولید هم صادق باشد.

سال‌ها اشاره می‌کند که تا امروز هم ادامه دارد. او با اشاره به مخالفت دولت وقت با صادرات دام زنده به کشورهای حاشیه خلیج فارس خاطر نشان می‌کند که باید با صادرات دام ایرانی، اعراب حاشیه خلیج فارس را به گوشت بره دامنه‌های زاگرس عادت دهیم تا زمینه توسعه صادرات و صنعت دامپروری کشور فراهم شود و از آن طرف در صورت کمبود گوشت برای مصرف داخل، مردم از گوشت دام پرورشی یا وارداتی استفاده کنند. این ایده -در آن زمان و حتی امروز- ایده نامحسوس است. ممنوعیت مداوم صادرات کالاها و محصولات مختلف، از گوشت و مرغ گرفته تا سیب، پیاز و وکیوی نشان دهنده این موضوع است که همچنان «مصرف امروز» به «تولید و سرمایه‌گذاری و توسعه اقتصادی در آینده» ارجحیت دارد.

در مثالی دیگر می‌توان به واکنش هر ساله دولت در قبال کمبود برق در تابستان یا گاز در زمستان اشاره کرد که در هر دو مورد اولویت با قطع انرژی شهرک‌های صنعتی و بنگاه‌های تولیدی است. این رویکرد نشان از ناخودآگاه حکمرانی اقتصادی کشور می‌دهد که مصرف و مصرف‌کننده مقدم بر تولید است. در حالی که اگر تولیدی نباشد، پولی هم برای مصرف کردن نیست. نکته اینجاست که در سال‌های قبل توزیع درآمدهای نفتی و سایر

اولین و شاید بدیهی‌ترین سیاست ضد تولیدی، مساله قیمت‌گذاری دولتی است. طبق مصوبه ۴۸۰۲۱ و ابلاغیه ۱۵۱۷۸۰ مورخ ۱۳۹۷/۶/۱۰ وزیر صنعت زمینه را برای قیمت‌گذاری تمام کالاهای تولیدی و وارداتی به شکل تعیین نرخ یا تعیین قاعده توسط سازمان حمایت فراهم کرد. در حال حاضر به گفته حسین هرورانی، کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۵ نهاد قیمت‌گذار در کشور داریم. در حال حاضر دولت به صورت تعیین قیمت یا ابلاغ معیارهای تعیین قیمت در قیمت‌گذاری تعداد بسیار زیادی از کالاها و خدمات مداخله می‌کند. این رویه ضدتولیدی، به ویژه در دورانی که شاهد تورم بالا هستیم، باعث ضرر و زیان هنگفت بخش تولیدی می‌شود.

از دیگر سیاست‌های ضد تولیدی دولت می‌توان به تغییر مداوم سیاست تجاری اشاره کرد. برای مثال ممنوعیت صادرات محصولات کشاورزی در پی افزایش قیمت این محصول در بازار داخلی یکی از عوامل مهم ضرر و زیان بخش کشاورزی است. اینکه صادرات کیوی، مرکبات، چای، برنج و حتی دام زنده گاهی با محدودیت ناگهانی صادرات مواجه می‌شود، امکان برنامه‌ریزی و توسعه را از این صنایع می‌گیرد. دکتر علینقی عالیخانی، وزیر اقتصاد دهه ۴۰ ایران به اختلاف نظر جالبی در آن

چهار دلیل به کتر راه رفتن سیاست

سید محمد رضا دادگستر

پژوهشگر سیاستگذاری عمومی

از زیر بار مشکلات اجرایی شانه خالی کرده و آنها را به عنوان «مشکلات شخص دیگر» معرفی کند.

پرهیز از خطای سیاستگذاری در سه موقعیت امکان پذیر است. نخست زمان آماده سازی سیاست در مرحله طراحی است که سیاستگذار باید هوشیارانه از طراحی سیاست معیوب اجتناب ورزد که عموماً به دلایلی مانند درک ضعیف از مساله، دانش ناکافی در زمینه اجرا و اهداف نامشخص (و حتی متناقض) و فقدان پشتوانه سیاسی رخ می دهد. موقعیت دوم ردیابی است. سیاستگذار باید واحدهای تخصصی اجرای سیاست را بنا نهد که به صورت مستمر پیگیر پیشرفت سیاست ها در عرصه اجرا هستند. همچنین انطباق سیاست های بخشی نهادهای زیرمجموعه دولت با استراتژی کلان آن را بررسی می کنند. موقعیت سوم پشتیبانی است. هنر سیاستگذار در این بخش آن است که از شنیدن ارائه عملکردهای معمول نهادهای اجرایی فراتر رود و به طور مستقیم وارد گفت و گو با کارکنان دولت شود که در خط مقدم اجرا مشغول خدمت رسانی هستند. آنها به ظریفی از سیاستگذاری در عرصه اجرا آگاهند که سیاستگذار معمولاً تسلطی بر آن ندارد. در اینجا می توان مشخص کرد که چگونه سیاستگذار قادر است از سیاست، به ویژه سیاست های بلندمدت با ماهیت پاسخ به مسائل پیچیده، حمایت و پشتیبانی کند.

دردسرفرین خواهد بود. **۳ سومین عامل**، همکاری ناکافی است. هر سیاستی، به جز ساده ترین اقدامات روتین دولت ها، نیازمند همکاری مستمر میان مجموعه ای از عوامل اجرایی در بالادست و پایین دست میدان سیاستگذاری است؛ مانند سازمان های ارائه دهنده خدمات، کارکنان دستگاه دیوان سالاری و مخاطبان اصلی سیاست ها. طراحی و اجرای سیاست در صورتی از خطا مصون خواهد بود که بر بستر فرآیند یکپارچه - و نه به صورت مجزا از یکدیگر - انجام شود که در اکثر مواقع چنین چیزی یک آرزوست نامودی از واقعیت عینی.

۴ عامل چهارم، ابهامات موجود در چرخه سیاستی است. بیشتر سیاست های مهم مستلزم تغییرات در یک دوره طولانی هستند که لازمه آن وجود جو پایداری از حمایت سیاسی است. با این حال تجربه نشان می دهد که اراده سیاستگذار برای هدایت سیاست بلندمدت در طول زمان از بین می رود. سیاستگذار اغلب در زمان دریافت اعتبار برای قوانین تصویب شده فعال است؛ عمدتاً تلاش می کند

همیشه می توان فهرستی از موارد شکست دولت ها تهیه کرد؛ فهرستی که احتمالاً در نظر اکثر افراد طولانی تر از موارد موفق عملکرد سیاستگذار بوده است. اما چرا احتمال افتادن برنامه های دولت در دام خطا بالاست و چگونه می توان از آنها اجتناب کرد؟ باب هادسون، استاد مرکز مطالعات خدمات سلامت دانشگاه کنت که در زمینه سیاستگذاری سلامت و بهداشت پژوهش می کند و تسلط بسیاری بر تجربه سیاستگذاری در مورد بریتانیا دارد، با توجه به موارد شکست سیاستی این کشور نظیر اصلاحات سرویس سلامت ملی (NHS) اشاره می کند که چهار عامل مشترک را می توان در موارد شکست سیاستگذاری شناسایی کرد.

۱ عامل نخست، انتظارات بیش از حد خوش بینانه است. دولت ها عادت دارند منافع سیاست های خود را بیش برآورد و هزینه ها و مخاطرات آنها را - به ویژه در عرصه اجرا - کم برآورد کنند. آنها همچنین عنصر زمان را دست کم می گیرند. در نتیجه در بهترین حالت پروژه هایی اجرا می شود که بودجه عمومی را به هدر می دهند و در بدترین حالت از پروژه هایی غیر عملی رونمایی شود.

۲ عامل دوم، حکمرانی پراکنده است. اختلاف بین سطوح ملی و فروملی سیاستگذاری و اجرا باعث می شود تا مراجع دارای اقتدار سیاسی در سطح محلی، سیاست ها و قوانین را در نسبت با زمینه های اجتماعی خاص محدوده خود و سبک های اجرای محلی سیاست تفسیر کنند که در نهایت سیاست اجرا شده را به پدیده ای متمایز از نیت قانونگذار تبدیل می کند. هادسون اشاره می کند که این چالش حتی در کشور متمرکزی مانند بریتانیا هم وجود دارد. دولت ها معمولاً توجه کمی به شیوه های از پایین به بالای اجرای سیاست دارند که این عدم شناخت برای آن

۲۰۲۴

سال تنوع سناریوهای ژئوپلیتیک و استراتژیک در اقتصاد و سیاست جهانی

چندقطبی، دولت‌ها و شرکت‌ها مجبورند به شیوه‌های مختلف ریسک فعالیت را پایین بیاورند. چطور؟ با اتخاذ سیاست‌های صنعتی‌ای که تولید داخلی محصولات کلیدی را تضمین کند. این سیاست اقتصادی را بگذارید کنار سیاست‌های خارجی و امنیت داخلی کشورها در وضعیت پرتنش کنونی تا بتوانید به درک بهتری از ۲۰۲۴ برسید. دولت‌ها تلاش خواهند کرد وابستگی خارجی در اقتصاد را پایین بیاورند، و موقع سیاست‌گذاری‌های اقتصادی، اولویت را بر امنیت ملی بگذارند تا مناسبات و منافع کاملاً اقتصادی.

با قوانین سختگیرانه‌تری در حوزه‌های صادرات و واردات روبرو خواهیم شد اما طبیعتاً در این بخش تمرکز اصلی دولت‌ها روی محصولاتی خواهد بود که استراتژیک به حساب خواهند آمد؛ مثلاً شرکت‌های فعال در حوزه‌های نیم‌رسانه‌ها، شبکه‌های مخابراتی، تکنولوژی‌های انرژی‌های سبز، خودروهای برقی و بیوتکنولوژی بیش از گذشته با دخالت‌های دولتی مواجه خواهند شد. این شرکت‌ها و شرکت‌های مشابه از این پس باید در بخش تامین مواد اولیه و همچنین سرمایه‌گذاری‌های آینده خود به دولت‌ها حساب پس بدهند. در مقیاس جهانی این روند باعث می‌شود که روند گرانی و تورمی که در دوران کرونا آغاز شد ادامه پیدا کند و هم‌چنین کشورها نگذارند دستاوردهای علمی‌شان به آسانی در اختیار رقبای منطقه‌ای قرار گیرد.

تحولات چندقطبی شدن فضای ژئوپلیتیک کنونی را به سمت شکل‌گیری بلوک‌های مشخص‌تر و شبکه‌هایی از متحدان

احتمال اینکه در حوزه‌های مختلف شاهد تغییراتی عظیم در محیط ژئوپلیتیک کنونی باشیم روز به روز بالا می‌رود: آینده روابط بین قدرت‌های بزرگ (آمریکا، اتحادیه اروپا و چین) با توجه به مولفه‌ها و معادلات جهانی، همچنان نامعلوم است. به همین خاطر دولت‌هایی که به لحاظ ژئوپلیتیک مواضع متغیری اتخاذ می‌کنند قدرت بیشتری می‌گیرند، چون حمایتشان از یکی از طرفین می‌تواند تعیین‌کننده باشد.

هم از ورود ویروس به کشور جلوگیری کنند و هم دچار کمبود منابع نشوند. (مثل تجربه بسته شدن چین که جلوی مشکل در اقتصاد این کشور را گرفت اما به دیگر بازارها ضربه بدی زد چون به واردات چین وابسته بودند.) به جز کرونا، حالا مسئله رقابت جدی بین کشورها و بین بلوک‌های سیاسی را داریم. در جهانی این چنین چندقطبی و چند دسته، انتظار نداشته باشید کشورها مثل دورانی که آمریکا ابرقدرتی می‌کرد بتوانند در مسائل و بحران‌های بین‌المللی به یک اتفاق نظر هر چند شفاهی برسند. در واکنش به بحران‌های ناشی از جهان

”

سید جلال سادات امینی

حرکت به سمت جهان چندقطبی به احتمال زیاد کمک می‌کنند که روندهای کنونی تنوع بخشی در حوزه اقتصادی تشدید شوند. در دوران کرونا، شرکت‌ها و کشورها متوجه شدند که مانند گذشته نمی‌توانند به زنجیره‌های تامین (supply chains) که از نقاط دور دنیا شروع می‌شوند اطمینان کرد. کشورهای گوناگون مرزهای خود را بستند تا

فاصله می‌گیرد و به چند قطبی شدن نزدیک می‌شود، تراکنش‌های مالی بین‌المللی هم همین روند را دنبال خواهند کرد. سهم دلار آمریکا از ذخایر ارزی بانک‌های مرکزی دنیا در پایان سال ۲۰۲۰ به ۵۹ درصد سقوط کرد که در طول ۲۵ سال گذشته بی‌سابقه بوده است. (طبق گزارش صندوق بین‌المللی پول، طی سه سال بعدی سهم دلار در همان حدود ۵۹ درصد باقی مانده است.) مرکز ژاپنی «نیکی آسیا» برآورد کرده که برای اولین بار چین توانسته برای اکثر خرید و فروش‌های بین‌المللی‌اش از یوان استفاده کند و دلار به جایگاه دوم تنزل پیدا کرده است. بعد از تحریم‌های گسترده روسیه، دیگر بازارهای نوظهور هم متوجه آسیب‌پذیری خود در برابر دلار شده‌اند و تلاش می‌کنند از واحدهای پولی خود در معاملات استفاده کنند. شرکت‌ها وقتی برای ذخایر ارزی خود برنامه‌ریزی می‌کنند باید حرکت آرام به سمت جهان چندقطبی پولی را هم در نظر داشته باشند. آنچه در سال ۲۰۲۳ رخ داد، سناریوهای احتمالی ژئوپلیتیک و استراتژیک در سال ۲۰۲۴ را بسیار متنوع کرده است. جمعیتی بیش از ۴ میلیارد نفر در سال ۲۰۲۴ به انتخابات خواهند رفت. کشورهایی مانند ایالات متحده آمریکا، روسیه، انگلیس، هند، تایوان و بنگلادش به عنوان انتخابات حساس ظاهر می‌شوند. مسائل اوکراین، غزه، تایوان، برنامه هسته‌ای ایران، احتمال درگیری اسرائیل و اعراب در خاورمیانه، عدم قطعیت در قیمت انرژی و تحولات غیرمنتظره به دلیل تغییرات اقلیمی ممکن است باعث تحولاتی شود که عمیقاً سیاست بین‌المللی را تحت تأثیر قرار دهد. طی ۲۴ ماه گذشته، ۷۸ درگیری یا به طور کامل مجدداً شروع شده و یا درگیری‌های سرد موجود دوباره وارد مرحله درگیری شده‌اند. این وضعیت یکی از بارزترین عناصر شخصیت متضاد سیستم بین‌المللی است.

تغییر و تحول در سیستم جهانی همچنان نامشخص بوده و موضع آمریکا در این مقطع بسیار مهم است. چالش جدی در مقابل موقعیت جهانی آمریکا قرار دارد. واضح است که حتی اگر چین در حال حاضر تعادل نظامی را با ایالات متحده برقرار نکند، این احتمال وجود دارد که در آینده نزدیک بتواند آن را در برخی بخش‌ها متعادل کند. این وضعیت برای چین، یک موقعیت قدرت جهانی فراهم نمی‌کند، اما به عنوان یک موقعیت نظامی به

گروه‌ها و سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی همپوشانی و تداخل دارد. در سال ۲۰۲۴ شاهد تأثیر فزاینده کشورهای خواهی‌م بود که به هیچ از دو بلوک بزرگ شرق و غرب کاملاً تعلق ندارند و می‌توانند با توجه به شرایط و منافعی که به هر دو طرف نزدیک شوند. در چنین وضعیتی، بازیگران کوچکی که قصد دارند شرایط موجود را برهم بزنند و بازیگر مهم‌تری شوند فضای مانور پیدا خواهند کرد. چرا؟ چون جهان در حال ورود به نظم تازه‌ای است: ابرقدرت نظم کنونی (آمریکا) نمی‌تواند مانند گذشته شرایط را تحت کنترل داشته باشد.

با آنکه تنش‌ها میان آمریکا، اتحادیه اروپا و چین بر صحنه جهانی تأثیر خواهد گذاشت، این کشورهای کوچک بی‌طرف (کشورهایی که لزوماً با هیچ قدرت اصلی یا بلوکی متحد نیستند) در سال ۲۰۲۴ تبدیل به بازیگران پراهمیت‌تری خواهند شد. کشورها با منابع سرشار انرژی تأثیرگذار خواهند شد: عربستان سعودی و امارات متحده عربی از این گروه هستند. ترکیه هم در سال ۲۰۲۴ تلاش می‌کند بین روسیه و اوکراین میانجی‌گری کند و حضورش در قفقاز و آسیای غربی را گسترش دهد. هند در امور امنیتی به غرب نزدیک‌تر می‌شود اما به توسعه روابط تجاری با روسیه ادامه می‌دهد. برزیل تلاش خواهد کرد نقش آمریکای لاتین در صحنه جهانی را تقویت کند و این را بخصوص در بخش محیط زیست خواهیم دید.

این حرکت به سمت چند قطبی شدن بر نهادهای بین‌المللی هم تأثیراتی خواهد داشت. در چنین دنیایی پیش‌بینی رفتارهای کشورهایی که مواضع ژئوپلیتیکی‌شان متغیر است اصلاً آسان نیست چرا که آنها در حوزه‌های مختلف مواضع متناقضی خواهند گرفت و می‌شود گفت باید منتظر خلاقیت‌های ژئوپلیتیک باشیم. مثلاً هند و چین را داریم که با هم همکاری خواهند کرد تا جایگاه بریکس را بالا ببرند، همزمان هند تلاش خواهد کرد وابستگی اقتصادی‌اش به چین را کاهش دهد و تنش‌های مرزی بین دو طرف ادامه خواهد داشت. یا آمریکا و عربستان سعودی که شرکای امنیتی باقی خواهند ماند اما تنش میان واشنگتن و ریاض بر سر قیمت نفت احتمالاً ادامه خواهد داشت. طی سال آینده در سراسر دنیا روابط دیپلماتیک و اقتصادی کشورها پرنوسان‌تر خواهد شد. همچنان که جهان از سیستم تک‌قطبی

خواهد کشاند و همزمان تلاش برای کاهش ریسک به رقابت بیشتر کشورها در بخش سیاست‌گذاری‌های اقتصادی منجر می‌شود. البته این رقابت بیشتر در حوزه‌های استراتژیک اقتصاد دیده خواهد شد و گرنه در بخش‌های دیگر بلوک‌های تجاری بین کشورهای دوست تقویت خواهد شد. اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۴ چندشاخه‌تر خواهد شد.

برای نسل کنونی مدیران هیچ‌گاه مانند امروز درک ژئوپلیتیک اهمیت نداشته است. در عصر تغییرات عمیق در سیستم بین‌المللی نمی‌توان اهمیت ژئوپلیتیک را در استراتژی‌های شرکتی دست‌کم گرفت. درک ژئوپلیتیک و حضور آن در استراتژی هر شرکت می‌تواند باعث افزایش سطح رقابت‌پذیری آن شرکت شود. (رقابت‌پذیری یا Competitiveness توانایی افزایش سهم بازار و یا سوددهی و بقا در صحنه رقابت جهانی برای یک دوره طولانی است).

زنجیره‌های تامین (supply chains) به سیستم لجستیک پیچیده‌ای می‌گویند که کل مسیر از دریافت مواد اولیه، تولید محصول نهایی و توزیع آن را شامل می‌شود. در شرکت‌های بزرگ زنجیره‌های تامین عموماً در برابر تحولات ژئوپلیتیک آسیب‌پذیر هستند. روسای شرکت‌ها در دوره کنونی باید بتوانند استراتژی زنجیره تامین خود را طوری تغییر دهند که در برابر اختلالات ژئوپلیتیکی کنونی انعطاف‌پذیری بیشتری نشان دهند.

چندقطبی شدن جهان و ریسک‌گری بر رویکردهای دولت‌ها در حوزه‌های منابع طبیعی و گرم شدن زمین تأثیر خواهد گذاشت و این یعنی نیازهای شرکت‌ها برای ماندگاری، هزینه‌ها و وضعیت رقابت در حوزه کاری‌تان تغییراتی خواهد کرد. درک سیاست‌های تازه دولت و قوانین جدید و همچنین پیش‌بینی سیاست‌های بعدی از وظایف مدیران خواهد بود. در سال ۲۰۲۲ اشاره به ژئوپلیتیک و ریسک سیاسی در جلسات غیرمحرمانه شرکت‌ها رشد باورنکردنی ۶۰۰ درصدی داشت و در سال ۲۰۲۳ هم بالا ماند. با توجه به شرایط دنیا عجیب نیست که مدیران شرکت‌ها در طول سال‌های اخیر توجه بیشتری به ژئوپلیتیک نشان می‌دهند. فقط در سال ۲۰۲۳ شاهد این تحولات مهم جهانی بودیم.

در جهان چندقطبی کنونی، ژئوپلیتیک تبدیل به یک مخلوط پیچیده‌ای از اتحادها و رقابت‌ها شده است که با عضویت کشورها در

نظر می‌رسد که می‌تواند آمریکا را در منطقه خود متعادل کند، آن را به عقب براند یا وادار به عقب‌نشینی کند. از نظر اقتصادی، آمریکا هنوز هم یکی از بزرگترین اقتصادهاست. این کشور از کل اروپا و چین جلوتر است. فقط، وضعیت اقتصاد جهانی نشان می‌دهد که بسیاری از قدرت‌های منطقه‌ای و متوسط، به ویژه هند، در مقابل هژمونی اقتصادی آمریکا بطور جدی عرض اندام می‌کنند. از نظر دیپلماتیک نیز به نظر می‌رسد که برتری اخلاقی آمریکا از بین رفته است. علی‌الخصوص پس از جنگ غزه، چنین مشاهده می‌شود که دیپلماسی آمریکایی اعتبار خود را از دست داده است. هدف دولت بایدن برای ایجاد نظم بین‌المللی مبتنی بر قوانین شکست خورده و مهمتر از آن، توجیهی برای رفتار نامنظم سایر بازیگران ارائه کرده است.

یکی از ویژگی‌های برجسته حوزه ژئواستراتژی در سال ۲۰۲۴، ریسک‌زدایی است. تهاجم نظامی روسیه به اوکراین و همه‌گیری کرونا و وابستگی جهانی کشورها و چالش‌های مربوط به حوزه انعطاف‌پذیری زنجیره‌های عرضه «تولید بدون انبار» و «جهانی‌شده» را بیش از پیش مورد توجه قرار داد. به‌ویژه در برهه‌ای که تولید فقط در شمار کم‌تعدادی از بازارها متمرکز شده بود. دولت‌ها در بازگشت به شیوه‌های کلاسیک، با مشارکت در حوزه «سیاست صنعتی» یا گسترش وابستگی خود به آن قصد دارند این چالش‌ها را حل کنند. دولت‌ها به دنبال ترویج و توجیه اهمیت «تولید داخلی» به ویژه در حوزه کالاهای ضروری هستند. در بعضی از بازارها، سیاست‌های صنعتی، دارای برخی همسویی‌ها با رقابت‌های ژئوپلیتیکی تعریف می‌شوند. به همین دلیل، در سال پیش رو، رابطه بین سیاست‌گذاری در حوزه امنیت ملی یا روابط خارجی و سیاست‌گذاری اقتصادی، ادامه پیدا خواهد کرد. در تجزیه و تحلیل آینده سناریوهای جهانی شدن، «روابط ژئوپلیتیکی» و «مواضع سیاست اقتصادی کشورها» به عنوان دو عامل کلیدی و تعیین‌کننده در محیط عملیاتی جهانی شناسایی شده‌اند. احتمالاً تحولات چندقطبی به شکل‌گیری «بلوک‌های جداگانه‌تر» یا «شکل‌گیری شبکه هم‌پیمانان همسو» در آینده هدایت می‌کنند. از سوی دیگر، تغییرات مرتبط با «ریسک‌زدایی» به افزایش رقابت‌های ملی‌گرایانه در سیاست‌های اقتصادی در

بخش‌های استراتژیک، اشاره دارد، با این حال در بسیاری از موارد این سیاست‌ها در اطراف بلوک‌های تجاری سازماندهی می‌شوند. به همین دلیل، چشم‌انداز سال ۲۰۲۴ به سوی تشدید روند اخیر در جهت «چندتکه شدن اقتصاد جهانی» گام برخواهد داشت.

آشکار است که حوزه ژئوپلیتیک به یک «مولتی ورس» یا «جند جهانی» تبدیل شده است؛ با ترکیب پیچیده از هم‌پیمانی‌ها و رقابت‌های هم‌زمان، همراه با همپوشانی ارتباطات دوجانبه، منطقه‌ای و انواع دیگر از گروه‌بندی‌های ساختاری. در سال آینده، تعداد بیشتری از بازیگران نیرومند، یک ساختار جهانی پیچیده را خواهند ساخت. ایالات متحده، اتحادیه اروپا و چین به عنوان قدرت‌های بزرگ، به تداوم تأثیرگذاری در محیط جهانی خواهند پرداخت. کشورهایی که جایگاه متغیر ژئوپلیتیکی دارند و به طور پیوسته، در برابر قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای، «تغییر وضعیت» می‌دهند از جمله ترکیه، برزیل، هند، عربستان سعودی، آفریقای جنوبی که به طور ویژه با هیچ قدرت یا بلوک بزرگی هم‌سو نیستند اما به هر حال در تعامل و همکاری با همگان شرکت می‌کنند، باید در زمینه‌های بین‌المللی تأثیرگذاری بیشتری را تجربه کنند.

کشورهای کوچک‌تر و نهادهای غیردولتی نیز از امکانات برای بازسازی مرزها یا تحت تأثیر قرار دادن بخش‌هایی از ژئوپلیتیک خود بهره‌مند خواهند شد. رخدادهای مانند جنگ در اوکراین و درگیری‌های ژئوپلیتیکی در مناطق مختلف جهان ممکن است تنها به عنوان یک شروع محسوب شوند. چندجهانی شدن در روابط ژئوپلیتیکی، در سازمان‌های بین‌المللی ظهور خواهد کرد.

پیشرفت‌های فناوری در حوزه هوش مصنوعی اهمیت آن را برای رقابت‌های ژئوپلیتیکی و حوزه امنیت ملی بیشتر کرده است. از همه مهمتر، چین به سرمایه‌گذاری در زمینه تحقیقات به منظور دستیابی به خودکفایی در هوش مصنوعی مصمم است و عربستان سعودی نیز به خرید فناوری‌های پیشرفته به منظور توسعه صنعت هوش مصنوعی خود ادامه خواهد داد. بررسی یک نهاد پژوهشی در ماه اکتبر ۲۰۲۳ نشان داد که بخش قابل‌توجهی از مدیران عامل شرکت‌ها می‌خواهند برای در زمینه هوش مصنوعی سرمایه‌گذاری کنند. در این مدت،

دولت‌ها با بهترین روش‌ها به منظور تنظیم هوش مصنوعی مختلف کار می‌کنند و ممکن است به رویکردهای متفاوتی اقدام کنند. در چین، چالش‌ها از حوزه اقتصاد کلان و سیاست‌گذاری‌های مرتبط برآمده و این چالش‌ها در هر دو کشور به افزایش ریسک‌های سیاسی در بازارهای جهانی منجر می‌شوند که ممکن است در سال ۲۰۲۴ تأثیرات منفی بر ژئوپلیتیک و رشد جهانی ایجاد کنند. در سال ۲۰۲۴، تدابیر مربوط به امنیت اقتصادی به عنوان ابزار اساسی در جهت «کاهش وابستگی به رقبا ژئوپلیتیکی جهانی» در چارچوب رقابت ژئواستراتژیک به کار گرفته خواهند شد. سیاست‌های امنیت اقتصادی با سه هدف اساسی مشخص می‌شوند: «تقویت رقابت‌پذیری صنایع ملی»، «کم کردن وابستگی به رقبا ژئوپلیتیکی»، و «پشتیبانی از ثبات در حوزه سیاست داخلی». هرچند بیشتر دولت‌های اقتصادهای بزرگ جهان این اهداف را پیگیری می‌کنند، اما روش‌ها از جمله سیاست‌های تجاری و صنعتی و اقدامات اجباری اقتصادی (به این معنا که اقدامات غیررسمی محدودکننده علیه شرکت‌های خارجی) متفاوت خواهند بود. گروه G7 و چین به ادامه ارتقای سیاست‌های امنیت اقتصادی خود، از جمله غربال‌گری سرمایه‌گذاری، کنترل صادرات و اجرای اقدامات ضد اجبار متعلق به قوانین خود، پرداخته و کشورهای با قدرت متوسط مانند هند و اندونزی به ویژه بر روی «سیاست صنعتی» خود تأکید خواهند کرد. توجه فزاینده به مساله ریسک ژئوپلیتیکی به عنوان یکی از انگیزه‌های اساسی برای متنوع‌سازی در سال ۲۰۲۴ به چشم خواهد خورد. در حالی که جریان سرمایه‌گذاری به بازارهای توسعه‌یافته ادامه دارد احتمالاً دولت‌هایی که تصمیم به تعهد به «مواضع ژئوپلیتیکی پایدار با یک گروه مشخص» نمی‌گیرند و به جای آن روابط ژئوپلیتیکی و اقتصادی را با «همه قدرت‌های بزرگ جهان» حفظ می‌کنند، به «متنوع‌سازی» به عنوان یک اولویت می‌نگرند.

بر اساس گزارش موسسه World Resources Institute طی سال ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ تعداد کشورهای دچار تنش شدید آبی از ۱۷ به ۲۵ کشور افزایش یافته است. شاخص جهانی قیمت مواد غذایی از سال ۲۰۲۱ نیز در بالاترین سطح خود از دهه ۱۹۷۰ قرار گرفته است. در سال ۲۰۲۴، رقابت به منظور تأمین سه کالای

بماند. در این گزارش به فشارهای بودجه‌ای پیش روی دولت‌ها ناشی از افزایش بار بدهی‌ها و فشارهای هزینه‌ای چشمگیر اشاره شده و تأکید می‌شود که سیاستگذاران باید در کوتاه‌مدت تلاش کنند تا رشد مخارج را مهار کنند. در میان مدت نیز باید چارچوب‌های مناسب برای تضمین پایداری اقتصاد و انعطاف‌پذیری در پاسخ به شوک‌های آینده طراحی شود. کارشناسان OECD همچنین تأکید می‌کنند که باید پایه‌های رشد اقتصادی در آینده با انجام اصلاحات سیاستی به منظور بهبود نظام آموزشی، توسعه مهارت‌ها و کاهش محدودیت‌ها در بازار کار و بخش تولید (که مانع سرمایه‌گذاری و مشارکت نیروی کار می‌شوند) تقویت شوند.

به‌طور کلی تنش ژئوپلیتیک و انتخابات به‌جای از عدم اطمینان را به اقتصاد جهانی و بازارهای مالی در سال ۲۰۲۴ اضافه می‌کنند. درگیری روسیه و اوکراین همچنان فعال است. تحولات ژئوپلیتیک می‌تواند منجر به جهانی‌زدایی بیشتر و احتمالاً تکه‌تکه شدن اقتصاد جهانی شود که هر دو می‌توانند فشار نزولی جدیدی بر فعالیت جهانی وارد کنند. علاوه بر این، چندین انتخابات معنادار در سال ۲۰۲۴ برگزار خواهد شد، و در حالی که همه تحت تأثیر تنش‌های ژئوپلیتیک قرار نخواهند گرفت یا نوسانات بازار مالی محلی را ایجاد نمی‌کنند، آرای منتخب می‌تواند باعث ایجاد اختلال شود و چشم‌انداز سیاسی جهانی را تغییر دهد. همانطور که آندری شکلنیکوف، تحلیلگر مسائل بین‌المللی به وب‌سایت KP.RU گفته بود، رویداد کلیدی در سال ۲۰۲۴ انتخابات ریاست جمهوری در ایالات متحده خواهد بود. نظم جهانی در خطر خواهد بود، زیرا صاحب‌کاخ سفید باید ثابت کند که قدرت آمریکا در حال فروپاشی نیست و همانطور که بسیاری معتقدند اقتدار کشور کم‌رنگ نمی‌شود. وی خاطر نشان کرد، از استدلال‌های ثابت شده دلار و باشگاه نظامی استفاده خواهد شد. پیش از این، بانک ساکسو «پیش‌بینی‌های تکان‌دهنده» برای سال ۲۰۲۴ را منتشر کرد. همانطور که کارشناسان خاطر نشان کردند، در سال ۲۰۲۴ سرانجام مشخص خواهد شد که جهان به سوی آینده‌ای خطرناک و نامشخص می‌رود. وب‌سایت KP.RU تکان‌دهنده‌ترین پیش‌بینی‌ها را برجسته کرده است که اگر واقعاً اتفاق بیفتند بر سرنوشت کل جهان تأثیر می‌گذارد.

بر اساس گزارش سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)، تولید جهانی در سال ۲۰۲۴ کاهش خواهد یافت؛ زیرانرخ‌های بالای بهره، تورم پایدار را سرکوب کرده و در نتیجه فعالیت‌های اقتصادی را خنثی خواهد کرد. این سازمان انتظار ندارد که رشد اقتصادی تا سال ۲۰۲۵ افزایش یابد؛ یعنی زمانی که بانک‌های مرکزی پیشرو هزینه‌های استقراض را به شدت کاهش خواهند داد. تا آن زمان، پیش‌بینی می‌شود تولید ناخالص داخلی جهانی (GDP) در سال آینده ۲٫۷ درصد افزایش یابد که اندکی نسبت به ۲٫۹ درصد در سال ۲۰۲۳ کاهش خواهد یافت.

گزارش OECD حاکی از آن است که تورم در اکثر کشورهای عضو گروه ۲۰ تا پایان سال ۲۰۲۵ کاهش یافته و به نرخ هدف بانک‌های مرکزی می‌رسد. پیش‌بینی می‌شود نرخ تورم در کشورهای گروه ۲۰ از ۶٫۶ درصد در سال جاری به ۳٫۸ درصد در سال ۲۰۲۵ تنزل یافته و نرخ تورم هسته نیز در اقتصادهای پیشرفته از ۲٫۵ درصد در سال ۲۰۲۴ به ۲٫۱ درصد در سال ۲۰۲۵ کاهش یابد. با این وجود، کارشناسان سازمان همکاری اقتصادی و توسعه هشدار می‌دهند هنوز زود است به این نتیجه رسید که فشارهای قیمتی زمینه‌ای به‌طور کامل مهار شده باشند. در این میان، تشدید تنش‌های ژئوپلیتیک ریسک مهمی برای فعالیت‌های اقتصادی و وضعیت تورم در آینده نزدیک محسوب می‌شود، به‌خصوص اگر قرار باشد که منازعات در خاورمیانه در بازارهای انرژی اختلال ایجاد کنند. مقاومت فشارهای قیمتی نیز می‌تواند منجر به رشد غیرمنتظره تورم شده و فعالان بازارهای مالی را بر آن دارد که با توجه به احتمال تعویق بازنگری بانک‌های مرکزی در سیاست‌های پولی انقباضی، در قیمت‌گذاری دارایی‌ها تجدیدنظر کنند. همچنین اگر اثرات متاخر سیاست افزایش نرخ بهره در گذشته قوی‌تر از انتظار باشد، رشد اقتصادی نیز ممکن است ضعیف‌تر از برآوردها باشد.

سازمان همکاری اقتصادی و توسعه تأکید می‌کند که سیاست پولی باید کماکان محتاطانه باقی‌بماند تا اطمینان حاصل شود فشارهای تورمی زمینه‌ای به نحو پایداری مهار شده‌اند. اگرچه افت تورم فضا را برای کاهش نرخ‌های بهره سیاستی فراهم کرده است، اما توصیه شده است که موضع سیاستی در اغلب اقتصادهای بزرگ تا مدتی «محدودکننده»

بنیادی، از جمله «غذا»، «آب» و «مواد معدنی کمیاب» به شدت افزایش خواهد یافت. احتمالاً زمینه برجسته‌ترین رقابت در این حوزه برای مواد معدنی کمیاب خواهد بود که در انتقال انرژی و تأمین باتری‌های خودروهای برقی نقش بسیار حیاتی ایفا می‌کنند. چین، که زیرساخت صنعت خود را در دوره‌های کمترین تنش ژئوپلیتیک گسترش داده است، احتمالاً جایگاه استراتژیک خود را به عنوان بزرگترین پردازنده مواد معدنی جهان در دوره‌های کوتاه مدت تا میان‌مدت حفظ خواهد کرد.

مواجهه با جهان پیچیده امروز، به مراتب دشوارتر از چیزی است که پیش از این تصور می‌شد. با افزایش بحران‌های ژئوپلیتیک و رقابت کشورها در حوزه‌های صنعتی و تعرفه‌های تجاری، جهان از در هم تنیدگی پیشین خود عقب‌گرد کرده است و با تشکیل بلوک‌های نوین، پیکربندی دوباره‌ای در آرایش سیاسی-اقتصادی جهان در حال رخ دادن است. از همین رو بررسی روندهای ژئوپلیتیک و تحولات برجسته این حوزه می‌تواند چراغ راه کشورها، نهادها و فعالان حوزه اقتصاد و صنعت باشد. چندقطبی‌گرایی و کاهش ریسک همچنان چالش‌ها و فرصت‌هایی را برای کشورها و شرکت‌ها در سراسر جهان به وجود خواهند آورد. هر یک از تحولات مورد بررسی در چشم‌انداز ژئواستراتژیک ۲۰۲۴ به شکل منحصربه‌فردی بر شرکت‌ها تأثیر خواهد گذاشت و این امر نیازمند اقدامات ژئواستراتژیک خاص برای بهره‌مندی از فرصت‌ها و همچنین کاهش مخاطرات ایجاد شده توسط آنها است. نوع و میزان تأثیر، به وابستگی به بخش و مکان‌گذاری جغرافیایی شرکت‌ها و تصمیمات استراتژیک مدیران و در مقیاس کلان‌تر، دولت‌ها بستگی دارد. در این دوره از تغییرات ژرف در سیستم بین‌المللی، اهمیت ژئوپلیتیک برای تدوین استراتژی‌ها در بالاترین سطح خود قرار دارد. پیوند دادن موفق پویایی‌های ژئوپلیتیک به استراتژی یک کشور یا شرکت، به‌طور فزاینده یک مزیت رقابتی خواهد بود. تطابق استراتژی حکمرانی با یک چشم‌انداز ژئوپلیتیک چندقطبی و پیچیده‌تر، پیشبرد مدل‌های کسب‌وکار و استراتژی‌های فناوری در زمینه هوش مصنوعی (AI) و در نظر گرفتن چالش‌های داخلی در ایالات متحده و چین، و همچنین تأثیر آنها بر سایر کشورهای جهان از مواردی است که باید در چشم‌انداز سال پیش رو به آن‌ها توجهی ویژه داشت.

چالش‌های بزرگ تولید

سعید نوغانی

فعال اقتصادی

عملکرد آنها، بیشترین بینش انعطاف‌پذیری و سرعت بالاتر خواهد شد.

پایداری (مانایی): استفاده از اینترنت، آگاهی نسبت به موضوعات اجتماعی را افزایش داده است و به این ترتیب فشار بیشتری بر تولیدکنندگان برای تولید پایدارتر و با مسوولیت بیشتر برای عدم آسیب‌رسانی به محیط (تأثیرات محیطی) وارد می‌آورد.

حمل و نقل: امروزه مشتریان انتظار دارند تا شفافیت بیشتری در مورد پیشرفت محصول از محل دریافت به دست آنها برسد که در اینجا استفاده از فناوری بلاک چین توصیه می‌شود تا شفافیت بیشتری برای مشتری به ارمغان بیاورد.

موارد بالا تنها تعدادی از چالش‌هایی است که تولیدکنندگان با آنها روبه‌رو هستند. جای امیدواری است که برنامه‌هایی وجود دارد و سازمان‌ها می‌توانند برای رفع نیازها و انتظارات مشتریان، با ارائه عملکرد داده‌های مورد نیاز برای موفقیت در بازار از آنها استفاده کنند.

از نرم‌افزارهایی که شامل برنامه‌ریزی منابع سازمانی هستند، با سرعت و دقت بالاتری امکان پذیر خواهد شد.

منابع انسانی (نیروی کار ماهر): متأسفانه در آخرین بررسی‌ها و تحقیقات در سال ۲۰۲۳ پیش‌بینی می‌شود که در آینده نزدیک (شاید سه سال آینده) تولیدکنندگان برای جذب کارمندان متخصص و ماهر با مشکلات جدی روبه‌رو خواهند بود که البته در اینجا هم فناوری می‌تواند کمک بسیاری به منابع انجام دهد.

هوشمندسازی: سازمان‌ها می‌توانند با استفاده از شبکه‌ای از هرکرها، تراشه‌های ردیابی موجودی انبار (RFID)، سیستم ردیابی تلفن همراه، وای فای و اینترنت به بهبود کارایی و بهبود تجربه مشتریان خود دست یابند.

برنامه‌های سلف سرویس مشتری (دیجیتال): با این برنامه تولیدکنندگان می‌توانند راهی برای ارتباط بهتر با مشتریان و بالعکس داشته باشند.

قابلیت استفاده در سیستم سازمان‌ها؛ به‌روز کردن کارمندان هر سازمان باعث بهبود در

صنعت تولید در حال رشد مداوم است و با بهره‌گیری از فناوری‌های جدید و فرآیندهای تولیدی قدرتمند، اقتصاد نیز تقویت می‌شود، اما با این حال مشکلات زیادی در این راه وجود دارد که البته تولیدکنندگان می‌توانند با استفاده از پیشرفت‌های تکنولوژیک با اطمینان بیشتری چالش‌ها را مدیریت کنند. این ابزارها می‌توانند از مرحله تامین، تولید و افزایش بهره‌وری و در نهایت تا کاهش هزینه‌ها به تولیدکنندگان کمک کنند تا به یک توسعه پایدار برسند.

در اینجا چند چالش را که شرکت‌های تولیدی با آن مواجه هستند به صورت مختصر و کوتاه بررسی می‌کنیم.

برنامه‌ریزی: برای ماندگاری در صنعت، تولیدکنندگان نیازمند داشتن جدول زمانی برای تیم تولید هستند. با بهره‌گیری

خبرنامه

Newsletters

URMIA

Urmia Chamber of Commerce,
Industries, Mines and Agriculture

درجهان امروز

حوزه تحولات اتاق ارومیه
حوزه تحولات استان آذربایجان غربی
حوزه تحولات کمیسیون های تخصصی
حوزه تحولات منطقه ای و بین المللی

برگزاری انتخابات انجمن شیرینی، شکلات و بیسکوئیت استان آذربایجان غربی

انتخابات اعضای هیات مدیره به مدت سه سال و بازرسی انجمن بمدت یکسال انجام و راهکار و راهبرد فعالیت‌های انجمن مشخص گردید.

پس از رای گیری از میان نامزدهای هیات مدیره انجمن میرعلی هاشمی، محمد سعادت، رشید پاک نیا، رضا پیری و رحیم پیروش و بازرسی انجمن اسماعیل کاملی با کسب بیشترین رای منتخب این دوره انجمن استانی شیرینی و شکلات و بیسکوئیت آذربایجان غربی انتخاب گردیدند.

در دوره دهم ضمن برنامه ریزی‌های لازم برای تقویت تشکل‌های تخصصی تصمیم به ایجاد انجمن‌ها و کانون‌های تخصصی در مجموعه اتاق بازرگانی ارومیه گرفته اند که قطعاً تاثیر این حرکت مثبت در آینده‌ای نزدیک باعث فعال شدن فضای کسب و کار و رشد اقتصادی خواهد بود.

در ادامه مجمع عمومی انجمن شیرینی و شکلات آذربایجان غربی با حضور اعضای انجمن موسسان برگزار و در این مجمع حق ورودیه و عضویت

انتخابات هیئت مدیره «انجمن شیرینی و شکلات و بیسکوئیت استان آذربایجان غربی» با حضور رئیس و نائب رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه و اعضای هیات موسسین انجمن استانی برگزار شد.

در ابتدای این جلسه قاسم کریمی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه با اشاره به اهمیت تشکل‌ها گفت: در راستای پیگیری و رفع مشکلات فعالان بخش خصوصی، هیات رئیسه و نمایندگان اتاق ارومیه

برگزاری انتخابات مجمع موسسین خانه معدن استان آذربایجان غربی

انتخابات هیئت مدیره خانه معدن استان آذربایجان غربی با حضور رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه، نماینده واحد تشکل های اتاق ایران و اعضا هیات موسسین انجمن استانی برگزار شد.

در ابتدای این جلسه قاسم کریمی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه با اشاره به اهمیت بخش معدن در اقتصاد استان و یکی از قطب های معدن کشور گفت: بخش معدن می تواند پیشران توسعه آذربایجان غربی بوده و با توسعه حوزه معادن استان در استخراج و فرآوری محصولات معدنی

شاهد توسعه و پیشرفت آذربایجان غربی خواهیم بود.

کریمی افزود: فرآوری محصولات و استخراج های معدنی می تواند ضمن ایجاد اشتغال پایدار باعث ارتقای سطح سرمایه گذاری در منطقه می گردد و قطعاً راهبردها و روندهایی که از طریق تشکلهای تخصصی تدوین شده باشد می تواند در به هدف رسیدن اهداف توسعه موفق تر باشند. در ادامه مجمع عمومی خانه معدن استان آذربایجان غربی با حضور بیش از پنجاه نفر از اعضای انجمن موسسان خانه معدن استان که شامل معدن کاران و بهره برداران معدنی بودند، برگزار و در این مجمع حق ورودی و

عضویت و انتخابات اعضای هیات مدیره به مدت سه سال و بازرسی انجمن بمدت یکسال انجام و راهکار و راهبرد فعالیت های انجمن مشخص گردید.

پس از رای گیری از میان نامزدهای هیات مدیره انجمن، رقیه کارگر و مسعود عجمی، خداوردی دولت یاری، جمال کسبانی و رحمت الله نجف پور و بازرسی انجمن، سعید کارگر با کسب بیشترین رای منتخب این دوره انجمن استانی خانه معدن آذربایجان غربی گردیدند.

لازم به ذکر این انتخابات پس از کش و قوس های فراوان با تدبیر رئیس اتاق بازرگانی ارومیه با رعایت تمامی قوانین تشکل های اتاق ایران برگزار گردید.

امضای تفاهم نامه علمی، آموزشی و پژوهشی میان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه با دانشگاه غیرانتفاعی آفاق

تفاهم نامه همکاری های علمی و پژوهشی مشترک میان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه و دانشگاه غیرانتفاعی آفاق با محوریت ایجاد کارگروه آموزشی مشترک، توانمند سازی نیروی کار با توجه به ظرفیتها و بسترهای موجود آذربایجان غربی و روان سازی فعالیت های پژوهشی مشترک میان روسای هر دو نهاد امضا گردید.

شصت و ششمین جلسه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان غربی با حضور خاندوزی، وزیر اقتصاد و دارایی، برگزار گردید.

در شصت و ششمین جلسه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان که با حضور وزیر اقتصاد و دارایی، استاندار، معاونین و جمعی از مقامات دولتی و نیز فعالان اقتصادی استان تشکیل گردید،

قاسم کریمی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه به بیان و تشریح مهمترین مشکلات و مسائل

شصت و ششمین جلسه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان غربی

“

برگزاری چهارمین جلسه شورای عالی بسیج تجار و فعالان اقتصادی استان آذربایجان غربی

چهارمین جلسه شورای عالی بسیج تجار و فعالان اقتصادی استان آذربایجان غربی با حضور سرهنگ حسین عبدی، رئیس بسیج اصناف، بازاریان و فعالان اقتصادی استان و قاسم کریمی، رئیس اتاق بازرگانی و رئیس شورای عالی بسیج تجار و فعالان اقتصادی آذربایجان غربی و با دستور جلسه؛ تهیه و تدوین نقشه راه استراتژیک تجارت استان، احصای ظرفیتهای صادراتی و تولیدی استان به تفکیک کالا و گروههای تولیدی، بررسی مسائل و مشکلات استانی شرکتهای صادراتی در راستای پیگیریهای مقتضی و تقدیم احکام جدید اعضای شورای عالی بسیج تجار و فعالان اقتصادی آذربایجان غربی برگزار و پس از بحث و تبادل نظر اعضای شورا، تصمیمات مورد نظر اتخاذ گردید.

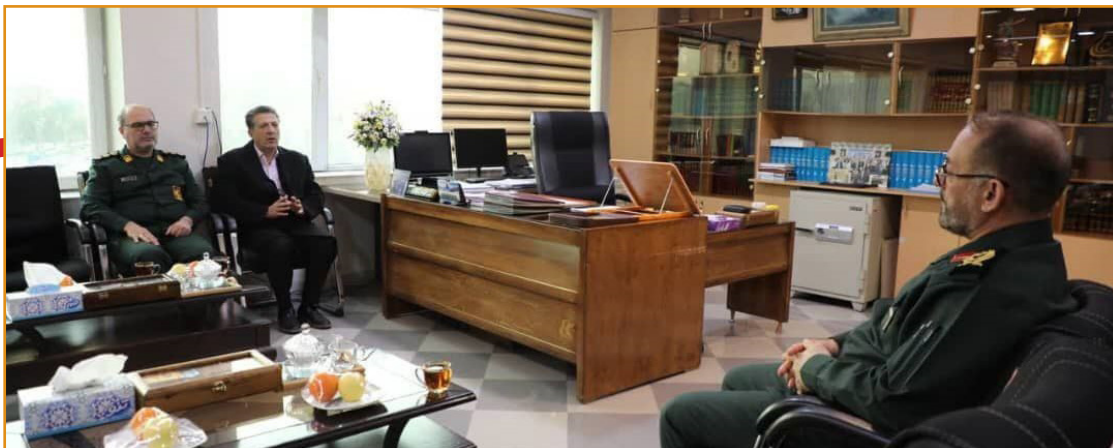
بخش خصوصی استان پرداخت . توزیع عوارض ارزش افزوده استانها از کل عوارض وصولی کشور بر اساس جمعیت استانها . استثناء نمودن جرایم مالیاتی دوران تقسیط بدهی در لایحه قانون مالیاتهای مستقیم از جرایم دیر کرد موضوع ماده ۱۹۰ قانون مالیاتهای مستقیم. درخواست خودداری سازمان اموال تملیکی با توجه به عدم انتقال کالا از وصول جریمه ۵.۲ درصد. درخواست اقدام گمرک از زمان تخصیص ارز نسبت به محاسبه زمان و مهلت مقرر ماده ۴۲ قانون امور گمرکی. درخواست ایجاد شعب بانک ملی و صادرات در اقلیم کردستان عراق و سوریه از جمله پیشنهادات رئیس اتاق ارومیه جهت توسعه اقتصادی استان به وزیر اقتصاد و دارایی بود.

“

حضور گسترده سرمایه گذاران خارجی در شهرستان سلماس

در این جلسه که با حضور سرمایه گذاران خارجی و ذبیح کاظمی فرماندار و اعضای مسئولین ذیربط برگزار شد. ضمن هماهنگی های لازم جهت احداث واحد تولیدی کود شیمیایی، مقرر گردید سرمایه گذاران با حضور در شهرستان سلماس از ظرفیت های منطقه ویژه اقتصادی و سایر ظرفیت های بالقوه شهرستان جهت سرمایه گذاری بازدید به عمل آید.

دیدار، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه با سردار محمد حسین رجبی، فرمانده سپاه شهدای آذربایجان غربی

این دیدار که با حضور سرهنگ حسین عبدی، رئیس بسیج اصناف، بازاریان و فعالان اقتصادی استان به مناسبت تبریک روز پاسدار و جانباز در محل سپاه شهدای آذربایجان غربی برگزار گردید، مسائل و موضوعات اقتصادی در حوزه تجارت و بازار مورد نظر مورد بحث و تبادل قرار گرفت.

برگزاری نهمین جلسه کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق بازرگانی ارومیه

نهمین جلسه کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق ارومیه با دستور جلسه بررسی و جمع بندی قیمت پیشنهادی حقوق دولتی معادن در جهت ارائه به معاونت معدنی صمت آذربایجان غربی و به منظور پیگیری های لازم برگزار و تصمیمات مورد نظر اتخاذ گردید.

استانی این موارد تامین خواهد شد و همچنین نیاز آبی واحد فوق الذکر نیز از محل آب های سطحی رودخانه زولا و پساب تصفیه خانه فاضلاب شهر سلماس تامین خواهد شد و تحت هیچ شرایطی از آب های زیرزمینی برداشت نخواهد شد.

فرماندار سلماس با اشاره به اهمیت احداث این کارخانه در شهرستان گفت: تعریف این پروژه شامل برنامه های سند توسعه صنعتی منطقه بوده که اجرای آن بیشتر در راستای پیشبرد اهداف دولت بر حل مشکلات زیرساختی و ایجاد اشتغال زایی گسترده برای جوانان و کاهش نرخ بیکاری مردم عزیز در شهرستان سلماس ساخته خواهد شد.

کاظمی بیان داشت: مواد اولیه این واحد تولیدی نمک و آهک می باشد که هر دو معدن در شهرستان موجود بوده و بدین منظور استفاده از ظرفیت های شهرستان در اولویت خواهند بود و از طرفی پساب خروجی کارخانه نیز با متد روز مهندسی بصورت آب شور به دریاچه ارومیه تخلیه خواهد شد.

ذبیح الله کاظمی در آخر یادآور شد: تمامی مسائل فنی، بهداشتی و زیست محیطی طرح مذکور بصورت کاملاً علمی و کارشناسی شده مورد مطالعه قرار گرفته و هیچ نگرانی خاصی برای مردم منطقه را در بر نخواهد داشت.

شهرستان سلماس در مسیر توسعه

داشت: برای احداث این کارخانه که با سرمایه گذاری بخش خصوصی بعنوان یکی از مهمترین و عظیم ترین کارخانجات شمالغرب کشور خواهد بود زیر ساخت های لازم پیش بینی شده است. وی افزود: مهمترین زیرساخت های لازم برای آغاز ساخت این پروژه، ۳۵ مگاوات برق و ۷۵۰۰۰ مترمکعب گاز است که برابر توافقات لازم با مدیران کل دستگاه های ذیربط

فرماندار شهرستان سلماس از آغاز ساخت کارخانه کربنات سدیم در زمینی به مساحت ۳۰۰ هکتار، با هزینه ای بالغ بر ۱۷۰،۰۰۰ هزار میلیارد ریال و با اشتغال زایی ۱۱۵۰ نفر بصورت مستقیم و ۳۰۰۰ نفر بطور غیر مستقیم خبر داد.

ذبیح الله کاظمی در جلسه بررسی آخرین روند عملیاتی شدن کارخانه کیمیا کربنات سدیم سلماس اظهار

هفتمین جلسه کمیسیون کسب و کار دانش بنیان اتاق ارومیه

ارتباط دانشگاه با صنعت، صنایع و واحدهای تولیدی دارای واحد تحقیق و توسعه به تصویب رسیده است. براساس این قانون، صنایع و واحدهای تولیدی دارای واحد تحقیق و توسعه با یکی از واحدهای دانشگاه، مراکز آموزش عالی و پژوهشی مرتبط با اولویت استان محل استقرار آن صنعت با واحد تولیدی تفاهم نامه همکاری منعقد می کنند. قراردادهای تحقیق و توسعه مربوط به این تفاهم نامه ها، مشمول مزایای طرح بند ب ماده (۱۱) این قانون می شود. همچنین تمامی دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی موظفند کارگروه ارتباط با صنعت و معدن را با حضور نمایندگان صنعت و با واحدهای تولیدی با اولویت استان محل استقرار آن دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی تشکیل دهند. در ادامه جلسه پس از بحث و تبادل نظر سایر حاضرین، تصمیمات مورد نظر اتخاذ گردید

هفتمین جلسه کمیسیون کسب و کار دانش بنیان اتاق ارومیه در مورخه ۱۴۰۲/۰۷/۲۳ با حضور زینب ارزانی، کارگزار معاونت علمی ریاست جمهوری، محمد جانی، رئیس اداره فناوری و نوآوری اداره کل صنعت، معدن و تجارت، نمایندگان دانشگاه ارومیه، آزاد و صنعتی، نماینده شرکت شهرکهای صنعتی و چندین شرکت دانش بنیان، صنعتی و طبی و نمایندگان شرکتهای صنعتی، تولیدی دارای واحد تحقیق و توسعه در مورخ ۱۲ دی ماه در خصوص موضوعات مطروحه در دستور جلسه در محل اتاق ارومیه تشکیل گردید.

در ابتدای جلسه دکتر فاتحی، رئیس کمیسیون کسب و کار دانش بنیان اتاق ارومیه ضمن خوشامدگویی به حاضرین به تبیین ماده ۱۳ قانون جهش تولید دانش بنیان اشاره کرد و گفت: ماده ۱۳ قانون جهش تولید دانش بنیان، با هدف توسعه

برگزاری اولین جلسه کمیته تخصصی آب و محیط زیست کمیسیون کشاورزی اتاق ارومیه

اولین جلسه کمیته تخصصی آب و محیط زیست کمیسیون کشاورزی اتاق ارومیه با حضور جعفر نیکزاد، رئیس کمیسیون کشاورزی، صمدیان، دبیر کمیته های تخصصی کمیسیون کشاورزی و دیگر اعضای کمیته مذکور با موضوعات دستور کار جلسه؛ تشریح کمیته و کیفیت منابع آب استان آذر بایجان غربی، سیاست راهبردی شرکت آب منطقه ای و جهاد کشاورزی برای گذار نسبی از عواقب جدی در سالهای کم آبی حاکم در استان و پیشنهادات اتاق بازرگانی و دیگر دستگاه های ذیربط در خصوص وضعیت و شرایط بحرانی کم آبی پیش رو برگزار گردید. در این جلسه تصمیمات مورد نظر در راستای انجام پیگیری های مقتضی اتخاذ گردید.

برگزاری هفتمین جلسه کمیسیون بازرگانی، گمرک، حمل و نقل و لجستیک

هفتمین جلسه کمیسیون بازرگانی، گمرک، حمل و نقل و لجستیک اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه با دستور جلسه اخذ ۱۰ درصد کرایه حمل با احتساب مبدا حمل از کشور ثالث از کامیون‌های خارجی از مبدا کشور ترکیه و گزارش شرح حمل بیمه سبز و اقدامات انجام یافته کمیسیون حمل و نقل و ترانزیت اتاق ایران برگزار گردید.

رئیس اتاق بازرگانی ارومیه:

سیب تولیدی آذربایجان غربی نیازمند توجه ویژه دستگاه‌های حاکمیتی است

صادرات به هند و روسیه، عوارض ورودی به بازار پاکستان و درخواست گواهی سلامت برای سیب جهت ورود به بازار روسیه از جمله مشکلات موجود برای صادرات سیب درختی می‌باشد. کریمی افزود: بیش از چهل درصد از چرخه اقتصادی آذربایجان غربی وابسته به تولید سیب و صنایع تبدیلی آن بوده و توجه ویژه به این موضوع را طلب می‌نماید. وی در پایان افزود: باتوجه به مسائل زیست محیطی و لزوم تغییر الگوی کشت امکانات ویژه‌ای باید در اختیار کشاورزان قرار گیرد.

طولانی بودن پروسه برگشت ارز و تبدیل ارز خارجی به ریال در بانک مرکزی تامین منابع مالی صادرکنندگان، سردخانه داران و سورتینگ داران از طریق صندوق ذخیره ارزی تامین گردیده و ایجاد مشوق‌های صادراتی مناسب به مانند سال‌های قبل به صادرکنندگان و فرهنگ سازی برای مصرف داخلی انجام گردد. وی با اشاره به مشکلات صادرات به کشورهای مختلف و بازارهای صادراتی این محصول افزود: اعمال تعرفه بالا برای سیب ایرانی در هند، کمبود کشتی برای

قاسم کریمی رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه در جلسه میز ملی صادرات سیب درختی گفت: امروز هشت صد هزار تن سیب درختی تولیدی استان در سردخانه‌ها دپوشده است و باتوجه به وجود رقیب منطقه‌ای بنام ترکیه که با مشوق‌هایی نظیر یارانه حمل، تعرفه‌های ترجیحی، دسترسی به شبکه بانکی جهانی سهم این محصول در بازارهای هدف کاهش خواهد یافت و باید توجه ویژه به این موضوع شود. وی تاکید کرد: ضروری است با توجه به

در دیدار استاندار آذربایجان غربی با وزیر اقتصاد عنوان شد؛ ریل گذاری و اجرای درست سیاستهای اقتصادی دولت در آذربایجان غربی

استان از ابتدای دولت سیزدهم را از دیگر شاخص هایی دانست که موجب شده تا آذربایجان غربی برمدار توسعه قرار بگیرد. معتمدیان با بیان اینکه فرار مالیاتی یکی از دغدغه های جدی استان در مسیر تحقق عدالت و آبادانی همه جانبه بشمار می رفت، شناسایی مودیان جدید مالیاتی و تمرکز بر وصول مالیات های گمرکی را از جمله راهکارها برای افزایش درآمدهای مالیاتی برشمرد و افزود: با توجه به نقش مهم گمرکات آذربایجان غربی با داران بودن بیشترین گمرکات کشور در استان و دستور اکید ریاست محترم جمهوری مبنی بر ضرورت فعالیت شبانه روزی گمرکات استان برای ارائه خدمات به تجار و صادرکنندگان و نیز گستردگی پایانه ها و گمرکات در این استان می طلبد تا برای بهبود فرآیندهای

۱۴۰۲، کاهش ۰.۷ درصدی نرخ فلاکت در پاییز ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۰ و تحقق ۹۹ درصدی اشتغال تعهد شده استان در سال ۱۴۰۲ با تحقق ۱۱۰ درصدی در سال ۱۴۰۱ بیانگر تلاش جمعی برای سرعت بخشی به روند اجرای سیاستهای دولت در آذربایجان غربی است.

وی کسب رتبه ۳ ایجاد اشتغال بخش خصوصی، کسب رتبه ۷ مبارزه با فرار مالیاتی استان با شناسایی ۷۵۰ مورد، کاهش ۰.۲ درصد تورم استان از متوسط کشوری در شهریور ۱۴۰۲ و کسب رتبه ۲۴ کمترین نرخ تورم در کشور، رشد ۵۹۷ درصد درآمد گمرکات استان از ابتدای دولت سیزدهم، احیای ۲۹۸ واحد تولیدی صنعتی را کد از ابتدای دولت سیزدهم و رشد ۵۵ درصدی سرمایه گذاری در معادن

استاندار آذربایجان غربی با اشاره به کلنگ زنی منطقه ویژه اقتصادی ارومیه - سرو در دهه فجر امسال گفت: منطقه ویژه اقتصادی ارومیه سرو به عنوان یکی از دروازه های مهم تجارت با کشور ترکیه در مساحتی هزار هکتاری به عنوان اولین پروژه در آذربایجان غربی با عنایت دولت سیزدهم آماده کلنگ زنی است.

به گزارش روابط عمومی استانداری آذربایجان غربی، محمداصادق معتمدیان در دیدار با وزیر امور اقتصاد و دارایی ضمن تشریح شاخص های اقتصادی آذربایجان غربی طی دو سال گذشته گفت: کسب رتبه نخست بیشترین کاهش نرخ بیکاری در تابستان ۱۴۰۲، رشد ۱۰۰ درصدی وصول مالیات استان از ابتدای دولت سیزدهم، کسب رتبه ۲ نسبت اشتغال در تابستان

استاندار آذربایجان غربی

آذربایجان غربی یکی از محورهای همکاری ایران و ترکیه می شود احداث منطقه آزاد مشترک ایران و ترکیه، حوزه اقتصادی استان را متحول می کند

معتمدیان همچنین با اشاره به موضوع تجارت ترجیحی دو کشور، اضافه کرد: آزادسازی تجارت ۷۶ قلم کالا از برخی محدودیت‌های نظارتی، در قالب کمیسیون‌های اقتصادی بعدی مورد بررسی و تصمیم‌گیری قرار خواهد گرفت. وی در ادامه با تاکید بر اجرایی و عملیاتی شدن توافقات اخیر بین دو کشور در سطوح پایین‌تر، افزود: در اجلاس بعدی کمیسیون اقتصادی، توافقات کلی در نشست اخیر روسای جمهور ایران و ترکیه به صورت ریزتر مورد بررسی و کارشناسی قرار خواهد گرفت. استاندار آذربایجان غربی به هم‌مرزی با سه کشور و استقرار ۵۲ درصد پایانه‌ها و گمرکات استان نیز اشاره کرده و اظهار داشت: آذربایجان غربی نقش مهمی در حوزه تجارت بین‌الملل داشته و دروازه ورودی ریلی و جاده‌ای ایران به اروپا است. معتمدیان در پایان با اشاره به دستاوردهای سفر اخیر به ترکیه، افزود: توافقات جدید ایران و ترکیه در راستای تحقق تراز تجاری ۳۰ میلیارد دلاری بوده و در رونق اقتصاد و اشتغال آذربایجان غربی اثرات بسیاری خواهد داشت.

آذربایجان غربی یکی از محورهای همکاری ایران و ترکیه می‌شود

استاندار آذربایجان غربی گفت: بخشی از سند همکاری و تفاهم‌نامه امضا شده بین کشورهای ایران و ترکیه، مربوط به آذربایجان غربی است.

محمدصادق معتمدیان در گفتگو با خبرنگار صدا و سیما در آنکارا گفت: در هشتمین شورای عالی همکاری اقتصادی ایران و ترکیه با حضور روسای جمهور دو کشور و هیئت همراه، ۱۰ تفاهم‌نامه همکاری به امضای طرفین رسید.

وی همچنین با اشاره به توافقات ایران و ترکیه در حوزه مناطق آزاد، خاطرنشان کرد: با انجام مطالعات مربوطه و آغاز روند احداث منطقه آزاد مشترک ایران و ترکیه، تحول بزرگی در حوزه اقتصادی آذربایجان غربی ایجاد خواهد شد.

استاندار آذربایجان غربی به احداث پایانه کوزه رش سلماس - گلینجک وان نیز اشاره کرده و افزود: احداث چهارمین پایانه بین‌المللی بین ایران و ترکیه در نشست اخیر روسای جمهور دو کشور مورد تاکید دو طرف قرار گرفت.

خدمت‌رسانی نسبت به تامین نیروی انسانی در گمرکات استان دستور ویژه‌ای صادر شود.

وی همچنین تامین مالی پروژه‌های راهسازی را یکی از مطالبات جدی استان برای تداوم سرعت بخشی به ایجاد زیرساخت‌های حمل و نقلی بویژه تکمیل کریدور بزرگراهی غرب کشور عنوان کرد و خواستار صدور دستور ویژه برای حمایت سیستم بانکی از طریق ماده ۵۶ شد.

استاندار آذربایجان غربی در ادامه به بیان مشکلات شهرک صنعتی شماره ۳ ارومیه و افزایش حدود اختیارات مدیران امور شعب بانک‌ها و موسسات مالی استانی در بررسی، تصویب و پرداخت تسهیلات برای طرح‌های اقتصادی متناسب با نیاز سرمایه‌گذاران پرداخت. وزیر امور اقتصادی و دارایی نیز در این دیدار با قدردانی از اهتمام استاندار آذربایجان غربی و مجموعه مدیران استانی در تحقق شاخص‌های اقتصادی، این موفقیت را محصول ریل‌گذاری و اجرای درست سیاست‌های اقتصادی دولت در آذربایجان غربی دانست.

خاندوزی در ادامه ضمن قبول دعوت استاندار آذربایجان غربی برای حضور در آیین کلنگ‌زنی منطقه ویژه اقتصادی ارومیه سرو ابراز امیدواری کرد تا آذربایجان غربی با تداوم این روند بیش از پیش شاهد رونق و آبادانی باشد.

حوزه‌های بین‌المللی و ظرفیت‌های کمیته ایرانی ICC طی دو جلسه به ویژگی‌های ساختار اقتصادی و مالی بین‌المللی و ارتباط آن با ICC پرداخته و ضرورت آشنایی اتاق‌های بازرگانی با حوزه‌های یادشده را مورد تأکید قرار دادند. در این جلسه جنیدی، دبیر کمیسیون حقوقی کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی ICC و عضو هیئت داوران اتاق بازرگانی بین‌المللی پاریس ICC نسبت به تشریح تاریخچه یک‌ده ساله تشکیل ICC و مسائل حقوقی و داوری و نقش ICC در حل اختلافات فی‌مابین تجار و بازرگانان کشورهای پیرامون، در روز دوم همایش دولتی، مسئول دفتر وزارت امور خارجه در اصفهان، اهمیت و جایگاه ICC را در حوزه سیاست‌گذاری و تجارت بین‌المللی و تجارت الکترونیک مورد تأکید قرار داده و سپس سیاست‌ها و ظرفیت‌های اتاق بازرگانی بین‌المللی ICC و برخی از خدمات آموزشی، خدمات مشاورتی، صدور گواهی مبدأ و نحوه پیوستن اتاق‌های بازرگانی استان‌ها به اتاق‌های بازرگانی سراسر جهان از طریق Chamber of Connect با حضور معاون دبیرکل کمیته ایرانی ICC در امور بین‌الملل مورد بحث و بررسی قرار گرفت. لازم به ذکر است در این همایش، شرکت‌کنندگان مسائل و مشکلات مربوط به حوزه کسب و کار و روابط تجاری را مطرح و لزوم مستمر چنین نشست‌هایی را مورد تأکید قرار داده که مقرر گردید جلسه بعدی نشست در ابتدای سال ۱۴۰۳ در برنامه ریزی کمیته ایرانی ICC قرار گیرد.

برگزاری همایش سراسری نمایندگان رابط استانی کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی ICC

دومین همایش سراسری حضوری نمایندگان رابط کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی ICC در استان‌ها با همکاری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان در محل سالن اجلاس اتاق یادشده طی روزهای ۹ و ۱۰ بهمن ۱۴۰۲ برگزار گردید. در این نشست کشانی، رئیس اتاق بازرگانی اصفهان ضن خوش آمدگویی به شرکت‌کنندگان در همایش و هیئت کمیته ایرانی ICC، در خصوص اهمیت اتاق بازرگانی بین‌المللی ICC به عنوان یک میکرو فرصت اشاره کردند که اتاق اصفهان تلاش دارد نهایت بهره را از آن ببرد، تأکید و آمادگی اتاق اصفهان را برای هرگونه همکاری در حوزه‌های آموزشی، جلسات مشترک کمیسیون‌های مرتبط و استفاده از ظرفیت‌های متقابل ICC و استان اصفهان اعلام نمودند. همچنین خزاعی، دبیرکل کمیته ایرانی ICC در خصوص

سفر ریاست جمهوری اسلامی ایران و هیئت همراه به ترکیه

به گزارش روابط عمومی استانداری آذربایجان غربی، محمدصادق معتمدیان استاندار آذربایجان غربی در هشتمین نشست شورای عالی همکاری‌های ایران و ترکیه با حضور آیت الله سید ابراهیم رئیسی و رجب طیب اردوغان حضور یافت. رئیس‌جمهور در نشست خبری مشترک با همتای ترکیه‌ای گفت: در جلسه با رئیس‌جمهور ترکیه، نظرات مشترکی با دولت این کشور داشتیم و بنای ایران، توسعه روابط با ترکیه است. سید ابراهیم رئیسی افزود: هدف گذاری اولیه، رسیدن به حجم تجارت ۳۰ میلیارد دلاری است که با تلاش همه فعالان اقتصادی و دولت‌ها عملیاتی خواهد شد. وی همچنین خاطرنشان کرد: توسعه کار در حوزه انرژی، نفت و گاز هم در دستور کار است. در حوزه جاده‌های مواصلاتی نیز توسعه در اولویت قرار دارد. محمدصادق معتمدیان استاندار آذربایجان غربی همچنین در نشست مشترک وزرای کشور جمهوری اسلامی ایران و ترکیه در حاشیه دیدار رؤسای جمهور دو کشور حضور یافت. احمد وحیدی وزیر کشور جمهوری اسلامی ایران نیز در این نشست با علی یرلیکایا وزیر کشور ترکیه دیدار و گفتگو کرد.

رئیس اتاق بازرگانی ارومیه:

باید از تمامی فرصت‌ها برای معرفی ظرفیت‌های آذربایجان غربی استفاده کرد

خصوصی آذربایجان غربی افزود: حاصل جلسات متعدد کارشناسی و کمیته ویژه‌ای که به دستور استاندار و همکاری رئیس کل دادگستری و همراهی دستگاه‌های اجرایی برگزار گردید، شاهد رفع مشکل چندین ساله واحدهای تولیدی با ماده صد شهرداری ارومیه بودیم که این امر یک عیدی خوب در کاهش مشکلات فعالین اقتصادی و واحدهای تولیدی می‌باشد.

وی در پایان افزود: قطعا مصوبات کارشناسی شورای گفتگو با استفاده از ظرفیتهای کمیسیون‌های تخصصی اتاق بازرگانی در حوزه‌های بیمه، مالیات، تسهیلات و تامین انرژی واحدهای تولیدی در ارتقای شاخص‌های عمومی و اختصاصی و توسعه رفاه اجتماعی موثر و رونق تولید و اشتغال را در پی داشته است.

ارومیه در ابتدای این جلسه با تبریک اعیاد شعبانیه و هفته سربازان گمنام گفت: با تلاش‌های شبانه روزی استاندار آذربایجان غربی و تیم اقتصادی استانداری شاهد تسهیل فضای کسب و کار و رونق تولید بوده و با پیگیری‌های استاندار، شاهد اجرای چندین پروژه ملی بزرگ مقیاس در استان هستیم.

کریمی افزود: بزودی شاهد حضور هیات‌های اقتصادی و سرمایه گذاری از کشورهای حاشیه خلیج فارس در استان خواهیم بود و باید از تمامی فرصت‌های موجود برای معرفی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های آذربایجان غربی در جهت توسعه و پیشرفت استان استفاده نماییم و بتوانیم آذربایجان غربی را بعنوان هاب لجستیک و ترانزیت خاورمیانه و دروازه ورودی اروپا معرفی نماییم.

دبیر شورای گفتگو دولت و بخش

قاسم کریمی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه گفت: باید از تمامی فرصت‌ها برای معرفی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های آذربایجان غربی جهت توسعه استان استفاده نمود. شصت و هفتمین جلسه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان غربی به ریاست محمد صادق معتمدیان، استاندار آذربایجان غربی و دبیری قاسم کریمی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه با دستور جلسات بررسی مشکلات واحدهای تولیدی در حریم شهرها با واحد ماده صد شهرداری‌های آذربایجان غربی، بررسی مسائل و مشکلات کارفرمایان در مورد مشاغل سخت و زیان آور و بررسی مسائل و مشکلات تامین سوخت واحدهای معدنی برگزار شد.

قاسم کریمی رئیس اتاق بازرگانی

افزایش روابط تجاری و اقتصادی اتاق بازرگانی آذربایجان غربی و اتاق بازرگانی شمال شرقی عمان

دعوت می‌کنم. وی تصریح کرد: در مدت زمان حضور در ارومیه بسیاری از توانمندی‌ها و ظرفیت‌ها و امکانات موجود در این استان اعم از شرکت‌های دانش بنیان و واحدهای اقتصادی بزرگ مقیاس از نزدیک بررسی شد و می‌توان همکاری‌های خوبی باهمدیگر داشته باشیم. رئیس اتاق بازرگانی استان شمال شرقی عمان افزود: با توجه به حمایت‌های ویژه استاندار و مقامات دولتی و تلاش‌های صادقانه و شبانه‌روزی قاسم کریمی رئیس اتاق بازرگانی آذربایجان غربی توسعه روابط با همسایگان قابل ستایش و قطعاً در آینده نزدیک راهگشای اقتصاد استان خواهد بود. در پایان این مراسم تفاهم نامه همکاری فی مابین اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی آذربایجان غربی و اتاق بازرگانی شمال شرقی عمان در ده بند در زمینه‌های افزایش همکاری‌های اقتصادی، گردشگری، توسعه تجارت و صادرات مجدد به کشورهای هدف صادراتی امضا شد.

ایران و برنامه دولت آیت... رئیسی در جهت افزایش تعاملات با همسایگان، برنامه ایجاد کریدور دریای عمان تا مدیترانه میان دواستان آذربایجان غربی ایران و شمال شرقی عمان برنامه ریزی شده تا بتوان از این ظرفیت برای توسعه دو منطقه بهره‌برد. کریمی با اشاره به اینکه در ۲ روز حضور هیات فعالین اقتصادی عمان به ارومیه، بخشی از توانمندی‌های اقتصادی و گردشگری شهر ارومیه و آذربایجان غربی معرفی شد، اظهار داشت: با توجه به فرصت کم حضور این هیات در ارومیه نتوانستیم تمام ظرفیت‌های استان اعم از معدن طلای زرشوران، مناطق ویژه اقتصادی و مناطق آزاد را معرفی کنیم. وی ادامه داد: برای شناساندن کامل آذربایجان غربی قصد داریم روابط خود را هم در سطح دیپلماسی و هم فعالیت اقتصادی دو استان توسعه دهیم. در ادامه محمد بن ناصر مسکری، رئیس اتاق بازرگانی استان شمال شرقی عمان گفت: برای ادامه همکاری‌ها با آذربایجان غربی از هیئت اقتصادی این استان برای سفر به عمان

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان گفت: روابط تجاری و اقتصادی اتاق بازرگانی آذربایجان غربی و اتاق بازرگانی استان شمال شرقی عمان افزایش می‌یابد. قاسم کریمی، در مراسم امضای تفاهم نامه همکاری بین اتاق‌های بازرگانی آذربایجان غربی و استان شمال شرقی عمان که در سالن اتاق بازرگانی برگزار شد، بیان داشت: با امضای این تفاهم نامه همکاری بین اتاق بازرگانی آذربایجان غربی و استان شمال شرقی عمان افزایش می‌یابد که امیدواریم این دیدارها و مراودات در رفاه و منافع مردم هر دو استان تاثیر خوبی بگذارد. وی تصریح کرد: تلاش می‌کنیم تعداد همکاری، یادداشت‌ها و تفاهم نامه‌های همکاری مداوم، پایدار و بیشتر شود تا مسیر تجارت و توسعه اتاق‌های بازرگانی دو استان آذربایجان غربی و استان شمال شرقی عمان افزایش یابد. رئیس اتاق بازرگانی استان آذربایجان غربی افزود: حسن همجواری آذربایجان غربی با سه کشور و قرارگیری در مسیر کریدور ترانزیتی

دیدار فرمانده سپاه شهدای استان بارئیس و اعضای هیات رئیسه و هیأت نمایندگان اتاق بازرگانی ارومیه

هستند و در امورب همچون مدرسه سازی و بیمارستان سازی نیز تلاش مینمایند و در گره گشایی از امور هموطنان همیشه پیشرو هستند

در ادامه این جلسه قاسم کریمی، رییس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه با تقدیر از فرماندهی سپاه شهدای استان افزود: سپاه همیشه در حل مشکلات بخش خصوصی با اطاعت از فرامین مقام معظم رهبری با تمام قوا پای کار آمده است و باید قدردان این تلاشها بود.

کریمی افزود: بخش خصوصی آذربایجان غربی قادر است تمامی مصرف سپاه شهدای استان در داخل استان را تامین نماید و لازم است تدابیر مورد نظر در این خصوص انجام گیرد و اتاق بازرگانی حاضر است لیستی از تولیدات استان را در اختیار واحدهای مربوط قرار دهد. وی در پایان افزود: استفاده از تیمهای تخصصی سپاه در حوزه فعالیت های اقتصادی چه داخلی و چه خارجی قطعاً در تقویت بخش خصوصی تاثیر گذار خواهد بود.

وی اظهار داشت: این اقدامات بیرونی دشمنان است ولی در داخل نارسایی هایی که در تولید، توزیع و مصرف هست به تحریم مربوط نیست و نقص در مدیریت و ناترازی کار مدیران است که باید اصلاح گردد.

سردار رجبی افزود: با وجود دشمن رشد کرده ایم و باید افتخار کنیم ولی با مدیران ضعیف باعث ضربه به انقلاب می شود و باید مدیرانی بر سرکار باشند که تسهیل کننده فضای کسب و کار و رونق تولید هستند.

فرمانده سپاه شهدا آذربایجان غربی در ادامه خاطر نشان کرد: شانه خالی کردن مدیران از مسئولیت در تراز و شاخص های انقلاب اسلامی نیست و باید ولی تلاشها بیشتر شود و کمک شود زیر ساخت های متعادل و عادلانه در کشور توزیع گردد. سردار رجبی در پایان سخنان خود با تقدیر از تلاش های بخش خصوصی در امور خیریه استان گفت: تلاش بخش خصوصی در آزاد سازی زندانیان غیر عمد را باید ارج نهاد که یک پاداش اخروی دارد که همیشه پای کار

سردار محمد حسین رجبی، فرمانده سپاه شهدای استان در دیدار با رییس و اعضای اتاق بازرگانی ارومیه افزود: اراده بخش خصوصی در ارتباط با دنیاتوانسته تحریم های خارجی را ناکارآمد کند و اقتصاد کشور را تقویت نماید.

فرمانده سپاه شهدای آذربایجان غربی در این دیدار بیان داشت: تلاش بخش خصوصی کشور باعث ناکارآمدی تحریم های ظالمانه شده است. سردار رجبی افزود: باید قدردان کسانی بود که در عرصه اقتصادی نظام در حال تلاش هستند و در مقابل دشمن فعالیت می کنند و تحریم های ظالمانه را خنثی می نمایند.

رئیس اتاق بازرگانی ارومیه

حل مشکلات اقتصادی نیازمند روحیه جهادی

■ رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه افزود: با توجه به اینکه قانون اجازه اقاله واحد تولیدی به مالکان اصلی را به بانکها را نمی دهد تقاضا داریم مالکان واحدهای تولیدی و صنعتی بتوانند پس از تسویه حساب خود با سیستم بانکی بتوانند واحد خود را از بانک اقاله کرده و به تولید خود ادامه بدهند و در اینصورت شاهد بازگشت واحدهای بیشتری به چرخه تولید خواهیم بود.

■ وی افزود: بعضی تصمیمات منشاء ملی داشته و یکی از مواردی که امروزه باعث کند شدن فضای کسب و کار گردیده جریمه ۵٫۲ درصدی دوران تقسیط بدهی های مالیاتی است که باعث ایجاد هزینه مضاعف و بالا روند هزینه تولید گردیده است.

■ قاسم کریمی در خصوص مشکلات بازگشت ارز افزود: نبود زیر ساخت در خصوص بازگشت ارز حاصل از صادرات روند صادرات محصولات کشاورزی تولیدی آذربایجان غربی کند نموده است و پیشنهاد میشود محصولات کشاورزی از چرخه بازگشت ارز بعلت فساد پذیری و ریسک بالا در صادرات از بازگشت ارز معاف شوند.

■ دبیر شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی آذربایجان غربی افزود: لازم است بانکهای استان تسهیلات مصوب شده در قالب سفر ریاست جمهور به آذربایجان غربی را در سریع ترین زمان ممکن در اختیار بخش خصوصی قرار دهند تا این واحدها بتوانند در توسعه و حل مشکلات خود اقدام نمایند.

■ شصت و هشتمین جلسه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان غربی با حضور محسن رضایی دبیر شورای هماهنگی سران قوا با حضور فعالان اقتصادی استان برگزار شد.

■ رئیس اتاق بازرگانی ارومیه در شصت و هشتمین جلسه شورای گفتگوی آذربایجان غربی گفت: برای حل مشکلات اقتصادی کشور قطعاً باید دارای روحیه جهادی باشیم.

■ قاسم کریمی رئیس اتاق بازرگانی ارومیه در ابتدای این جلسه با تشکر از حمایت های دولت سیزدهم از صنعت و بخش خصوصی گفت: شاهد تسهیل فضای کسب و کار و رونق تولید هستیم که باید قدردان این تلاشها بود.

رئیس اتاق بازرگانی ارومیه در جلسه شورای گفتگو دولت و بخش خصوصی آذربایجان غربی:

تولیدکنندگان توان پرداخت سود تسهیلات و مالیات را ندارند

جغرافیایی و اقلیمی آذربایجان غربی و قطبیت تولید محصولات کشاورزی و باغی، به مشکلات عدیده رفع تعهدات ارزی اشاره کرد و خواستار پیگیری و عملیاتی شدن دستور صادره وزیر مبنی بر ایجاد بانک در اقلیم کردستان عراق و ترکیه شد. کریمی همچنین از خاندوزی درخواست کرد دستور دهد مستثنی شدن محصولات کشاورزی استان از رفع تعهدات ارزی در اجرای قانون بودجه سالهای ۹۸ و ۹۹ عملیاتی شود.

رئیس پارلمان بخش خصوصی آذربایجان غربی با توجه به سکونت ۴ درصد جمعیت کشور و بهره مندی کمتر از ۱ درصدی بودجه استان از عوارض مالیات بر ارزش افزوده و همچنین عوارض گمرکی، با وجود صادرات و واردات ۲۰ الی ۳۰ درصدی کشور از مرزهای آذربایجان غربی خواستار افزایش سهم استان از عوارض گمرکات شد.

واحدها با سود بانکی، فشار مضاعفی بر تولید تحمیل می شود که امید است وزارت امور اقتصادی و دارایی در این زمینه چاره اندیشی کند.

او ضمن تشکر از تلاشهای دولت برای مدیریت رشد نقدینگی، مهار افسارگسیختگی تورم و سیاستهای انقباضی بانک مرکزی، با اشاره به سخنان اخیر مقام معظم رهبری در خصوص عدم نادیده گرفتن واحدهای تولیدی کوچک و متوسط و با توجه به متروکه شدن کالاهای واحدهای آذربایجان غربی به دلیل عدم تخصیص به موقع ارز، از وزیر اقتصاد خواست تا در اعمال ماده ۲۴ قانون امور گمرکی، اگر امکان دارد پس از تخصیص ارز ترجیحی این قانون اعمال شده تا موجب متروکه شدن کالاهای واحدهای تولیدی نشود.

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه در ادامه به شرایط

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه در جلسه شورای گفتگوی آذربایجان غربی که با حضور وزیر امور اقتصاد و دارایی برگزار شد گفت: تولیدکنندگان آذربایجان غربی توان پرداخت همزمان سود ۲۴ درصد تسهیلات و ۳۰ درصد مالیات را ندارند لذا می طلبد راهکاری برای واحدهای تولیدی اتخاذ شود.

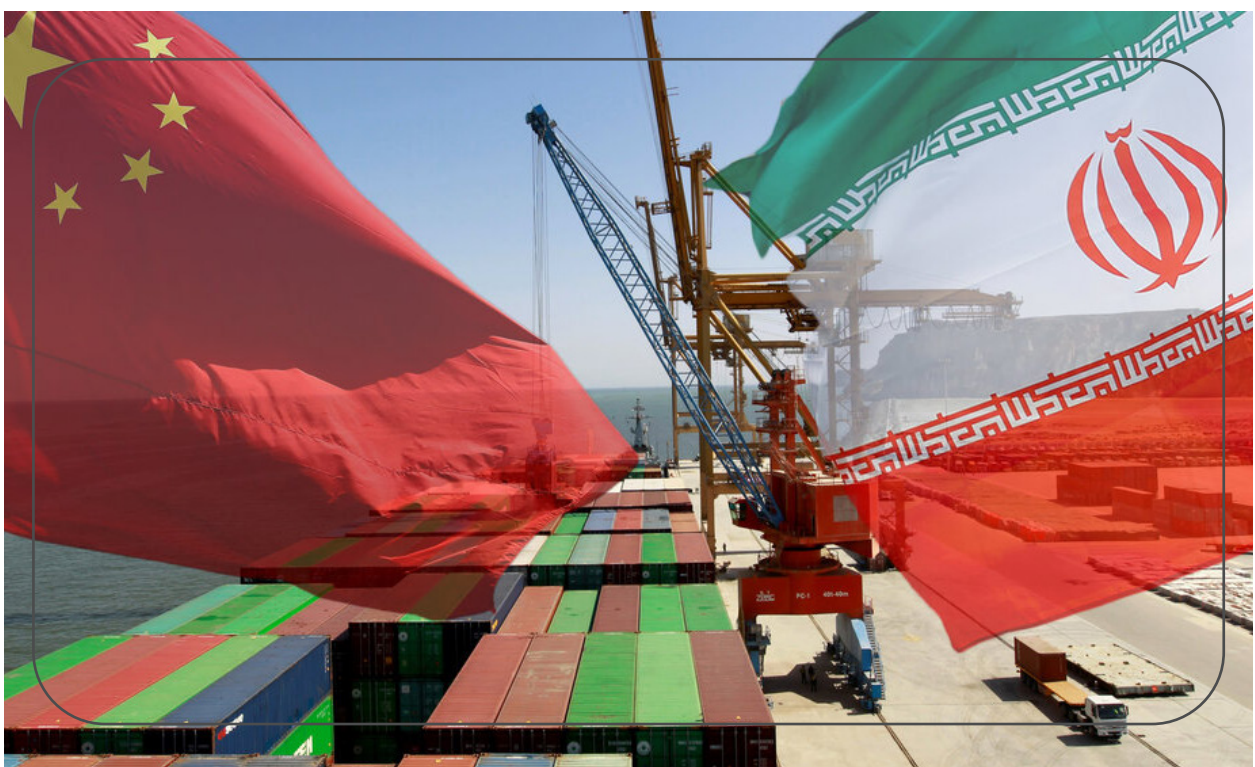
قاسم کریمی رئیس اتاق بازرگانی ارومیه در شصت و ششمین جلسه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان غربی که با حضور وزیر امور اقتصادی و دارایی و جمعی از مقامات کشوری، محلی و فعالان اقتصادی برگزار شد، اظهار کرد: واحدهای تولیدی بر اساس ماده ۱۹۰ قانون مالیاتهای مستقیم در صورت تقسیم بدهی مالیاتی، ناچار هستند در مدت سه سال این رقم را با جریمه ۳۰ درصد پرداخت کنند که با وجود بازپرداخت اقساط برخی

تراز منفی ۵/۴ میلیارد دلاری تجارت غیرنفتی ایران با چین در سال ۲۰۲۳

از یک کشتی به کشتی دیگر منتقل می‌شود تا منبع صادرات نفت پنهان بماند. همه این موارد برای ایران هزینه‌های سنگینی دارد. تراز منفی ۵/۴ میلیارد دلاری تجارت غیرنفتی ایران با چین نشان می‌دهد جمهوری اسلامی دست‌کم یک پنجم نفت صادراتی خود را با اجناس چینی تهاتر می‌کند. در همین زمینه علیرضا کلاهی صمدی، رییس کمیسیون صنعت اتاق ایران به ایلنا گفته است ایران به چین منابع طبیعی (نفت) می‌فرستد و به جای آن قطعات خودروهای مونتاژی و یا قطعات لوازم خانگی مونتاژی وارد می‌کند که خود این موضوع به بیکاری در بخش صنایع کشور دامن می‌زند. او به از دست رفتن بازار ایران در عراق به خاطر تحریم‌ها نیز اشاره کرده و گفته است صنعت کشور در حال تحمل «بحرانی تمام‌عیار» است. به گفته او در شش ماه گذشته تاجران ایرانی بازار عراق را به شرکت‌های ترکیه‌ای، عربستانی، اردنی و اماراتی واگذار کرده‌اند. عراق بعد از چین، بزرگترین مقصد صادراتی ایران است.

نفت خود را با کالاهای چینی تهاتر (معاوضه) کرده است. بر اساس آمارهای شرکت اطلاعات کالا، کیلر، ایران در سال ۲۰۲۳ روزانه به طور متوسط حدود ۲۰۱ میلیون بشکه صادرات نفت و میعانات گازی به چین داشته است. تقریباً کل این محموله‌ها تحت نام نفت دیگر کشورها به پالایشگاه‌های کوچک و خصوصی چینی، موسوم به «تی پات» (قوری چای) تحویل داده شده است. خبرگزاری رویترز می‌گوید ایران پارسال برای هر بشکه نفت ۱۳ دلار تخفیف به «تی پات‌ها» داده که معادل بیش از ۶ میلیارد دلار هدررفت درآمدهای نفتی کشور در سال گذشته میلادی است. تخفیف‌های نفتی تنها بخشی از هدررفت درآمدهای نفتی جمهوری اسلامی است. ایران با توسل به دلال‌ها، نفت خود را تحت نام نفت عراق، عمان، امارات و خصوصاً مالزی تحویل پالایشگاه‌های «تی پات» چینی می‌دهد. از سوی دیگر، طبق آمارهای شرکت مشاوره انرژی ورتکسا، روزانه یک میلیون بشکه محموله نفتی ایران در دل اقیانوس‌ها

آمارهای گمرکی جدید چین نشان می‌دهد در سال گذشته میلادی بیش از ۱۰ میلیارد دلار صادرات به ایران داشته و واردات غیرنفتی این کشور از ایران کمتر از ۶۰۴ میلیارد دلار بوده است. ایران از سال ۲۰۲۱ صادرات مستقیم نفت به چین ندارد و در آمارهای گمرکی چین، واردات نفت ایران لحاظ نمی‌شود. آمارهای گمرکی چین، حاکی از آن است که صادرات غیرنفتی ایران به چین در سال گذشته میلادی نسبت به سال ۲۰۲۲ حدود ۲۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. از طرفی، صادرات این کشور به ایران در دوره یاد شده رشدی ۹ درصدی داشته است. برای دومین سال است که صادرات چین به ایران با افزایش و واردات غیرنفتی‌اش از ایران با کاهش مواجه می‌شود. همچنین برای اولین بار است که ارزش صادرات چین به ایران، بیش از دو برابر واردات غیرنفتی‌اش از ایران است. پارسال تراز تجاری غیرنفتی دو کشور ۴۰۵ میلیارد دلار به نفع چین بوده و ایران برای جبران کسری تراز تجارت غیرنفتی، بخشی از

رئیس صندوق بین‌المللی پول از دولت‌ها خواست برای مواجه شدن با تاثیر هوش مصنوعی بر وضعیت اشتغال آماده باشند

صندوق بین‌المللی پول هشدار داد که ممکن است حدود ۴۰ درصد از مشاغل در سراسر جهان تحت تاثیر افزایش استفاده از هوش مصنوعی قرار گیرند و با این اتفاق، نابرابری عمیق‌تر از گذشته شود. کریستالینا جورجیوا، رئیس صندوق بین‌المللی پول، با انتشار یک پست وبلاگی، از دولت‌ها خواست شبکه‌های اجتماعی ایمنی ایجاد کنند و برای مقابله با تاثیر هوش مصنوعی برنامه‌هایی ارائه دهند. او هم‌زمان با برگزاری مجمع جهانی اقتصاد در داووس، نوشت: در بیشتر پیش‌بینی‌ها درباره آینده، احتمال داده می‌شود که هوش مصنوعی نابرابری‌ها را افزایش دهد. این موضوع یک روند نگران‌کننده است که سیاست‌گذاران باید به آن پردازند تا از دامن زدن بیشتر این فناوری به تنش‌های اجتماعی جلوگیری کنند.

جورجیوا تاکید کرد: «از آنجا که هوش مصنوعی ممکن است جای کارگران را بگیرد، پیش‌بینی می‌شود علی‌رغم کمک‌رسانی به حوزه منابع انسانی، با از بین بردن مشاغل، آسیب زیادی هم در حوزه مشاغل ایجاد کند.»

رئیس صندوق بین‌المللی پول با تکرار هشدارهای قبلی سایر کارشناسان، افزود که این تاثیر احتمالاً در اقتصادهای پیشرفته عمیق‌تر از بازارهای نوظهور احساس خواهد شد؛ به این دلیل که نیروهای تخصصی بیشتر از کارگران ساده در معرض خطر قرار دارند. به عنوان نمونه، در اقتصادهای توسعه‌یافته‌تر، ۶۰ درصد از مشاغل ممکن است تحت تاثیر هوش مصنوعی قرار بگیرند.

جورجیوا با استناد به تحلیل صندوق بین‌المللی پول نوشت:

«برنامه‌های هوش مصنوعی ممکن است وظایف کلیدی را که در حال حاضر انسان‌ها انجام می‌دهند، اجرا کنند؛ اتفاقی که می‌تواند تقاضا برای نیروی کار را کم کند و به کاهش دستمزدها و کاهش استخدام منجر شود. در شدیدترین موارد نیز، برخی از این مشاغل ممکن است کلاً از بین بروند و ناپدید شوند.» به نوشته این کارشناس، پیش‌بینی می‌شود که در بازارهای نوظهور و کشورهای کم‌درآمد به ترتیب ۴۰ و ۲۶ درصد مشاغل تحت تاثیر هوش مصنوعی قرار بگیرند. منظور از بازارهای نوظهور کشورهایمانند هند و برزیل با رشد اقتصادی پایدار است، در حالی که کشورهای کم‌درآمد به اقتصادهای در حال توسعه با درآمد سرانه در سطح معین مانند بوروندی و سیرالئون اشاره دارد.

جورجیوا خاطر نشان کرد: «بسیاری از این کشورها زیرساخت یا نیروی کار ماهر برای استفاده از مزایای هوش مصنوعی را ندارند که باعث می‌شود خطر اینکه فناوری یادشده با گذشت زمان نابرابری‌ها را بیشتر کند، افزایش می‌دهد.»

او همچنین هشدار داد که استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند احتمال ناآرامی‌های اجتماعی را افزایش دهد؛ به ویژه اگر کارگران جوان‌تر و کم‌تجربه‌تر از این فناوری به عنوان راهی برای کمک به افزایش بازدهی‌شان استفاده کنند، در حالی که کارگران ارشد نتوانند خود را با این فناوری‌ها سازگار کنند.

جورجیوا در عین حال به فرصت‌هایی برای افزایش تولید و درآمد در سراسر جهان با استفاده از هوش مصنوعی هم اشاره کرد و نوشت: «هوش مصنوعی اقتصاد جهانی را متحول خواهد کرد. پس بیایید مطمئن شویم که این اتفاق به نفع بشریت است.»

نشست تخصصی موانع پیش رو در توسعه روابط ایران و روسیه برگزار شد

نشست تخصصی موانع پیش رو در توسعه روابط راهبردی ایران و روسیه به میزبانی مرکز پژوهش‌های مجلس و با حضور پژوهشگرانی از کشور روسیه برگزار شد. به گزارش روابط عمومی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، نشست تخصصی «زمینه‌های توسعه روابط راهبردی ایران و روسیه و موانع پیش‌رو» با حضور «ویکتور آناتولیوویچ نادین رایفسکی» رئیس بخش بین‌الملل اقتصاد جهانی و روابط بین‌الملل آکادمی علوم روسیه (پریماکوف) و «آلکسی ولادیمیروویچ ملنیکوف» عضو شورای حقوق بشر ریاست جمهوری روسیه و جمعی از پژوهشگران این مرکز برگزار شد. در ابتدای این نشست، مهدی امیری، مدیرکل دفتر مطالعات سیاسی مرکز پژوهش‌های مجلس، ضمن خوش آمدگویی به مهمانان، اهمیت، اهداف و ساختار مرکز

پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی را برای مهمان تشریح و جایگاه تاثیرگذار این مرکز در فرآیند تصمیم‌سازی کشور را تبیین کرد. رایفسکی، رئیس بخش بین‌الملل اقتصاد جهانی روسیه در ادامه این نشست با اشاره به راهبردهای کلی روسیه در عرصه سیاست خارجی، بر تمایل این کشور برای توسعه روابط همه‌جانبه با جمهوری اسلامی ایران تاکید کرد. وی با اشاره به ۲۱ هزار شهید مبارزه با مواد مخدر در جمهوری اسلامی ایران، خواستار توسعه همکاری‌ها در سه حوزه مقابله با قاچاق مواد مخدر، تروریسم و افراط‌گرایی به عنوان مهمترین موضوعات امنیتی مشترک میان جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه شد. رایفسکی همچنین موضوعاتی همچون همکاری در دریای خزر و ممانعت از نظامی شدن آن، احداث

و راه‌اندازی کریدورهای ترانزیتی، مقابله با دخالت خارجی و توسعه دیپلماسی اقتصادی را به عنوان ظرفیت‌های توسعه روابط تهران-مسکو معرفی کرد. وی همچنین ضمن احترام شمردن تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران، وعده انتقال پیام پژوهشگران ایرانی به جامع دانشگاهی روسیه را مطرح کرد. در ادامه این نشست مدیران کل دفاتر و پژوهشگران مرکز به رویکرد غیر سازنده روسیه در امضای بیانیه با کشورهای عربی در مورد جزایر سه‌گانه در خلیج فارس اشاره کرده و نگرانی جامعه پژوهشی و آکادمیک جمهوری اسلامی ایران را نسبت به مواضع مسکو در این حوزه به سمع و نظر این دو محقق روس رساندند. گفتنی است، در پایان این نشست، ضرورت توسعه روابط و ارتباطات علمی و تحقیقاتی میان دو کشور مورد تاکید قرار گرفت

هشداربانک جهانی درباره دهه «فلاکت بار» اقتصادی

مشخص نیست که آیا جهان از این هرج و مرج عبور و وارد وضعیت عادی تر خواهد شد یا خیر. ایهان کوز، معاون اقتصادی بانک جهانی به آکسیوس می‌گوید: «در حالی که تورم در حال کاهش است، این احتمال وجود دارد که اقتصاد ایالات متحده انعطاف پذیر بماند. اگر این اتفاق بیفتد، شاهد رشد بهتر در اقتصاد جهانی و رشد بهتر در اقتصادهای در حال توسعه نوظهور خواهیم بود.»

از سوی دیگر ایندزمیت گیل، اقتصاددان ارشد بانک جهانی می‌گوید در حالی که به نظر می‌رسد نرخ‌های بهره بالاتر، تورم را بدون بحران مالی جدی یا بیکاری فزاینده که بسیاری از آن می‌ترسیدند، تحت کنترل قرار می‌دهد، عملکرد اقتصاد جهانی خیلی کند رشد می‌کند.

جهانی»، رشد جهانی برای سومین سال متوالی به ۴.۲ درصد کاهش خواهد یافت که کمتر از میانگین نرخ رشد در دهه ۲۰۱۰ خواهد بود.

این چشم‌انداز تاسف بار برای کشورهای فقیرتر، بدتر از انتظار مقامات است به طوری که انتظار می‌رود اقتصادهای در حال توسعه امسال ۹.۳ درصد رشد کنند که یک درصد کمتر از میانگین مشاهده شده در دهه گذشته است. این وضعیت پیامدهای بزرگی برای سرمایه‌گذاری در ارتباط با تغییرات اقلیمی و کاهش فقر خواهد داشت.

این هشدار جدیدترین هشدار در مورد دهه جاری است که تاکنون با یک بیماری همه‌گیر جهانی، شوک تورمی تاریخی، نرخ‌های بهره به شدت بالاتر و درگیری‌های ژئوپلیتیکی همراه بوده است.

بانک جهانی می‌گوید اقتصاد جهانی تاکنون ضعیف‌ترین عملکرد خود را در بیش از ۳۰ سال گذشته داشته است بانک جهانی (۹ ژانویه) هشدار داد که اقتصاد جهانی در دهه ۲۰۲۰ با فعالیت‌های کند اقتصادی، رشد تجارت کمتر و هزینه‌های استقراض کم‌رشدکن، تیره‌تر از دهه قبل از آن خواهد بود. به گزارش آکسیوس، بانک جهانی می‌گوید اقتصاد جهانی تاکنون ضعیف‌ترین عملکرد خود را در بیش از ۳۰ سال گذشته داشته است. بانک جهانی در بیانیه خود می‌گوید: «در حالی که جهان به نقطه میانه ده‌های یک دهه تحول آفرین برای توسعه در نظر گرفته می‌شد، نزدیک می‌شود، اقتصاد جهانی تا پایان سال ۲۰۲۴ رکود تاسف‌باری را به ثبت خواهد رساند.» طبق گزارش «چشم‌انداز اقتصاد

هوش مصنوعی از جمله موضوعات مطرحه در این نشست بود.

زیست بوم سازی به عنوان مأموریت اصلی نهاد متولی هوش مصنوعی، توجه به پیش نیازهای فرهنگی، سیاسی و دریافتی برای توسعه زیست بوم هوش مصنوعی، نسبت یابی با وضعیت بلوغ این فناوری در کشور و سرعت رشد و توسعه سریع این فناوری، توجه به ابعاد غیر فنی و موضوعات خاص زیست بوم فرهنگی اجتماعی کشور، اجراپذیری و توجه به اقتضائات اجرایی از دیگر موارد مورد بحث در این نشست بود.

اهمیت الگوهای راهبری نهاد هوش مصنوعی و اعضای نهاد راهبری عالی و ماهیت نهاد متولی، مأموریت محوری (تنظیم و توسعه)، نسبت نهاد متولی با سند راهبری، نسبت یابی نهاد متولی با بخش خصوصی و نقش آفرینی فرامرزی نهاد هوش مصنوعی نیز از جمله ملاحظات مورد اشاره کارشناسان در این نشست بود.

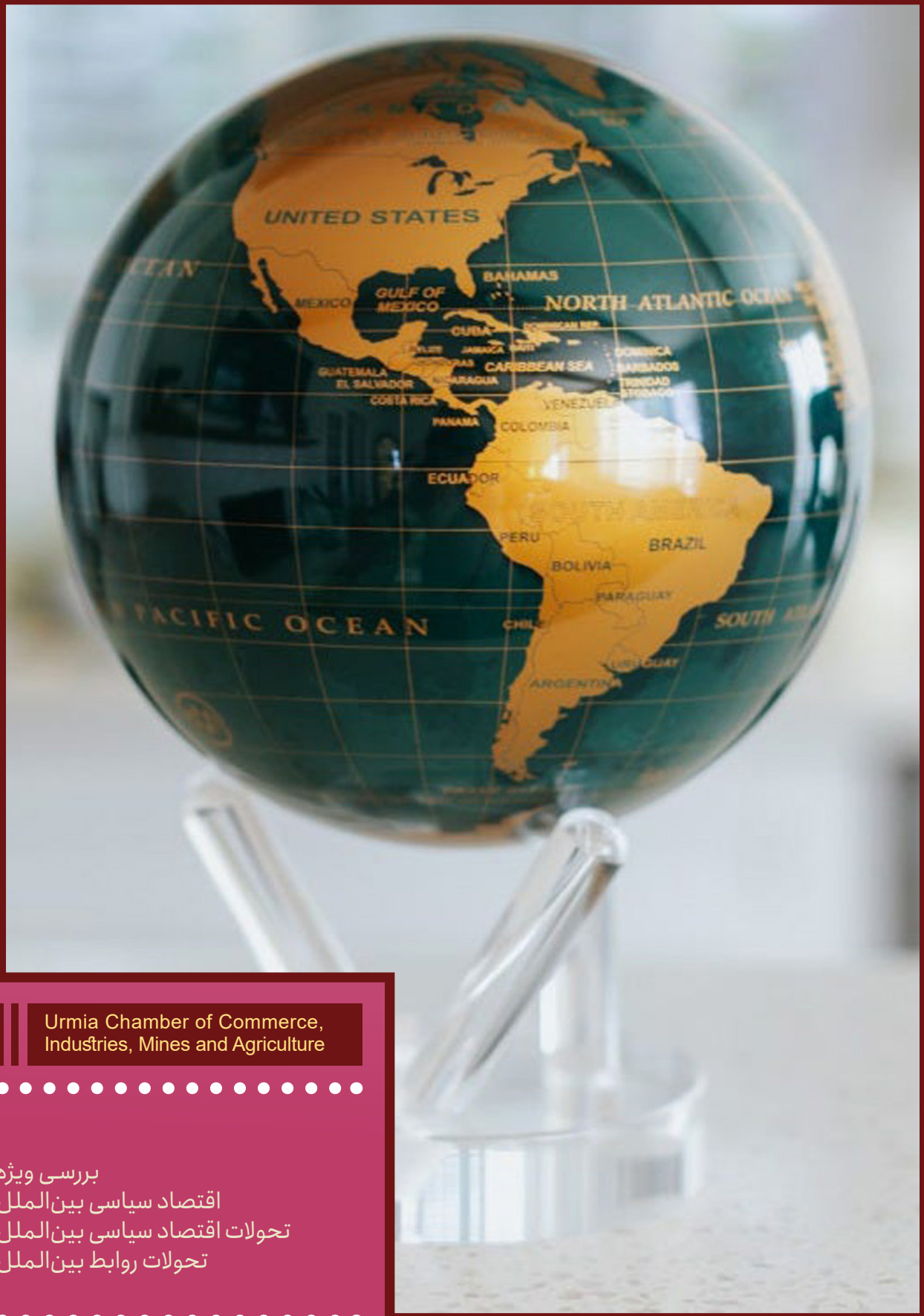
مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری برگزار کرد؛

نشست ساختار راهبری هوش مصنوعی کشور

اخلال در کار دستگاه‌های دیگر شده است. رئیس مرکز بررسی‌های استراتژیک با بیان اینکه اگر طراحی خوبی نداشته باشیم با چالش‌هایی از جنس تجربیات گذشته مواجه خواهیم بود گفت: پیروابلاغ دستور ریاست جمهوری ما به عنوان نهاد مشورتی دولت در خدمت کارشناسان حوزه هوش مصنوعی هستیم تا با هم افزایش بهترین توصیه و پیشنهاد سیاستی حاصل شود. لزوم پژوهش‌های تحقیقی تطبیقی در مورد ساحت‌های هوش مصنوعی در دنیا، پرهیز از نقش آفرینی در قالب تنظیم‌گری به جز موارد امنیتی، ورود دولت در نقش حامی و تسهیل‌گر و پیشنهاد ساختار شبه بنیادی برای

به گزارش روابط عمومی مرکز بررسی‌های استراتژیک نشست ساختار راهبری هوش مصنوعی کشور به میزبانی مرکز بررسی‌های استراتژیک در این مرکز برگزار شد.

دکتر مصطفی زمانیان در این نشست با اشاره به اهمیت ساختار یابی راهبری هوش مصنوعی در کشور اظهار کرد: ما در حوزه ساختار سازی و نهاد سازی برای مسائل نوظهور حاکمیتی تجربیات متعدد و خوبی داشتیم که به عنوان نهاد سازی‌های موفق و برگ‌زین در کارنامه دولت جمهوری اسلامی قابل ملاحظه است، اما از سویی دیگر نهاد سازی‌هایی را هم داشته ایم که بعضاً نتایج خوبی نداشته و گاه موجب موازی کاری و

Urmia Chamber of Commerce,
Industries, Mines and Agriculture

بررسی ویژه
اقتصاد سیاسی بین الملل
تحولات اقتصاد سیاسی بین الملل
تحولات روابط بین الملل

تهدید رشد صنعت از ناحیه سیاست پولی انقباضی

دکتر فاطمه رجبی
دکتر حسن ولی بیگی

استادیاران موسسه مطالعات و
پژوهش‌های بازرگانی

سال ۱۴۰۲، چتر نظارتی بانک مرکزی برای کنترل اضافه برداشت بانک‌ها گسترش یابد و سیاست پولی انقباضی از این ناحیه شدت گیرد.

سیاست دیگر در کنترل نقدینگی و تورم که در انتهای سال ۱۴۰۱ اجرایی شد، افزایش نرخ‌های سود بانکی (نرخ سود سپرده‌ها به ۵.۲۲ درصد و نرخ تسهیلات به ۲۳ درصد) برای افزایش جذابیت سپرده‌ها است. شایان ذکر است که افزایش سپرده‌گذاری بانکی به منجمد شدن نقدینگی در سپرده‌ها منجر می‌شود و در نتیجه از سرعت گردش پول کاهش یافته و از این مسیر نیز به کنترل تورم کمک کرده است. در عین حال، این موضوع به افزایش هزینه تامین مالی بنگاه‌ها منجر می‌شود و مولفه دسترسی به اعتبار را بیش از پیش دور از

تعیین شده است. علاوه بر این به منظور کنترل تورم، نرخ سود بین بانکی از ابتدای سال ۱۴۰۲ افزایش یافت. عملکرد نرخ سود بین بانکی از ۱۴.۲۳ درصد در آخرین هفته اسفند ۱۴۰۱ به ۸.۲۳ درصد در مهرماه ۱۴۰۲ رسید. در این راستا بانک مرکزی کریدور این نرخ را که پیش از این در دامنه ۲۲-۱۴ درصد قرار داشت به دامنه ۲۴-۱۷ درصد افزایش داد. عملکرد مهرماه این نرخ نیز نشان می‌دهد که در حال نزدیک شدن به سقف دامنه کریدور جدید است و اگر تورم روند نزولی به خود نگیرد به احتمال زیاد باز هم دامنه به سمت بالا تغییر خواهد یافت. همچنین مصوبات قانونی جدید اختیارات بانک مرکزی برای کنترل اضافه برداشت بانک‌ها را افزایش داده و طبق ماده ۴۵، انتظار می‌رود در نیمه دوم

بانک مرکزی به منظور کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها باهدف کنترل تورم، در دی‌ماه سال ۱۴۰۱ «ضوابط ناظر بر کنترل مقداری ترازنامه شبکه بانکی کشور» را با «اضافه شدن موضوع کنترل مقداری بدهی‌ها» اصلاح کرد. بر اساس ضوابط جدید نظارت بانکی به منظور بهینه کردن ترکیب دارایی‌ها و بدهی‌ها و کنترل رشد نقدینگی، بر ترازنامه بانک‌ها و موسسات اعتباری، حداکثر نرخ رشد مجاز ترازنامه بانک‌ها و موسسات اعتباری بسته به نوع بانک بین ۳۳.۱ تا ۵.۲ محدود شده است. همچنین ضمانت اجرایی برای کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها و محدودسازی رشد آن، تعیین جریمه اعمال نرخ بالاتر سپرده قانونی (تا ۱۵ درصد) برای سپرده‌های بانک یا موسسه اعتباری متخطی از حدود

نکات کلیدی

۱ سیاست پولی انقباضی از مسیر کاهش وام‌دهی به بنگاه‌ها حداقل در کوتاه‌مدت منجر به رکود خواهد شد. آمارهای ارائه‌شده بانک مرکزی این ادعا را تایید می‌کند؛ به‌گونه‌ای که تسهیلات اعطاشده به صاحبان کسب و کارها در کل بخش‌های اقتصادی کشور به میزان ۹.۲ درصد در ۶ ماه اول ۱۴۰۲ نسبت به ۶ ماه دوم سال ۱۴۰۱ کاهش یافته است. این کاهش در بخش صنعت و معدن به ۴.۸ درصد بالغ شده است؛ به عبارت دیگر عمده کاهش تسهیلات بر دوش بنگاه‌های تولیدی و به‌ویژه بنگاه‌ها کوچک و متوسط است. مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد، تبعات ناشی از این انقباض پولی (کاهش ۴.۸ درصد اعتبارات اعطاشده) به میزان ۴۵.۴ درصد در کاهش رشد ارزش افزوده سرانه بخش صنعت و معدن خواهد بود و البته در بلندمدت آثار این کاهش بیشتر نیز می‌شود.

۲ اگرچه اجرای کنترل و محدودیت ترانزنامه‌ای، افزایش نرخ سود تسهیلات بین بانکی و اضافه‌برداشت بانک‌ها و موسسات اعتباری در جهت بهبود ناترازی بانک‌ها و همچنین کنترل رشد نقدینگی و تورم می‌تواند موثر باشد، لیکن ضروری است دولت و مقام پولی در کنار اقدامات کنترلی برای بهبود وضعیت ترانزنامه بانکی بانک‌ها، از ابزارهای مناسب برای هدایت نقدینگی به سمت بنگاه‌های تولیدی بهره‌گیرند. در این راستا، فعال شدن روش‌های تامین مالی غیرتورمی، استفاده از مشوق‌هایی برای سوق دادن بنگاه‌ها به سمت روش‌های تامین مالی غیرتورمی نظیر تامین مالی زنجیره‌ای (اوراق گام، برات الکترونیک و فاکتورینگ) و تامین مالی از بازار سرمایه (اوراق مرابحه، اوراق اجاره و اوراق سلف موازی) ضرورتی انکارناپذیر است.

۳ در این ارتباط برای جبران کاهش اعتبارات بانکی و جلوگیری از کاهش تولید بخش صنعت و معدن، تسهیلاتی حدود ۸۷۰ همت مورد نیاز است (فقط برای حفظ تولید دوره قبل) که در صورت عدم تحقق این میزان تسهیلات، باید کسری تسهیلات از کانال سایر روش‌ها (تامین مالی زنجیره‌ای) انتشار اوراق گام) و بازار سرمایه) جبران شوند که در غیر این صورت، رشد بخش صنعت و معدن با چالش روبه‌رو خواهد شد.

کاهش اعطای تسهیلات به بنگاه‌ها، منجر به کاهش تولید خواهد داشت. اعمال محدودیت در سیاست اعتباری منجر به کاهش ۹.۲ درصدی تسهیلات اعطایی در ۶ ماه اول ۱۴۰۲ نسبت به ۶ ماه دوم ۱۴۰۱ در کل بخش‌های اقتصادی شده است. در بخش صنعت و معدن این کاهش به ۴.۸ درصد می‌رسد (کاهش رشد بخش صنعت در سه ماه دوم سال ۱۴۰۲ را رقم زد). گزارش پایش ملی محیط کسب و کار ایران این واقعیت را آشکار می‌کند که مشکل تامین مالی بنگاه‌ها دومین چالش اساسی حوزه تولید است. همچنین در مولفه‌های تعیین‌کننده شاخص کل فضای کسب و کار نیز، مولفه محیط مالی با نمره ۳۰.۸ بدترین مولفه فضای کسب و کار کشور در تابستان ۱۴۰۲ بوده است. با این نگاه به نظر می‌رسد در پایش بعدی فضای کسب و کار یعنی پاییز ۱۴۰۲ محیط مالی و دسترسی به اعتبار به بدتر شدن شاخص کسب و کار منجر خواهد شد.

دسترس فعالان اقتصادی خواهد کرد. کاهش تورم با بهبود ثبات اقتصادی و افزایش قابلیت پیش‌بینی پذیری اقتصاد نقش موثری در بهبود فضای کسب و کار خواهد داشت و از این منظر می‌توان آن را یک سیاست موثر پولی دانست. اجرای این سیاست‌ها نشان می‌دهد که رشد نقدینگی طی یک مسیر کاهشی از ۳۹ درصد در انتهای سال ۱۴۰۰ به ۲۶.۲ درصد در آبان ۱۴۰۲ رسیده است. جز سیال نقدینگی یعنی رشد پول نیز از محدود بالای ۷۰ درصد در انتهای سال ۱۴۰۱ به ۳۹ درصد در مهرماه ۱۴۰۲ رسیده است. این در حالی است که کاهش رشد پول و نقدینگی به کاهش متناسب در تورم منجر نشده است؛ دلیل این امر را باید در عدم کاهش بخش قابل مبادله اقتصاد (افزایش نرخ ارز) و وجود انتظارات تورمی جست‌وجو کرد. در عین حال نکته مهم در اجرای سیاست‌های انقباضی پولی یادشده، پیامد منفی آن در کوتاه‌مدت بر تولید است. پیامد سیاست‌های پولی انقباضی از کانال

خاورمیانه توسعه‌گرا ایران در کجا ایستاده است؟

دکتر سهراب انعامی علمداری

تحلیلگر حوزه راهبردی

گرا، دیوان سالاری قوی و استقلال دولت از جامعه همزمان با اجرای اصلاحات در اقتصاد داخلی، سیاست خارجی را نیز در مسیر توسعه قرار می‌دهند. به تبع چنین فرایندی، سیاست خارجی این دولت‌ها نیز یک سیاست خارجی توسعه‌گراست. در این قالب، سیاست خارجی توسعه‌گرا به معنای استفاده از امکانات اقتصاد سیاسی بین الملل برای جذب منابع فراملی به درون مرزهای ملی است. در خاورمیانه شکلهی به یک دولت توسعه‌گرا از لبنان اواخر دهه ۶۰ و پیش از جنگ داخلی (۱۹۷۵ میلادی) آغاز شد؛ در آن سال‌ها لبنان به واسطه یک الگوی ترکیبی از تعادل‌گرایی داخلی و موازنه‌گرایی در خارج توانسته بود تا حضور و فعالیت اقتصادی شرکت‌های چندملیتی را در بیروت افزایش دهد و بیروت نماد یک شهر بین المللی بود. اما با وقوع جنگ داخلی و خروج بسیاری از این شرکت‌ها، فرایند ایجاد دولت توسعه‌گرا متوقف شد. لبنان طی آن سال‌ها رشد اقتصادی میانگین ۵.۴ درصدی و تورم میانگین ۵.۲ درصدی را تجربه کرد همچنین بیروت تا اوایل دهه هفتاد با هجوم سرمایه‌گذاری خارجی رو به رو شد؛ بخش صنعتی لبنان در سال ۱۹۷۴ به ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی

جذب شده است. چنین روندی نشان می‌دهد که اساسا سیاست خارجی در خدمت فرایند توسعه قرار نگرفته و هنوز سیاست خارجی ایران در بند زنجیرهای ژئوپلیتیک قرار دارد.

خاورمیانه یا غرب آسیا از مناطقی ویژه در جهان محسوب می‌شود که جهان آن را با واژه‌ها و مفاهیمی نظیر: نفت، بحران، جنگ، آشوب، تروریسم، هویت‌های متنوع و کمتر توسعه یافته می‌شناسد. اما اکنون نزدیک به دو دهه این منطقه پر آشوب چهره جدیدی به خود گرفته است. با وجود آنکه خاورمیانه هنوز نشانه‌های آشوب سیستمی و امنیتی را در خود دارد اما برخی از کشورهای این منطقه به ویژه در حاشیه جنوبی خلیج فارس به دنبال تثبیت خاورمیانه‌ای با ویژگی‌های متمایزی همچون دولت‌های توسعه‌گرا هستند.

دولت توسعه‌گرا به دولت‌هایی گفته می‌شود که در نوشتار و تنظیم راهبرد کلان، رویکردهایی را در پیش می‌گیرند که سیاست‌های داخلی و خارجی آن از کلیه منابع و ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل داخلی خارجی، مادی معنوی، زیرزمینی، روزمینی، در راستای اهداف توسعه استفاده کند. چنین دولت‌هایی با ویژگی‌هایی همچون نخبگان توسعه

سهراب انعامی علمداری در یادداشتی برای دیپلماسی ایرانی می‌نویسد: در شرایط کنونی و با وجود دگرش‌های راهبردی جدید و شکلگیری دولت‌های توسعه‌گرا در خاورمیانه، نگاه کلاسیک راهبردی ایران بر سیاست خارجی غالب بوده است. با ابلاغ سند چشم‌انداز بیست ساله (۱۴۰۴) جمهوری اسلامی ایران در ۱۳ آبان ۱۳۸۲، به نظر می‌رسید که سیاست خارجی ایران مسیر متفاوتی از گذشته را طی کند چرا که سند، جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری را برای کشور با الگوی رفتاری تعامل سازنده تعریف کرده بود. اما بررسی آمارهای کلان اقتصادی دهه ۹۰ خورشیدی حاکی از آن است که در این دهه یکی از ضعیف‌ترین عملکردهای اقتصادی ثبت شده است. آمارها نشان می‌دهد در دهه ۹۰ رشد اقتصادی حرکت زیگزاگی داشته و متوسط رشد اقتصادی رقمی نزدیک صفر است. نیمی از سال‌های دهه ۹۰ رشد اقتصادی منفی گزارش شده و در ۲ سال رشد اقتصادی از منفی ۶ درصد نیز کمتر بوده است. همچنین اطلاعات مرکز آمار ایران گویای آن است که حداقل سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ در مجموع ۱۶ میلیارد و ۴۱۸ میلیون دلار سرمایه‌گذاری خارجی از محل سرمایه مستقیم و اوراق

دگرش راهبردی در همکاری قدرت‌های فرمانطقه‌ای نظیر روسیه، چین و کشورهای اروپا با خاورمیانه مدرن را نشان می‌دهد. اما پرسش اساسی این است که ایران در کجای چنین روند و وضعیتی قرار دارد؟

فروپاشی امپراطوری عثمانی در فردای جنگ جهانی اول و شکلگیری خاورمیانه جدید الزامات تازه‌ای را برای روابط و سیاست خارجی ایران ایجاد کرد. ایجاد و شکلگیری دولت‌های عربی از حوزه شمال آفریقا گرفته تا منطقه شامات و کشورهای حوزه جنوبی خلیج فارس، ایران را با طیف گسترده‌ای از دولت‌های همسان قرار داد که الگوی هماهنگی از سیاست خارجی را ارائه می‌کردند. چنین وضعیتی این پرسش اساسی را برای کارگزاران سیاست خارجی ایران ایجاد کرد که آیا ایران در یک وضعیت «تنهایی استراتژیک» قرار دارد یا به بیان دیگر، آیا ایران یک «استثنای راهبردی» در منطقه خاورمیانه است؟ پاسخ به این پرسش، به بخش مهمی از سیاست خارجی ایران و رای تغییرات در کارگزاران و ماهیت ائتلاف‌ها شکل داده است.

این لنز استراتژیک به بایسته‌ها، الزامات، محدودیت‌ها و محدودراتی انجامیده که با وجود روندهای جدید در خاورمیانه، سیاست خارجی ایران را به یک الگوی رفتاری یکسانی سوق می‌دهد. در شرایط کنونی و با وجود دگرش‌های راهبردی جدید و شکلگیری دولت‌های توسعه‌گرا در خاورمیانه، نگاه کلاسیک راهبردی ایران بر سیاست خارجی غالب بوده است. با ابلاغ سند چشم‌انداز بیست ساله (۱۴۰۴) جمهوری اسلامی ایران در ۱۳ آبان ۱۳۸۲، به نظر می‌رسد که سیاست خارجی ایران مسیر متفاوتی از گذشته را طی کند چرا که سند، جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری را برای کشور با الگوی رفتاری تعامل سازنده تعریف کرده بود. اما بررسی آمارهای کلان اقتصادی دهه ۹۰ خورشیدی

حاکی از آن است که در این دهه یکی از ضعیف‌ترین عملکردهای اقتصادی ثبت شده است. آمارها نشان می‌دهد در دهه ۹۰ رشد اقتصادی حرکت زیگزاگی داشته و متوسط رشد اقتصادی رقمی نزدیک صفر است. نیمی از سال‌های دهه ۹۰ رشد اقتصادی منفی گزارش شده و در ۲ سال رشد اقتصادی از منفی ۶ درصد نیز کمتر بوده است. همچنین اطلاعات مرکز آمار ایران گویای آن است که حداقل سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ در مجموع ۱۶ میلیارد و ۴۱۸ میلیون دلار سرمایه‌گذاری خارجی از محل سرمایه مستقیم و اوراق جذب شده است. چنین روندی نشان می‌دهد که اساساً سیاست خارجی در خدمت فرایند توسعه قرار نرفته و هنوز سیاست خارجی ایران در بند زنجیرهای ژئوپلیتیک قرار دارد.

پایان سخن اینکه، نقش یابی توسعه اقتصادی در خاورمیانه مدرن، الزامات جدیدی در سه حوزه راهبردی، اقتصادی و امنیتی به همراه دارد؛ اکنون حوزه اقتصاد سیاسی بین الملل در حوزه سیاست خارجی، مانند قابلیت جذب سرمایه خارجی، دریافت وام‌های توسعه‌ای و مشارکت در نهادهای اقتصاد بین الملل، رابطه مستقیمی با برنامه توسعه‌ای و رشد اقتصادی کشورها پیدا کرده است. در خاورمیانه توسعه‌گرا، قدرت اقتصادی به مشخصه جدید این منطقه افزوده شده و بسیاری کشورها به لحاظ راهبردی با کشورهایی تعامل خواهند داشت که نه لزوماً برتری ژئواستراتژیک و نظامی بلکه از بنیان‌های اقتصادی قدرتمند برای تعامل در جهان بین المللی شده برخوردار باشند همچنین کشورهایی در خاورمیانه قادر خواهند بود که به تعامل اقتصادی با جهان بپردازند که نقش مهمی در «زنجیره ارزش جهانی» (Global Value Chain) ایفا کنند و در نهایت کشورهایی می‌توانند مولفه‌های امنیت خود را افزایش دهند که متناسب با چنین روندهایی تحرک راهبردی در حوزه سیاست خارجی داشته باشد.

دست یافت. اما موج دوم، شکلگیری دولت‌های توسعه‌گرا در خاورمیانه از کشورهای کویت، قطر و امارات متحده عربی آغاز شد. این کشورها با سرمایه‌گذاری در حوزه نفت و گاز، دیپلماسی اقتصادی قدرتمند و نقش یابی در قامت دولت‌های صلح‌گرا توانستند به پیشرفت و توسعه اقتصادی خود شتاب بیشتری دهند. در جدیدترین آمار بانک جهانی و پیش‌بینی از رشد اقتصادی کشورهای حاشیه خلیج فارس، رشد اقتصادی قطر ۳.۳ درصد، امارات متحده عربی ۸.۲ درصد، بحرین ۷.۲ درصد، عربستان سعودی ۲.۲ درصد، عمان ۵.۱ درصد و کویت ۳.۱ درصد اعلام شده است. الگوی رفتاری این کشورها ترکیبی از یک سیاست خارجی تعاملی (دور از تقابل)، عقلانی، واقع‌گرایانه، عملگرا و مبتنی بر هزینه فایده است. علاوه بر این، در حوزه داخلی نیز این کشورها به دلیل ساختار متمرکز یک راهبرد ملی را برای توسعه اقتصادی تعریف کرده‌اند. چنین وضعیت و روندی، خاورمیانه در شرایط تازه‌ای قرار داده است؛ خاورمیانه‌ای که قدرت‌های بزرگ و قدرت‌های نوظهور و حتی قدرت‌های متوسط فرمانطقه‌ای به دنبال همکاری با دولت‌های توسعه‌گرا هستند. روند تحولات منطقه‌ای نیز نشانه‌هایی از

ابزارهای انقباض پولی بانک مرکزی

امیررضا اعلاباف

تحلیلگر اقتصادی

از ابتدای سال ۴۱ حراج هفتگی و موردی را برگزار کرده که در مجموع خالص تزریق منابع به بازار بین بانکی توسط بانک مرکزی از ابتدای سال را به حدود مثبت ۹٫۷ هزار میلیارد تومان رسانده است، به طوری که شاخص داخلی محاسبه شده توسط بنده از حدود ۰۰۶ واحد (بسیار انقباضی) در اواخر شهریورماه به حدود میانگین بالای ۰٫۸۷ واحدی از ابتدای سال بازگشته است و در آخرین حراج برگزار شده عدد ۰۹۵ واحدی ثبت شده که به نظر می رسد چند هفته است تزریق قابل توجه حراج شماره ۳۶ که از روی اجبار و برای جلوگیری از اضافه برداشت بیشتر بانک های ناتراز (به طور مثال بانک هایی که سررسید دارایی ها و بدهی های آنها اختلاف زیادی دارند، دارایی از نوع HQLA یا نقدپذیر با کیفیت کافی برای پوشش نیازهای خروج نقدینگی سپرده گذارها ندارند، نسبت Icr و nsfr زیر یک یا اختلاف در ارزش دارایی ها و بدهی ها داشته و پرتفوی تسهیلات آنها دارای نسبت npl بالایی بوده و نیز منابع کافی برای تامین سپرده قانونی نیز بانک مرکزی ندارد. . .) انجام شده بود در حال مستهلک شدن است.

به طور کلی شاهد چرخش نسبی و زیرپوستی از اوایل مهرماه بوده ایم که همزمان نرخ بهره بین بانکی نیز سقف خود برای سال جاری را به ثبت رسانده و از حدود ۲۳٫۸ درصد به ۳۲٫۴۳ درصد کاهش پیدا کرده است که همزمان با افزایش نیاز به نقدینگی بانک ها در بازار بین بانکی در نیمه دوم سال، رشد پرداختی های دولت و کسری ها

که نرخ تعادلی بهره را بالا برده است. به طور کلی ابزارهای سیاستگذاری پولی به دو دسته کمی و کیفی (Qualitative - Quantitative) تقسیم می شوند که در بخش کیفی می توان به سخت گیری ها و محدودیت ها در موضوع اعتباردهی بانک ها، محدودیت ها و الزامات ترانزنامه ای و کفایت سرمایه و . . . اشاره کرد. در بخش کمی نیز شامل سه ابزار عملیات بازار باز، میزان نسبت سپرده قانونی به سپرده بانک ها و در نهایت نرخ تنزیل مجدد یا اعتباردهی قاعده مند (نرخ بهره ای که بانک مرکزی به بانک های تجاری با آن در راستای تامین نیازهای نقدینگی تسهیلات شبانه اعطا می کند) می شود. در حال حاضر شاهد به کارگیری ترکیبی از تمام این ابزارها توسط بانک مرکزی ایران در راستای انقباض پولی و کاهش نرخ رشد ترانزنامه بانک مرکزی (پایه پولی)، ترانزنامه بانک های تجاری و نقدینگی هستیم.

همچنین استفاده از منابع ارزی بانک مرکزی برای کنترل و ایجاد ثبات در بازار ارز دارای ارتباط غیرمستقیم با رویه سیاستگذاری پولی است و بانک مرکزی در صورتی که قصد حفظ سطح نرخ بهره و جلوگیری از افزایش بیشتر را داشته باشد جهت استریلیزه کردن مداخلات ارزی خود نیازمند ایجاد تراکنش معادل در جهت مخالف در بازار بین بانکی است و در صورت مداخله غیراستریلیزه علاوه بر تاثیر بر بازار، از درپچه پایه پولی و نرخ بهره بین بانکی نیز تاثیر خواهد داشت که به رشد سطح نرخ بهره با کاهش عرضه ریال منجر می شود. بانک مرکزی در بخش عملیات بازار باز

یکی از دلایل قابل توجه و مهم رکود اخیر بازارها و به ویژه بازار سهام، افزایش سطح نرخ بهره بدون ریسک در سطح بازار است. با بررسی عملکرد بانک مرکزی در بخش سیاستگذاری پولی و تعاملات بانک مرکزی با بانک های تجاری و دولتی در بازار بین بانکی می توان نتیجه گرفت که موضع سیاستگذار پولی در راستای تحقق شعار مهار تورم از ابتدای سال جاری کاملاً انقباضی بوده و این کمپین انقباض پولی تا امروز نیز تداوم پیدا کرده که تاثیرات این موضوع اخیراً در بازارهای مختلف و کلاس های مختلف دارایی به وضوح احساس شده است و همچنین در سطح کسب و کارها به ویژه کسب و کارهای کوچک و متوسط شاهد کسری سرمایه در گردش و افول نسبت های نقدینگی هستیم که آنها را با چالش ویژه مواجه کرده است و می تواند به افزایش نسبت هزینه مالی به درآمد شرکت ها منجر شود.

■ ابزارهای انقباض پولی بانک مرکزی

در نگاه اول، سطح نرخ بهره رسمی باثبات بوده است، ولی با بررسی سطح نرخ بهره غیررسمی در پلتفرم های تسهیلات دهی خرد و . . . نیز شاهد اعداد موثر تا بالای نرخ ۴۰ درصد نیز هستیم که اسپرد قابل توجه با نرخ های بهره رسمی داشته و نشان دهنده تقاضای صرف و پرمیوم های بالا توسط پلتفرم ها برای استفاده از امتیاز تسهیلات خود بوده که ناشی از کاهش تسهیلات دهی و منابع در دسترس بازار اعتبارات بانکی و بازار پول است

بانک‌های ناتراز اطلاعاتی نداریم. به نظر می‌رسد بانک مرکزی قصد افزایش فراتر نرخ بهره بین بانکی را در سال جاری نداشته و نرخ‌های بازار بدهی و ابزارهای درآمد ثابت نیز مقداری کاهش یافته‌اند، اما همچنان قحطی نقدینگی در بازارها ادامه داشته و شرایط بازار پول و اعتبارات نیز جالب نیست. به طور کلی عملکرد اخیر بانک مرکزی را به عنوان انقباض ملایم در کنار سیاست تثبیت در نظر می‌گیریم و همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره کردیم، بانک مرکزی عجله‌ای برای کاهش نرخ بهره نداشته و این کار با لحاظ داده‌های تورمی، شرایط بازار بین بانکی و آمار پولی و بانکی با در نظر گرفتن تارگت‌های مشخص شده به همراه احتیاط در جلوگیری از تشدید اضافه برداشت بانک‌ها انجام خواهد شد.

ترازنامه‌ای را رعایت نکرده‌اند هستیم که با کاهش ظرفیت اعتباردهی بانک‌ها موجب کاهش ضریب فراینده سپرده و در نهایت نرخ رشد ترازنامه بانک‌ها و ضریب فراینده پولی با احتساب ذخایر مازاد بانک‌ها نزد بانک مرکزی شده است که یکی از دلایل کاهش نرخ رشد نقدینگی (پول+ شبه پول) است که بتواند این مولفه را به بازه تارگت سالانه مدنظر ۲۵ درصدی بانک مرکزی نزدیک‌تر کند. البته مهم‌ترین تحول اخیر در حوزه سیاست‌گذاری پولی کاهش نسبت ذخیره قانونی بانک آینده از ۱۵ درصد به ۱۳ درصد است که فقط برای این بانک حدود ۷ همت ذخیره آزاد می‌کند و می‌تواند تقاضای منابع در بازار بین بانکی را کاهش داده و سطح عمومی نرخ بهره را به سطوح پایین‌تر هدایت کند؛ هرچند از اجرای این موضوع برای سایر

و جهت جلوگیری از افزایش و محدودسازی اضافه برداشت بانک‌ها در حساب جاری یا overdraft است. هرچند بودجه سال ۱۴۰۳ کاملاً انقباضی به نظر می‌رسد و با افزایش سطح مالیات‌ها که به کاهش سطح درآمد قابل تصرف منجر خواهد شد می‌تواند به تقاضای کل aggregate demand آسیب زده و منحنی را به سمت چپ منتقل کند که ترکیب آن با سیاست‌های پولی انقباضی شدید می‌تواند فرمولی دردناک برای رکود و رکود تورمی در اقتصاد باشد، بنابراین انتظار داریم در سال آینده سیاست‌های پولی ملایم‌تری را شاهد باشیم.

علاوه بر سیاست‌های انقباضی بانک مرکزی در بخش عملیات بازار باز، شاهد افزایش ضریب سپرده قانونی بانک‌های ناتراز و آن دسته از بانک‌هایی که الزامات

دکتر محمود سریع القلم

استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شهید بهشتی

گزارش داووس ۲۰۲۴

تاریخی با قدرت های بزرگ ترجیح داد. ویتنام امروز با هیچ قدرتی توافق نظامی ندارد. به واسطه سیاست های حمایت از بخش خصوصی و مشوق های سرمایه گذاری خارجی، یکی از Hub های فناوری و تولید در آسیا شده و عموم بنگاه های IT در این کشور حضور فعال دارند.

IT

شاید نزدیک به ۸۰ درصد مباحث میزگردها و کارگاه های داوس ۲۰۲۴ حول محور IT و هوش مصنوعی بودند. فضای تئوریک این مباحث تحت تاثیر یک تحقیق مجمع جهانی اقتصاد پیرامون مخاطرات اقتصادی جهانی دو سال آینده از یک طرف و ۱۰ سال آینده از طرف دیگر بود. در مخاطرات دو سال آینده، لیست به ترتیب اهمیت به صورت زیر ارائه شده است: (۱)

بخش خصوصی آمریکا در چین ایجاد کرده است، چینی ها در سخنرانی ها و اظهارات خود تلاش می کردند جهان را برای کار و فعالیت در کشور خود تشویق کنند. در اجلاس ۲۰۲۴، حتی یک نفر از داخل روسیه دعوت نشده بود و فضای جلسات به شدت ضد روس بود. وقتی سخنرانی زلنسکی رئیس جمهور اوکراین پایان یافت، حضار بالغ بر ۲۰۰۰ نفر برای ۶ دقیقه به طور ایستاده برای او که سخنان تندی علیه روسیه و رئیس جمهور آن ایراد کرده بود، دست زده و تشویق کردند. در میان رهبران جهان شاید سخنان عمومی و خصوصی نخست وزیر ویتنام بسیاری را تحت تاثیر قرار داد. او گفت که کشورش تاریخ سختی را با آمریکا و چین تجربه کرده ولی در دهه ۱۹۹۰ هیئت حاکمه آن کشور وضعیت زندگی، منافع ملی و ثروتمند شدن ویتنام را بر تسویه حساب

مجمع جهانی اقتصاد، اجلاس سالانه خود را برای پنجاه و چهارمین بار در شهر داووس سوئیس طی روزهای ۱۵ تا ۱۹ ژانویه (۲۵-۲۹ دی ماه) برگزار کرد. در این اجلاس، ۲۸۱۲ شرکت کننده، ۸۹۹ سخنران، ۱۴۴۸ سازمان و بنگاه، ۳۵۰ مقام دولتی از ۱۲۵ کشور شرکت کردند و ۴۵۰ جلسه/میزگرد برگزار شد. حدود ۷۵۰ نفر از شرکت کنندگان از آمریکا بودند. کشورهای بعدی از نظر تعداد بالای شرکت کننده عبارت بودند از: انگلستان، سوئیس، هند، عربستان، امارات، چین، آلمان و هلند. خارج از جهان غرب، هند و عربستان حضوری پررنگ داشتند و در سخنرانان آنها انرژی، امید، حس تعلیق قوی به کشور، تسلط بر موضوعات و اعتماد به نفس موج می زد. با توجه به اقدامات دولت بایدن طی سالهای ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ که محدودیت هایی برای سرمایه گذاری

خواهد شد. نوآوری در هوش مصنوعی تا ۴۰ درصد در آمریکا، ۲۷ درصد در چین و ۳۲ درصد در بقیه ۱۹۱ کشور جهان ثبت شده است. به طور طبیعی به میزانی که درآمد سرانه در کشورها افزایش می‌یابد، بهره‌برداری از نوآوری‌های هوش مصنوعی نیز ارتقا پیدا می‌کند. هم اکنون ارزش بازار نیمه هادی‌ها به بالای ۶۰۰ میلیارد دلار رسیده است. تا سال ۲۰۳۰ نقش تولیدات مبتنی بر هوش مصنوعی حدود ۷.۱۵ تریلیون دلار خواهد بود. هوش مصنوعی چالش‌های امنیتی فراوانی را نیز به همراه داشته است. بنگاه‌ها به تناسب درآمد و وسعت فعالیت و سهم بازار، هزینه‌های فراوانی در مراقبت از Data بنگاه‌های خود اعمال می‌کنند. هزینه‌های امنیت سایبری همچنان در حال افزایش است. یکی از جلسات مفید در این رابطه، تحقیقات خانم نیتا فراهانی (Nita Farahany) بود که مسائل حقوقی و اخلاقی مرتبط با استفاده از هوش مصنوعی را در کتابی تحت عنوان *The Battle for Your Brain* به رشته تحریر درآورده است.

■ مدل جدید کسب و کار

در یکی از کارگاه‌های حکمرانی، محققى به نام Andrew McAfee کتاب جدید خود را تحت عنوان *The Geek Way* معرفی کرد. در این کتاب مدل‌های بنگاه داری مدرن مورد بررسی قرار گرفته است. اگر در گذشته از طریق مشخص کردن اهداف، جزئی کردن افق‌ها، عملیاتی کردن اهداف/افق‌ها و گماشتن تیم‌هایی برای تشکیل جلسه جهت تحقق اهداف بنگاه‌ها طراحی و مدیریت می‌شد، هم اکنون بنگاه‌ها دو گروه عمده دارند و بسیاری از گروه‌ها و جلسات و تشکیلات هرمی برچیده شده‌اند. آن دو گروه عبارتند از: گروه فناوری و گروه جذب مصرف‌کنندگان و مشتریان. شرکت Netflix که در سال ۱۹۹۷ با اجاره دادن ویدیو آغاز به کار

دهه آینده، این دولت‌ها با ایجاد رقابت میان شرکت‌ها به ارائه روش‌های مقابله با گرما از طریق هوش مصنوعی مبادرت ورزیده‌اند. اگر هوش مصنوعی در یک کشور رایج نشود، عملاً حکمرانی سنتی بوده و از کوران تحولات بین‌المللی عقب می‌ماند. امارات، هم مقامات رادر هوش مصنوعی آموزش داده و هم از کلاس پنجم دبستان بچه‌های مدارس را با این فناوری‌ها آشنا می‌کند. چین حدود ۴۰۰ هزار شرکت خصوصی در فناوری‌های جدید دارد. این مقیاس از رشد بخش خصوصی در چین، یک طبقه متوسط حدود ۴۰۰ میلیون نفری ایجاد کرده که پیش بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰ به ۸۰۰ میلیون نفر برسد که ثروت قابل توجهی مستقل از دولت و حاکمیت چین خواهند داشت. چین برای تسهیل این نظام نوآوری و فعالیت، ۶۰۰ کنوانسیون بین‌المللی را قبول کرده تا خود را بخشی از جامعه جهانی معرفی کند و از این طریق توانسته ۹ درصد از سرمایه‌گذاری خارجی را در کل جهان جذب کند. سهم چین در تولید جهانی حدود ۳۰ درصد است که طی ۱۴ سال گذشته به طور مرتب رتبه اول را کسب کرده و در حال حاضر نرخ رشد ۲.۵ درصد را تجربه می‌کند. یکی از چالش‌های بحث هوش مصنوعی این است که دقیقاً کدام قسمت‌ها به اشتغال بیشتر خواهد انجامید. این به نحوه سرمایه‌گذاری دولت‌ها در این عرصه ربط پیدا می‌کند. به عنوان مثال لایحه کاهش تورم (*Inflation Reduction Act*) و لایحه تراشه و علم (*The CHIPS and Science Act*) در آمریکا و سرمایه‌گذاری ۱۲۵ میلیارد دلاری هند در ساختار عمرانی دیجیتال، محرکه‌های رشد و توسعه هوش مصنوعی خواهند بود. پیش بینی می‌شود بازار هوش مصنوعی در بهداشت و درمان در سال ۲۰۳۰ بالغ بر ۱۸۸ میلیارد دلار شود که ۴۹ درصد آن در آمریکای شمالی، ۲۳ درصد در اروپا، ۶ درصد در ژاپن و ۹ درصد در چین صرف

اطلاعات نادرست در فضای مجازی (*Misinformation*)، ۲) رخداد‌های شدید آب و هوایی (*Extreme Weather Events*)، ۳) دو قطبی‌های اجتماعی (*Societal Polarization*)، ۴) ناامنی سایبری (*Cyber Insecurity*)، ۵) نزاع‌های مسلحانه بین دولت‌ها (*Interstate Armed Conflict*)، ۶) فقدان فرصت‌های اقتصادی (*Lack of Economic Opportunities*)، ۷) تورم (*Inflation*)، ۸) مهاجرت غیر داوطلبانه (*Involuntary Migration*)، ۹) نزول اقتصادی (*Economic Downturn*)، ۱۰) آلودگی هوا (*Pollution*). مخاطرات ده سال آینده به ترتیب زیر هستند: ۱) رخداد‌های شدید آب و هوایی، ۲) تغییرات اساسی در اکوسیستم‌های کره زمین، ۳) از بین رفتن حیات وحش و تخریب اکوسیستم، ۴) کمبودهای منابع طبیعی، ۵) اطلاعات نادرست در فضای مجازی، ۶) خروجی‌های منفی فناوری‌های هوش مصنوعی، ۷) مهاجرت غیر داوطلبانه، ۸) ناامنی سایبری، ۹) دو قطبی‌های اجتماعی و ۱۰) آلودگی هوا.

تفاوت میان کشورها و بخش خصوصی آنها در سرعت دسترسی به فناوری‌های جدید برای مقابله با این مخاطرات است. به تعبیر یک وزیر هوش مصنوعی، کشورهایی که مجهز به هوش مصنوعی نیستند، در میان ملل تمام شده تلقی خواهند شد. جوامعی که در هوش مصنوعی آموزش نمی‌بینند، در عمل توانایی ایجاد اشتغال را از دست می‌دهند. هوش مصنوعی به بهره‌وری، نوآوری، افزایش تولید، کسب سهم بازار بالاتر و رشد اقتصادی می‌انجامد. به عنوان مثال شرکت *Qualcomm* با *BMW* قرارداد بسته تا تمام امور یک خودرو از مسائل/هشدارهای فنی، ایمنی، دسترسی به تعمیرگاه و حتی گرفتن وقت از تعمیرگاه را داخل خود خودرو تعبیه کند. با توجه به گرم شدن درجه هوا در منطقه عربی خلیج فارس طی دو

کرد، ولی اکنون خود به تهیه کننده فیلم تبدیل شده و از این طریق سرمایه گذاری و با استفاده از فناوری‌های جدید Market Capitalization آن به ۲۰۰ میلیارد دلار رسیده است و بالاتر از ۲۰ درصد فروش جهانی در فیلم و محصولات هنری را به خود اختصاص داده است. در این کارگاه گفته شد که بنیان موفقیت بنگاه‌هایی مانند تسلا، VW، اپل و SpaceX استقلالی است که به گروه‌های فناوری برای ابداع داده شده است. در بنگاه‌داری جدید، مدیریت از راس هرم به سوی اعطای مسئولیت به گروه‌های کوچک فناوری و منبع ابداع و نوآوری حرکت کرده است. از این منظر دسترسی به اطلاعات مربوط به شهروندان، مشتریان و مصرف‌کنندگان، جنبه کانونی در رشد اقتصادی و توسعه مبتنی بر فناوری به خود گرفته است. چینی‌ها از طریق مشارکت اقتصادی (Joint Venture) با شرکت‌های متوسط فناوری در ژاپن و آمریکا و غرب اروپا تلاش می‌کنند از دیتاهای مصرف‌کنندگان و درخواست‌های آنان و بازارهای مصرفی جدید مطلع شوند. این تحولات باعث شده تا اقتصاد جهانی از مفهوم جهانی شدن (Globalization) به باز جهانی شدن (Re-globalization) بسیر کند، به طوری که مشارکت‌ها دیگر در درون غرب نیست، بلکه میان صنعتی و نیمه صنعتی، توسعه یافته و در حال توسعه، جهان اول و جهان سوم ظهور پیدا کرده است. به عنوان مثال هند با ۱۰۰ کشور جهان مشارکت (Partnership) تولیدی و فناوری دارد. در هیچ مقطعی جوامع و کشورها تا این حد به این درجه از وابستگی متقابل دست نیافته بودند. وابستگی متقابل شرق آسیا و آمریکا باعث سخت تر شدن رقابت شده است. روسای بنگاه‌های بزرگ آمریکایی مانند مایکروسافت، فیسبوک، شرکت‌های بزرگ نفتی و بانک‌ها اظهار می‌داشتند که بعضی وقت‌ها بخش فناوری آنها به

هیئت مدیره اطلاع می‌دهد که سه ماه در تراشه خاصی از بنگاه‌های مشابه چینی یا غیر چینی جلوتر هستند. بنابراین، موضوع زمان و سرعت تولید فن آوری به سطح رقابت چند ماهه به جای چند ساله رسیده است.

■ ماهیت قدرت در کشورهای بزرگ

نقش دولت‌ها و حاکمیت‌ها در مدیریت منطقی این فرایند رقابتی تعیین کننده است. رئیس شرکت کوکاکولا که مرکزیتی در هند برای بازارهای آسیایی خود ایجاد کرده و ۳۵۰ هزار نفر هندی را در استخدام خود دارد، حدود ۸۰۰ میلیون دلار در این کشور سرمایه‌گذاری کرده است. او معتقد بود که دولت هند به مراتب از جامعه و بخش خصوصی در استفاده از فناوری، تسهیل فرایندهای تولید، نظام آموزشی و سرعت در تصمیم‌سازی جلوتر است. دولت هند در دوره کرونا برای ۵۱۰ میلیون نفر برای اولین بار حساب بانکی باز کرد و برای ۹۵۰ میلیون نفر کارت شناسایی دیجیتال برای انتخابات صادر کرده است، نرخ تورم را بین ۴ تا ۶ درصد حفظ کرده و فضای کسب و کار را نه تنها برای بخش خصوصی خود بلکه سرمایه‌گذاری خارجی از طریق رشد بی سابقه فناوری و ساختار دیجیتالی تسهیل کرده است. هند هم اکنون در عموم محافل بین‌المللی صدای جهان سوم خطاب می‌شود و در اخذ حقوق و تسهیلات برای توسعه کشورهای جنوب نهایت تلاش خود را در قالب سازمان‌های بین‌المللی اعمال می‌کند و چهره‌مثنی در غرب و شرق از خود به جای گذاشته است. چینی‌ها، هندی‌ها و حتی ویتنامی‌ها عموماً معتقدند خارج از قواعد نظام بین‌الملل موجود نمی‌توان ثروت تولید کرد و مشکلات اجتماعی-اقتصادی را حل کرد. اصل،

راضی نگه داشتن شهروندان از طریق شاخص‌های اقتصادی است و چون غرب به جنوب در تامین مواد اولیه، نیروی کار ماهر، بازار مصرفی، فرایند تولید و بنگاه‌های پلتفرم که بخش‌هایی از خط تولید را بر عهده می‌گیرند نیاز دارد، شرایط جهانی بهترین فرصت را برای ثروتمند شدن جنوب و در نتیجه حفظ استقلال سیاسی فراهم آورده است. کشوری که ثروت تولید نکند نمی‌تواند استقلال سیاسی داشته باشد. وقتی کشوری در قالب مشارکت‌های اقتصادی و سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی به صورت دسته جمعی تصمیم بگیرد و عمل کند، کمتر اشتباه می‌کند. امنیت ملی از کانال‌های تولید ثروت عبور می‌کند. روسیه که امنیت را بر ثروت یابی ترجیح داد، در نهایت تمام ارتباطات فناوری خود را با اروپا و آمریکا از دست داد و مشارکت‌های فناوری آن تعطیل شد و هم اکنون آینده اقتصادی روسیه در بیجینگ رقم می‌خورد. اگر روسیه از ۱۹۹۱ که شوروی از هم پاشید وارد شبکه فناوری جهانی شده بود و وابستگی متقابل با اروپا و آمریکای شمالی در زنجیره تولید ایجاد کرده بود، شاید ۱۰ کشور به عضویت جدید ناتو در مرکز و شرق اروپا در نیامده بودند و موضوع به اوکراین و پی آمدهای آن نمی‌رسید. اشتباه استراتژیک روسیه که به واسطه ناتوانی‌های تئوریک رهبران آن حاصل شد این است که امنیت را می‌خواهد از طریق تسلیحات به دست آورد و نه تولید ثروت و ورود در اقتصاد جهانی. روسیه که هر نوع فلز و معدن قابل تصور در کره زمین را در خاک خود داراست، توانمندی‌های قابل توجهی در علوم مهندسی، کامپیوتر و فناوری دارد ولی به واسطه عدم درک صحیح از روندهای جهانی، این پتانسیل عظیم را به قدرت تبدیل نکرده است. حدود ۵۰۰۰ نفر از بهترین‌های مهندسی و علوم پس از جنگ اوکراین از روسیه به

DAVOS 2024 IN REVIEW

Navigating the Mountains
and Minds of Davos

ولی در انطباق با شرایط، تعدیل و انعطاف پذیری‌های فراوانی از خود نشان داده است. موضوعات و مفاهیمی مانند تشکل، تخصص، سیستم، کارآمدی، واقع بینی، دقت، آینده‌نگری، برنامه ریزی و تسلسل از سرمایه داری وارد عرصه‌های اجتماعی و سیاسی شده است. در حالی که سرمایه داری بیش از سه قرن سابقه تاریخی دارد ولی نتایج اجتماعی و مدنی آن یعنی نظام حزبی، گردش قدرت، انتخابات، تفکیک قوا، پاسخگویی، مشروعیت و مقبولیت تنها یک قرن است که جنبه جهانی به خود گرفته و تسری پیدا کرده است. در بسیاری از کشورهای آمریکای لاتین که سرمایه داری ناقص و انگلی (Parasite Capitalism) را تجربه کرده‌اند و بخش خصوصی آن‌ها دست در جیب حکومت داشته، نتیجه‌ای جز فساد، ناکارآمدی و ائتلاف منابع در پی نداشته است. سخنرانی رییس جمهور آرژانتین و سخنان بعضی کشورهای کوچک آمریکای مرکزی و جنوبی در داوس حاکی از اهمیت پارادایم فکری-فلسفی رهبران، مالکیت خصوصی، محدود کردن دولت و اتصال به جهان برای شفافیت، قانون مداری و گردش قدرت بود.

■ چالشهای تبادلات جهانی

یکی از افرادی که در جلسات اقتصادی داوس حضور بسیار پررنگی داشت، خانم

در چهل کشور، مقامات اجرایی خود را انتخاب خواهند کرد. این جمعیت حدود ۶۵ درصد از تولید ناخالص جهان را تولید می‌کنند. در هیچ سالی در تاریخ دموکراسی، که امسال در سال ۲۰۲۴ یک قرنه شد، تا این حد انتخابات اروپا و آمریکا تعیین کننده نخواهد بود. با توجه به اینکه اروپایی‌ها نگران پی آمدهای جنگ اوکراین، کاهش نرخ رشد اقتصادی و مسایل زیست محیطی هستند، احتمال تمایل به احزاب دست راستی در این قاره افزایش پیدا کرده است. در عین حال نتیجه انتخابات آمریکا بر وضعیت هر کشوری در جهان اثر خواهد گذاشت. یکی از سخنرانی‌های جنجالی داوس ۲۰۲۴، دفاع رئیس جمهور جدید آرژانتین (Javier Milei) از نظام سرمایه داری و آزادی‌های اجتماعی، مدنی و سیاسی ناشی از سرمایه داری بود. او در سخنرانی مبسوطی به اسپانیایی که با هوش مصنوعی ترجمه شده بود، به ناکامی سیاست‌های چپ در مدیریت اقتصادی و سیاسی، نه تنها در آمریکای لاتین بلکه در مناطق دیگر جهان پرداخت. هر چند سخنرانی او از صورت بندی‌های دقیق آکادمیک برخوردار نبود اما، هم با واقعیت‌های تاریخی و هم با پی آمدهای نظام سرمایه داری برای آگاهی، دانش، آموزش، تشکل و تولید ثروت در جامعه بشری تطابق داشت. هر چند سرمایه داری فراز و نشیب‌های فراوانی داشته،

آمریکا و کانادا مهاجرت کرده‌اند در حالی که روسیه می‌توانست با سرمایه‌گذاری و ادراک عمیق از روندهای جهانی زودتر از چین قدرتمند شود. یکی از کتاب‌هایی که در رابطه با توانمندی‌های آمریکا در انتقال دیتا از طریق فیبر نوری، که عمدتاً از این کشور عبور می‌کند مورد توجه قرار گرفت، این عنوان بود:

Underground Empire: How America Weaponized the World Economy, by Henry Farrell and Abraham Newman.

از این منظر، روسیه حدود نیم قرن از فهم جدید قدرت عقب است. تمام کشورهایی که به آمریکا، «نه» و «شاید» می‌گویند آن‌هایی هستند که توان فناوری و اقتصادی پیدا کرده‌اند. در سال ۲۰۲۳، آمریکا ۲۶ میلیارد دلار سرمایه خارجی برای سرمایه‌گذاری در هوش مصنوعی جذب کرد که این رقم شش برابر تامین مالی چین در همین عرصه است. اگر توان فناوری آمریکا نبود، نفت و گاز Shale تولید نمی‌شد و آمریکا در کمتر از یک سال نمی‌توانست جایگزین صادرات انرژی روسیه به اروپا شود. دلار در نود درصد تراکنش‌های جهانی مورد استفاده قرار می‌گیرد و حتی چینی‌ها علی‌رغم ۱۹ تریلیون دلار تولید ناخالص داخلی راه طولانی دارند تا شاخص ارزششان توان تبادل گسترده جهانی پیدا کند. قدرت اقتصادی چین هنوز یک متحد قدرتمند تمام عیار برای آن‌ها در عرصه نظامی و امنیتی به ارمان نیابوده است. کره شمالی کشور نیابتی چین تلقی می‌شود. در حالی که آمریکا ۵۴ متحد نظامی-امنیتی در سطح جهان دارد. این معنا از قدرت که ریشه در فناوری، آموزش و زنجیره تولید دارد، در میان عموم ملت‌ها به جز کره شمالی، کوبا، بلاروس و روسیه تعمیم پیدا کرده است.

■ انتخابات در سال ۲۰۲۴

در سال ۲۰۲۴، حدود سه میلیارد نفر

قائل است. رتبه بندی در جهان هم چنان بر اساس تولید ناخالص داخلی و سطح هزینه های R&D می باشد. آمریکا از دوره قبلی ریاست جمهوری از سیاست جداسازی (Decoupling) استفاده می کرد ولی هم اکنون بیشتر بر اساس سیاست ریسک زدایی (De-risking) عمل می کند و حداقل در حوزه فناوری های پیچیده در تراشه ها و نیمه هادی ها، از خود محافظت می کند (Hedging). از مسایل غامض میان تبادل کالا/خدمات، فناوری و تولید این است که چگونه بازارها باز نگه داشته شوند اما فناوری خاص کشورهای قدرتمند در زنجیره تولید محصور بماند. جنگ تعرفه ها میان آمریکا و چین این موضوع را چند بعدی کرده و حوزه

۷۵ درصد تجارت جهانی را قاعده مند می کند تاکید داشت. مقامات و دانشگاهی های هند، چینی ها و اروپایی ها بر چندجانبه گرایی با رهیافتی مساوات جویانه در مدیریت اقتصاد جهانی اصرار می ورزیدند (Multilateralism). آمریکا به واسطه قدرت منحصر به فردی که در میان کشورهای بزرگ و میانی جهان دارد، نوعی از چندجانبه گرایی را ترویج می دهد که به طور طبیعی منافع بخش خصوصی و افزایش ثروت و برتری فناوری خود را حفظ کند. اقتصادهایی که حجم ۳-۶ تریلیون دلاری دارند، قاعدتاً به دنبال چندجانبه گرایی هستند و آمریکا با حدود ۲۶ تریلیون دلار تولید ناخالص داخلی، جایگاه متفاوتی برای خود

Ngozi Okonjo-Iweala دبیر سازمان تجارت جهانی (WTO) بود. ایشان برای تشویق کشورهای جنوب در پیوستن به نهضت انرژی های پاک اشاره داشت که کربن زدایی (Decarbonization) به معنای صنعت زدایی (De-industrialization) نیست، بلکه افزایش بهره وری از انرژی در فرآیندهای تولید است. در انتقاد از سیاست های غربی، دبیر سازمان تجارت جهانی معتقد بود که غرب کمتر حاضر است بر اساس قواعد (Rule-based International System) عمل کند، بلکه بیشتر مبتنی بر قدرت انباشته شده خود مدیریت می کند (Power-based International System). او بر سرمایه داری رقابتی با اتکاء بر توزیع امکانات در سازمانی که

پاسیفیک، اقتصاد همه کشورها در حال رشد است، بازارهای ASEAN مملو از کالاهای چینی است و سرمایه‌گذاری‌های دوجانبه و چندجانبه بین آسیا، اروپا، کشورهای عربی خلیج فارس و اروپای غربی رو به گسترش است. به عبارت دیگر، در جهانی زندگی می‌کنیم که حکومت‌ها اجازه نمی‌دهند ریل رشد اقتصادی با ریل بحران‌های سیاسی-امنیتی تلاقی پیدا کند بلکه با دیپلماسی و حُسن همجواری، خود را حتی المقدور از تنش‌ها و بحران‌ها دور نگه می‌دارند.

■ چند نکته پایانی

داووس ۲۰۲۴، مثلث هوش مصنوعی، رقابت و فرصت‌های سرمایه‌گذاری بود. حدس این نویسنده از مشاهدات دور و نزدیک در راهروهای اجلاس این است که طی ۵ روز، نزدیک به دو هزار ملاقات میان دولت‌ها و شرکت‌های مختلف جهان، جهت بهره‌برداری از فرصت‌های سیاست‌گذاری و کار مشترک انجام گرفت. همه در پی همکاری، تعامل، کاهش تنش‌ها، رفع سوء تفاهم‌ها و افزایش ثروت ملی بودند. نخست وزیر ویتنام می‌گفت در کشور او ضرب المثلی می‌گوید: اگر می‌خواهی تند بروی، تنها برو ولی اگر می‌خواهی به افق‌های دور دست برسی، باهم و با دیگران حرکت کن. او تأکید کرد رشد و توسعه امری جمعی است و بدون تعامل و یادگیری باهمسایه و غیرهمسایه، سعادت ملت‌ها به دست نمی‌آید. یکی از شگفتی‌های داووس این است که پنج رییس بانک مرکزی در میزگردی شرکت می‌کنند و طی فقط ۴۵ دقیقه، پیچیده‌ترین، دقیق‌ترین، عمیق‌ترین، دوراندیشانه‌ترین واژگان، جمله بندی‌ها، فرمول بندی‌ها و تحلیل‌های خود را در حداقل زمان، بیان می‌کنند. باهم دیالوگ دارند. به هم گوش می‌کنند. از یکدیگر می‌آموزند. برهم اثر می‌گذارند. از هم اثر می‌پذیرند. آن‌ها تمرکز ذهن دارند و به چهل سال آینده می‌اندیشند.

باور داشتند در سال ۲۰۲۴ جهان رشد بالاتری خواهد داشت. یک علت افزایش جمعیت در آفریقا و آسیا است. در عین حال تقاضا برای مسافرت و حمل کالا نیز حاکی از بهبود وضعیت رشد است. فقط دو شرکت هواپیمایی هندی ۷۵۰ هواپیما سفارش داده‌اند (Air India & IndiGo). ایرباس ۵۶۲۶ و بوئینگ ۸۶۰۰ سفارش هواپیما در دستور کار خود دارند. در حال حاضر شرکت‌های هواپیمایی ۲۷۴۰۰ هواپیمای مسافربری در اختیار دارند که پیش بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۳ به ۳۶۰۰۰ فروند هواپیما ارتقاء پیدا کند. دو شرکت بزرگ جهانی حمل و نقل کالا (Maersk / Hapag-Lloyd) که روی هم رفته ۹۰۴ کشتی اقیانوس پیما دارند با همکاری‌های گسترده جدید و ادغام برنامه‌ها در پی آن هستند تا حمل کالا را ارزان تر و سریع تر انجام دهند.

■ دور ننگ داشتن اقتصاد از سیاست

در داووس ۲۰۲۴، در ۴۵۰ جلسه و میزگرد فقط در حدود ۱۰ جلسه به مسایل سیاسی، امنیتی، منطقه‌ای و ژئوپلیتیک پرداخته شد و عموماً این اعتقاد وجود داشت که علی رغم بحران/جنگ در سه منطقه جهان (تایوان، اوکراین و غزه) اقتصاد جهانی در حال پیشرفت است. حتی ناامنی‌های منطقه دریای سرخ و کانال سوئز باعث افزایش قیمت نفت نشده زیرا عرضه نفت از تقاضا بالاتر است و در کنار این بحران‌های امنیتی و ژئوپلیتیک، رشد و توسعه اقتصادی در حال تحقق است. منطقه عربی خلیج فارس با صدها پروژه عمرانی و صندوق ارزی بالغ بر دو تریلیون دلار، یک منبع مهم سرمایه‌گذاری، کار مشترک و حتی رشد فناوری‌های جدید و Start-up‌ها هستند. پنج نخست‌وزیر منطقه آسه‌آن (ASEAN) باور داشتند که به موازات رقابت‌های نظامی-امنیتی آمریکا-چین در منطقه دریای چین جنوبی و

سیاست‌گذاری را با چالش‌های بیشتری روبرو کرده است. به عنوان مثال شرکت Nippon ژاپن که علاقه مند به خریداری شرکت فولاد آمریکا US Steel بود به واسطه بعضی فعالیت‌های این شرکت در چین، تایید وزارت خزانه داری آمریکا را کسب نکرد علی رغم اینکه ژاپن به عنوان یک متحد استراتژیک آمریکا قصد خرید این شرکت را داشت. آمریکایی‌ها نگران بودند که چین از طریق این شرکت ژاپنی به فناوری‌های جدید آمریکایی دسترسی پیدا کند. از منظر دیگری، اخیراً وزارت دادگستری آمریکا مانع از ادغام (Merging & Acquisition) دو شرکت هواپیمایی JetBlue و Spirit شد زیرا در دادگاه توانست اثبات کند ادغام این دو شرکت که با رقم ۸.۳ میلیارد دلار توسط JetBlue قرار بود انجام شود به انحصار بازار و افزایش قیمت‌ها می‌انجامد. این نوع موارد حاکی از یک تم (Theme) ثابت در عموم جلسات اقتصادی داووس بود که تا چه اندازه حکومت (State) بر جریان‌های اقتصادی و اجرای قانون مسلط است. استانداردهای حکومت در مدیریت اقتصادی، توصیه مشترک سیاستمداران، قانون گذاران و روسای سازمان‌های بین‌المللی بود. در اقتصاد جهانی آنقدر سهام داران و ذی نفعان (Stakeholders) فراوان شده‌اند که فهم و ادراک متقابل و ایجاد اطمینان و اعتماد میان دولت، حکومت، عامه مردم، بانک‌ها، تولیدکنندگان و ارائه‌کنندگان خدمات در سیاست‌گذاری منطقی و اجرای قانون از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده، به طوری که تیم اجلاس داووس امسال، اعتمادسازی (Building Trust) بود. این اعتماد در همکاری در شریطی از برجستگی بیشتری حکایت می‌کند که بدهی در جهان ۳۰۰ درصد تولید ناخالص جهانی است و بدون همکاری و هماهنگی، بسیاری از چالش‌ها قابلیت مدیریت نخواهند داشت. عموم اقتصاددانان و سازمان‌های بین‌المللی

نگاهی به پیامدهای فن آوری های انقلاب صنعتی چهارم

مسعود همیانی

کارشناس مرکز مطالعات سیاسی و
بین المللی وزارت امور خارجه

کشورها را تغییر دهد، زیرا همان طور که هنجارهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را تحت تاثیر قرار می دهد، به نوبه خود درک از مفهوم قدرت را نیز متحول می کند. به طور مثال، الکساندر ونت عامل فن آوران را بخشی از نیروهای ساختاری (یک محدودیت مادی مهم) می داند که اقدامات دولت ها را محدود کرده و هویت آنها را شکل می دهد. در مقابل، پارادایم انتقادی بر تداوم چالش نابرابری در نتیجه فن آوری های نوظهور و انقلاب صنعتی چهارم تمرکز دارد. نظریه پردازان انتقادی معتقدند که کشورهایی که در زمینه فن آوری های جدید بودجه کافی ندارند، ممکن است در خطر تضعیف قدرت نظامی و اقتصادی خود در آینده باشند. دیدگاه پست مدرن از رویکردهای فوق به دلیل اینکه فناوری را یک عامل برونزا یا خارج از فرایندهای اجتماعی در نظر می - گیرند، انتقاد می کند و در عوض، فن آوری را به عنوان یک عامل درونی و در ارتباط با فرایندهای اجتماعی و حوزه هایی چون قدرت و نابرابری تلقی می کند. علت اتخاذ رویکرد درونی نسبت به فن آوری، نقش چندبعدی فن آوری در ایجاد تغییرات است زیرا پست مدرن ها فن آوری را یکی از راه های کلیدی برای مطالعه چگونگی کسب قدرت و حفظ آن و همچنین نحوه توزیع و تداوم

نوآوری های فن آوران، به ویژه فن آوری های اطلاعاتی خوشبینانه نگاه می کنند و آن را به عنوان ابزاری برای جهانی شدن اقتصادی، ایجاد نهادهای بین المللی جدید، افزایش وابستگی متقابل و در نهایت محرک تغییر در نظام بین الملل در نظر می گیرند. واقعگرایان، فن آوری را برونزا یا خارج از فرایندهای اجتماعی در نظر می گیرند اما در حالی که واقع گرایان سنتی، فن آوری را یک دارایی استراتژیک محسوب می کنند، نواقص گرایان چون والتز معتقدند که نوآوری های فن آوران می تواند با تغییر قابلیت دولت ها و در نتیجه توازن قدرت در نظام بین الملل، تأثیری دگرگون کننده بر روابط بین الملل داشته باشد. رابرت گیلپین نیز معتقد است که فن آوری عامل اصلی (در کنار رشد متفاوت قدرت در میان دولت ها) است که باعث عدم تعادل سیستمی می شود؛ زیرا نوآوری نظامی یا فن آوری هزینه را کاهش داده و مزایای تسخیر سرزمینی را افزایش می دهد و در نتیجه توسعه نظامی را تشویق می کند. به طور خلاصه، واقعگرایان فن آوری را متغیری مستقل و برونزا می دانند که بر پتانسیل اقتصادی و نظامی یک دولت تأثیر می گذارد؛ بنابراین مسئول تغییر درون سیستمی است. از منظر سازه انگاری نیز فن آوری این قابلیت را دارد که پویایی قدرت فعلی بین

تاکنون سیاستگذاران و محققان علوم اجتماعی و روابط بین الملل در سراسر دنیا، به فن آوری به عنوان یک موضوع «بخشی» هوش مصنوعی، یادگیری ماشین، اینترنت اشیا، نسل پنجم و ششم فن آوری ارتباطات و ... به یکی از مهمترین چالش های سیاست جهانی تبدیل شده است، به طوری که محققان روابط بین الملل دیگر نمی توانند آن را نادیده بگیرند؛ از اینرو، بسیاری معتقدند که ما در حال ورود به عصر انقلاب صنعتی چهارم هستیم که در آن، گسست فن آوران به طور بی سابقه ای اقتصاد، سیاست، اجتماع و به طور بنیادین روش های زندگی، کار و تعامل با یکدیگر را کاملاً متحول خواهد کرد. در خصوص اهمیت فن آوری در روابط بین الملل، لیبرال های سنتی نگاه خوش بینانه به فن آوری در مسیر تکامل بشر دارند اما بحث هایی چون تعریف وضعیت شخصیت حقوقی و مسئولیت پذیری را برجسته نموده و بر پاسخگو بودن شرکت های بزرگ فن آوری در جوامع میزبان تاکید می کنند. لیبرال ها همچنین معتقد به باز نویسی قرارداد اجتماعی بوده و تاکید می کنند که جهان به یک قرارداد اجتماعی جدید - یک قرارداد اجتماعی دیجیتال - نیاز دارد. نئولیبرال ها چون رابرت کیوهین و جوزف نای به

خودکار و هوشمند برای چنین شکلی از کنترل تسلیحات مناسب نیستند.

باتوجه به مشکلات فوق، برخی معتقدند که رویکردهای مذاکرات چندجانبه اجماع محور در جهانی با گسل‌های سیاسی، اقتصادی و ایدئولوژیک موجود بین کشورها، قابل اجراییست و با توجه به پیامدهای مخرب و سریع فن‌آوری‌های نوظهور، مافران از صدور اعلامیه‌های اخلاقی، به اقدام سریع جهت مدیریت چالش‌ها نیاز داریم. لذا با توجه به سرعت پیشرفت فن‌آوری‌های نوظهور، سازمان‌هایی مانند سازمان ملل بسیار کند و ناتوان بوده و از آنجا که نظر سیاسی دارای سوگیری هستند، نمی‌توانند تأثیر قابل توجهی داشته باشند.

علاوه بر این، انتظار می‌رود که رژیم‌های تجاری و زنجیره‌های عرضه جهانی مطابق با نگرانی‌های امنیت ملی در نتیجه فن‌آوری‌های نوظهور مورد بازنگری قرار گیرند؛ زیرا جریان‌های فرامرزی داده و سرمایه انسانی به عنوان آسیب‌پذیری در نظر گرفته می‌شوند. لذا در آینده تجارت بین الملل ممکن است به رعایت هنجارهایی در مورد مقررات عمومی حفاظت از داده‌ها مشروط گردد. با توجه به این موارد در عصر انقلاب صنعتی چهارم، نقطه شروع مناسب برای برخورد با پیامدهای امنیتی گسست فن‌آورانه این است که نخست بپذیریم هیچ راه حل سریعی وجود ندارد، زیرا محرک‌های اقتصادی، سیاسی و امنیتی برای رواج این مجموعه از فناوری‌ها در موضوعات و مسائل امنیتی آنقدر قدرتمند هستند که نمی‌توان به عقب بازگشت.

همچنین جوامع استراتژیک باید بپذیرند که انقلاب صنعتی چهارم نمی‌تواند به تنهایی به وسیله کدنویسان هدایت شود. پیامدهای امنیتی آن نیز نمی‌تواند فقط مربوط به دیپلمات‌ها، نظامیان و حقوق دانان باشد. با توجه به تأثیر گسترده‌ای که کسب‌وکارهای فن‌آوری‌های نوظهور می‌توانند بر جامعه داشته باشند، این موضوع باید مسئله همه باشد. لذا باید سازوکاری فراهم شود که در آن، طیف وسیعی از بازیگران در سطوح ملی، بین المللی، شرکت‌ها، کسب و کارها و شهروندان عادی باید در مورد آینده حکمرانی فن‌آوری‌های نوظهور، نظر و منافع خود را اعمال کنند.

علاوه بر این، دسترسی به فن‌آوری‌های انقلاب صنعتی چهارم یک دارایی استراتژیک محسوب می‌شود که بر معادلات قدرت و بازدارندگی تأثیر می‌گذارد. این مسئله باعث امنیتی سازی فن‌آوری‌های جدید شده است. به طور مثال، هوش مصنوعی به ویژه به دلیل پتانسیل عظیمی که در بخش دفاعی دارد، توجه بیشتر سیاستگذاران و تحلیلگران دفاعی را به خود جلب کرده است زیرا هوش مصنوعی معادلات قدرت را تغییر می‌دهد و تفکر سنتی کنترل تسلیحات را به چالش می‌کشد و سؤالات و تردیدهایی را در مورد تبعیت از قوانین بین‌المللی کنونی مطرح می‌کند. از این رو، انتظار می‌رود همزمان با پیشرفت در هوش مصنوعی، به تدریج تهدیدها، چالش‌ها و فرصت‌های آن از منظر امنیت ملی چند برابر گردد.

■ پیامدها برای کنترل تسلیحات سنتی

از منظر کنترل تسلیحات، محققان می‌پرسند که آیا فن‌آوری‌های نوظهور به ویژه هوش مصنوعی در سیستم‌های تسلیحاتی، آستانه استفاده از زور در روابط بین‌الملل را کاهش می‌دهد؟ آیا بی‌ثباتی استراتژیک را تشدید می‌کند؟ و آیا باعث ایجاد رقابت‌های تسلیحاتی جدید و توانمندسازی بازیگران غیردولتی می‌شود یا خیر؟

به طور مثال، در حالی که در طول جنگ سرد، زمانی بحث‌های پیرامون این بود که چگونه یک سیستم تسلیحات استراتژیک خاص پایداری ضربه اول و معادله حمله - دفاع را پشتیبانی یا تضعیف می‌کند، امروز اما افزودن قابلیت‌های هوش مصنوعی به وسایل پرتاب مافوق صوت توسط یکی از کشورهای پیشرو در فن‌آوری هوش مصنوعی، می‌تواند ثبات استراتژیک را تضعیف کند یا بارخنه در سیستم‌های دفاع موشکی حریف، بازدارندگی پایدار را به حالت اول بازگرداند. در این شرایط، مسئله این است که تاکنون متخصصان خلع سلاح و کنترل تسلیحات عادت داشته‌اند با سلاح‌های متعارف چون انواع تانک‌ها، هواپیماها و موشک‌ها سر و کار داشته باشند، نه با داده‌ها و الگوریتم‌ها. مذاکرات در این خصوص هم با سرعتی آرام و طی یک فرایند زمانبر با شرکادنبال شده و آنها بیشتر به دنبال اعمال قوانین و رژیم‌های راستی آزمایی سرزده بوده‌اند. در مقابل، سیستم‌های

نابرابری هادرمینه‌های اجتماعی-اقتصادی یا جنسیتی می‌دانند.

نتیجه این بحث به ما نشان می‌دهد که هنوز به لحاظ نظری، اهمیت فن‌آوری‌های انقلاب صنعتی چهارم آن‌طور که باید توسط پارادایم‌های نظری مورد توجه شایسته قرار نگرفته و یک بحث حاشیه‌ای در نظریات روابط بین‌الملل محسوب می‌شود. با این حال، هر کدام از نظریه‌ها می‌تواند با برجسته کردن برخی جنبه‌های خاص، چارچوبی برای درک و نحوه مدیریت پیامدهای امنیتی، اقتصادی و اجتماعی فن‌آورهای جدید فراهم نماید.

■ پیامدهای ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک

مهمترین پیامد ظهور فن‌آوری‌های انقلاب صنعتی چهارم تأثیر آن بر تغییر سیاست قدرت است. انتظار می‌رود که انقلاب صنعتی چهارم الگوی چندصد ساله سیاست بین‌الملل را به طور اساسی تغییر دهد. برای مثال از آنجا که زیرساخت‌های فنی و دیجیتال را دو قدرت بزرگ یعنی چین و آمریکا ارائه می‌دهند، برخی تحلیلگران از احتمال ظهور دو بلوک فن‌آوری به رهبری این دو کشور در آینده نزدیک خبر می‌دهند. لذا از آنجا که داده‌ها، ظرفیت کارآفرینی، سرمایه‌گذاری‌های دولتی و ظرفیت محاسباتی در عصر انقلاب صنعتی چهارم، نقش عمده‌ای بازی می‌کنند، می‌توان انتظار داشت فن‌آوری‌های نوظهور در نهایت سبب افزایش شکاف در نفوذ نظامی و اقتصادی میان این دو کشور و دیگر کشورها گردد. در نتیجه، برخی معتقد به پایان چندجانبه‌گرایی و ظهور باشگاه دولت‌ها در قالب دو بلوک به رهبری ایالات متحده و چین در زمینه ژئوتکنولوژی در دهه آتی هستند. در این میان، معمای امنیتی کشورهای در حال توسعه این است که چگونه راهبرد ژئوتکنولوژیک خود را متناسب با این تحولات تنظیم می‌کنند. برای یک کشور در حال توسعه، دریافت هرگونه تجهیزات و زیرساخت دیجیتال از هریک از این دو قدرت بزرگ، به معنی در معرض خطر قرار دادن داده‌های بومی و امنیت ملی است، اما گزینه دیگر یعنی انفعال نیز مزیتی به دست نمی‌دهد و در نهایت باعث افزایش شکاف دیجیتال با قدرت‌های رقیب می‌شود.

۲۰۲۴، سالی پیچیده و تاثیرگذار برای اقتصاد جهانی

همچنین با وجود ادامه گفت‌وگو درباره تسهیل احتمالی شرایط مالی به دلیل رشد ارزش سهام و اوراق قرضه و کاهش ارزش دلار، سیاست‌های پولی همچنان محدودکننده‌اند. به دلیل کاهش قابل توجه در رشد وام‌های بانکی، این محدودیت را می‌توان در داده‌های مالی به‌ویژه در اروپا عملاً مشاهده کرد.

اگرچه اختلاف‌ها در حال کاهش است، اعتبارات با کیفیت پایین به دلیل بازدهی بالاتر دولت، با هزینه‌های وام بیشتری مواجه می‌شوند. پویایی‌های فعلی بازار نشان می‌دهند که چشم‌انداز سیاست پولی علی‌رغم برخی شاخص‌های مثبت، بیانگر محدودیت‌ها و چالش‌های بالقوه به‌ویژه در بازارهای وام و اعتباری است.

■ جریان‌های اقتصادی متقابل

در حالی که جهان در انتظار کاهش قابل توجه رشد اقتصادی در ماه‌های آینده است و همه روزه چالش‌های بیشتری سراز افق برمی‌آورند.

رکود جهانی هنوز قریب‌الوقوع به نظر نمی‌رسد. با توجه به افزایش شمار شرکت‌های ورشکسته به‌ویژه در بخش‌های مرتبط با نرخ‌های بهره متغیر، تاثیرگذاری سیاست‌های پولی سخت‌تر بر وام‌های بانکی آغاز شده است. از سوی دیگر، نرخ دستمزد واقعی که نشان می‌دهد کندی رشد اقتصادی ممکن است به فاجعه تبدیل نشود و قابل کنترل باشد، به مصرف‌کننده جهانی حس امیدواری به آینده می‌دهد. با این حال، مسیر ریسک‌ها تغییر کرده و کاهش‌های موردانتظار در نرخ‌های بهره بانک مرکزی‌های بزرگ جهان در ژوئن ۲۰۲۴، با فقدان قطعیت‌های خاص خود همراه است.

■ سال مهم و تاثیرگذار

چنین به نظر می‌رسد که جهان در سال ۲۰۲۴ با چالش‌های اقتصادی و تصمیم‌هایی راهبردی متعددی مواجه است. بنابراین دولت‌ها و بانک مرکزی‌ها باید با در نظر گرفتن تاثیر متقابل تعامل پویا بین رویدادهای ژئوپلیتیک، سیاست‌های پولی و رفتار مصرف‌کننده در مواجهه با چالش‌های یادشده، محتاطانه عمل کنند.

هرچند ممکن است پیش‌بینی‌های اقتصادی جهانی پیچیده باشند، تصمیم‌گیری آگاهانه می‌تواند این فرصت را فراهم کند تا کشورهای جهان برای ایجاد یک محیط مالی قوی و مستحکم در سال‌های آینده، با تمامی جریان‌های متقاطع همگام باشند.

اقدام مالی قاطع را تاپس از انتخابات به تعویق بیندازد؛ اتفاقی که می‌تواند به سطح بالاتری از حمایت‌گرایی در تجارت، سیاست‌های سبز بیشتر، تصمیم‌گیری‌های مهم در عرصه مهاجرت و واکنش‌های جسورانه به یک دوره پرتنش ژئوپلیتیکی منجر شود.

آشفته‌گی جهانی که به دلیل مسائلی مانند روابط چین و ایالات متحده و وضعیت بی‌ثبات در خاورمیانه تشدید شد، فقدان قطعیت در بازارهای مالی را افزایش می‌دهد. چالش فوری برای بانک مرکزی‌ها تعیین تاریخ و میزان کاهش نرخ بهره است. البته دستیابی به تعادل مناسب در این زمینه هم از اهمیت بسیاری برخوردار است؛ زیرا عجله یا تاخیر در تصمیم‌گیری چه از نظر تورم و چه از لحاظ تصور غالب در جامعه، می‌تواند عواقب سختی در پی داشته باشد.

■ پویایی بازار

باید یادآور شد که در آستانه سال ۲۰۲۴، انتظارات بازار با تغییراتی که بانک مرکزی ایالات متحده (فدرال رزرو) تعیین کرده، یعنی کنترل تورم که بر بازار کار یا میزان تولید ناخالص داخلی تاثیر منفی ندارد، مطابقت دارد. بدین ترتیب، می‌توان گفت که در سال ۲۰۲۴، کاهش نرخ تورم و انتظارات رشد اندک را شاهد خواهیم بود. با این حال، به‌رغم نگرانی‌های مربوط به رشد ضعیف اقتصاد بازار کشورهای توسعه‌یافته و عملکرد ضعیف در اروپا، پویایی عمومی به‌ویژه در ایالات متحده انعطاف‌پذیر به نظر می‌رسد.

بانک مرکزی‌های بزرگ که از سخت‌ترین مرحله رکود چهار دهه گذشته بیرون آمده‌اند، اکنون به دلیل درگیری‌ها و تنش‌های ژئوپلیتیک، با چالش کنترل تورم در محدوده هدف تعیین شده مواجه‌اند

اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۴ با چالش‌ها و دشواری‌های بسیاری روبرو است بنابراین، دولت‌ها و بانک مرکزی‌ها باید با احتیاط و دوراندیشی با این چالش‌ها مقابله کنند.

اقتصاد جهانی در چند ماه اخیر تحولاتی مثبت و در عین حال پرچالش را شاهد بوده است، با این حال به نظر می‌رسد در سال ۲۰۲۴ با چالش‌های جدید و پیچیده‌ای مواجه باشد؛ زیرا اگرچه خبرها درباره کاهش نرخ تورم جهانی به طور کلی دلگرم‌کننده است، این وضعیت را باید در چارچوب نشانه‌هایی که بیانگر کاهش نرخ رشد بازار کار است، در نظر گرفت. بانک مرکزی‌های بزرگ که از سخت‌ترین مرحله رکود در چهار دهه گذشته بیرون آمده‌اند، اکنون به دلیل درگیری‌ها و تنش‌های ژئوپلیتیک، با چالش کنترل تورم در محدوده هدف تعیین شده مواجه‌اند.

■ چالش‌های سیاسی در بحبوحه آشفته‌گی‌های جهان

همه کشورهای جهان در آستانه حرکت به سمت اتخاذ تصمیم‌های اقتصادی دشوار قرار دارند و شکی نیست که این امر برای ۷۰ کشور از جمله ایالات متحده که در حال نزدیک شدن به زمان برگزاری انتخابات است، دشوارتر است. نبود فشار بازار ممکن است

اقتصاد عربستان سعودی به «باشگاه تریلیون دلاری» پیوست

»

باشگاه تریلیون دلاری یک طبقه‌بندی غیررسمی از اقتصادهای بزرگ دنیا با تولید ناخالص داخلی بالای تریلیون دلار در سال است. یک گزارش جدید نشان می‌دهد که تولید ناخالص داخلی عربستان سعودی برای اولین بار از سقف یک تریلیون دلار فراتر رفت. به این ترتیب، عربستان سعودی موفق شد بسیار زودتر از تاریخ تعیین شده در سال ۲۰۲۵ به هدف پیوستن به باشگاه تریلیون دلاری دست پیدا کند.

سعودی که در بخش خصوصی کار می‌کنند، از ۱.۹۱۰ میلیون نفر در سال ۲۰۲۱، به ۲.۱۹۵ میلیون نفر در سال ۲۰۲۲ با نرخ رشد ۱۴.۹ درصد افزایش یافته است.

این گزارش، موفقیت سیاست‌های عربستان سعودی را در زمینه تنوع‌بخشی به پایگاه اقتصادی و توسعه صادرات به بازارهای جهانی نیز نشان می‌دهد. ارزش صادرات غیرنفتی عربستان سعودی با رشد ۱۳.۷ درصدی، به ۸۴ میلیارد دلار رسیده که ۵.۲۰ درصد از صادرات کالا به ۱۷۸ کشور جهان را به خود اختصاص داده است.

گزارش اقتصادی تازه درباره عربستان سعودی پیش‌بینی می‌کند که بخش‌های دولتی و خصوصی این کشور با استناد به شاخص‌های مختلف اقتصادی، بسته‌های حمایتی دولت و پروژه‌های عظیمی که در مناطق مختلف اجرا می‌شوند، به عملکرد قوی خود ادامه دهند.

تولید و سرمایه‌گذاری در عربستان سعودی و انعکاس آن در نرخ خودکفایی این کشور دانسته می‌شود.

گزارش اقتصادی تازه منتشر شده همچنین حاکی است که بخش خصوصی عربستان سعودی به نقش و عملکرد قوی خود به‌عنوان یک شریک موثر در دستیابی به اهداف چشم‌انداز ۲۰۳۰ ادامه می‌دهد.

آمارها نشان می‌دهند که سهم بخش خصوصی در تولید ناخالص داخلی، به ۴۴۰ میلیارد دلار یا ۴۱ درصد از تولید ناخالص داخلی، با نرخ رشد ۳.۵ درصد افزایش یافته است.

گزارش‌ها همچنین بیانگر آن است که تعداد کارگران بخش خصوصی از ۸.۰۸۴ میلیون نفر در سال ۲۰۲۱، به ۹.۴۲۲ میلیون در سال ۲۰۲۲ با نرخ رشد ۱۶.۶ درصد افزایش یافته است. بر اساس تلاش به منظور بومی‌سازی نیروی کار، تعداد شهروندان عربستان

«باشگاه تریلیون دلاری» یک طبقه‌بندی غیررسمی از اقتصادهای بزرگ دنیا با تولید ناخالص داخلی بیش از یک تریلیون دلار در سال است.

به گزارش العربیه، ارقام جدید مربوط به وضعیت اقتصادی عربستان سعودی، روز جمعه ۲۲ سپتامبر (۳۱ شهریور)، در گزارشی به مناسبت نودوسومین روز ملی این کشور منتشر شد.

این رشد اقتصادی هم‌زمان با آن است که صندوق بین‌المللی پول اعلام کرد اقتصاد عربستان سعودی سریع‌ترین رشد را در میان کشورهای عضو گروه بیست (G۲۰) در سال ۲۰۲۲ داشته است.

در گزارش اتاق اقتصادی عربستان سعودی توضیح داده شده که ریاض توانسته است به نرخ رشد ۷.۸ درصدی یعنی بالاترین نرخ رشد در میان کشورهای گروه ۲۰ دست یابد. چنین دستاوردی ناشی از افزایش قابلیت‌های

ایران به لحاظ تعداد میلیونر چهاردهمین کشور جهان است

نسبت به ایران داشته‌اند عبارتند از: آلمان با دو میلیون و ۶۲۷ هزار نفر، ژاپن با دو میلیون و ۷۵۷ هزار نفر، انگلیس با دو میلیون و ۵۵۷ هزار نفر، کره جنوبی با یک میلیون و ۲۵۴ هزار نفر، سوئیس با یک میلیون و ۹۹ هزار نفر، هند با ۸۴۹ هزار نفر، روسیه با ۴۰۸ هزار نفر، برزیل با ۴۱۳ هزار نفر، مکزیک با ۳۹۳ هزار نفر، و عربستان با ۳۵۴ هزار نفر.

اندونزی، لهستان، پرتغال، یونان، امارات، فنلاند، آفریقای جنوبی، مصر، ترکیه و رومانی در این لیست پس از ایران قرار دارند.

جمعیت میلیونرهای جهان در سال میلادی گذشته سه میلیون و ۵۰۸ هزار نفر نسبت به سال قبل از آن کاهش داشته‌است. بیش‌تر نشریه فوربس در مقاله‌ای نوشته بود، شمار افراد پردآمد در سال ۲۰۲۱ در ایران بالای ۲۱ درصد رشد داشته‌است.

گفته شده ۹ میلیون و ۷۷۰ هزار نفر از این تعداد افرادی هستند که در منطقه آسیا اقیانوسیه از جمله ایران زندگی می‌کنند. سهم ایران از کل میلیونرهای منطقه آسیا اقیانوسیه در این سال نیز بالغ بر ۵.۲ درصد محاسبه شده‌است.

افزایش شمار ثروتمندان ایرانی در حالی رخ داده است که به دلیل اقتصاد ضربه خورده از تحریم‌ها و شرایط بحرانی پدیدآمده پس از پاندمی کرونا، ارزش پول ملی به شدت سقوط کرده و قیمت کالاهای اساسی افزایش یافته‌است. آمریکا، چین و فرانسه سه کشور اول این لیست را تشکیل می‌دهند. جمعیت میلیونرهای آمریکا ۲۲ میلیون و ۷۱۰ هزار نفر، چین شش میلیون و ۲۳۱ هزار نفر و فرانسه دو میلیون و ۸۲۱ هزار نفر تخمین زده شده‌است. کشورهای دیگر که تعداد میلیونر بیشتری

بنا بر اعلام موسسه خدمات مالی و بانکی سوئیس، ایران ۲۴۶ هزار میلیونر دارد. بر اساس این آمار تعداد میلیونرهای ایران ۴ برابر ترکیه و ۳ برابر مصر است. آمریکا، چین و فرانسه سه کشور اول این لیست را تشکیل می‌دهند.

ایران بنا بر اعلام موسسه خدمات مالی و بانکی سوئیس (UBS) ۲۴۶ هزار میلیونر دارد، یعنی ۴ برابر ترکیه و ۳ برابر مصر. آمریکا، چین و فرانسه سه کشور اول این لیست را تشکیل می‌دهند.

این موسسه در جدیدترین گزارش خود که به برآورد وضعیت ثروت و دارایی بیش از ۴.۵ میلیارد انسان بزرگسال روی زمین پرداخته جمعیت کل افرادی که در سال ۲۰۲۲ یک میلیون دلار و بیشتر ثروت داشته‌اند را ۵۹ میلیون و ۳۹۱ هزار نفر برآورد کرده‌است.

برگزاری اجلاس‌های منطقه‌ای WCF در راستای تقویت تاثیراتاق‌های بازرگانی

فدراسیون اتاق‌های بازرگانی جهان خبر برگزاری مجموعه‌ای از اجلاس‌های منطقه‌ای خود را با هدف مرتفع نمودن چالش‌های جهانی از طریق چشم انداز منطقه‌ای اعلام نمود.

اجلاس‌های فوق‌الذکر به عنوان پلتفرمی برای اتاق‌ها و جوامع کسب و کار در راستای همکاری و هدایت پاسخی به چالش‌ها و فرصت‌های پیش رو در نظر گرفته شده است. رفعت حصار چیکلی اوغلو-رییس جدید فدراسیون اتاق‌های بازرگانی جهان در اینباره گفت: اجلاس‌های منطقه‌ای WCF بیانگر نقطه عطفی در تلاش‌های ما به سمت تقویت و گسترش همکاری و

مرتفع نمودن چالش‌ها از طریق رویه‌های منطقه‌ای می‌باشد.

اجلاس‌های مزبور به تقویت تبادل دانش و ظرفیت‌سازی حول محور چهار رکن اصلی طرح کاری فدراسیون اتاق‌های بازرگانی جهان به شرح ذیل می‌پردازد.

■ **توانمندسازی بانوان**

■ **تقویت دسترسی به بازارهای جهانی برای شرکت‌های خرد، کوچک و متوسط MSMEs**

■ **پایداری در کسب و کار**

■ **پایداری در اقدامات مرتبط با تغییرات اقلیمی**

شرکت در اجلاس‌های مذکور برای اعضای فدراسیون و غیرعضو این نهاد آزاد می‌باشد و با همکاری اتاق‌های بومی - محلی برگزار میگردد اولین اجلاس منطقه‌ای در سال ۲۰۲۴ به میزبانی اتاق بازرگانی بوگوتا کلمبیا در تاریخ ۸ الی ۱۰ می و دومین اجلاس به میزبانی اتحادیه اتاق‌ها و بورس کالای ترکیه (TOBB) در استانبول در تاریخ ۲۳ الی ۲۵ اکتبر ۲۰۲۴ برگزار خواهد شد.

همچنین اتاق‌های علاقه مند به میزبانی اجلاس‌های منطقه‌ای فدراسیون اتاق‌های بازرگانی جهان میتوانند درخواست خود را اعلام کمیته ایرانی ICC اعلام تا مراتب به اطلاع مسئولین ذیربط انتقال یابد.

خواهند بود، اما اواخر سال احتمالاً سهام ارزشی بیشتری می‌گیرند. «او در ادامه می‌افزاید: «بله، می‌دانم که ابلهانه به نظر می‌رسد. روز کریسمس ۲۰۲۲ دقیقاً همینجا توضیح دادم که چرا ۲۰۲۲ بیش از هر سال دیگری شبیه ۱۹۶۶ و بازار نزولی آن است و بنابراین، بازار ۲۰۲۳ باید بسیار شبیه به ۱۹۶۷ باشد. همینطور هم شد. سود کلی اس‌اندپی در ۱۹۶۷، معادل ۲۴ درصد بود. تمام پیش‌بینی‌ها و تشبیه‌هایم با سال‌های ۱۹۶۶ تا ۱۹۶۷ درست از آب درآمد: نقطه پایین بازار سهام بدون تسلیم [کاپیتولاسیون] به لحاظ فنی تا ۵۸ درصد بالا رفت. «فیشدر ادامه درباره تورم می‌نویسد: «تورم ادامه‌دار تا نزدیک عادی کاهش یافت. رکود اقتصادی نزدیک عادی شده ۲۰۲۳ چه شد؟ بهتر است فراموشش کنیم. در تمام طول سال تولید ناخالص ملی ایالات متحده آمریکا بالا رفت. «معجزه میان‌مدت»ی که از آن تعریف

چرا ۲۰۲۴ سال خوبی برای سرمایه‌گذاران است؟

کن فیشر، خبرنگار اقتصادی نیویورک پست، تحلیل و پیش‌بینی خود را از بازار سهام و سودهای ۲۰۲۴ را در نخستین روز سال تازه میلادی ارائه داده است. به زعم او، از بین بردن یک بازار جدید صعودی بسیار سخت‌تر از چیزی است که بتوان تصور کرد. به محض اینکه سال اول را با موفقیت به پایان می‌رسانند (اکتبر ۲۰۲۳)، تقریباً همواره سال دوم را هم جشن می‌گیرند.

فیشر می‌گوید: «بنابراین، پیش‌بینی من این است: شاخص اس‌اندپی ۵۰۰ رشد متوسط دورقمی خواهد داشت. اوایل سال ۲۰۲۴ سهام‌های رشدی بزرگ پیش‌تاز

با توجه به تشابه ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به سال‌های ۱۹۶۶ و ۱۹۶۷، اینک به زعم بسیاری، ۲۰۲۴ باید به مراتب شبیه به ۱۹۶۸ باشد. پس از سود ۶.۲۶ درصدی ۲۰۲۳، سال ۲۰۲۴ سودهای بیشتری نیز به بار می‌آورد. هرچند بیشتر سرمایه‌گذارها همچنان در شک و تردید به سر می‌برند و نگران تمام خطرهایی‌اند که اخبارش مدام به گوش می‌رسد.

به قول سر جان تمپلتون، سرمایه‌گذار معروف آمریکایی: «بازارهای صعودی در بدبینی ایجاد می‌شوند، با تردید رشد می‌کنند، در خوشی به بلوغ می‌رسند و در سرخوشی می‌میرند.»

کردم، کارش را کاملا درست انجام داد، و با ایجاد مانع برای قوانین مهم و بحث برانگیز، بازار سهام معمولی را از بن بست خارج کرد. با توجه به تشابه ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به سال‌های ۱۹۶۶ و ۱۹۶۷، اینک به زعم بسیاری، ۲۰۲۴ باید به مراتب شبیه به ۱۹۶۸ باشد. شاخص اس اند پی ۵۰۰ باید تقریباً ۱۱ تا ۱۸ درصد بازدهی داشته باشد. همچنان بدون رکود؛ با بازگشت تورم به حالت عادی با موفقیت خزانه فدرال و کاهش نرخ بهره اما کمتر از آنچه خیلی‌ها امیدوارند. «

فیشر درباره انتخابات ریاست جمهوری پیش رو در آمریکا نیز می‌نویسد: «نامزدی جمهوریخواه، احتمالاً ترامپ، به کاخ سفید راه می‌یابد. حزب جمهوریخواه باید مجلس سنا را هم تصاحب کند، اما احتمالاً آن را از دست می‌دهد (مشابه و متفاوت با سال ۱۹۶۸). با صحنه‌سازی‌های موجود، سال ۲۰۲۴ به نفع بازی‌های سیاسی است. از ۱۹۲۵ (که جمع‌آوری اطلاعات دقیق

شروع شد) شاخص اس اند پی ۵۰۰ در ۳.۸۳ درصد سال‌های انتخابات ریاست جمهوری صعود کرد. میانگین بازدهی: ۱۱.۰۴ درصد. (به طرز عجیبی در ۱۹۶۸ معادل ۱۱ درصد بود). حیرت‌آور اینکه از زمان رکود بزرگ ۱۹۳۲، هر زمان که [شرایط اجتماعی یا اقتصادی] سال دوم دوره ریاست جمهوری منفی بود، مانند ۲۰۲۲، سال بعدی انتخابات، مانند ۲۰۲۴، هر بار مثبت بوده است. و (باز هم به قول تمپلتون) زمان زیادی باید بگذرد تا دوباره بتوانیم خوشبین باشیم. و البته اوایل سال انتخابات همیشه می‌ترسیم که نکند «فرد اشتباه» انتخاب شود. این حس از بین می‌رود. در مجموع، پس از برگزاری انتخابات احساس می‌کنیم برنده را بیش از آنچه نخست می‌پنداشتیم، دوست داریم.»

خبرنگار اقتصادی نیویورک پست در پایان نتیجه می‌گیرد: «در اقتصاد آمریکا، رشد متوسط به پایان عادی‌سازی تورم

کمک می‌کند (افزایش عرضه ناشی از رشد ضد تورم است، نه اینکه به زعم اقتصاددانان، تورم‌زا باشد) و مانند ۲۰۲۳ به رشد سهام در قیاس با ارزش، کمک می‌کند. اما کاهش بهره در اواخر سال، برتری سهام ارزشی را در پی خواهد داشت. سهام ارزشی از افزایش تسهیلات بانکی بهره‌مند می‌شود که به کاهش نرخ بهره می‌انجامد. این سهام برای تامین مالی طرح‌های توسعه، به وام بانکی نیاز دارد. و در این روند، کاهش نرخ بهره به شیب تند معروف به «منحنی بازده» منجر می‌شود. بانک‌ها برای تامین مالی وام‌های بلندمدت که به شرکت‌های معمولی اجازه رشد می‌دهد، وام کوتاه‌مدت می‌گیرند. کاهش نرخ بهره در کوتاه‌مدت، موجب افزایش سودآوری تسهیلات بانکی می‌شود و به ارائه تسهیلات بیشتر می‌انجامد. و کاملاً برخلاف باورهای موجود، برای افزایش ارزش سهام، به کاهش نرخ بهره نیازی نیست. ۲۰۲۳ این موضوع را آشکارا ثابت کرد!»

رقابت بزرگ در عناصر کوچک

مهدی سلامی

کارشناس مرکز مطالعات سیاسی و
بین‌المللی وزارت امور خارجه

برتری چین در زنجیره تأمین عناصر کمیاب

پایین نیروی کار و مقررات سهل‌گیرانه‌تر زیست‌محیطی این کشور استفاده کنند. با این حال، در سال ۱۹۹۰، دولت چین، با در نظر گرفتن این عناصر تحت عنوان محصولات راهبردی، اعلام کرد که شرکت‌های خارجی را از استخراج خاک‌های کمیاب در چین منع کرده و مشارکت خارجی را در پروژه‌های پردازش این عناصر، به جز در سرمایه‌گذاری مشترک با شرکت‌های چینی، محدود کرد. این امر به شرکت‌های چینی فضایی داد تا از طریق این مشارکت‌ها، به دانش خارجی دست یابند و در عین حال رقابت خارجی را از زنجیره تأمین حذف کنند. به‌طور کلی، ارزش تجارت جهانی عناصر معدنی کمیاب در مقایسه با سایر کالاها نسبتاً کم است. در سال ۲۰۱۹، ارزش تجاری این دسته از عناصر در سراسر جهان تنها ۱۵ میلیارد دلار بود که در برابر بازار جهانی حدود یک تریلیون دلاری نفت خام ناچیز است. با این حال، از آنجا که تولید هرگونه محصول الکترونیکی به مقدار زیادی وابسته

دولت چین در اوایل دهه ۱۹۸۰ با صدور تخفیف‌های مالیاتی صادراتی، گام‌های بزرگی برای حمایت از صنعت نوپای خود در زمینه عناصر معدنی کمیاب برداشت. این تخفیف‌ها، هزینه‌های شرکت‌های معدنی چینی را کاهش داد و به آنها اجازه داد تا جای پای خود را در بازار جهانی به دست آورند. از سال ۱۹۸۵ تا ۱۹۹۵، تولید معادن مواد کمیاب در چین از ۸۵۰۰ تن به تقریباً ۴۸۰۰۰ تن افزایش، و سهم آن در تولید معدن جهانی از ۴.۲۱ درصد به ۱۰.۶۰ درصد افزایش یافت. علاوه بر این، درصد کلانی از پردازش اینگونه عناصر در تمام دنیا، در این کشور صورت می‌گیرد.

با گسترش ظرفیت معادن چین، تولیدکنندگان عناصر معدنی کمیاب در کشورهای زیادی شروع به انتقال زنجیره تولید خود به چین کردند تا از هزینه‌های

با افزایش تنش‌ها بین چین و ایالات متحده آمریکا و به دنبال بحران روسیه و اوکراین، نگرانی‌ها از تکه‌تکه شدن زنجیره تأمین و امنیت تأمین منابع افزایش یافته است. اگرچه تحلیل‌هایی درباره تسلط چین بر عناصر کمیاب معدنی وجود دارد، تلاش‌های جبهه غرب در سال‌های اخیر برای کاهش تسلط پکن بر این منابع، به طور چشمگیری سرعت گرفته است.

از آنجا که اقتصاد چین در چند دهه گذشته توسعه فراوانی یافته است، رهبران آن همیشه به دنبال تبدیل این کشور به یک بازیگر کلیدی در صنایع راهبردی مهم بوده‌اند. در این راستا، دولت چین، سعی کرده تا این کشور را به عنوان تأمین‌کننده اصلی جهانی عناصر معدنی کمیاب که شامل مجموعه‌ای از هفده ماده معدنی (پایه تولید سیستم‌های تسلیحات نظامی، وسایل نقلیه الکتریکی، لیزر، گوشی‌های هوشمند و فناوری‌های پیشرفته بی‌شمار) ضروری هستند، معرفی کند.

این صنعت، در کوتاه مدت نتیجه بخش نخواهد بود. محتمل است که این کشورها، به مرور به متنوع سازی منابع وارداتی، افزایش وام جهت داخلی سازی این صنعت و بهبود فناوری های لازم و آموزش نیروی کار متخصص جهت کمتر شدن وابستگی خود تلاش کنند. علی رغم تلاش های غرب برای مقابله با تسلط چین بر منابع کمیاب، چین احتمالاً تا سال ۲۰۳۰ غالب زنجیره تأمین این عناصر را در دست خواهد داشت. البته این احتمال وجود دارد که با وجود تصویب «قانون کاهش تورم (Inflation Reduction Act)» در ایالات متحده آمریکا و «قانون مواد معدنی حیاتی (Critical Minerals Act)» در اتحادیه اروپا، سال های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ نقطه عطفی در تعهد بیشتر کشورهای این جنبه برای تنوع بخشیدن به زنجیره تأمین عناصر کمیاب چین باشد. در ماجرای نزاع تعرفه های تجاری بین آمریکا و چین نیز شاهد بودیم که هر کدام از این دو کشور، از مزیت های خود به عنوان اهرم متعادل کننده منازعات تجاری بهره مند شدند. بنابراین اکنون، دولتمردان چین به خوبی از این برتری راهبردی خود آگاه بوده و سعی می نمایند تا ضمن حفظ جایگاه خود، تا حد امکان و تا زمانی که دست بالا را در اختیار دارند، به بهترین شکل در جهت ارتقای منافع خود بهره مند شوند. در این راستا رقابت بزرگ میان کشورهای غربی و چین در عناصر کوچک رخ خواهد داد.

صنعت جهانی عناصر معدنی کمیاب برای دستیابی به اهداف سیاسی خود استفاده کند؛ بنابراین در مقابل، کشورهای غربی حمایت خود را برای تقویت تولید داخلی عناصر معدنی حیاتی کمیاب افزایش داده اند. اخیراً استرالیا، کانادا، اتحادیه اروپا و ایالات متحده سیاست ها و بسته های حمایتی را برای بخش های معدنی حیاتی خود تعیین کرده اند.

■ چشم انداز زنجیره تأمین عناصر کمیاب

در آینده انتظار می رود که تقاضا برای عناصر کمیاب تا سال ۲۰۴۰ و پس از آن به طور چشمگیری افزایش یافته و چین به یکه تازی خود در این زمینه ادامه دهد؛ جالب توجه است که شرکت BYD چین، به علت دارا بودن زنجیره کامل مواد و عناصر اولیه لازم جهت تولید باتری خودروهای برقی، به تنهایی به یکی از تولیدکنندگان برتر وسایل نقلیه الکترونیکی تبدیل شده است؛ در حالی که شرکت تسلا آمریکا در این خصوص کاملاً به شرکت های ثالث وابسته است. در کنار آمار استخراج ۶۰ درصدی عناصر کمیاب در چین، حدود ۹۰ درصد از مرحله پردازش این مواد در این کشور صورت می گیرد. به نظر می رسد تلاش کشورهای غربی و آمریکا، برای کمتر کردن وابستگی خود به چین در این خصوص، به علت خطر اختلال در زنجیره وسیع

به آن است، ارزش کل نهایی کالاهای تولید شده با استفاده از اینگونه عناصر معدنی، بسیار زیاد بوده و بر عرصه تجارت جهانی تأثیر کلانی خواهد داشت. برای مثال، فقط شرکت اپل به عنوان یکی از تولیدکنندگان محصولات الکترونیکی، در طول سال مالی ۲۰۲۲، حدود ۳۹۴ میلیارد دلار درآمد کسب کرده است.

در طول منازعه فناورانه بین چین و ایالات متحده، پکن تعرفه های عناصر کمیاب (و سایر محصولات) این کشور را از ۱۰ به ۲۵ درصد افزایش داد. طبق گزارش ها، دولت قبل در آمریکا در دوران ترامپ برنامه هایی را برای تعرفه های گمرکی خود بر روی عناصر معدنی کمیاب چینی طراحی کرد، اما به دلیل نگرانی از اینکه این امر باعث شود شرکت های آمریکایی بدون تامین کننده جایگزین و مقرون به صرفه بمانند، هرگز آنها را اجرا نکرد. سیاست گذاران در ایالات متحده به طور ویژه نگران خطر اختلالات زنجیره تامین برای صنعت دفاعی ایالات متحده هستند که از خاک های کمیاب در طیف گسترده ای از فناوری ها، از سونار و تجهیزات ارتباطی گرفته تا موشک ها و موتورهای جت استفاده می کند. به گفته سرویس تحقیقات کنگره آمریکا، جهت ساخت هر جنگنده چند منظوره F-۳۵ ایالات متحده، در حدود ۴۲۷ کیلوگرم عناصر معدنی کمیاب مورد نیاز بوده و ساخت هر زیردریایی هسته ای کلاس ویرجینیانزدیک به ۲۰۴ تن از این عناصر را طلب می کند.

■ چرا افزایش تولید برای کشورهای دیگر سخت است؟

خاک های کمیاب نسبتاً فراوان هستند؛ اما در تراکم پایین و معمولاً به صورت مخلوط با یکدیگر یا با عناصر رادیواکتیو مانند اورانیوم و توریم یافت می شوند. ویژگی های شیمیایی چنین عناصری، جداسازی آنها از عناصر اطراف را دشوار کرده و پردازش آن، زیاله های سمی تولید می کند. استانداردهای آسان تر زیست محیطی چین، این کشور را قادر ساخته تا در دهه های اخیر و با دور شدن تولیدکنندگان غربی از این صنعت، تسلط خود را در این حیطه تقویت کند. بنا بر نظر کارشناسان غربی، پکن نشان داده است که تمایل دارد از وزن خود در

”

چه ویژگی‌هایی اقیانوس هند را به منطقه استراتژیک تبدیل کرده است؟

■ قلب تجارت جهان

اهمیت اقیانوس هند در اقتصاد جهانی روزبه‌روز در حال افزایش است و همین مساله باعث شده تا بازیگران جدیدی تمرکز خود در تجارت را به این منطقه معطوف سازند. آمارهای موسسه کارنگی نشان می‌دهد که از سال ۲۰۱۰، سهم بازیگران سنتی از تجارت در اقیانوس هند کاهش یافته و بازیگران جدیدی مانند چین در حال نقش آفرینی بیشتر در منطقه هستند. به‌طور کلی، هند بزرگ‌ترین واردکننده و صادرکننده در این منطقه است و پس از هند، سنگاپور، مالزی، استرالیا و تایلند جایگاه‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند. طی دودهمه گذشته، کشورهایی از جمله هند، اندونزی و سنگاپور افزایش قابل توجه تولید ناخالص داخلی را تجربه کرده‌اند. با صنعتی شدن کشورهای آسیایی، افزایش تقاضا برای کالاهای واسطه تولید مانند سنگ آهن، زغال سنگ و گاز طبیعی افزایش داشته است. نیاز به این منابع، باعث افزایش حجم تجارت در سراسر اقیانوس هند شده است.

اقیانوس هند منطقه کلیدی برای انتقال نفت و کالا از سراسر جهان است. این منطقه جغرافیایی شامل حدود ۲۰ درصد از منابع سطحی آب جهان، یک چهارم خشکی جهان و سه چهارم ذخایر نفت، آهن و قلع جهان می‌شود. سالانه ۸۰ درصد نفت استخراج شده از دریا و ۸۴.۹ میلیارد تن محموله از منطقه اقیانوس هند عبور می‌کند. در سال ۲۰۱۰، حاشیه اقیانوس هند نزدیک به ۱۷.۰۶ تریلیون دلار تجارت را ثبت کرد.

■ تاجران اقیانوس

آمارهای تجارت کالا نشان می‌دهد که چین بزرگ‌ترین شریک اقتصادی منطقه اقیانوس هند است، پس از چین، امارات و ایالات متحده، در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند. همچنین چین بزرگ‌ترین شریک وارداتی برای چهار کشور از ۶ کشور جزیره‌ای منطقه است. این کشورها ماداگاسکار، مالدیو، موریس و سریلانکا هستند. بر اساس آمارها چین با تجارت ۹۰۰ میلیارد دلاری بیشترین حجم تجارت را با کشورهای حاشیه اقیانوس هند دارد. نزدیک‌ترین کشور به چین، ایالات متحده است که ۳۶۱ میلیارد دلار با کشورهای این منطقه تجارت داشته است؛ این در حالی است که شرکای منطقه‌ای سنتی مانند استرالیا و فرانسه رتبه بسیار پایین‌تری دارند. در سال‌های اخیر، جزیره‌های اقیانوس هند، از گسترش روابط اقتصادی با چین استقبال کرده‌اند، زیرا این کشورها تلاش می‌کنند تعاملات خود را فراتر از شرکای سنتی خود گسترش دهند. از سال ۲۰۰۰، روابط اقتصادی چین با جزیره‌های اقیانوس هند بیشتر از تجارت این جزیره‌ها با بازیگران سنتی رشد کرده است. چین از سال ۲۰۰۵ به‌طور قابل توجهی از سایر شرکای تجاری اصلی در اقیانوس هند بهتر عمل کرده است. این آمارها نشان‌دهنده تغییرات قابل توجهی در پویایی تجارت منطقه در چند دهه گذشته است. از نظر تاریخی، تجارت بازیگران سنتی در اقیانوس هند، همواره بیشتر از تجارت بازیگران نوظهور بود، با این حال از سال ۲۰۱۰، بازیگران سنتی تجارت خود را در اقیانوس هند کاهش داده‌اند و بازیگران منطقه‌ای نوظهور اکنون سهم بیشتری از تجارت را در اختیار دارند. به‌رغم این تغییر، حجم کل تجارت در منطقه همچنان در حال رشد است. بخش عمده این رشد برعهده بازیگران نوظهور منطقه است.

■ منابع غنی در حاشیه اقیانوس

محصولات معدنی اولین کالای صادراتی و دومین کالای وارداتی در

منطقه است. دسته محصولات معدنی شامل تمام سوخت‌های معدنی، روان‌کننده‌ها و مواد مرتبطی است که از زغال سنگ مشتق می‌شوند، مانند زغال سنگ، نفت و فرآورده‌های نفتی. استرالیا بزرگ‌ترین صادرکننده محصولات معدنی منطقه است. این کشور تقریباً به اندازه نفت خام عربستان سعودی، سنگ آهن صادر می‌کند. این آمار، عربستان و استرالیا را به عنوان بزرگ‌ترین صادرکنندگان تک محصولی منطقه حاشیه اقیانوس هند در سال ۲۰۲۱ معرفی می‌کند. سواحل شرقی و جنوبی آفریقا نیز سرشار از فلزات و مواد معدنی است. شرق آفریقا به‌ویژه دارای منابع غنی از جمله طلا، پلاتین، زغال سنگ، آهن، مس و الماس است. رشد تولید و صنعت در آسیا باعث افزایش تقاضا برای این کالاها می‌شود و اهمیت مسیرهای تجاری و جغرافیای منطقه را افزایش می‌دهد.

■ مساله امنیت انرژی

با افزایش اهمیت اقتصادی منطقه، آسیب‌پذیری آن در برابر جرائم دریایی نیز افزایش می‌یابد. همچنین تغییرات آب‌وهوایی چالش‌هایی را برای تجارت در اقیانوس هند ایجاد می‌کند. منطقه اقیانوس هند برای حرکت جهانی انرژی مایع حیاتی است. حدود ۶۵ درصد از ذخایر نفت جهان متعلق به ۱۰ کشور ساحلی اقیانوس هند است و تقریباً ۸۰ درصد نفت وارداتی چین و هند از مبدأ خلیج فارس انجام می‌شود؛ برای ژاپن، این عدد به حدود ۹۰ درصد می‌رسد. داده‌های رسمی نشان می‌دهد که اتکای ژاپن به نفت خام خاورمیانه در فوریه ۲۰۲۲ به بالاترین حد خود رسیده است و واردات از این منطقه ۹۸ درصد از کل واردات نفت این کشور را تشکیل می‌دهد. همچنین آمارهای سالانه نشان می‌دهد که در جزایر اقیانوس هند حجم ترافیک کشتیرانی کشتی‌های کوچک و متوسط نسبت به کشتی‌های بزرگ بیشتر است. این مساله نشان می‌دهد که جزایر

چین، امارات متحده عربی و روسیه شده است. همه این بازیگران از نظر اقتصادی، سیاسی و نظامی در کشورهای اقیانوس هند سرمایه‌گذاری می‌کنند که باعث امنیتی‌تر شدن منطقه شده است. اهمیت منطقه اقیانوس هند در جهان به سرعت در حال افزایش است و این مساله فرصت را برای کشورهای جزیره‌ای کوچک در حال توسعه ایجاد می‌کند تا گفت‌وگوها را در مورد اقتصاد آبی، حاکمیت، تغییرات آب و هوا، تجارت و حفاظت از خطوط دریایی پیش ببرند، اگرچه کشورهای جزیره‌ای به‌طور سنتی به حاشیه مکالمات ژئواستراتژیک رانده شده‌اند، نقش و علایق آنها در پیشبرد گفت‌وگوهای دریایی، همراه با جغرافیای کلیدی آنها، این کشورها را در موقعیت مناسبی قرار می‌دهد. با توجه به فرصت‌های اقتصادی، خطوط کشتیرانی و منابع انرژی، منطقه اقیانوس هند طی چند دهه آینده نقش مهمی در رقابت ژئوپلیتیکی ایفا خواهد کرد. این منطقه در حال حاضر صادرکننده عمده نفت، مواد معدنی، فلزات گرانبها و محصولات کشاورزی است و دو سوم محموله‌های نفتی و یک سوم محموله‌های باری جهان از طریق اقیانوس هند جابه‌جا می‌شود، بنابراین تضمین دسترسی ایمن برای کشتی‌های تجاری و نظامی یک اولویت برای همه دولت‌ها است. گفت‌وگوهای جهانی در مورد امنیت دریایی و رقابت ژئوپلیتیکی در منطقه و همچنین مسائل امنیتی مانند جرائم دریایی، ماهی‌گیری غیرقانونی، قاچاق مواد مخدر و قاچاق انسان ضروری به نظر می‌رسد. از سوی دیگر، مسائل مربوط به تغییرات اقلیمی، زیرساخت‌های انعطاف‌پذیر، واکنش به بلایا و اقتصاد آبی فضایی را برای بازیگران بزرگ و کوچک منطقه فراهم می‌کند. این جنبه‌های امنیتی زمینه را برای تعاملات استراتژیک و نظامی فراهم کرده و رقابت ژئوپلیتیکی در دهه‌های بعدی در اقیانوس هند را شکل می‌دهد.

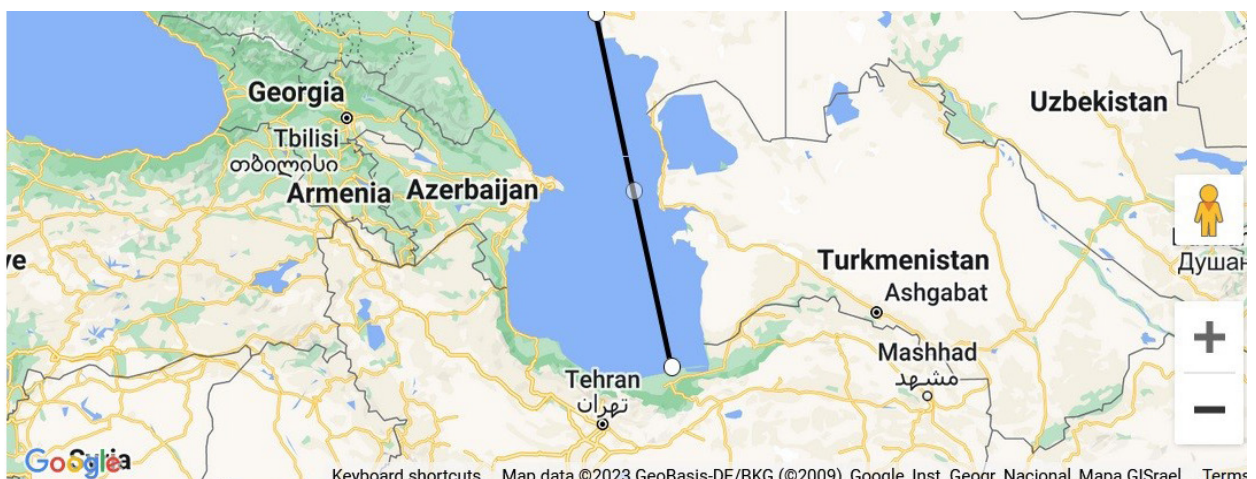

داشته است. همچنین واردات نفت اندونزی از خاورمیانه در این دوره بیش از ۴۵ درصد افزایش یافته است. تغییرات در تقاضای انرژی بر توزیع محموله‌ها و نیاز برای افزایش ظرفیت کشتیرانی تأثیر می‌گذارد. این مساله می‌تواند ترافیک و فشار را در گلوگاه‌های کشتیرانی افزایش داده و نظارت دقیق و ارزیابی منظم را به یک نیاز اساسی تبدیل می‌کند.

■ آینده اقیانوس هند

با در نظر گرفتن آمارهای مذکور می‌توان گفت که اهمیت اقتصادی، سیاسی و امنیتی اقیانوس هند در صحنه بین‌المللی احتمالاً در سال‌ها و دهه‌های آینده افزایش خواهد یافت. به نظر می‌رسد بسیاری از بازیگران سنتی مانند استرالیا، فرانسه، هند، ژاپن، بریتانیا و ایالات متحده به گسترش حضور خود در اقیانوس هند ادامه خواهند داد، در حالی که تغییر شرایط ژئوپلیتیکی منجر به ظهور بازیگران جدید مانند

کوچک نسبت به کشورهای ساحلی که می‌توانند به محموله‌های انرژی بزرگتر و منظم دسترسی داشته باشند در برابر شوک‌های زنجیره تامین محلی یا منطقه‌ای آسیب‌پذیرتر هستند. بر اساس داده‌های پایگاه Comtrade UN، عربستان سعودی، امارات متحده عربی، استرالیا، قطر و عراق بزرگ‌ترین تامین‌کنندگان انرژی در منطقه هستند. همچنین هند، سنگاپور، تایلند، مالزی و اندونزی بزرگ‌ترین واردکنندگان انرژی در اقیانوس هند هستند. بر اساس آمارها، هند عامل اصلی تقاضای روبه‌رشد آسیا در سال ۲۰۲۲ بوده است؛ روندی که انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۳ ادامه یابد. علاوه بر هند، کشورهای آسیای جنوب شرقی مانند مالزی، اندونزی و فیلیپین احتمالاً به مقاصد مهمی برای صادرات انرژی مایع تبدیل خواهند شد. در حال حاضر، صادرات نفت خاورمیانه به مالزی در سه ماهه اول سال ۲۰۲۳ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۷۳ درصد رشد

گردشگری تجاری سه جانبه از طریق ابتکار «کمر بند و جاده»

مطالعه موردی: ایران، قزاقستان و چین

مریم شایگان

کارشناسی ارشد مطالعات منطقه آسیای مرکزی و قفقاز، موسسه آموزش عالی بیمه اکو، دانشگاه علامه طباطبایی

ارتقای کیفیت تبادلات گردشگری کشور ایران نیز به عنوان یکی از شرکت کنندگان در این نشست بر اهمیت یکپارچگی و همکاری فرهنگی با کمک ابتکار کمر بند و راه، فارغ از رنگ و نژاد تاکید کرد. آسان سازی فرآیند صدور روادید، اجرای مسابقات ورزشی، تورهای ویژه راه ابریشم، جشنواره های غذا، نمایشگاه صنایع دستی از جمله کوشش های ایران برای یکپارچگی بهتر فرهنگی و گردشگری از طریق راه ابریشم عنوان شد.

به دلیل تحریم های بین المللی و تنش سیاسی میان ایران و غرب به ویژه ایالات متحده آمریکا، بازار جذابی در ایران برای کشورهای چین به منظور افزایش همکاری های اقتصادی و سیاسی ایجاد شده است. ایران نقش مهمی در راه ابریشم باستان ایفا کرده است، و همچنان می تواند از طریق ابتکار کمر بند و راه به عنوان یک عنصر اساسی در منطقه و در عرصه بین المللی، ایفای نقش نماید. مهم تر از آن، صنعت گردشگری می تواند با تزریق مستقیم پول به اقتصاد ایران از طریق گردشگران، مشکلات و کمبودهای ارزی را جبران کند. رئیس جمهور چین در ژانویه ۲۰۱۶ به ایران آمد و در این سفر، ایران به ابتکار کمر بند و راه پیوست. نتیجه آن انتشار یک بیانیه مشترک با عنوان «مشارکت راهبردی جامع جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین» برای توسعه روابط در شاخه های گوناگون فرهنگی، سیاسی و دفاعی بود. همکاری در بخش های ترابری، انرژی، بازرگانی، فضا، گردشگری و رسانه، پایه دستیابی به

کشف شده اند. این اموال و اماکن فرهنگی و تاریخی فرصت های غیر قابل تصویری را برای گردشگری کشورهای واقع در مسیر راه ابریشم به ارمغان آورده است.

افزودنی است، سه کشور ایران، چین و قزاقستان از توانایی های گسترده در اجرای برنامه های اقتصادی- فرهنگی همچون توسعه مشترک صنعت گردشگری برخوردار هستند. بر این پایه، ضروری است تا ایران، قزاقستان و چین دور هم جمع شده و بر راه گذرهای میراث فرهنگی برای جذب و جایجایی گردشگران و بازدیدکنندگان منطقه ای و بین المللی تمرکز کنند.

در همین راستا، کشور چین با ارائه طرحی نو در سال ۲۰۱۵ با عنوان «ساخت بازار گردشگری یکپارچه در امتداد راه ابریشم» در چارچوب ابتکار کمر بند و راه، به این موضوع به صورت جدی توجه نموده است. «ابتکار شیان» نتیجه هفتمین نشست بین المللی برنامه راه ابریشم در شهر تاریخی شیان چین است که توسط سازمان جهانی گردشگری و اداره ملی گردشگری چین در ژوئن ۲۰۱۵ برگزار شد. در این نشست، وزرای گردشگری کشورهای راه ابریشم از جمله ایران، قزاقستان و همچنین موسسات و سازمان های پیشرو جهانی مانند یونسکو حضور داشتند. در این نشست دستیابی به سه هدف اصلی برنامه ریزی شد:

- گسترش مقیاس تبادلات گردشگران و بالا بردن سطح آسان سازی سفر
- انجام بازاریابی مشترک و اجرای برنامه «بازدید از راه ابریشم»
- تعمیق همکاری های منطقه ای و

تفاوت آب و هوایی در سواحل قزاقستان و ایران، گزینه مثبتی برای ایران به منظور جذب گردشگر از قزاقستان است.

امروزه، صنعت گردشگری نقش برجسته ای در بهبود رشد اقتصادی و همچنین یکپارچگی فرهنگی کشورها بازی می کند. ابتکار کمر بند و راه، افزون بر شبکه ترابری بر جنبه های فرهنگی و سیاسی نیز نگاه ویژه ای دارد. بازرگانان، مسافران و ماجراجویانی که در راه باستانی ابریشم سفر می کردند، فرهنگ، آداب و رسوم و عادات را نیز از مکانی به مکان دیگر می بردند. در واقع، از دست آوردهای گردشگری تجاری می توان به توسعه فرهنگی در کشورها اشاره نمود. گردشگری با ایجاد تعاملات و پیوندهای اجتماعی و فرهنگی باعث ایجاد شناخت، آگاهی، درک و احترام متقابل، انعطاف و سازش در برخورد با تفاوت ها می گردد که در نتیجه، فضای مسالمت آمیزتری را برای پذیرش تفاوت ها و ناهمسانی ها ایجاد می کند و در نهایت، به کاهش تحرکات تندرانه و افراط گرایی می انجامد.

کشورهای راه ابریشم با برخورداری از گنجینه های غنی از میراث فرهنگی، از فرصت ها و مزایای صنعت گردشگری برای بهره برداری برخوردار هستند و مکان های تاریخی و فرهنگی بسیاری در امتداد راه ابریشم ایجاد شده است. کارشناسان یونسکو طی سال ها مطالعه و کاوش در مسیرها و دالان های راه ابریشم، به کشف اماکن باستانی پرداخته اند و در نتیجه آن، شهرهای باستانی، کاروانسراها، دژها و برج های دیده بانی، اماکن مذهبی و کهن

■ منبع: MERICS, Mercator Institute for China Studies

■ راه‌گذر اقتصادی چین-آسیای مرکزی-آسیای غربی

ترکمنستان به ایران سفر کرد. در اینجا، مساله مسیرهای گسترش روابط گردشگری در سه کشور از دو مسیر زمینی (راه آهن و بزرگراه) و دریایی بررسی خواهد شد.

■ مسیر زمینی (راه آهن و بزرگراه)

سومین راه‌گذر اقتصادی ابتکار کمربند و راه، غرب چین را از راه آسیای مرکزی و غربی به ترکیه متصل می‌کند. راه آهن چین-قزاقستان-ترکمنستان-ایران از چین شروع شده و سپس به شهر اوزن واقع در غرب قزاقستان می‌رسد. در اینجا راه آهن به چند شاخه تقسیم می‌شود: یک مسیر از آن، به سوی بندر آکتائو می‌رود؛ دومین مسیر با گذر از ترکمنستان به ایران می‌رسد. تجهیز وسایل ترابری درون-مرزی در سه کشور برای جابجایی گردشگران به ویژه در مواقعی که قصد بازدید از شهرهای توریستی که در فاصله‌ای دورتر از راه ابریشم هستند را دارند، دارای اهمیت است.

در واقع خطوط گوناگون مسافرتی (قطار، هواپیما، کروز، بزرگراه) متناسب با توانمندی‌های سه کشور به عنوان یک مزیت رقابتی در صنعت گردشگری به شمار می‌رود. بنابراین، نیاز است تا ایران، قزاقستان و چین به معرفی و بازاریابی همه شهرها و مکان‌های گردشگری پرداخته و همچنین با فراهم آوردن امکانات، خدمات و زیرساخت‌های مناسب، اجرای این طرح را تسهیل نمایند. البته گفتنی است که مسیرهای بحث شده با هدف ترابری کالا طرح ریزی شده‌اند، اما به آسانی امکان افزودن زیرساخت‌ها و امکانات

سوم، در این کشور از پیش ساخته شده و آماده بهره‌برداری در این برنامه هستند. سوم، قزاقستان با داشتن روابط دوستانه با دیگر کشورها همچون روسیه، چین، ایران و آمریکا، پایدارترین و توسعه یافته‌ترین اقتصاد را در آسیای مرکزی دارد.

■ مسیرهای توسعه صنعت گردشگری ایران، قزاقستان و چین در امتداد راه ابریشم

مسیر بالقوه‌ای که می‌توان از آن برای همکاری‌های سه جانبه گردشگری میان ایران، چین و قزاقستان استفاده کرد، راه‌گذر سوم است که این سه کشور را از راه ترابری ریلی به یکدیگر پیوند می‌دهد. مزیت اصلی این سه کشور، راه آهن‌هایی است که از پیش در آن‌ها ساخته شده و آماده بهره‌برداری در صنعت گردشگری و توسعه امور فرهنگی است.

در این راستا مطلوب است تا گردشگران بتوانند بر پایه علاقه و نیاز، امکان دسترسی و انتخاب روش‌های گوناگون سفر را داشته باشند. برای این مهم لازم است تا مسیرهای ترابری با امکانات رفاهی بالا از چین به سوی قزاقستان و ایران و در مسیر میراث تاریخی، فرهنگی و طبیعی و در چارچوب ابتکار کمربند و راه ایجاد شود؛ نخست، می‌توان از راه کشتی‌های کروز مجهز به برنامه‌های تفریحی، مدیتیشن و خانوادگی، گردشگران را برای گذراندن اوقات فراغت خود در این کشورها جذب کرد. همچنین می‌توان با استفاده از مسیر راه آهن و یا بزرگراه از طریق

اهداف اصلی تعریف شده است. بخش سوم بیانیه مشترک «مشارکت راهبردی جامع جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین» درباره زمینه همکاری‌های انسانی و فرهنگی دو کشور با تمرکز بر صنعت گردشگری صحبت می‌کند. همچنین، در بهمن ماه ۱۴۰۱، تفاهمنامه گردشگری در قالب توافق همکاری ۲۵ ساله تهران پکن، میان دو کشور امضا شد. پس از آن چین، ایران را به مقاصد جدید گردشگری خود افزود. بنابراین، فعالان گردشگری امیدوار هستند تا با باز شدن راه‌گذر گردشگری چین به ایران، سهم بیشتری از ۱۲۰ میلیون گردشگری داشته باشند که چین سالانه به جهان می‌فرستد. سهم ایران از این میزان بسیار اندک است؛ این در حالی است که پتانسیل زیادی در این کشور برای جذب گردشگر از چین وجود دارد. قزاقستان به عنوان کشور همسایه و شریک مهم تجاری چین، یکی از شریان‌های حیاتی ابتکار کمربند و راه به شمار می‌آید. قزاقستان به عنوان عضوی از ابتکار کمربند و راه، از شرایط و پیش‌زمینه‌های کافی برای بهرمندی از مزایای آن برخوردار است؛ نخست، قزاقستان از ثروتمندترین کشورهای آسیای مرکزی است و برای توسعه زیرساخت‌های خود، همچنین برپایی زیرساخت‌های جدید و تأمین امکانات اولیه می‌تواند از درآمدهای نفتی خود استفاده کند. دوم، قزاقستان در مقایسه با دیگر کشورهای آسیای مرکزی از موقعیت برتری برخوردار است؛ زیرا بسیاری از زیرساخت‌های اصلی و مورد نیاز در راه‌گذر

زیربنایی بخش گردشگری نیز وجود دارد.

■ مسیر دریایی

بندر آکتائو از بنادر اصلی قزاقستان است که در سال ۱۹۶۳ راه اندازی شده است. این بندر در سواحل شرقی دریای خزر در قزاقستان جای دارد و اینک از مناطق لجستیکی مهم و استراتژیک ترابری دریایی میان ایران و قزاقستان می باشد. بندر آکتائو از توانمندی بسیار بالایی برای توسعه صنعت گردشگری، و ترابری گردشگری برخوردار است. آکتائو در مسیر راه ابریشم جدید جای گرفته و این امکان را دارد تا سه کشور ایران، قزاقستان و چین را از مسیرهای زمینی و دریایی از طریق دریای خزر برای گردشگری به یکدیگر پیوند دهد. همچنین، از آنجایی که قزاقستان از شرکای اصلی ابتکار کمربند راه با چین است، برای تکمیل و نوسازی بندر آکتائو و خطوط ریلی آن، بودجه قابل توجهی را به واسطه این طرح از پکن دریافت کرده است. به سخنی دیگر، می توان از راه همکاری های منطقه ای، طرح های عظیم و چند جانبه گردشگری را با محوریت دریای خزر طراحی و اجرا کرد. دریای خزر، بزرگترین دریاچه جهان، از جنوب با ایران و از شرق با قزاقستان همسایه است. این دریاچه از توانمندی بسیار و منحصربه فردی برای برنامه ریزی و اجرای سفرهای دریایی و گردشگری با کشتی کروز برخوردار است. استان های گیلان و مازندران در ایران، به دلیل بارش باران بهاری و پاییزی و گرمای معتدل، دارای آب و هوای مدیترانه ای است.

بنابراین این منطقه از موقعیت آب و هوایی و جغرافیایی ایده آل تری برای اجرای برنامه های مربوط به سفرهای دریایی برخوردار است. از آنجایی که، گردشگری با کشتی کروز یک شاخه جدید در صنعت گردشگری محسوب می شود که از اهمیت روزافزونی برخوردار است و می تواند نقش بسزایی در رشد اقتصادی کشورها داشته باشد. بنابراین، این یک نقطه قوت و فرصت استثنایی برای ایران، قزاقستان و چین است تا با کمک یکدیگر و در چارچوب ابتکار کمربند راه از امکانات و قابلیت های موجود در هر کشور بیشترین استفاده را نمایند.

■ جمع بندی و پیشنهادات

همانطور که گفته شد، سه کشور ایران، قزاقستان و چین دارای توانایی مالی، امنیت، جاذبه های طبیعی و همچنین جاذبه های ساخت بشر، تاریخ، فرهنگ و تمدن غنی هستند تا بتوانند به پشتوانه ابتکار کمربند راه و از طریق یک قرارداد سه جانبه بر صنعت گردشگری تمرکز کنند. گردشگری تجاری با برنامه ریزی، سیاست گذاری، و بستن موافقت نامه های سه جانبه میان ایران، چین و قزاقستان قابل اجرا می باشد. برای نمونه، اقدامات زیر میتواند به توسعه گردشگری سه جانبه میان کشورها کمک نماید:

- برگزاری اجلاس سه جانبه به منظور برنامه ریزی، هماهنگی و سیاست گذاری درباره صنعت گردشگری تجاری
- ایجاد قیمت های ثابت، تک نرخ و مشخص برای خدمات و محصولات
- تسهیل روند سفر، صدور ویزا و یا اجرای برنامه معافیت ویزا
- ارائه خدمات آنلاین به عنوان راهنمای سفر برای مسافران جهت یافتن اطلاعات مناسب درباره کشور مقصد به زبان های گوناگون
- تسهیل خرید بلیط ترابری عمومی برای گردشگران
- استفاده از تابلوهای راهنمایی رانندگی چند زبانه در شهرها (فارسی، چینی، قزاقی و انگلیسی).
- توسعه خدمات هتل داری
- سیاست گذاری و تصویب طرح های مناسب به منظور جذب گردشگران میان سه کشور
- برگزاری مسابقات ورزشی بین المللی مانند لیگ های فوتبال و والیبال ساحلی، اسب سواری (برای نمونه، ایران می تواند از مزایای طبیعی خود همچون طبیعت ۴ فصل برای برگزاری مسابقات ورزشی مانند والیبال، فوتبال، قایق سواری، دوچرخه سواری، ماهیگیری، اسکی روی آب در سطح منطقه ای و بین المللی استفاده نماید)
- اجرای پروژه های تبلیغاتی مشترک در کشورهای همسایه و دیگر کشورها برای جذب گردشگر، تولید فیلم، ارائه تصویری خوب، امن و جذاب از خود
- حضور و تبلیغات در فضای مجازی همچون اینستاگرام، تیک تاک و ...
- برگزاری جشنواره های غذا به صورت چرخشی میان ایران، چین و قزاقستان و اهدای جوایز برای بهترین غذا و پذیرایی در هر کشور
- برگزاری رویدادهای مربوط به هنر و موسیقی
- برنامه ریزی و سرمایه گذاری در شاخه گردشگری سلامت و زیبایی و دعوت از پزشکان برای مشارکت در این زمینه
- توسعه گردشگری مذهبی
- دعوت سرمایه گذاران از کشورهای دیگر برای سرمایه گذاری در زیرساخت های اولیه همچون هتل ها، رستوران ها، ایجاد مجتمع های تفریحی و شرکت های هواپیمایی و ... با
- ارائه پیشنهادهای جذاب و سودآور
- برگزاری مناقصه برای اجرای پروژه های گردشگری
- در پایان، افزودنی است، صنعت گردشگری و سفرهای دریایی به دلیل مبارزه با رکود اقتصادی و بیکاری و ایجاد فرصت های شغلی فراوان، می تواند به ابزاری قوی برای تأمین زندگی بهتر اقتصادی و اجتماعی تبدیل شود. از جمله مشاغل و خدمات مربوط کشتی سازی، تعمیر و سوخت رسانی به کشتی های کروز، تولیدات، عمده فروشی و خرده فروشی کالاها و خدمات، بازرگانی، ترابری، بانکداری، شرکت های گردشگری و مسافرتی، صنعت هتل داری، صنایع غذایی، خدمات ترابری، آژانس های مسافرتی، خدمات عمومی و اجتماعی، صنایع دستی، مراکز تفریحی، ارائه اینترنت پرسرعت، خدمات آنلاین، خدمات تفریحی مانند جت اسکی، بالن سواری، تفریحات آبی تورهای جنگلی و کویری، بازدید از اماکن تاریخی و ...

همگرایی روسیه و ایران در تلاش برای ایجاد یک نظم تازه یوروآسیایی

امیل آودالیانی

استاد روابط بین‌الملل در دانشگاه اروپایی تفلیس،
گرجستان، و کارشناس جاده ابریشم

■ رشد اقتصاد جهانی برای سومین سال متوالی کند می‌شود

بانک جهانی هشدار داد که رشد جهانی در سال ۲۰۲۴ برای سومین سال متوالی کند و باعث طولانی شدن فقر و کاهش سطح بدهی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه می‌شود.

■ سرنوشت اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۴ چه می‌شود

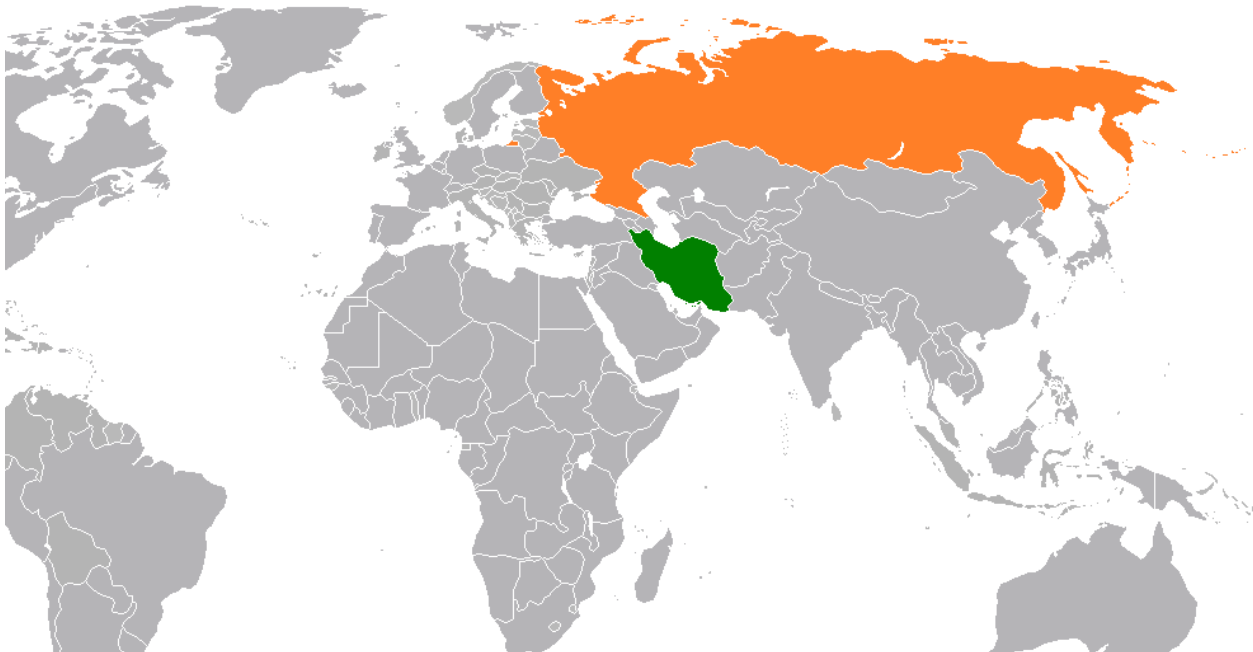
بانک جهانی در آخرین گزارش چشم‌انداز

گذشته را داشته است. به گفته بانک جهانی، به این ترتیب رشد اقتصاد جهانی در دوره ۲۰۲۰-۲۰۲۴ نسبت به سال‌های بحران مالی جهانی ۲۰۰۸-۲۰۰۹، بحران مالی اواخر دهه ۱۹۹۰ آسیا و رکود در اوایل دهه ۲۰۰۰ ضعیف‌تر خواهد بود. بدون در نظر گرفتن انقباض اقتصادی ناشی از همه‌گیری در سال ۲۰۲۰، رشد امسال ضعیف‌ترین رشد از زمان بحران مالی جهانی در سال ۲۰۰۹ خواهد بود.

بانک جهانی رشد جهانی اقتصاد را در سال ۲۰۲۵ کمی بالاتر از ۲٫۷ درصد پیش‌بینی

اقتصاد جهانی پیش‌بینی کرد که تولید ناخالص داخلی جهانی امسال احتمالاً ۲٫۴ درصد رشد خواهد کرد. این در مقایسه با ۲٫۶ درصد در سال ۲۰۲۳ حدود ۳ درصد در سال ۲۰۲۲ و ۶٫۲ درصد در سال ۲۰۲۱، زمانی که پس از پایان همه‌گیری اقتصاد رو به احیا گذاشت، بسیار کمتر است.

به نظر می‌رسد اقتصاد جهانی تحت تأثیر آثار برجای مانده از همه‌گیری کرونا، و پس از آن تبعات جنگ در اوکراین و افزایش تورم و نرخ بهره در سراسر جهان، در نیمه اول دهه ۲۰۲۰ بدترین عملکرد نیم دهه اخیر طی ۳۰ سال

را کاهش خواهد داد. پیش بینی می شود که بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه در قالب یک گروه، امسال ۳۹ درصد رشد کنند که کمتر از ۴ درصد سال ۲۰۲۳ و یک درصد کامل کمتر از میانگین این گروه در دهه ۲۰۱۰ است.

این سرعت برای بیرون کشیدن جمعیت رو به رشد این مناطق از دل فقر کافی نیست و بانک جهانی اعلام کرد که تا پایان سال ۲۰۲۴، جمعیت یک کشور از هر ۴ کشور در حال توسعه و ۴۰ درصد از کشورهای کم درآمد فقیرتر از سال ۲۰۱۹، یعنی پیش از همه گیری خواهند بود.

■ تقویت سرمایه گذاری

بانک جهانی اعلام کرد یکی از راه های تقویت رشد، به ویژه در بازارهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه، تسریع سرمایه گذاری سالانه ۲٫۴ هزار میلیارد دلاری مورد نیاز برای گذار به انرژی پاک و سازگاری با تغییرات آب و هوایی است.

این بانک شتاب های سریع و پایدار سرمایه گذاری حداقل ۴ درصدی در سال را مورد مطالعه قرارداد و دریافت که رشد درآمد سرانه، تولید و تولید خدمات را افزایش می دهد و موقعیت مالی کشورها را بهبود می بخشد. این بانک افزود، اما دستیابی به چنین شتاب هایی به طور کلی نیازمند اصلاحات جامع از جمله اصلاحات ساختاری برای گسترش تجارت فرامرزی و جریان های مالی و بهبود چارچوب های سیاست مالی و پولی است.

درصد کاهش می یابد زیرا سیاست های پولی محدودکننده فعالیت ها را در میان کاهش پس اندازها مهار می کند.

تصویر رشد اقتصادی منطقه یورو با پیش بینی رشد ۰٫۷ درصدی در سال جاری، پس از قیمت های بالای انرژی که منجر به رشد ۰٫۴ درصدی در سال ۲۰۲۳ شد، به طور قابل توجهی تیره تر است. شرایط سخت تر اعتباری باعث کاهش ۰٫۶ درصدی چشم انداز منطقه یورو برای سال ۲۰۲۴ نسبت به پیش بینی ژوئن بانک جهانی شد.

■ چین ضعیف ترمی شود

وضعیت اقتصاد چین همچنان بر چشم انداز جهانی تأثیر می گذارد زیرا رشد اقتصاد این کشور در سال ۲۰۲۴ ۴٫۵ درصد کاهش می یابد. این نشان دهنده کندترین رشد اقتصادی این کشور در بیش از ۳ دهه گذشته، به استثنای سال های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۲ است که تحت تأثیر همه گیری قرار داشت. این پیش بینی نسبت به ژوئن ۰٫۱ درصد کاهش یافت که نشان دهنده کاهش هزینه های مصرف کننده در بجنوحه تداوم آشفتگی بخش املاک بود و رشد سال ۲۰۲۵ با کاهش بیشتر به ۴٫۳ درصد خواهد رسید.

به گفته بانک جهانی به طور کلی، رشد ضعیف تر در چین نشان دهنده بازگشت اقتصاد به مسیر تضعیف رشد بالقوه به دلیل پیری، کاهش جمعیت و افزایش بدهی ها است که سرمایه گذاری را محدود می کند و در یک کلام، فرصت ها برای رسیدن به بهره وری

می کند، اما به دلیل کاهش پیش بینی شده در میان اقتصادهای پیشرفته، این رقم نسبت به پیش بینی ۳ درصدی ژوئن کاهش یافته است.

این طور به نظر می آید که هدف بانک جهانی برای پایان دادن به فقر شدید تا سال ۲۰۳۰ اکنون به شدت از دسترس دور شده است، زیرا فعالیت های اقتصادی تحت تأثیر شدید درگیری های ژئوپلیتیکی قرار گرفته اند. ایندرومیت گیل، اقتصاددان ارشد گروه بانک جهانی در بیانیه ای گفت که بدون اصلاح مسیر اصلی، دهه ۲۰۳۰ به عنوان یک دهه فرصت از دست رفته، تباه خواهد شد.

گیل می گوید: رشد کوتاه مدت، ضعیف باقی خواهد ماند و بسیاری از کشورهای در حال توسعه، به ویژه فقیرترین آن ها را با مقادیر فلج کننده بدهی و دسترسی ضعیف به غذا برای تقریباً یک نفر از هر سه نفر، در تله ای به دام خواهد انداخت.

■ هزینه های مصرف کننده آمریکا همچنان قدرتمند

چشم انداز ضعیف امسال پس از آن است که رشد جهانی در سال گذشته ۰٫۵ واحد درصد بیشتر از پیش بینی ماه ژوئن بود؛ زیرا اقتصاد آمریکا به دلیل هزینه های مصرف کننده قوی، عملکرد بهتری داشت.

بانک جهانی اعلام کرد اقتصاد آمریکا در سال ۲۰۲۳ بالغ بر ۲٫۵ درصد رشد کرد که ۱٫۴ واحد درصد بیشتر از تخمین ژوئن آن بود. این موسسه پیش بینی کرد که رشد امسال به ۱٫۶

هفتمین کنفرانس تاریخ روابط خارجی ایران

شیخ الاسلامی رئیس مرکز مطالعات سیاسی و بین المللی با اشاره به موضوع چندجانبه گرایی در تاریخ روابط خارجی ایران عنوان کرد که چندجانبه گرایی همواره ضرورت و فرصت در طول تاریخ بشریت بوه است که در حال حاضر به اهمیت آن افزوده شده است.

وی ادامه داد، اگر در هم تنیدگی حیات ملت‌های مختلف، ضرورت چندجانبه گرایی را بیش از پیش افزایش داده است، باید به این سؤال پاسخ داد که آیا چندجانبه گرایی به هدف اصلی خود یعنی فراهم کردن فرصتی برابر برای تمامی ملت‌ها نزدیک شده است؟

رئیس مرکز مطالعات تاکید کرد که تامل تاریخ گرایانه در این مسیر از طریق برگزاری چنین کنفرانس‌هایی می‌تواند بسیار مهم باشد. چرا که نتایج این گونه نشست‌ها می‌تواند در راستای استفاده عملی در سیاست خارجی و در ساختن دنیایی امن‌تر، زیباتر و صلح آمیزتر به کار رود. همچنین حسین امیر عبداللہیان وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی بیان داشت: امروز جامعه بشری با یک بحران اساسی روبرو است؛ بحرانی که محک شعارهای برابری خواهانه و بشردوستانه قرن اخیر است و باید دید که جامعه جهانی چگونه از این آزمون بیرون خواهد آمد. وی تاکید کرد: امروز بسیار به تأمل انتقادی در ریشه‌ها و رویکردهای چندجانبه‌گرایی نیازمندیم و بی‌تردید تأمل تاریخ‌گرایانه در این مسیر به ما کمک خواهد کرد.

امیر عبداللہیان تصریح کرد: ابزارها و ساختارهای چندجانبه‌گرایی در صورتی می‌توانند فرصت‌ساز باشند که از هدف اصلی خود مبنی بر ایجاد زمینه‌های برابر برای همه کنشگران و ذی‌نفعان فاصله نگرفته باشند و در صورتی که این ابزارها از ماهیت حقیقی خود جدا شده و به ابزاری برای ابراز قدرت بیشتر آنان که پیش‌تر هم زور و قلدری داشته‌اند بدل گردند، تهدیدی علیه صلح و امنیت دسته‌جمعی خواهند بود.

وی اظهار کرد: اکنون حدود چهار ماه است که یک جنایت جنگی گسترده از سوی رژیم ضدانسانی صهیونیستی علیه اهالی غزه در جریان است و مجموعه‌ای هولناک از قتل و کشتار، محاصره، کوچ اجباری و نسل‌کشی در برابر دیدگان جهان قرار گرفته است. هر انسان آزاده‌ای باید از خود و البته از سردمداران نظام بین‌الملل سؤال کند که دستاورد سازمان‌های بین‌المللی در حل این بحران چه بوده است؟

پژوهشگران و اساتید حوزه روابط خارجی در مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه در تاریخ ۸ بهمن ۱۴۰۲ برگزار شد. در ابتدای این نشست محمدحسن

هفتمین کنفرانس تاریخ روابط خارجی ایران؛ با عنوان «چندجانبه گرایی در تاریخ روابط خارجی ایران» با حضور حسین امیر عبداللہیان، وزیر امور خارجه کشورمان و تعدادی از متخصصان،

ژئواستراتژی ایندو-پاسیفیک و جایگاه ایران

مریم وریج کاظمی

پژوهشگر مسائل ژئوپلیتیک،
مرکز مطالعات علمی و استراتژیک
خاورمیانه

چندقطبی مشخص می‌شود. با توجه به اینکه منطقه ایندو-پاسیفیک دروازه‌ای است که قدرت‌های بزرگ و کشورهای کوچک را به جهان بزرگتر متصل می‌کند، به نظر می‌رسد استراتژی ایندو-پاسیفیک علاوه بر اینکه مهمترین ابزار برای گسترش تعاملات اقتصادی-تجاری برای کشورهای منطقه ایندو-پاسیفیک به وجود می‌آورد، به طور چشمگیری تغییرات مهمی را در محیط ژئوپلیتیکی این منطقه و فضای پیرامون آن شکل خواهد داد. به طوری که در پس زمینه رقابت قدرت‌های بزرگ و امنیتی شدن تجارت و فناوری، تقویت اتحادها و ائتلاف‌ها در این منطقه به جهت تقویت

ضمن اینکه منطقه ایندو-پاسیفیک به عنوان یک فضای دریایی و یک منطقه محوری، به مرکز قدرت ژئوپلیتیک جهان تبدیل شده است. بدین ترتیب جنگ جهانی قدرت در منطقه ایندو-پاسیفیک صحنه مانورهای دیپلماتیک، مانورهای نظامی چندجانبه و عملیاتی شدن پروژه‌های اقتصادی جدید خواهد بود و کشورها مجبور به رقابت برای انتخاب شرکای مطمئن هستند. پویایی نظم نوین جهانی با چنین رقابت‌های شکل خواهد گرفت که از آن به عنوان «بازی بزرگ جدید» و یا «میدان نبرد جدید» یاد می‌شود. بی شک امروزه نظم بین المللی با جایجایی قدرت و رشد جهان

منطقه «ایندو-پاسیفیک»، یک مفهوم ژئواستراتژیک برای نام گذاری منطقه ژئوپلیتیکی-ژئواکونومیکی است که از سواحل غربی ایالات متحده آمریکا تا سواحل شرقی قاره آفریقا و در کل کشورهای دو منطقه اقیانوس هند و اقیانوس آرام را در بر می‌گیرد. بدین ترتیب ۵۰ درصد تولید ناخالص جهان تا سال ۲۰۴۰، ۵۰ درصد انتشار گازهای گلخانه‌ای، ۶۵ درصد جمعیت کل جهان، و ۳۷ درصد از جمعیت فقیر جهان، ۹ بندر پرتردد جهان با ۶ درصد تجارت دریایی بین المللی، ۷ ارتش بزرگ جهان و ۶ کشور دارنده سلاح هسته‌ای در اختیار کشورهای منطقه ایندو-پاسیفیک قرار دارد.

فرمانطقه‌ای درصد کسب منافع حداکثری در این منطقه هستند و استراتژی‌های متفاوتی را پیگیری می‌کنند و مواضع تهاجمی را در قبال چین اتخاذ نموده‌اند. به عنوان مثال، هند از همان ابتدا می‌خواست هم‌مونی منطقه‌ای را به دست آورد و تهدید اصلی را از جانب چین می‌دید، بنابراین هند درصد است تا با آن مقابله کند. ژاپن نیز در حال به روزرسانی قانون اساسی خود را برای افزایش همکاری امنیتی با ایالات متحده علیه چین است. ضمن اینکه تنش‌های فزاینده بین ایالات متحده امری کاو چین و بین چین و هند، پویایی‌های امنیتی کشورهای حوزه اقیانوس هند را پیچیده تر می‌کند و نیاز فوری به یک رویکرد منسجم برای ایجاد نظم منطقه‌ای به وجود می‌آید. اگرچه به اعتقاد بسیاری از کارشناسان استراتژی ایندو-پاسیفیک یک تهدیدکننده بالقوه برای کشورهای منطقه به شمار می‌آید اما از جهات بسیاری محرک‌های اقتصادی-تجاری را ایجاد می‌کند به خصوص از آنجائیکه این استراتژی محیط دریایی را پوشش می‌دهد ظرفیت‌های منحصر به فردی را برای ایران که دسترسی به آب‌های آزاد دارد به وجود می‌آورد. ایران با توجه به قرارگیری در مهم‌ترین شاخک منطقه ایندو-پاسیفیک (خلیج فارس و دریای عمان) به دلیل داشتن مولفه‌های قدرت ژئواکونومیک، و قلمروهای منحصر به فرد ژئواستراتژیک- که کشورهای پیرامونی اش فاقد آن هستند- می‌تواند با ایجاد مناسبات مشترک اقتصادی، پیوندهای تجاری بین المللی خود را با منطقه ایندو-پاسیفیک گسترش دهد و ضمن کاهش موانع تجاری در راستای برنامه تعامل استراتژیک و فعالانه جامعه تجاری، در رفع بحران‌ها و چالش‌های داخلی گام موثری بردارد و جایگاه خود را در سطح منطقه‌ای و جهانی نیز تثبیت نماید. همچنین ایران می‌تواند علاوه بر گسترش همکاری‌های دویا چند جانبه با کشورهای منطقه ایندو-پاسیفیک و در راس آن هند و چین، ضمن تقویت زیرساخت‌ها و مدرن سازی ناوگان دریایی و ایجاد پایگاه‌های فراساحلی، چالش‌های که از سوی رقبا شکل می‌گیرد را خنثی کند و با توسعه و ثبات اقتصاد داخلی، امنیت ملی خود را تضمین نماید.

کره جنوبی، ژاپن، فیلیپین، کشورهای عضو اتحادیه کشورهای جنوب شرق آسیا (آ.سه. آن)، و حتی مغولستان، استراتژی ایندو-پاسیفیک را در سیاست خارجی خود لحاظ کرده‌اند اما اولویت و اهداف یکسانی را در جهت پیگیری این استراتژی دنبال نمی‌کنند به طوری که نگرش و رویکردهای متفاوتی دارند. با این حال به دلیل اینکه بیشترین حجم تجارت بین المللی دریایی، ترانزیت دریایی انرژی نفت و گاز همچنین خطوط ارتباطی اروپا به شرق آسیا در منطقه ایندو-پاسیفیک در جریان است هر یک از کشورها سعی در تقویت سیاست‌های جدید مبتنی بر استراتژی ایندو-پاسیفیک برای دسترسی امن و بهتر در این منطقه دارند. در مجموع بازی ژئواستراتژیکی بزرگی با مشارکت ایالات متحده، چین، اتحادیه اروپا، فرانسه، بریتانیا، هند، ژاپن، استرالیا، کشورهای جزیره‌ای اقیانوسیه و کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا در منطقه ایندو-پاسیفیک در جریان است و با توجه به اینکه هر یک از این کشورها دارای ساختارهای سیاسی و امنیتی متفاوتی هستند همین مسئله منجر به ظهور اتحادها و توافق نامه‌های منطقه‌ای-بین المللی مبتنی بر سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی-تجاری و ملاحظیات امنیتی-دفاعی جدید همراه با تشدید تهدیدات در این منطقه می‌شود. با اینکه سابقه طولانی در همکاری‌های بین المللی در منطقه ایندو-پاسیفیک وجود دارد، اما هم اینک تغییر شکل اتحادها و مشارکت‌ها برای پاسخ به گسترش نفوذ اقتصادی، سیاسی و نظامی چین و به طور کلی «ظهور چین جدید» است. محققان چینی بر این باورند که تغییرات ژئوپلیتیکی ناشی از ظهور چین جدید دلیل اصلی تلاش واشینگتن برای تقویت اتحادهای منطقه ایندو-پاسیفیک است و این استراتژی برای محافظت امنیت کشورهای منطقه ایندو-پاسیفیک در برابر رفتار سیاست خارجی و امنیتی چین به خصوص نظارت و کنترل پایگاه‌های نظامی این کشور در اقیانوس هند از جمله جیبوتی و تعمیق روابط با کشورهای مانند سریلانکا و مالدیو در نظر گرفته شده است. به هر حال تحت استراتژی ایندو-پاسیفیک کشورهای منطقه‌ای و

همانگی دیپلماتیک و اقتصادی ایالات متحده و شرکایش برای نظارت و کنترل چین همچنین تایوان، هنگ کنگ، کره جنوبی، سنگاپور (چهار ببر آسیا) است. از نگاه غرب، چین به دنبال به دست آوردن نفوذ نظامی، اقتصادی و سیاسی بر کشورهای جزیره‌ای بزرگ و کوچک در سرتاسر منطقه ایندو-پاسیفیک است و بدین ترتیب رقابت‌های فزاینده‌ای را میان کشورهای منطقه ایجاد کرده است، از این رو ایالات متحده طبق استراتژی امنیت ملی خود قصد دارد با بهبود توانایی‌های دفاعی-نظامی-امنیتی، کشورهای جزیره‌ای منطقه ایندو-پاسیفیک را به موازنه‌ای قوی علیه چین در این منطقه تبدیل کند. به هر حال اولویت‌های ژئوپلیتیکی کشورهای جزیره‌ای کوچک که نقش مهمی در ایجاد تعادل بین منافع و نفوذ قدرتهای بزرگ ایفا می‌کنند، توسط قدرت‌های بزرگ‌تر- گاهی بدون مشورت یا به نمایندگی از سوی آنها اتخاذ می‌شود. اگرچه بسیاری از کشورها از جمله ایالات متحده امریکا، استرالیا، بریتانیا، فرانسه، هند،

شش عضو جدید بریکس و ورود به نظم ژئوپلیتیکی جدید

در یکم ژانویه و همزمان با آغاز سال میلادی جدید، ۶ کشور ایران، عربستان سعودی، امارات متحده عربی، مصر و اتیوپی به عضویت رسمی گروه بریکس (BRICS) درآمدند؛ امری که بدون شک چشم انداز ژئوپلیتیکی کنونی را دستخوش تغییر و تحول بسیاری خواهد کرد.

ورود

رایش از پیش آشکار می‌سازد. پس از جنگ جهانی دوم، جهان به دو قطب اصلی قدرت تقسیم شد و قدرت‌های میانی در این میان وادار به همسویی با ایالات متحده آمریکا یا اتحاد جماهیر شوروی شدند. در آن مقطع، تقریباً سیاست خارجی واقعی و مستقلی برای قدرت‌های متوسط وجود نداشت اما فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی همه معادلات را تغییر داد و دو گزینه جدید را پیش روی آنها گذاشت: همسودن با نظم جهانی تحت رهبری ایالات متحده آمریکا یا دنبال کردن مسیری مستقل. در آن

اگرچه قدرت‌های بزرگ برای اعمال نفوذ جهانی به قدرت‌های میانی تکیه دارند، اما قدرت‌های میانی نیز در بازی‌های قدرت دخیل بوده و برای پیشبرد منافع خود همواره بین همکاری و مخالفت در نوسانند. به طور کلی، رقابت شدید میان قدرت‌های بزرگ و نیز همکاری‌های پراکنده، زمینه و شرایط مساعدی را برای اعمال نفوذ قدرت‌های میانی فراهم آورده است؛ امری که ضرورت بررسی پویایی در حال تحول در روابط بین الملل و نیز اتخاذ رویکردی ظریف و هوشمندانه در مواجهه با جهانی چندقطبی

این رویداد همچنین توجهات تازه‌ای را به موضوعاتی همچون پیکربندی مجدد نظم جهانی، اوج‌گیری نظم چند قطبی و نیز نقش تأثیرگذار «قدرت‌های میانی» جلب کرده است. در این میان، اگرچه قدرت‌های میانی در مقایسه با قدرت‌های بزرگ جهانی توانمندی‌های محدودتری دارند، اما با این وجود در تلاشند تا با بهره‌برداری استراتژیک از توزیع قدرت جهانی فرصت‌هایی را برای خود به وجود آورده و تضمین کنند.

■ نقش آفرینی فعال قدرت‌های میانی در بازی‌های قدرت

اما پرداختن به نظم نوین جهانی مستلزم آن است که آمریکا و متحدانش شناختی درست و واقع‌بینانه از پویایی تحولات کنونی داشته باشند. به طور معمول، قدرت‌های میانی با انتخاب شرکای خود اهرم‌هایی به دست خواهند آورد که می‌تواند چالش‌های جدیدی را برای آمریکا به همراه داشته باشد. از طرفی، احتمال اینکه قدرت‌های میانی در تحقق خواسته‌ها و جاه‌طلبی‌های خود قاطعانه‌تر رفتار کنند نیز وجود دارد.

بدون شک، دورانی که آمریکا می‌توانست بدون هیچ زحمتی پایبندی و حمایت قدرت‌های میانی را کسب کند رو به پایان است و تغییراتی که اخیراً در الگوهای رای‌گیری سازمان ملل بوجود آمده خود به خوبی گویای این حقیقت است. از آنجایی که آمریکا در این مسیر بیش از قدرت‌های دیگر با چالش روبرو خواهد شد، بهتر است تا به جای انتخاب شرکای منطقه‌ای متعدد، بر شناسایی قدرت‌های فعال منطقه‌ای که مایل به همکاری در موضوعات خاص هستند متمرکز شود. تلقی واشنگتن از تمام جاه‌طلبی‌های هژمونیک منطقه‌ای به عنوان تهدید، تنها موجب بیگانه شدن قدرت‌های میانی با آمریکا شده و حتی ممکن است این مناطق را در تقابل و رویارویی آشکار با غرب قرار دهد. آنچه مسلم است این است که جهان در نوسان است و پذیرش رویکردی منعطف و فراگیر در روابط بین‌الملل و اتخاذ یک استراتژی منطبق با این تحولات امری ضروری برای حرکت در این مسیر است که بازیگران جهانی و خصوصاً قدرت‌های بزرگ باید به آن توجه داشته باشند.

قدرت‌های میانی به خود نشان از حرکت به سوی یک نظم چندقطبی دارد. در حال حاضر، بلوکی که با رهبری چین در حال ظهور است گزینه‌های جایگزین بیشتری را در اختیار قدرت‌های میانی قرار داده و از میزان وابستگی آنها به آمریکا می‌کاهد.

در یک جهان چندقطبی، قدرت‌های میانی از استقلال و انتخاب‌های گسترده‌تری برخوردار بوده و در نتیجه نفوذ و اهرم‌های بیشتری به دست خواهند آورد؛ اتفاقی که به معنای افزایش قاطعیت و عدم اطاعت بی‌چون و چرا از یکی از طرفین خواهد بود. همچنین ظهور نظام چندقطبی با قدرت‌های متعدد جهانی احتمال بروز اقدامات جسورانه و قاطعانه را نیز افزایش داده است که می‌توان نشانه‌های این امر را در تمایل شدید قدرت‌های میانی مناطق مختلف جهانی به هژمونی منطقه‌ای مشاهده کرد.

فعالیت‌های اخیر ترکیه در خاورمیانه، قفقاز جنوبی، آسیای مرکزی و آفریقا و ایفای نقش فعال این کشور در جنگ اوکراین و مناقشه میان اسرائیل و فلسطینیان، آرزوهای برزیل برای تبدیل شدن به صدای آمریکای لاتین و جنوبی، و گسترش جاه‌طلبی‌های منطقه‌ای و جهانی هند را باید بخش‌هایی از این روند دانست. به لحاظ نظری، کاهش نسبی هژمونی به افزایش موج‌های ناسیونالیستی، بحران‌های منطقه‌ای، تضعیف نهادها در سطح بین‌المللی و نیز پیگیری سیاست خارجی مستقل‌تر از سوی قدرت‌های میانی منجر می‌شود.

■ نظم ژئوپلیتیک نوین جهانی و چالش‌های پیش روی آمریکا در این مسیر

دوران، انتخاب گزینه دوم سبب می‌شد تا قدرت‌های میانی با قرار گرفتن در برابر تنها ابرقدرت جهان از ضمانت‌های امنیتی و منافع اقتصادی حاصل از اتحاد و همسویی با آمریکا بی‌بهره بمانند و به همین خاطر، بسیاری از قدرت‌های میانی با نظم تحت رهبری آمریکا همسو شدند و نقش فعالانه‌ای را در سازمان‌های بین‌المللی ایفا کردند.

اما با کاهش نفوذ نسبی جهانی آمریکا، نظم تک‌قطبی نیز به تدریج از بین رفت. عواملی همچون افزایش قدرت اقتصادی چین و توانایی این کشور در جذب متحدان، بحران مالی جهانی سال ۲۰۰۸ میلادی، هزینه‌های قابل توجه تحمیل شده در طول جنگ‌های عراق و افغانستان، و نیز افزایش توانمندی‌های قدرت‌های میانی به تغییر این پارادایم منجر شدند. کاهش نفوذ آمریکا در عرصه جهانی چالش‌هایی را برای این کشور و متحدانش در پیشبرد منافع جمعی‌شان در سراسر جهان ایجاد کرد و در نهایت موجب شکل‌گیری گروهی از قدرت‌های میانی شد که تمایل بیشتری برای انجام اقدامات جسورانه از خود نشان می‌دادند.

■ جهان به سوی چندقطبی شدن قدرت‌ها در حرکت است

اگرچه جهان همچنان نشانه‌هایی از نظم دوقطبی را از خود نشان می‌دهد (در یک سو آمریکایی است که هنوز هم در برخی جنبه‌ها یک قدرت بلامنازع جهانی قلمداد می‌شود و در سوی دیگر نیز چین قرار دارد)، اما باید اذعان کرد که این نظم اکنون شکل متمایزی به خود گرفته است. افزایش اهمیت و بالا رفتن میزان اعتماد

روز

«کمر بند و جاده» چالش‌ها و تضادهای عمیق

■ شورای راهبردی روابط خارجی

پکن ده سال پس از راه اندازی طرح کمر بند جاده، در موقعیتی دشوار قرار گرفته است زیرا می‌کوشد میان ماهیت فراگیر بودن این طرح و عملکرد دیپلماتیک خود در مناقشات روبه رشد جهانی تعادل برقرار کند. اجلاس کمر بند و جاده در سال جاری که با وجود تعداد کم رهبران خارجی برگزار شد، نشانگر وجود تضاد میان فراگیر بودن این ابتکار و رویکرد دیپلماتیک چین در جهانی سرشار از اختلافات بود.

ولادیمیر پوتین در پانزدهم اکتبر به رسانه‌های دولتی چین گفت: «دنیا ی چند قطبی به خودی خود در حال ایجاد شدن است، و طرح کمر بند و جاده چین پیشرفت مثبتی داشته است.» پوتین یک روز بعد، برای بزرگداشت دهمین سالگرد ابتکار «کمر بند و جاده»، در نوزدهمین سفر خود به چین، وارد پکن شد. اگرچه این ابتکار به نفوذ جهانی رو به رشد چین کمک می‌کند، اما تشدید رقابت جهانی و مناقشات رو به رشد در امتداد این جاده ابریشم جدید، ارزش فراگیری آن را در کانون توجهات قرار داده است.

در چین، برگزاری یک جشن باشکوه در دهمین سالگرد یک رویداد یک سنت سیاسی دیرینه است. اما شاید دهمین سالگرد «کمر بند و جاده» برای شی جین پینگ، رئیس جمهور چین تا حدودی نگران کننده بوده باشد زیرا تعداد سران کشورهای خارجی شرکت کننده در این رویداد از ۳۷ تن در سال ۲۰۱۹ به ۲۳ تن در سال جاری کاهش

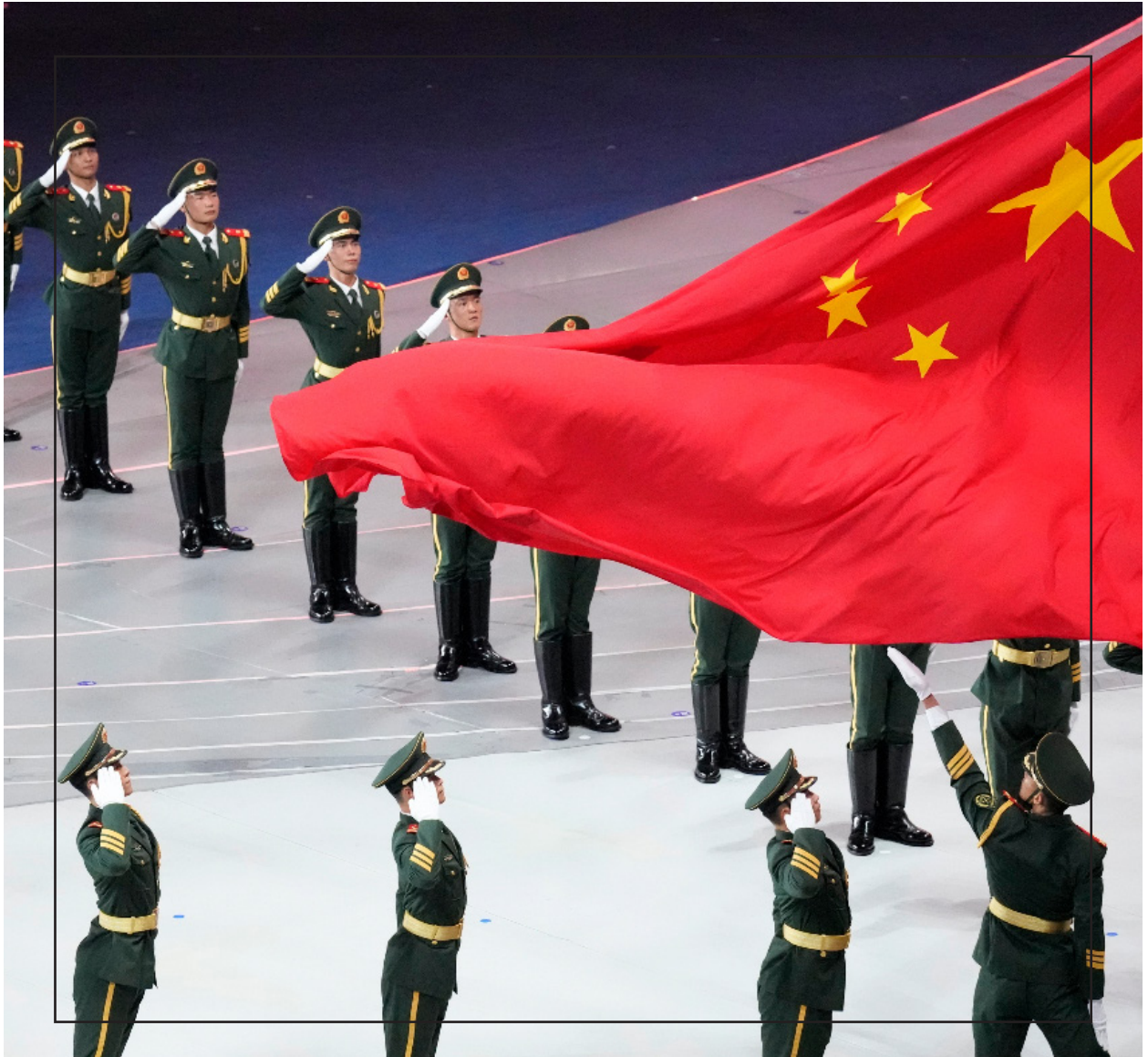
یافت. به علاوه، بخش قابل توجهی از سران شرکت کننده از کشورهای کمتر توسعه یافته یاد در حال توسعه بودند و اقتصادهای بزرگی که روابط اقتصادی قوی با چین دارند، مانند اتحادیه اروپا و ایالات متحده، ترجیح دادند که هیأتی به این مراسم اعزام نکنند.

این گردهمایی، با وجود چنین غیبت‌هایی، یادآور سیاست دوران مائوئیست است که در پی همسویی با کشورهای در حال توسعه در آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین برای مقابله با نفوذ امپریالیسم بود. شاید این سیاست در آن زمان برای مبارزات انقلابی مائوتسه تونگ مفید بوده باشد، اما امروز با تحلیل رفتن اقتصاد چین، باعث بروز تردید درباره پایداری و انسجام «کمر بند و جاده» شده است.

در سخنرانی شی جین پینگ در این مراسم، سه تغییر قابل توجه بود که نشانگر مشکلات چین است: اول، او تمرکز خود را از سرمایه‌گذاری‌هایی در مقیاس بزرگ و با مشارکت دولت به ترویج پروژه‌های «کوچک و زیبا» با سرمایه بخش خصوصی تغییر داد. این تاکید بر بخش خصوصی به شیوه‌ای بازار محور و تجاری سازی شده، نشانگر آکراه کشورهای غربی به اتکای بیش از حد به شرکت‌های دولتی و درخواست دیرینه آنها برای دسترسی گسترده تر به بازار است. دوم، شی بر اهمیت «پیوندهای نرم» مبتنی بر نشر هنجارها و ایجاد نهادها تاکید کرد و از تاکیدات قبلی بر زیرساخت‌ها و ساخت‌وساز لجستیک فاصله گرفت. و سوم، شی به تفصیل از خطرات جدایی سخن گفت و چین

را به عنوان یک کشتی گنج متعهد به تقویت رفاه مشترک و رفع اختلافات معرفی کرد. همه این تغییرات، بازتاب محیط بیرونی در حال تغییر و ذهنیت در حال تغییر سیاست‌گذاری است.

در حالی که چهار سال از دومین نشست سران «کمر بند و جاده» می‌گذرد، تحولات قابل توجهی در عرصه ژئوپلیتیک رخ داده است. اقتصاد چین در حال دست و پنجه نرم کردن با محدودیت‌های مالی وخیم و بدهی‌های ناشی از بحران املاک است و ظرفیتش برای سرمایه‌گذاری خارجی محدود شده است. در خارج، محورهای ژئوپلیتیک «کمر بند و جاده» گرفتار مناقشاتی عمیق هستند. ظهور مجدد طالبان چالش‌هایی را برای محیط سرمایه‌گذاری در مناطق مرزی غرب چین و آسیای مرکزی ایجاد کرده است. جنگ روسیه و اوکراین چین را وادار کرده است که بین دو امضاکننده طرح «کمر بند و جاده» جانبداری و وجهه بین‌المللی خود را به عنوان یک واسطه صادق تضعیف کند. مهمتر از همه، در مناقشه اخیر فلسطین و اسرائیل، چین به وضوح خود را همسو با طرف فلسطینی نشان داد و در جایگاه مخالفت با یکی دیگر از شرکت کنندگان در این ابتکار قرار گرفت. وانگ یی، وزیر امور خارجه چین آشکارا نظرش را درباره اینکه اقدامات نظامی اسرائیل فراتر از دفاع از خود است، ابراز و از تلاش‌ها برای بازگرداندن حق تعیین سرنوشت مردم فلسطین حمایت کرد. این موضع با پیش نویس قبلی ارائه

شده توسط روسیه در شورای امنیت سازمان ملل متحد هماهنگ بود.

این درگیری عمیق در مناقشات منطقه‌ای و «دوگانگی دوست و دشمن» در سیاست خارجی پکن، تضاد بین سیاست عملی و روح فراگیر بودن «کمر بند و جاده» را برجسته کرده است. موضع چین در قبال اسرائیل و اوکراین سایه جنگ سرد را بر چشم انداز این طرح انداخته است.

چین به طور سنتی، از مناقشات شرق اروپا و خاورمیانه دوری و موضعی بی طرف را اتخاذ کرده است. قبل از رویدادهای اخیر، اوکراین و اسرائیل هر دو از شرکت کنندگان فعال «کمر بند و جاده» بودند. در اوایل سال ۲۰۲۰، چین و اوکراین یک طرح جامع همکاری شامل زیرساخت‌ها، انرژی، مالی، علم و فناوری را امضا کردند. اوکراین از نظر

بنا بر تقویت رضایت بخش استراتژی شی جین پینگ شود. اقتصادهای بزرگ در قبال ابتکارات چین محتاط شده‌اند و ظهور منازعاتی مانند روسیه-اوکراین و اسرائیل-فلسطین، تعهد چین به تلاش‌های فراگیر را از بین برده است. تشدید رقابت در امتداد جاده ابریشم، چین را به انتخاب گزینه‌های مبتنی بر سیاست عملی واداشته است. با این وجود، این چالش‌ها به معنای رها کردن طرح کمر بند و جاده نیست. برعکس، در چشم انداز شی جین پینگ، این ابتکار به تدریج از ساخت و ساز فیزیکی فاصله می‌گیرد و به ابزاری برای شکل دادن به هنجارها و گفتمان‌ها تبدیل می‌شود. اولویت این ابتکار ارتقای ارزش‌ها و باورهای سیاسی چین و در عین حال رهبری اصلاحات در سازمان‌های بین‌المللی خواهد بود.

ژئوپلیتیک، به عنوان یک حلقه حیاتی برای اتصال آسیای مرکزی به اروپا عمل می‌کند. اما طرفداری آشکار چین از مسکو باعث ناامیدی ساکنین این منطقه در رابطه با این طرح شد. اسرائیل هم عمیقاً درگیر این طرح و از اعضای بنیانگذار بانک سرمایه گذاری زیرساخت آسیا بوده است. یک نکته قابل توجه دیگر سرمایه گذاری قابل توجه شرکت‌های دولتی چین در دو بندر دریایی بزرگ اسرائیل است که به عنوان مقدمه‌ای برای گسترش راهبردی چین در مدیترانه تلقی می‌شود. این سرمایه گذاری حضور نظامی آمریکا را با چالش مواجه کرده است. رویکرد چین در قبال اسرائیل و فلسطین تأثیر مخربی بر این روابط داشته است و احتمالاً ابهام بیشتری برای آینده روابط چین و اسرائیل ایجاد خواهد کرد. به هر حال، این اجلاس نتوانست

مشکل تاریخی خاورمیانه

صدیقه نژادقربان

روزنامه‌نگار

از اقتصاد جهانی و ۴۰ درصد از جمعیت جهانی را دربرمی‌گیرد.

نکته قابل توجه در این پروژه این است که این کریدور اتصال دهنده اقیانوس هند به دریای مدیترانه خواهد بود و می‌تواند چشم‌انداز اقتصادی اوراسیا را به نفع هند تغییر دهد؛ اما احتمال به چالش کشیدن اقتصاد و روابط برخی از کشورها را به همراه خواهد داشت که می‌تواند به فعال شدن دوباره گروه‌های سلفی توسط برخی از کشورها در خاورمیانه منجر شود. با توجه به اینکه تمام کریدورهای شرق-غرب، شمال-جنوب و هند-مدیترانه باید از مسیر خاورمیانه عبور کند، هرگونه ناامنی و به خطر افتادن امنیت منطقه بر روابط اقتصادی بین کشورها و به‌ویژه مسیرهای تجاری تأثیرگذار خواهد بود.

کریدور اقتصادی هند-خاورمیانه-اروپا شاید اتحادیه اروپا و هفت کشور دیگر را متحد کند؛ اما تنش‌ها بین رقبای مدیترانه‌ای ترکیه و یونان و نبودن قدرت‌هایی همچون ترکیه، ایران و مصر در این کریدور چالشی بزرگ بر سر راه تحقق این پروژه خواهد بود؛ پروژه‌ای که حتی بنا بر گفته تحلیلگران بریتانیایی ابزاری برای عادی‌سازی روابط بین اسرائیل و عربستان به‌شمار می‌رود.

کشورهای خاورمیانه با توجه به موقعیت ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک خود به‌تنهایی قادر به رشد و توسعه نخواهند بود و برای دست‌یافتن آنها به جایگاهی در سطح جهانی و رقابت با قدرت‌های برتر لازم است که کل منطقه رشد و توسعه یابد؛ آن هم منطقه‌ای که از اقوام و مذاهب مختلف تشکیل شده و در طول تاریخ هیچ‌گاه در صلح دائم و کامل به سر نبرده است.

با این تفاسیر کشورهای عربی همچون عربستان با پروژه چشم‌انداز عربستان ۲۰۳۰ و امارات، مصر، قطر، عمان و اردن در جهت حل مشکلات منطقه‌ای همچون جنگ یمن، بحران سوریه، کاهش قدرت نیروهای تکفیری و سلفی و رفع تنش‌های موجود بین کشورها تلاش کردند و از سرگیری روابط دیپلماتیک ایران و عربستان در راستای ایجاد صلح منطقه‌ای شکل گرفت. سلسله اقدامات سیاسی و توسعه و رشد اقتصادی این کشورها به کسب جایگاهی در اقتصاد جهانی و ایجاد کریدورهای مختلف منجر شد که همه آنها از خاورمیانه عبور می‌کند. علاوه بر کریدورهای شمال-جنوب و کریدور کمربند و جاده چین، پروژه کریدور اقتصادی هند-خاورمیانه-اروپا که هند نقطه برجسته اجلاس گروه ۲۰ در سال جاری بود، در صورت تحقق نیمی

آتش جنگ بار دیگر در خاورمیانه شعله کشید؛ آن هم درست زمانی که در تمام جهان سخن از شکل‌گیری طرح خاورمیانه بزرگ بود و سهم قابل توجهی از تجارت جهانی به کشورهای منطقه، به‌ویژه حوزه خلیج فارس تعلق گرفت. همچنین قدرت‌های برتر جهان برای گرفتن سهمی از تعاملات اقتصادی خاورمیانه، به‌عنوان «شاهراه جهان» با ایجاد کریدورهای اقتصادی به رقابت با یکدیگر برخاستند. کشورهای خاورمیانه که پس از عبور از اقتصاد تک‌محصولی وابسته به نفت، طی یک دهه گذشته با افزایش تعاملات با غرب و شرق درصد کسب جایگاه قابل توجهی در حجم تجارت و اقتصاد جهانی برآمدند و راه حل تبدیل شدن به قطب اقتصادی را در خاورمیانه واحد و یکپارچه دیدند.

مشکل تاریخی خاورمیانه

از این رو پس از جنگ‌ها و تنش‌های گسترده براساس ایدئولوژی‌های حاکم بر کشورها و گروه‌های قومی مذهبی، به دنبال ایجاد صلح دائم با کشورها از طریق گسترش روابط دیپلماتیک و کاهش قدرت گروه‌های تندرو منطقه‌ای و حتی حذف آنها برآمدند. این روند تا آنجا پیش رفت که حتی احتمال عادی‌سازی روابط عربستان و اسرائیل به یقین تبدیل شد؛ چرا که

گروه‌های سلفی و قدرت بخشیدن دوباره به آنهاست؛ مانند آنچه خاورمیانه و جهان با چالش و بحران داعش، طالبان، القاعده و... مواجه بوده است. تحرکاتی را که طی هفته‌های اخیر در سوریه توسط گروه‌های سلفی و از سوی دیگر در فلسطین اشغالی از سوی حماس صورت گرفت نمی‌توان به طرح کریدور جدید گروه ۲ و تلاش در جهت عادی‌سازی روابط ریاض و تل‌آویو بی‌ربط دانست؛ زیرا این طرح منافع بسیاری از کشورهای منطقه و جهان را مورد تهدید قرار خواهد داد.

با توجه به اینکه این طرح به صورت زمینی و دریایی با عبور از مسیر چند کشور است امکان مورد تهدید قرار گرفتن از سوی گروه‌های سلفی یا گروه‌های تندرو در برخی از کشورهایی که در تضاد با منافعشان است یا با ایدئولوژی حاکم تفاوت استراتژیک دارد قرار گیرد و این موضوع تنها کریدوری را که هنوز شکل نگرفته است در معرض خطر و تهدید قرار نمی‌دهد، بلکه می‌تواند کریدورهای پیشین را به چالش بکشد؛ زیرا خاورمیانه مجدداً درگیر جنگ‌های داخلی و بین‌کشوری و روشن شدن آتش ایدئولوژی حاکم بر کشورها شده است. همچنین ساخت راه‌آهن، جاده و بندر در خاورمیانه و کشورهای حاشیه خلیج فارس مستلزم تامین مالی بسیار زیاد در زمان طولانی است که در صورت اختصاص بخشی از هزینه برای جنگ‌های منطقه‌ای وقوع این طرح‌ها نه تنها به تعویق می‌افتد، حتی می‌تواند به تعطیلی کامل این طرح‌ها بینجامد؛ زیرا اجرای واقعی این طرح‌ها مستلزم نوسازی شدید زیرساخت‌های حمایتی است که با توجه به سناریوهای کلی ژئوپلیتیک منطقه‌ای با چالش‌های جدی همراه خواهد بود.

همچنین، عراق و سوریه همچنان منطقه مورد مناقشه و در عین حال محلی برای قدرت گرفتن گروه‌هایی همچون داعش هستند که در حال حاضر در راستای بازتوانی خود هستند. افغانستان منطقه‌ای تهدیدی توسط گروه‌های سلفی برای منافع آمریکا و غرب در افغانستان ایجاد کرده است. تنش‌های ایران و افغانستان هم به دلیل کمبود آب به افزایش تنش‌ها بین ایران و طالبان منجر شده است.

محورهای برنامه اقتصادی خود قرار داد. در سال ۲۰۲۳ به منظور جبران کسری بودجه به دلیل تورم بالا و کمبود ارز خارجی، هزینه‌های حمل‌ونقل از طریق کانال سوئز را افزایش داد که این امر به جایگزینی مصر برای دیگر کشورها منجر شد که می‌تواند از طریق حذف کریدور کانال سوئز برای مصر ضرر مالی به همراه داشته باشد.

از بعد بین‌المللی نیز طرح IMEC، چین و روسیه را با چالش ارتباطی مواجه خواهد کرد؛ کریدوری که در تقابل با کمربند و جاده چین خواهد بود و آمریکا به منظور تثبیت موقعیت خود در خاورمیانه و کاهش نفوذ چین در این منطقه مطرح کرده است. همچنین این کریدور در رقابت با کانال سوئز و کریدور شمال-جنوب خواهد بود. یک کشور به‌تنهایی امکان توسعه اقتصادی و استراتژیک و ضربه به چین را ندارد؛ اما هند، آمریکا و تعدادی دیگر از کشورهای دارای توان فنی و مالی می‌توانند طرح‌های چین را با ارائه جایگزین به جهان در حال توسعه خدشه‌دار کنند. از این رو، طرح IMEC به موضوعی برای نگرانی چین تبدیل شده است؛ زیرا طرحی است برای مهار ایران و کنترل و کاهش نفوذ چین در خاورمیانه.

از طرف دیگر، خاورمیانه‌ای که هیچ‌گاه نتوانست در صلح دائمی یا حداقل طولانی مدت به سر ببرد، می‌تواند تهدیدی جدی در کریدورهای ارتباطی، چه با چین، اروپا و آمریکا به‌شمار رود؛ زیرا منطقه خاورمیانه در همه زمان‌ها یا درگیر جنگ کشورها یا یکدیگر است یا بیش از هر چیزی درگیر جنگ‌ها و حملات گاه و بیگاه گروه‌های تکفیری و سلفی قرار می‌گیرد که به نوعی ناامنی را در منطقه گسترش می‌دهد و بر روابط تجاری، اقتصادی و سیاسی جهان با کشورهای خاورمیانه تأثیرگذار خواهد بود.

موضوعات مربوط به سوریه، لبنان و یمن ظاهراً در منطقه موضوعی حل شده است و طرفین به توافقات در جهت صلح و حل مشکلات منطقه‌ای برآمده‌اند؛ اما در واقع چالش‌ها و مشکلات به‌خصوص از بعد ایدئولوژی باقی مانده‌اند و گروه‌های محافظه‌کار و افراطی در کشورها می‌توانند هر آن آتش جنگ را برافروزند که مهم‌ترین عامل در جهت تهدید صلح و ایجاد چالش دوباره برای جنگی دیگر در منطقه و تحریک

علاوه بر کشورهای منطقه، این موضوع، چالشی جدی برای قدرت‌های بزرگ جهان یعنی چین و تا حدودی روسیه محسوب می‌شود. از این رو شروع حملات گروه‌های جهادی در سوریه و آغاز دوباره جنگ بین حماس و اسرائیل نمی‌تواند با موضع کریدورها، به‌خصوص کریدور IMEC چندان بی‌ارتباط باشد. با بررسی چالش‌های سیاسی پیش‌روی این پروژه اقتصادی می‌توان هم به علل ناامنی مجدد در خاورمیانه دست یافت و هم به این سوال پاسخ داد که آیا با توجه به شرایط خاورمیانه و وجود گروه‌های تندرو در سراسر منطقه، تحقق طرح خاورمیانه بزرگ امکان‌پذیر خواهد بود؟

IMEC، کریدوری است که قرار است هند را به اروپا در قرن بیست‌ویکم متصل کند. اما در عین حال می‌تواند باعث تنش‌های گسترده‌ای در منطقه و جهان شود. از سویی دو قدرت بزرگ مدیترانه‌ای یعنی یونان و ترکیه را با چالش همراه می‌کند. این کریدور شامل یک مسیر کشتیرانی است که بمبئی و موندرا (گجرات) را به امارات و یک شبکه ریلی امارات-عربستان واردن به بندر حیفا متصل می‌کند تا به سواحل مدیترانه برسد. حیفا از طریق دریا به بندر پیرئوس در یونان متصل می‌شود تا در نهایت به اروپا متصل شود. در این طرح، ترکیه گنجانده نشده است و از همان ابتدا ترکیه گفت «بدون ترکیه هیچ کریدوری وجود نخواهد داشت»؛ زیرا این پایگاه سهم تولید و تجارت و مناسب‌ترین خط برای تردد از شرق به غرب است. ترکیه پیشنهاد مسیر جایگزین به نام پروژه «جاده توسعه عراق» را داده که خلیج فارس را از طریق راه‌آهن و بزرگراه از طریق بنادر ایران، امارات، قطر و عراق به اروپا متصل می‌کند. همچنین ایران و مصر از این کریدور جا مانده‌اند که همین عدم حضور ترکیه و ایران در کریدور اقتصادی IMEC علناً آن را از طرفی غیرعملی خواهد کرد؛ کریدوری که می‌تواند به معنای پایان کار کریدور بین‌المللی حمل‌ونقل شمال-جنوب به طول ۷۲۰۰ کیلومتر بین هند، ایران، جمهوری آذربایجان، روسیه، آسیای میانه و اروپا باشد؛ کریدوری که به بندر چابهار تکیه داشت. این طرح حتی منبع درآمد خارجی مصر را نیز از مسیر خارج خواهد کرد. مصر از سال ۲۰۱۵ گسترش کانال سوئز را به‌عنوان یکی از

اقتصاد آلمان از دیرباز بستری برای ثبات و نوآوری در اروپا بوده است. آلمان که به دلیل بخش تولید قوی، قدرت تکنولوژیک و جهت‌گیری قوی صادراتی خود شناخته شده است، از لحاظ تاریخی نقشی کلیدی در شکل دادن به روندهای اقتصادی در اتحادیه اروپا و فراتر از آن داشته است. با این حال، هر چه به ورود به ۲۰۲۴ نزدیک‌تر می‌شویم، چشم‌انداز اقتصاد آلمان، تحت تأثیر عوامل داخلی و خارجی در حال تغییر است.

اهمیت درک و شناخت این چالش‌ها از مرزهای آلمان فراتر می‌رود. سلامت اقتصاد آلمان فشارسنج ثبات و رفاه در اروپا است. اثرات موج‌دار سیاست‌های اقتصادی و پویایی بازار آن در سراسر بازارهای جهانی احساس می‌شود و بر الگوهای تجاری، تصمیمات سرمایه‌گذاری و استراتژی‌های اقتصادی تأثیر می‌گذارد. برای کسب‌وکارهای ایرانی، درک این چالش‌ها حیاتی است. این درک فرصت‌ها و مخاطرات یکی از مهم‌ترین اقتصادهای جهان را فراهم می‌کند. علاوه بر این، پاسخ آلمان به این چالش‌ها درس‌های ارزشمند و تجربیات قابل استفاده‌ای برای سایر اقتصادهایی که ممکن است با این چالش‌ها مواجه شوند، ایجاد می‌کند. این تلاطم‌های دریای موج می‌تواند آزمون خوبی برای تاب‌آوری و نوآوری در اقتصاد آلمان باشد؛ معیارهایی که مدت‌هاست اقتصاد آلمان را تعریف می‌کند. در این مقاله، چهار چالش کلیدی پیش روی اقتصاد آلمان در سال ۲۰۲۴ را بررسی خواهیم کرد: بحران انرژی و اثرات موج‌دار آن، سرعت بالای تحول دیجیتال، تغییرات

چالش‌های اقتصاد آلمان در سال ۲۰۲۴

داود نظری‌زاده

تحلیل‌گر اقتصاد اروپا

با ورود جهان به سال ۲۰۲۴، آلمان به‌عنوان بزرگ‌ترین اقتصاد اروپا، با چالش‌های متعددی روبه‌رو است. این چالش‌ها نه تنها برای کشور مهم هستند، بلکه پیامدهای گسترده‌ای برای چشم‌انداز اقتصاد جهانی دارند. در این مقاله نگارنده تلاش دارد پیچیدگی‌های اقتصاد آلمان، تفاوت‌های ظریف آن و آنچه راکه به کسب‌وکارهای ایران مربوط است، تبیین کند.

و اختلافات تجاری آسیب‌پذیر می‌کند. با این حال، این چالش‌ها همچنین فرصت‌هایی را برای تنوع ارائه می‌دهند. کسب‌وکارهای ایرانی می‌توانند با شرکت‌های آلمانی برای کشف بازارهای جدید و تنوع بخشیدن به زنجیره‌های تأمین خود همکاری کنند. پتانسیل رشد در بخش‌هایی وجود دارد که کمتر به بازارهای صادراتی سنتی وابسته هستند و نوآوری و توسعه مدل‌های تجاری جدید را تشویق می‌کنند. چالش‌های پیش روی اقتصاد آلمان در سال ۲۰۲۴ پیچیده و چند وجهی است. از بحران جاری انرژی گرفته تا نیاز فوری به تحول دیجیتال، از تغییرات جمعیتی تا تاثیرات شرایط اقتصادی جهانی بر صادرات، هر یک مجموعه مشکلات خاص خود را دارد. با این حال، در درون این چالش‌ها فرصت‌های قابل توجهی برای نوآوری، همکاری و رشد، به‌ویژه برای کسب‌وکارهای ایرانی وجود دارد.

در نتیجه، در حالی که اقتصاد آلمان در سال ۲۰۲۴ با موانع متعددی مواجه است، این موانع نشان از فرصت‌هایی برای شرکت‌های ایرانی است که مایل به انطباق و نوآوری هستند، می‌دهد. بحران انرژی راه‌هایی را در بخش‌های انرژی‌های تجدیدپذیر باز می‌کند، دیجیتالی‌سازی نیازمند مشارکت‌های فناوری است، تغییرات جمعیتی مستلزم ادغام استعدادهای جهانی است و وابستگی به صادرات نیازمند تنوع است. تعامل استراتژیک، رویکردهای نوآورانه و سرمایه‌گذاری‌های مشترک برای کسانی که به دنبال رشد در کنار اقتصاد در حال توسعه آلمان هستند، کلید خواهد بود. این چالش‌ها، اگرچه دلهره‌آور هستند، حل‌نشده نیستند، بلکه دروازه‌هایی به سمت امکانات و مرزهای جدید در چشم‌انداز تجارت جهانی هستند.

دارند که به‌طور بالقوه منجر به پیشرفت‌ها و مشارکت‌های اساسی می‌شوند.

دومین چالش اساسی، سرعت دیجیتالی شدن و تغییرات تکنولوژیک است. پایگاه صنعتی قوی آلمان که بر پایه تولید و برتری مهندسی بنا شده است، در یک دوراهی قرار دارد. ادغام فناوری‌های دیجیتال در فرآیندهای تولید سنتی (صنعت ۴.۰) دیگر یک گزینه نیست، بلکه یک ضرورت است. این دگرگونی، اگرچه مخرب است، اما فرصت‌های زیادی را برای شرکت‌های فناوری و استارت‌آپ‌های ایرانی باز می‌کند. همکاری در زمینه‌هایی مانند هوش مصنوعی، اینترنت اشیا (IoT) و امنیت سایبری فقط سودآور نیستند. آنها برای حفظ رقابت‌پذیری صنایع آلمان در دنیای دیجیتال ضروری هستند.

یکی از چالش‌های مهمی که آلمان با آن مواجه است، تغییرات جمعیتی آن است. پیری جمعیت و کاهش نرخ زاد و ولد منجر به کمبود قابل توجه کارگران ماهر شده است. این کمبود به‌ویژه در بخش‌هایی مانند تولید، مهندسی و فناوری اطلاعات شدید است. در حالی که این یک چالش قابل توجه برای صنایع آلمان است، درها را برای استعدادها و مشاغل ایرانی نیز باز می‌کند. نیاز روزافزون به نیروی کار ماهر از خارج و همچنین راه‌حل‌های نوآورانه در آموزش و توسعه نیروی کار وجود دارد. موسسات آموزشی و شرکت‌های ایرانی متخصص در آموزش و توسعه مهارت‌ها می‌توانند به راحتی در آلمان بازار پیدا کنند و برنامه‌ها و مشارکت‌هایی را برای رفع این شکاف مهارتی ارائه دهند.

اقتصاد صادرات محور آلمان در میان ابهامات اقتصادی جهانی با چالش‌هایی مواجه است. انکای این کشور به صادرات، به‌ویژه به دیگر کشورهای اروپایی و چین، آن را در برابر نوسانات بازار جهانی

جمعیتی و کمبود نیروی کار ماهر مرتبط و تاثیرات جو اقتصاد جهانی بر اقتصاد صادرات محور آلمان. درک این چالش‌ها برای کسب‌وکارهای ایرانی که به دنبال استفاده از فرصت‌ها در بازار در حال توسعه آلمان هستند، ضروری است.

اولین و شاید فوری‌ترین چالش، بحران انرژی است. چشم‌انداز ژئوپلیتیک، به‌ویژه تنش‌های ادامه‌دار پس از تهاجم روسیه به اوکراین، منجر به افزایش قیمت انرژی شده است که بر صنایع و خانوارها تاثیر گذاشته است.

این بحران فقط یک مانع کوتاه‌مدت نیست. این نشان‌دهنده یک تغییر لریزه‌ای در بخش انرژی است که باعث انتقال سریع به منابع تجدیدپذیر می‌شود. این انتقال، اگرچه ضروری است، اما مملو از چالش‌هایی مثل نیاز به سرمایه‌گذاری، پیشرفت‌های تکنولوژیک و تضمین تأمین انرژی پایدار است.

به هر حال این بحران می‌تواند فرصت‌های پنهانی نیز داشته باشد. تقاضای فزاینده برای فناوری انرژی‌های تجدیدپذیر، راه‌حل‌های بهره‌وری انرژی و رویکردهای نوآورانه برای ذخیره و توزیع انرژی وجود دارد. شرکت‌های ایرانی متخصص در این زمینه‌ها فرصت قابل توجهی برای همکاری با شرکت‌های آلمانی

در هفتاد و پنجمین گزارش
«پایش تحولات تجارت جهانی» بررسی شد

فشار تحریم، نگاه روسیه و چین را به تجارت با آسیا و حوزه خلیج فارس تغییر داد

تحریم‌های آمریکا علیه چین و روسیه، باعث شده چین، بیش از پیش به کشورهای شورای همکاری خلیج فارس روی بیاورد روسیه نیز با اتخاذ سیاست‌های مبتنی بر تجارت با کشورهای آسیایی، سهم آسیا در تجارت خود را به ۷۰ درصد برساند.

در هفتاد و پنجمین گزارش از سلسله گزارش‌های «پایش تحولات تجارت جهانی»، مجموعه‌ای از تحولات اخیر در دولایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران ارائه شده و آخرین روندها و پیش‌بینی‌های اقتصادی تهیه شده توسط بزرگ‌ترین نهادهای اقتصادی بین‌المللی، در قالب داده‌های تازه مورد واکاوی قرار گرفته‌اند. تحریم چین از سوی آمریکا و ممنوعیت صادرات برخی تراشه‌های هوش مصنوعی پیشرفته به این کشور سبب شده تا چین با هدف تعمیق و توسعه همکاری‌های اقتصادی و تجاری، اقتصاد دیجیتال، توسعه پایدار، زیرساخت‌ها و . . .، بیش از پیش به کشورهای شورای همکاری خلیج فارس روی آورد. همان‌طور که روسیه با اتخاذ سیاست به سمت آسیای خود، حجم تجارت با هند را از سال گذشته، چندین برابر کرده و سهم آسیا از تجارت خارجی خود را نیز به ۷۰ درصد رسانده است؛ اما در مقابل، مذاکرات مربوط به توافق تجارت آزاد میان اتحادیه اروپا و استرالیا برای چندمین بار به

در هفتاد و پنجمین گزارش از سلسله گزارش‌های «پایش تحولات تجارت جهانی»، مجموعه‌ای از تحولات اخیر در دولایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران ارائه شده و آخرین روندها و پیش‌بینی‌های اقتصادی تهیه شده توسط بزرگ‌ترین نهادهای اقتصادی بین‌المللی، در قالب داده‌های تازه مورد واکاوی قرار گرفته‌اند. تحریم چین از سوی آمریکا و ممنوعیت صادرات برخی تراشه‌های هوش مصنوعی پیشرفته به این کشور سبب شده تا چین

در بسته خورد تا بتوان با تقریب بسیار خوبی پایان نافرجام این گفتگوها را پیش بینی کرد.

در سطح منطقه، خبر از رشد مبادلات تجاری در اتحادیه اقتصادی اوراسیا است که این امکان را برای روسیه فراهم آورده تا با پویایی بیشتر، به دنبال افزایش موفقیت آمیز سهم ارزش‌های ملی، به ویژه یوان، در تجارت با این اتحادیه باشد.

کره جنوبی نیز ضمن مشارکت در ساخت کارخانه فرآوری گاز در عربستان، اولین قرارداد تجارت آزاد خود با یک کشور خاورمیانه‌ای را با امارات متحده عربی منعقد کرد. عربستان علاوه بر تکاپو برای رهایی از وابستگی اقتصادی به نفت، به منظور توسعه خدمات لجستیکی مورد نیاز خود، به ویژه خدمات مورد نیاز در توسعه شهر نئوم که نمادی از آینده و پیشرفت تکنولوژی محسوب می‌شود، توافقی را با دانمارک به امضا رسانیده است.

جاه‌طلبی‌های این کشور در دستیابی به اهداف چشم‌انداز ۲۰۳۰ این کشور به همین جا ختم نشده و سودای توسعه چشمگیر صنعت توریسم سبب شده تا عربستان در کنار ۴ نامزد دیگر، درخواست میزبانی نمایشگاه جهانی اکسپو را مطرح کند، امری که می‌تواند کاتالیزور تبدیل عربستان به بزرگ‌ترین سرمایه‌گذار جهان در صنعت توریسم باشد. در بخش پژوهش‌های تازه، فصل دوم از گزارش سالانه تجارت و توسعه آنکتاد به بررسی پیش‌بینی‌هایی از رشد تجارت جهانی، سرمایه‌گذاری و قیمت‌ها پرداخته و لزوم اصلاحات نهادی در ساختار مالی و رسیدگی به چالش‌های فعلی اقتصاد جهانی را یادآور می‌شود. سازمان همکاری و توسعه نیز گزارشی را در مورد الزامات سازگاری کشاورزی با تغییرات آب و هوایی منتشر کرده که طی آن به اهمیت تضمین یک سیستم غذایی پایدار و انعطاف پذیر پرداخته شده است. گزارش اخیر موسسه جهانی مک‌کینزی نیز در این شماره پایش بررسی شده تا نگرشی عمومی در مورد فقر و بالا بردن سطح رشد پایدار و فراگیر دست دهد.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران در حرکتی منسجم و کارشناسی، تهیه و انتشار سلسله گزارش‌های «پایش تحولات تجارت جهانی» را با هدف بررسی رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران در دستور کار قرار داده است و در این گزارش‌ها مسائل مهم روز از منظر تأثیرگذاری بردیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند.

تقویت ظرفیت نهادی.

با وجود تلاش‌های مصر برای کاهش سهم دولت در اقتصاد و افزایش مشارکت بخش خصوصی، دولت مصر در اقتصاد کماکان نیرومند است و ساختار تولیدی اقتصاد کشور وابسته به کسب و کارهای بزرگ بخش عمومی است که گاهی تخصیص غیربهبینه منابع را موجب می‌شود.

مصر به شکل فعالی در نظام‌های تجاری چندجانبه مشارکت دارد. این کشور تعرفه‌های کامله الوداد را برای تمام اعضای سازمان تجارت جهانی اعمال می‌کند.

مصر عضو موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی با اتحادیه اروپا، اتحادیه تجارت آزاد اروپایی، ترکیه و مرکوسور است. علاوه بر این موارد، این کشور عضو اتحادیه تجارت آزاد پان عربی، بازار مشترک آفریقای جنوبی و شرقی و موافقت‌نامه مراکش نیز هست. همچنین، مصر از طرح «نظام تعرفه‌های عمومی» در تجارت با چندین کشور بهره‌مندی برد.

مناطق آزاد اهمیت بالایی برای اقتصاد مصر دارند. شرکت‌ها در مناطق آزاد کاملاً از مالیات واردات، مالیات بر درآمد و مالیات ارزش افزوده مستثنی هستند و تنها ۱ یا ۲ درصد مالیات کلی پرداخت می‌کنند. علاوه بر آن، در حال حاضر ۳۱ منطقه سرمایه‌گذاری در مصر وجود دارد که هر کدام در تولید کالای مشخصی تخصص یافته‌اند و از امتیازهایی مشابه با مناطق آزاد در تسهیل صدور مجوز برخوردارند، امامعافیت مالیاتی ندارند.

برای مصر، ملاحظات اقتصادی نقش مهمی در شکل دادن به سیاست این کشور در قبال ایران دارد. مصر به دنبال افزایش فروش کالاهای خود در بازار ایران است. مصر می‌تواند در شرایط تحریم ایران با شرایط مناسب تجاری و با استفاده از پول ملی خود، برخی کالاهای مصرفی را دریافت کند.

توسعه روابط اقتصادی با مصر به نوعی از مسیر شورای همکاری خلیج فارس می‌گذرد و شورای همکاری خلیج فارس اکنون یکی از بزرگ‌ترین شرکای تجاری مصر و منبع کلیدی سرمایه‌گذاری، کمک و حواله‌هایی است که در قالب آن کارگران مصری شاغل در این کشورها در قالب آن برای خانواده‌هایشان پول ارسال می‌کنند. می‌توان گفت آینده روابط ایران و مصر تابعی از آینده روابط ایران با شورای همکاری خلیج فارس و به‌ویژه عربستان است.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران سیاست تجاری مصر

■ ادغام در اقتصاد جهانی از طریق انعقاد قراردادهای تجاری با نهادهای اقتصادی منطقه‌ای

■ بهبود استانداردهای زندگی

■ ترویج توسعه پایدار از طریق توسعه محصولات و خدمات سبز.

■ سند چشم‌انداز ۲۰۳۲ مصر یکی از مبانی اصلی دیپلماسی اقتصادی این کشور است. مهم‌ترین اولویت‌های آن ایجاد مناطق صنعتی جدید برای جذب سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال، راه‌اندازی پروژه‌های زیربنایی، تدوین استراتژی ملی انرژی‌های تجدیدپذیر و اجرای برنامه‌های رفاه اجتماعی است.

■ استراتژی ملی صادرات مصر در سال‌های ۵۲-۲۰۲۰ میز به‌عنوان سند بالادستی حوزه تجارت، هفت اولویت کلیدی را مشخص کرده است:

- ارتقای صادرات تولیدی
- افزایش صادرات کشاورزی
- توسعه صادرات خدمات
- حضور در بازارهای جدید
- تسهیل تجارت
- توسعه صادرات توسط SMEها و (۷)

مصر در راستای برنامه توسعه سیاست تجاری خود، به دنبال افزایش فروش کالاهای خود در بازار ایران است؛ از طرفی آینده روابط ایران و مصر تابعی از آینده روابط ایران با شورای همکاری خلیج فارس و به‌ویژه عربستان است. مرکز پژوهش‌های اتاق ایران گزارشی با عنوان سیاست تجاری مصر منتشر کرد. در بخشی از این گزارش آمده است: روندهای کلیدی دیپلماسی اقتصادی مصر عبارت‌است از:

- بازار محوری، مشارکت بخش خصوصی و آزادسازی تجاری
- تنوع بخشی به شرکای اقتصادی
- جذب سرمایه‌گذاری
- ادغام در زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی
- متعادل سازی رشد اقتصادی با ملاحظات اجتماعی و محیط زیستی.
- در این راستا، دیپلماسی اقتصادی مصر پنج هدف اصلی دارد:
- ترویج رشد اقتصادی با محوریت تسهیل تجارت
- تنوع بخشی به اقتصاد و ارتقاء جایگاه تولید و خدمات

صادرات عراق به ترکیه در یازده ماه سال ۲۰۲۳ با افزایش ۵۰۲ درصدی نسبت به مدت مشابه در سال ۲۰۲۲ مواجه شده است. یکی از دلایل کاهش صادرات ترکیه به عراق، افزایش هزینه‌های حمل و نقل بین‌المللی است. از جمله دلایل افزایش صادرات عراق به ترکیه، یکی بالا رفتن قیمت نفت در بازارهای جهانی و درآمد بیشتر عراق از فروش نفت به ترکیه و دیگری بهبود روابط سیاسی دو کشور است.

وزارت صنعت و تجارت افغانستان نیز اعلام کرد که در سال ۲۰۲۳ میلادی، تجارت میان افغانستان و ترکیه به ارزش ۱۰۰ میلیون دلار بوده است که از این رقم، ۲۳ میلیون دلار آن صادرات افغانستان بوده است. در همین راستا، معاون اداری ریاست‌الوزرا افغانستان در دیدار با بازرگانان و سرمایه‌گذاران ترکیه بر توسعه تجارت و سرمایه‌گذاری میان دو کشور تاکید کرد. امضا توافقنامه همکاری انرژی میان ترکمنستان و امارات متحده عربی، افزایش قابل توجه جذب سرمایه‌گذاری خارجی مستقیم در عربستان سعودی و تلاش عراق برای تبدیل شدن به هاب ترانزیت داده در منطقه از دیگر اخبار مهم است. در بخش داده‌های تازه گزارش جدید و مفصل آنکتاد تحت عنوان «وضعیت اقتصادی جهان و چشم انداز سال ۲۰۲۴» یافته‌های کلیدی متعددی را در مورد چشم‌انداز اقتصادی جهان برجسته کرده است. همچنین گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهانی که اخیراً از سوی بانک جهانی منتشر شده نکات مهمی در مورد چشم‌انداز اقتصادی خاورمیانه و شمال آفریقا ارائه داده است.

گزارش «فناوری تجارت: کاتالیزور نوآوری مجمع جهانی اقتصاد» که اخیراً منتشر شده است نیز به چند نکته کلیدی در مورد آینده فناوری تجارت و پتانسیل آن برای تحول تجارت جهانی اشاره می‌کند.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران در حرکتی منسجم و کارشناسی، تهیه و انتشار سلسله گزارش‌های «پایش تحولات تجارت جهانی» را با هدف بررسی رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران در دستور کار قرار داده است و در این گزارش‌ها مسائل مهم روز از منظر تأثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند.

«پایش تحولات تجارت جهانی»

ترکیه در حال توسعه صادرات خود به بازارهای منطقه‌ای است

رئیس‌جمهور آمریکا در واکنش به تلاش‌های مداوم این کشور به منظور دور زدن تحریم‌ها حکم اجرایی را صادر کرد که برای شرکت‌هایی که در فعالیت‌های مرتبط با مجتمع نظامی-صنعتی روسیه مشارکت دارند، تحریم‌های ثانویه جدیدی تعبیه شده است. این حکم، کلیه اتباع آمریکایی را ملزم به مسدودسازی هرگونه دارایی یا منافع مشترک با این شرکت‌ها کرده و آنان را از هرگونه معامله با آن شرکت‌ها منع می‌کند.

پیش‌بینی‌ها از رشد اقتصادی چین در سال ۲۰۲۴، کاهش شدید درآمدهای انرژی روسیه و گسترش روابط تجاری برزیل و روسیه به رغم تحریم‌های غرب از دیگر تحولات مهم بین‌المللی است.

در بخش تحولات منطقه ترکیه سردمدار تحرکات در منطقه است. از رشد چشمگیر روابط تجاری با آذربایجان، تقویت روابط تجاری با آفریقا تا خبر موفقیت در صادرات محصولات کشاورزی همه نشان از عزم جدی این کشور برای نقش آفرینی موثر در منطقه دارد.

از سوی دیگر داده‌های جدید سازمان آمار ترکیه نشان می‌دهد که صادرات این کشور به عراق در یازده ماه سال ۲۰۲۳ با کاهش ۹ درصدی نسبت به مدت مشابه در سال ۲۰۲۲ مواجه شده است. در مقابل،

ترکیه به دنبال نقش آفرینی در بازارهای منطقه‌ای است؛ گسترش روابط تجاری با آذربایجان، عراق و افغانستان نشان از این اراده دارد. در سال گذشته صادرات عراق و افغانستان به ترکیه افزایش داشته است. در هشتادمین گزارش از سلسله گزارش‌های «پایش تحولات تجارت جهانی»، مجموعه‌ای از تحولات اخیر در دولایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران ارائه شده و آخرین روندها و پیش‌بینی‌های اقتصادی تهیه شده توسط بزرگ‌ترین نهادهای اقتصادی بین‌المللی، در قالب داده‌های تازه مورد واکاوی قرار گرفته‌اند.

اخیراً دون گریوز، معاون وزیر بازرگانی آمریکا، در سخنرانی کلیدی خود در مراسم تشکیل شورای ملی تجارت خارجی برای امنیت ملی و رقابت‌پذیری، بر اهمیت همکاری بخش خصوصی و دولت برای مقابله با چالش‌های امنیت ملی تأکید کرد. گریوز با اشاره به آسیب‌پذیری‌های آشکار شده ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹، تغییرات اقلیمی، تهاجم رژیم‌های خودکامه و رقابت فناوری، مدعی شد که جهان در نقطه عطف بحرانی در امنیت ملی قرار دارد و بخش خصوصی نقش حیاتی در رسیدگی به این چالش‌ها ایفا می‌کند. در تلاشی دیگر برای مهار روسیه،

زمینه‌ها و زمانه‌ها

Contexts and time

Urmia Chamber of Commerce,
Industries, Mines and Agriculture

تاریخ اقتصاد و تجارت ایران
گزارش سیاستی
صفحه حقوقی
مقالات

اسفندیار سپهری

روزنامه نگار و نویسنده و پژوهشگر
تاریخ مطبوعات

دریاچه‌ای که زنده و همیشه ماندگار است...

ایشان متوجه نیستند که عنوان دریاچه ارومیه، امروز یعنی در عصر حاضر به این اسم خوانده نمی‌شود بلکه این عنوان به سده‌ها قبل بر می‌گردد. به نظر می‌رسد که ایشان یا سواد تاریخی ندارند و یا عمداً به این مطلب پرداخته‌اند تا به نوعی جعلی تاریخ سازی و مستند سازی کنند. به ایشان و کسانی که مشابه ایشان فکر می‌کنند توصیه می‌کنم که تاریخ را مطالعه و بعد اقدام به تحریر مطلب نمایند. بر اساس مستندات تاریخی عنوان دریاچه ارومیه قدمتی چند صد ساله دارد. جغرافیدانان دوره اسلامی مانند ابن خردادبه، اصطخری، زکریای قزوینی، ابوالفداء، یاقوت حموی در معجم البدان و برخی دیگر، نام دریاچه را ارمیه آورده‌اند.

به استناد محققین، در نوشته‌های تاریخی و جغرافیایی پس از اسلام، فراوانی نام «ارمیه»، «ارمی» و بعدها «ارومی» و «ارومیه» بیشتر از دیگر نام‌ها بوده است. در یکی از نسخه‌های قدیمی مربوط به اصطخری چنین آمده است: «فان باذریجان بحیره تعرف بحیره ارمیه ملح الماء و فیها سمک و فیها دایه تسمی کلب الماء... و بحیره به ارمینه تعرف بحیره بارمنینه ارجیش» (اصطخری ۱۹۲۷ صفحات ۱۸۹ و ۱۹۰) ترجمه: در آذربایجان

احیاء که نیازمند تخصیص اعتبارات ویژه، اجرای برنامه‌های مرتبط با الگوی کشت، تأمین و پرداخت حقایق از سوی دستگاه‌های دولتی و بخش خصوصی، رها نمودن آب پشت سدها به سمت دریاچه، تخریب دهنه‌ها و پر نمودن هزاران چاه غیرمجاز و همچنین جلوگیری از تکه تکه کردن زمینها و باغات زراعی و حفر چاه‌های مجاز و غیرمجاز در اطراف حوزه آبریز دریاچه ارومیه، ایجاد و راه اندازی تکنولوژی باروری ابرها، اجرای برنامه آبخیزداری و آبخوانداری و اجرای برنامه صرفه جویی آب بویژه در بخش کشاورزی، در کنار نزول برف و بارانهای فصلی می‌باشد، این دریاچه بار دیگر حیات خویش را باز یافته و به چرخه زندگی برخواهد گشت و بار دیگر نوای موسیقیایی امواج خروشان آن نواز شکر گوش میلیون‌ها نفر از ساکنین شرق و غرب و شمال و جنوب این زیست بوم زیبا خواهد بود.

دومین نکته مهمی که در مطلب منتشره قابل نقد و اعتراض بوده و موجب آزردهی خاطر خوانندگان شده است کتمان بزرگترین واقعیت تاریخی هویتی و قومیتی از سوی نویسنده می‌باشد که ناشی از رفتار قهرآمیز ایشان با صاحبان اصلی و ساکنین قدیمی این منطقه می‌باشد؛ آنجا که می‌نویسد «دریاچه‌ای در آذربایجان که امروز دریاچه ارومیه خوانده می‌شود، در دوران قاجاریه دریاچه شاهی نام داشت...»

دریاچه نیلگون ارومیه فارغ از همه ظلم‌ها و ستم‌هایی که توسط دستگاه‌های حاکمیتی و همچنین بخشی از افراد جامعه در طول سه دهه اخیر بر آن وارد آمده و حاصل آن همه ظلم و ستم تبدیل بزرگترین دریاچه شور جهان به پهن‌ترین کویر در سال‌های اخیر گردیده، ولی قاطبه مردم ایران به خصوص مردم آذربایجان و بویژه مردمان شهرهای حاشیه این زیست بوم زیبا و ماندگار، همچنان به احیاء و بازگشت آن به شرایط اولیه امیدوار هستند و به هیچ وجه موافق تراوشات ذهنی نویسنده مقاله نیستند.

ما دوستداران و عاشقان دریاچه ارومیه رجاء واثق داریم که این دریاچه دیر یا زود حیات اولیه خویش را باز خواهد یافت و بار دیگر چون نگینی زیبا در قلب آذربایجان خواهد درخشید. باری نویسنده در جای جای این مطلب مرتکب اشتباهات احتمالاً سهوی شده است که یا ناشی از عدم اطلاع ایشان از تاریخ سیاسی اجتماعی و جغرافیای آذربایجان می‌باشد و یا خدایی ناکرده ناشی از دیدگاه‌های متعصبانه و قومگرایانه می‌باشد که امیدواریم چنین نباشد.

اولین انتقادی که بر نوشته این نویسنده محترم وارد است انتخاب تیتیر ناصحیح «دریاچه‌ای که دیگر نیست می‌باشد» همچنان که در ابتدای این جوابیه ذکر گردید، قاطبه مردم آذربایجان و حتی اکثریت ملت ایران هرگز به این نتیجه نرسیده‌اند که دریاچه ارومیه خشک شده و دیگر وجود خارجی ندارد؛ چرا که در صورت اجرای برنامه‌های

نویسنده بدون نام بردن از ترکان که صاحبان اصلی و قدیمی این منطقه هستند می‌خواهد چنین وانمود کند که دریاچه ارومیه فقط صرفاً مربوط به کردها و آشوری‌ها و افشارها بوده است. قابل تأمل اینکه نویسنده با آوردن واژه افشارها خواسته است جمعیت بزرگ ترک ساکن در آذربایجان و اطراف دریاچه ارومیه را تا حد یک طایفه، تقلیل و کوچک نموده و اقلیت‌های کرد و آشوری را بزرگ و انبوه جلوه دهد که این امر نشانگر رفتار متعصبانه وی می‌باشد. ایشان یادشان رفته و یا به عمد نخواستند اند از شهرستانهای اطراف دریاچه از آن جمله میان‌دوآب (قوشاجای)، نقده (سولدوز)، ملکان، شرف‌خانه و جزیره اسلامی، سلماس و خوی و تبریز که همگی ترک هستند و قدمتی چند صد ساله بلکه چند هزار ساله دارند ذکر کنند و جالب اینکه از شهرستان مهاباد که فاقد مرز مشترک با دریاچه ارومیه می‌باشد به عنوان شهر حاشیه این دریاچه نام برده است. بگذریم که در بخشی از مقاله به اطلاعات ناقص و غیر دقیق دیگری هم اشاره شده است که نیازی به طرح و تفسیر آن در این مقاله نیست.

آن قلعه مدفون است. نکته مهم دیگری که در نوشته نویسنده قابل تأمل می‌باشد، موضوع استقرار دریاچه از نظر جغرافیایی می‌باشد. وی نوشته است: «دریاچه‌ای در آذربایجان که امروز دریاچه ارومیه خوانده می‌شود در دوران قاجاریه دریاچه شاهی نام داشت و ادامه می‌دهد این دریاچه با حدود ۹۰ مایل طول و ۳۵ مایل از در بخشی از کشور واقع است که به علت برخورداری از آب کافی و اراضی حاصلخیز، از قطب‌های کشاورزی و پرجمعیت‌ترین ایالات ایران در دوره مزبور محسوب می‌شد، در حالی که در جنوب و غرب دریاچه ایلات کرد و افشار و نیز اقلیت آشوری ساکن بودند؟؟؟؟!!!» مناطق مهم کشاورزی ارومیه، ساوجبلاغ (مهاباد) و مراغه در سواحل آن قرار داشتند. مهم‌ترین شهرهای آذربایجان از جمله شهر ولیعهدنشین تبریز به فاصله کمی در پیرامون همین دریاچه واقع بودند...»

از این مطلب نویسنده چنین برداشت می‌شود که گویا در اطراف دریاچه ارومیه فقط قوم‌های کرد، آشوری و افشار بدون نام بردن از واژه ترک در اطراف دریاچه ساکن بودند!

دریاچه‌ای با آب شور با نام اُرمیه است که در آن ماهی و نیز جانوری به نام اسب آبی وجود دارد و دریاچه‌ای در ارمنستان است که نام آن ارجیش است... یعنی اصطخری خود نام دریاچه ارومیه را «اُرمیه» آورده است؛ همان نامی که حدود ۷۰ سال پیش از او ابن خردادبه نیز دریاچه را به این اسم یعنی «دریاچه اُرمیه» نامیده است. (ابن خردادبه ۱۸۸۹ صفحه ۱۱۲۱).

همچنین ابوالفداء در تقویم البلدان (پایان تألیف سال ۷۲۱ هجری قمری) در زیر ماده «بحیره تلا» چنین می‌نویسد: «بحیره تلا و هی بحیره ارمیه و البحیره المذكور بین مراغه و بین سلماس فی غربی مراغه و شرقی سلماس و فی وسطها جزیره فیها قلعه تسمی قلعه تلا علی جبل منقطع فی هذه الجزیره و کان...» (ابوالفداء بی تا ۴۶). ترجمه: دریاچه تلا و این همان دریاچه ارومیه است. این دریاچه در غرب مراغه و شرق سلماس واقع شده است. درمیانه این دریاچه جزیره‌ای است که بر فراز کوهی منقطع در آن قلعه‌ای با نام تلا وجود دارد که هولاً کواموال خود را برای نگهداری در آن قرار داده بود و گفته شده است که وی در

■ مقاله مذکور در پاسخ به مطلبی تحت عنوان «دریاچه‌ای که دیگر نیست» از منبع درج شده کاظم بیگی، محمدعلی، دریاچه شاهی و قدرت‌های بزرگ، پژوهشی در کشتیرانی دریاچه ارومیه (عصر قاجار) مرکز اسناد و دیپلماسی وزارت امور خارجه در شماره قبلی نشریه پیام اتاق ارومیه درج شده است.

محمد رضا چیت سزایان
پژوهشکده تاریخ معاصر

دور زدن تحریم هادر دوره ملی شدن نفت

نمی کرد. دیوان لاهه نیز در تیرماه سال ۱۳۳۱ ش و هم زمان با روی کار آمدن مجدد محمد مصدق رأی به صلاحیت نداشتن خود برای رسیدگی به این پرونده داد. هنگامی که انگلستان از مجاری قانونی و حقوقی راه به جایی نبرد و به نتیجه دلخواه خود نرسید روی به فشارهای سیاسی و اقتصادی و حتی نظامی امنیتی آورد. این کشور اقتصاد ایران را تحریم کرد و با کشتی های جنگی خود در خلیج فارس و دریای عمان به محاصره اقتصادی ایران دست زد.

■ تحریم های انگلستان علیه ایران

با تحریم ایران، به ویژه تحریم نفتی، که بخش بزرگی از بودجه کشور از درآمد حاصل از فروش آن تأمین می شد، دولت مصدق در تنگنا قرار گرفت و این در حالی بود که مصدق خود پیش از این امید داشت با این درآمد، با فقر و عقب ماندگی مبارزه کند، اما این وضعیت باعث نشد مصدق و جریان ملی و مذهبی همراهش از هدفی که داشتند پاپس بکشند. تحریم ایران آنها را به نتیجه دیگری رساند: اینکه چه بهتر که منابع نفت ایران دست نخورده برای نسل های آتی باقی بماند و ایران یک برنامه اقتصادی بدون نفت را در پیش گیرد.

نگرانی او و آیت الله کاشانی و همفکرانش رهایی منابع نفتی ایران از غارت های استعمارگر و به ویژه دولت انگلستان و شرکت ملی نفت ایران انگلیس بود. در واقع از سال ۱۳۲۸ ش نفت مهم ترین مسئله سیاست ایران بود. هنگامی که این جریان با کمک مردم توانست نفت را ملی و شرکت نفت ایران انگلیس را خلع ید کند، دولت انگلستان به آن واکنش نشان داد و علاوه بر محکومیت این اقدام ایران، تمام تلاش خود را کرد تا برنامه نهضت را به شکست بکشاند.

■ تلاش های حقوقی دولت انگلستان برای مقابله با ملی شدن نفت

ابتدا دولت انگلستان و سفیر این کشور در ایران، یعنی سر فرانسیس شپرد، اعتراض رسمی خود را به دولت ایران اعلام کردند و کمتر از دو ماه بعد شکایت رسمی خود را با استناد به معاهده منعقد شده در دوره رضاشاه در سال ۱۳۱۲ ش به دیوان بین المللی دادگستری لاهه بردند. در مقابل، مصدق بر اساس بین المللی نبودن قرارداد و اینکه قرارداد نفت میان یک شرکت خصوصی انگلیسی و یک دولت ملی مستقل امضا شده است لغو قرارداد را مصدق نقض قوانین بین المللی نمی دانست. بنابراین شکایت دولت انگلستان را موجه قلمداد

یکی از موضوع های مرتبط با رخداد ملی شدن صنعت نفت که کمتر درباره آن تأمل شده وضعیت کشور در دوره مقابله با تحریم های انگلستان است. کشوری با اقتصادی رانتی که بر محور نفت می چرخید چگونه می توانست در دوره محاصره اقتصادی و تحریم نفتی انگلستان دوام بیاورد؟

شاید به جرئت بتوان گفت مهم ترین رخدادی که میان دو انقلاب اسلامی و انقلاب مشروطه در ایران رخ داد ملی شدن صنعت نفت بود. درباره حوادث منتهی به نهضت ملی شدن صنعت نفت مباحث بسیاری مطرح شده و به ویژه درباره اینکه چه جریان هایی در نهضت مؤثر بودند و چرا نهضت نتوانست به اهداف نهایی خود دست یابد بسیار سخن گفته شده است، اما یکی از موضوع های مرتبط با این حادثه تحول ساز که کمتر درباره آن تأمل شده وضعیت کشور در دوره مقابله با تحریم های انگلستان است. کشوری با اقتصادی رانتی که بر محور نفت می چرخید چگونه می توانست در دوره محاصره اقتصادی و تحریم نفتی انگلستان دوام بیاورد؟

■ ملی شدن نفت

هنگامی که محمد مصدق در ایران به نخست وزیری رسید مهم ترین دغدغه و

■ برنامه مقاومت اقتصادی

بدین ترتیب، سیاست مقاومت اقتصادی برای مقابله با شوک‌های خارجی، کاهش اثر تحریم‌ها بر قشرهای کم‌درآمد، ایجاد ثبات در اقتصاد و پی‌ریزی یک مسیر پایدار برای رشد اقتصادی از طریق متنوع‌سازی اقتصاد، که تا پیش از آن وابستگی شدید به نفت داشت، به اجرا درآمد. به صورت مشخص، برنامه دولت پنج هدف عمده داشت: اول از همه ارتقای صادرات غیرنفتی و جایگزین کردن محصولات وارداتی با تولیدات داخلی که موضوع بسیار مهمی بود؛ دوم، محدود کردن واردات غیرضروری و کالاهای لوکس و تجملی که نیاز فوری و ضروری به آن وجود نداشت؛ سوم، تقویت و تحکیم بنیه مالی از طریق کاهش کسری بودجه دولت و انباشت بدهی؛ چهارم، کنترل تورم که ارتباط نزدیکی با کاهش کسری بودجه داشت؛ در نهایت پنجمین هدف دولت، کاهش فقر و در پیش گرفتن مسیری بود که به عدالت اجتماعی منتهی شود. ابزارهای که از طریق آنها این برنامه عملیاتی می‌شد شامل نرخ ارز منعطف، افزایش درآمدهای مالیاتی غیرنفتی، محرک‌های مالی و در نهایت ترتیبات نهادی جدید می‌شد.

■ اقتصاد انقباضی در عمل

این اهداف و ابزارها در نهایت نتایج و پیامدهای مثبتی برای اقتصاد ایران به همراه داشت که در زیر به برخی از آنها اشاره شده است:

■ کاهش هزینه‌های دولت:

اولین و مهم‌ترین گام دولت برای اجرای این طرح و برنامه حذف هزینه‌های غیرضروری دولت، اصلاح نظام مالیاتی و در نهایت کاستن از بار مالی دولت بود؛ به همین دلیل بود که مبلغ بودجه در سال ۱۳۳۰ش کمتر از سال پیش از آن بود؛ یعنی بودجه در عرض یک سال از مبلغ تقریبی یازده میلیارد ریال به کمتر از ده میلیارد ریال کاهش پیدا کرد.

■ تعادل در بودجه:

■ نکته

در سال ۱۳۳۱ش و حتی سال بعد از آن، با اینکه صادرات نفت ایران بسیار کاهش پیدا کرده بود و میزان آن بسیار ناچیز بود، بودجه کشور متعادل شد چالب این است که در

سال ۱۳۳۱ش و حتی سال بعد از آن، با اینکه صادرات نفت ایران بسیار کاهش پیدا کرده بود و میزان آن بسیار ناچیز بود، بودجه کشور متعادل شد؛ به‌ویژه که دولت سیاست کاهش واردات و افزایش صادرات را دنبال می‌کرد؛ به این صورت که در سال ۱۳۳۱ش دولت ۲۵ درصد از میزان واردات کاست و حجم بیشتری از کالاهای غیرنفتی همچون برنج، پنبه، ماهی و خاویار و به خصوص فرش را برای تأمین ارز مورد نیاز صادر کرد. این روند در اقتصاد ایران در همین مدت کوتاه آثار مثبت بسیاری داشت؛ به نحوی که تراز بازرگانی خارجی کشور مثبت شد. به خصوص که این تراز مثبت تجاری در سال دوم نیز بیشتر شد و به عدد ۲۶۷۰ رسید؛ در حالی که این رقم در سال ۱۳۲۷ش، یعنی سال‌های قبل از تحریم، که ایران امکان صادرات نفت خود را داشت، به رقم منفی ۳۶۱۳ رسیده بود.

■ افزایش صادرات غیرنفتی

تلاش برای افزایش صادرات غیرنفتی به‌ویژه در زمینه فرش و صنایع دستی بسیار موفق بود. در سال ۱۳۳۱ش ارزش صادرات فرش دو برابر ارزش آن در سال‌های پیش از تحریم بود. علاوه بر این، دولت برای افزایش اقلام صادراتی همچون گوشت و پنبه تلاش بسیاری به خرج داد که تا حدودی نیز موفق بود. البته این آمار و ارقام در مورد همه اقلام تجاری مصداق پیدا نمی‌کرد و برخی از تجار نیز دچار ضرر و زیان و خسارت مادی شدند، باین حال، چشم‌انداز کلی بسیار روشن بود و موفقیت نسبی دولت در کنترل مشکلات ناشی از تحریم را تداعی می‌کرد.

■ افزایش تولید و افزایش قیمت‌ها

بر اساس سیاست جایگزینی واردات و خودکفایی تولید محصولات صنعتی در این دوره سیر صعودی پیدا کرد؛ به نوعی که تولید محصولات کارگاه‌ها و کارخانه‌های قند، بافندگی، سیمان و معدن افزایش یافت. علاوه بر این صنایع ساختمانی و فعالیت‌های مرتبط با آن نیز گسترش پیدا کرد. در مجموع در این دوره در مقایسه با سال‌های قبل از روی کار آمدن مصدق، صنایع داخلی رشد مناسبی داشت و رکود تجارت در سال ۱۳۳۱ش نیز پیش از آن سابقه داشت و موضوع جدیدی نبود. به موازات موارد بالا

دولت بر قیمت کالاهایی افزود که تولیدشان در انحصار شرکت‌ها و کارخانه‌های دولتی بود. سیگار، چای، قند و شکر از جمله محصولاتی بودند که مصرف آنها توسط قشرهای گوناگون جامعه بالا بود و افزایش قیمت آن باعث بالارفتن درآمد دولت می‌شد؛ همچنین عوارض و حقوق گمرکی به میزان چشمگیری افزایش پیدا کرد. باین حال، به دلیل کاهش واردات و نیز کاهش مالیات‌های مستقیم که وصول آن به راحتی ممکن نبود، درآمد کلی دولت از گمرک کاهش پیدا کرد. البته اعمال مالیات‌های غیرمستقیم نیز تا حدی مخالفت و نارضایتی عمومی را در پی داشت.

در این میان، نکته مهم، نقش مردم در اقتصاد حکومتی است که برآمده از آرمان‌ها و آرزوی مردمی است. در واقع وقتی حکومتی منبعث از رأی مردم باشد و به نوعی مردم حکومت را از خود و برای خود تلقی کنند، تمام تلاش خود را به خرج می‌دهند تا اهداف و آرزوهای خود را جامعه عمل ببوشانند و دولت را در مسیر تحقق خواسته‌ها یاری رسانند. این امر درباره دولت مصدق که برای مدتی از حمایت آیت‌الله کاشانی نیز برخوردار بود قابلیت کاربست داشت؛ زیرا مردم ایران پس از سال‌ها مبارزه برای با استعمار توانسته بودند یک حکومت برآمده از اراده خود را به قدرت نشانند؛ حکومتی که خواست تاریخی آنها، یعنی ملی شدن منابع کشور و کوتاه کردن دست غارتگران از ذخایر نفتی، را دنبال می‌کرد.

در مجموع آنچه از مطالب بالا می‌توان نتیجه گرفت این است که به‌رغم تحریم نفتی ایران در دوره نهضت ملی شدن صنعت نفت و نخست‌وزیری محمد مصدق، دولت وقت تا حدود بسیاری توانست بر مشکلات اقتصادی فائق آید و شرایط اقتصادی کشور را به‌رغم فشارهای همه‌جانبه دولت انگلستان در حالتی نسبتاً پایدار نگه دارد. بی‌شک نقش مردم در این میان بر کسی پوشیده نیست؛ زیرا دولت وقت ایران برآمده از آرای مردم بود و خواست آنان را دنبال می‌کرد. دولت انگلستان با آگاهی از همین نکته بود که سیاست خود را بعد از شکست نسبی تحریم‌های اقتصادی و فشارهای سیاسی به سمت کودتا علیه مصدق برد و در نهایت از طریق نظامی توانست به هدف خود دست یابد و دولت وی را سرنگون کند.

سعید محمدی

رئیس اداره بازرسی از دفاتر قانونی اداره کل تامین اجتماعی آذربایجان غربی

تامین اجتماعی

برای سازمان تامین اجتماعی و کارفرمایان کارگاهها ایجاد کرده است از جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

■ افزایش هزینه بنگاه های اقتصادی و سازمان تامین اجتماعی

در حال حاضر هنگام بازنشسته کردن کارگرانی که در مشاغل سخت و زیان آور فعالیت می کنند و برای سال های قبل از تصویب قانون، کارگر در آن مشاغل فعال بوده است، به موجب اجزاء ۴ و ۶ بند (ب) قانون فوق درخواست ۴ درصد حق بیمه و سنوات سالهای قبل را به همراه جرایم آن مطالبه می کنند که نه تنها موجب افزایش هزینه بنگاه های اقتصادی می شود بلکه هزینه سازمان تامین اجتماعی نیز برای پرداخت مستمری آنها افزایش پیدا کرده است.

■ عطف به ما سبق شدن قانون در پرداخت حق بیمه مشاغل سخت و زیان آور توسط کارفرما

با اجرایی شدن قانون مشاغل سخت و زیان آور از سال ۱۳۸۰، برای مدت سوابق اشتغال قبل از قانون فوق، اعلامیه های تامین اجتماعی شامل ۴ درصد مستمری و ۴ درصد حق بیمه صادر می گردد یعنی برای دوره های قبل از اجرایی شدن قانون (قبل از سال ۱۳۸۰)

بیماری شغلی و عوارض ناشی از آن باشد. مشاغل سخت و زیان آور موضوع این ماده به دو گروه تقسیم می شوند:

الف- مشاغلی که صفت سخت و زیان آوری با ماهیت شغلی وابستگی دارد اما می توان با بکارگیری تمهیدات بهداشتی، ایمنی و تدابیر فنی مناسب توسط کارفرما سختی و زیان آوری آنها را حذف نمود.

ب- مشاغلی که ماهیتاً سخت و زیان آور بوده و با بکارگیری تمهیدات بهداشتی، ایمنی و تدابیر فنی توسط کارفرما، صفت سخت و زیان آوری آنها کاهش یافته ولی کماکان سخت و زیان آوری آنها حفظ می گردد.

■ حال با نگاه کلی به قانون سخت و زیان آور به بررسی مزایا و معایب قانون مشاغل سخت و زیان آور می پردازیم

از تاریخ اجرای قانون مشاغل سخت و زیان آور مشکلات گوناگونی بروز یافته است. عملکرد ضعیف کمیته های تشخیص کارهای سخت و زیان آور، مشکلات بسیاری را به وجود آورده به طوری که نیروهای ماهر و متخصص از بدنه تولید و صنعت جدا شده اند و بار مالی فراوانی بر کارفرمایان به وجود آمده و در آخر به لحاظ برخورداری تعداد بسیار زیادی از کارگران از حمایت های قانون مذکور هزینه هنگفتی

اگر کارفرما یا کارگر باشید مطمئناً تا به حال بارها عبارت سختی کار را شنیده اید. از بین مشاغل مختلف، برخی از آنها با فشارها و تنش های مختلف فیزیکی و روانی روبه رو هستند. این فشارها سلامت افراد را از جنبه های مختلف جسمی و روحی تحت تاثیر قرار می دهد؛ بنابراین دولت با هدف جبران این زیان ها مزایایی را برای افراد مشغول در این حرفه ها در نظر گرفته که با عنوان سختی کار شناخته می شود که مفاد قانون مذکور توسط هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۲/۲۶/۱۳۸۵ بنا به پیشنهاد مشترک شماره ۷۷۱۹۷ مورخ ۲۸/۶/۱۳۸۵ وزارتخانه های کار و امور اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان تامین اجتماعی و به استناد بند (۵) جزء (ب) ماده واحده قانون اصلاح تبصره (۲) الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تامین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱- مصوب ۱۳۸۰- آیین نامه اجرایی بنیاد شده راتصویب کرده است که متشکل از ۱۶ ماده قانونی می باشد.

ماده ۱- کارهای سخت و زیان آور کارهایی است که در آنها عوامل فیزیکی، شیمیایی، مکانیکی، بیولوژیکی محیط کار غیر استاندارد بوده و در اثر اشتغال بیمه شده تنشی به مراتب بالاتر از ظرفیتهای طبیعی (جسمی) و روانی) در وی ایجاد می شود که نتیجه آن

۴ درصد حق بیمه و مستمیری مطالبه میشود که این امر یعنی عطف به ماسبق کردن قانون که موجب تحمیل هزینه‌های گزاف برای شرکت‌ها گردیده است.

■ احراز شرایط سخت و زیان آوری

مشاغل سخت و زیان آور در هر واحد

تولیدی بایستی با توجه به سوابق و بررسی شرایط کار و بازدید توسط کارشناسان مطلع و ذیربط تعیین شود و سپس حکم شغل سخت و زیان آور احراز شود. تعیین سخت و زیان آور بودن شغل یا مشاغل بر اساس بررسی سوابق و شرایط محیط کار و توسط کمیته کارشناسان موضوع ماده (۲) آیین نامه و متعاقباً کمیته استانی مربوطه مشخص می‌شود و در مورد کارگاه‌هایی که دیگر وجود ندارند و یا دچار تغییر شده اند مبهم است. همچنین در مورد مشمولانی که شاغل نیستند و کارفرمایی ندارند و در سنوات قبل بازنشسته شده اند موضوعیت پیدا نمی‌کند.

مسائل و مشکلات	متن لایحه اولیه دولت در سال ۷۹	مصوب مجلس و مجمع تشخیص در سال ۱۳۸۰
بند ۲ مصوبه در مجلس اضافه گردید که عملاً این اصلاح کارگاهی انجام نمیشود چرا که کمیته‌های مربوطه بازدید دوره‌ای انجام نمی‌دهند و سخت و زیان آور بودن بسیاری از مشاغل تا قبل از شکایت کارگر محرز نمیشود تا اصلاحی صورت گیرد. علاوه بر این در خصوص مهلت تعیین شده در این بند، در قانون کار و آیین نامه‌های مرتبط چنین استناداری وجود ندارد.	تبصره ۲ افرادی که حداقل ۲۰ سال متوالی و ۲۵ سال متناوب در مناطق بد آب و هوا کار کرده و یا آن که به کارهای سخت و زیان‌آور (مخل سلامت) اشتغال داشته باشند و در هر مورد حق بیمه مدت مزبور را به سازمان پرداخته باشند در صورتی که سن مردان ۵۰ سال و سن زنان ۴۵ سال تمام باشد می‌توانند تقاضای مستمری بازنشستگی نمایند. هر سال سابقه پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان آور ۵۰ سال محاسبه خواهد شد.	تبصره ۲. الف کارهای سخت و زیان‌آور کارهایی است که در آنها عوامل فیزیکی، شیمیایی، مکانیکی و بیولوژیکی محیط کار، غیراستاندارد بوده و در اثر اشتغال کارگر تنشی به مراتب بالاتر از ظرفیت‌های طبیعی (جسمی و روانی) در وی ایجاد گردد که نتیجه آن بیماری شغلی و عوارض ناشی از آن بوده و بتوان با بکارگیری تمهیدات فنی، مهندسی، بهداشتی و ایمنی و غیره صفت سخت و زیان‌آور بودن را از آن مشاغل کاهش یا حذف نمود. ۱. کارفرمایان کلیه کارگاه‌های مشمول قانون تأمین اجتماعی که تمام یا برخی از مشاغل آنها حسب تشخیص مراجع ذیربط سخت و زیان‌آور اعلام گردیده یا خواهند گردید، مکلفند ظرف دو سال از تاریخ تصویب این قانون نسبت به ایمن سازی عوامل شرایط محیط کار مطابق حد مجاز و استانداردهای مشخص شده در قانون کار و آیین نامه‌های مربوطه و سایر قوانین موضوعه در این زمینه اقدام نمایند. ۲. کارفرمایان کارگاه‌های مشمول قانون تأمین اجتماعی مکلفند قبل از ارجاع کارهای سخت و زیان‌آور به بیمه شدگان، ضمن انجام معاینات پزشکی آنان از لحاظ قابلیت و استعداد جسمانی متناسب با نوع کارهای رجوع داده شده (موضوع ماده ۹۰ قانون تأمین اجتماعی)، نسبت به انجام معاینات دوره‌ای آنان که حداقل در هر سال نباید کمتر از یک بار باشد، نیز به منظور آگاهی از روند سلامتی و تشخیص بهنگام بیماری و پیشگیری از فرسایش جسمی و روحی اقدام نمایند، وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کار امور اجتماعی مکلفند تمهیدات لازم را در انجام این بند توسط کارفرمایان اعمال نمایند.
معاینات پزشکی پیش بینی شده در این بنده رغم گذشت بیش از ۲۰ سال هنوز بصورت جدی عملیاتی نشده است.	۱- در صورتی که بیمه شدگان موضوع این تبصره قبل از رسیدن به سن مقرر یا کمتر از ۲۰ سال سابقه خدمت دچار فرسایش جسمی و روحی ناشی از اشتغال در کارهای سخت و زیان آور گردند با تایید کمیسیونهای پزشکی (موضوع ماده ۹۱ قانون تأمین اجتماعی) با هر میزان سن سابقه خدمت از مزایای مندرج در این تبصره برخوردار خواهند شد. (در مورد سایر بیمه شدگان حداقل سابقه پرداخت حق بیمه برای استفاده از مستمری بازنشستگی مشمولان قانون تأمین اجتماعی ۲۰ سال تمام خواهد بود.	ب حمایت‌ها ۱. افرادی که حداقل بیست سال متوالی و بیست و پنج سال متناوب در کارهای سخت و زیان‌آور (مخل سلامت) اشتغال داشته باشند و در هر مورد حق بیمه مدت مزبور را به سازمان پرداخته باشند می‌توانند تقاضای مستمری بازنشستگی نمایند. هر سال سابقه پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان‌آور یک و نیم سال محاسبه خواهد شد. ۲. در صورتی که بیمه شدگان موضوع این تبصره قبل از رسیدن به سابقه مقرر در این قانون دچار فرسایش جسمی و روحی ناشی از اشتغال در کارهای سخت و زیان‌آور گردند با تایید کمیسیونهای پزشکی (موضوع ماده ۹۱ قانون تأمین اجتماعی) با هر میزان سابقه خدمت از مزایای مندرج در این تبصره برخوردار خواهند شد. ۳. در مورد سایر بیمه شدگان حداقل سابقه پرداخت حق بیمه برای استفاده از مستمری بازنشستگی از تاریخ تصویب این قانون هر سال یک سال افزایش خواهد یافت تا آنکه این حداقل به بیست سال تمام برسد. ۴. از تاریخ تصویب این قانون جهت مشمولان این تبصره، چهار درصد (۴٪) به نرخ حق بیمه مقرر در قانون تأمین اجتماعی افزوده خواهد شد که آن هم در صورت تقاضای مشمولان قانون، به طور یکجا یا به طور اقساطی توسط کارفرمایان پرداخت خواهد شد. ۵. تشخیص مشاغل سخت و زیان‌آور و نحوه احراز توالی و تناوب اشتغال، نحوه تشخیص فرسایش جسمی و روحی و سایر موارد مطروحه در این تبصره به موجب آیین نامه‌ای خواهد بود که حداکثر ظرف چهار ماه توسط سازمان تأمین اجتماعی و وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ۶. بیمه شدگانی که دارای سابقه پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان‌آور به تاریخ قبل از تاریخ تصویب این قانون باشند می‌توانند با استفاده از مزایای این قانون درخواست بازنشستگی نمایند در این صورت با احراز شرایط توسط بیمه شده، کارفرمایان مربوطه مکلفند حق بیمه مربوطه و میزان مستمری برقراری را تا احراز شرایط مندرج در تبصره (۲) همچنین چهار درصد (۴٪) میزان مستمری برقراری نسبت به سنوات قبل از تصویب این قانون را یکجا به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نمایند
در خصوص حذف شرط سنی برای بازنشستگی در مشاغل سخت و زیان آور نیز میتوانست شرط سنی برقرار باشد اما کارگر در ادامه مسیر شغلی خود در کاری غیر از سخت و زیان آور مشغول شود و بعد از رسیدن به سن تعیین شده بازنشسته شود. چرا که بازنشستگان مطابق این قانون در سن جوانی هستند و بلافاصله بعد از بازنشستگی وارد بازار کار خواهند شد و جای شاغلین جدید را خواهند گرفت.	۲- از تاریخ تصویب این قانون جهت مشمولان این تبصره ۲ درصد به نرخ حق بیمه مقرر در قانون تأمین اجتماعی افزوده خواهد شد که آن هم در صورت تقاضای مشمولان قانون، به طور یکجا یا به طور اقساطی توسط کارفرمایان پرداخت خواهد شد. ۳- تشخیص مشاغل سخت و زیان‌آور و نحوه احراز توالی و تناوب اشتغال، نحوه تشخیص فرسایش جسمی و روحی و سایر موارد مطروحه در این تبصره به موجب آیین نامه‌ای خواهد بود که حداکثر ظرف چهار ماه توسط سازمان تأمین اجتماعی و وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.	
این موضوع در قانون بیمه تأمین اجتماعی اخلال ایجاد میکند چرا که اولاً سنوات پرداختی کاهش می‌یابد و همچنین مبالغ پرداختی به صندوق کاهش خواهد یافت. در خصوص این بند، فعالیتهای با ماهیت زیان آوری در خود قانون احصاء شود و فرسایش جسمی و روحی ذکر شده در بند ۵ در این قسمت حذف شود.		
بند ۶ در بررسی مجلس به این قانون اضافه گردید. آنچه در این بند مطرح میشود عطف به ماسبق شدن این قانون است. این بند باعث گردید که کسانی که در گذشته هم بوده اند توانستند از مزایای این قانون برخوردار شوند و کارفرمایان نیز مکلف شدند علاوه بر حق بیمه مربوطه و میزان مستمری، ۴ درصد نیز مستمری برقراری نسبت به سنوات قبل از تصویب این قانون را یکجا به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نمایند.		

به موجب این قانون، کارفرمایان موظف هستند. ظرف دو سال، کارگاه خود را استانداردسازی کنند. صاحبان کارگاه‌های جدیدالتاسیس نیز باید گواهی استاندارد و ایمنی را دارا باشند. این بخش از قانون را نهادهای متولی، اجرایی نکرده‌اند. در صورتی که هدف قانون گذار حفظ و سلامتی نیروهای کار و همچنین رفع صفت سخت و زیان‌آور و یا استانداردسازی محیط کار و کاهش ساعت کار مطابق ماده ۵۲ قانون کار بوده است.

■ عدم ابلاغ و اعلام مشاغل سخت و زیان آور به کارفرمایان از سوی کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر شورای عالی حفاظت فنی

بر اساس ماده (۳) آیین نامه کارفرمایان کارگاه‌های دایره که تمام یا برخی از مشاغل آنها سخت و زیان آور شناخته شده یا می‌شود مکلفند ظرف دو سال نسبت به ایمن‌سازی عوامل و شرایط محیط کار مطابق حد مجاز و استانداردهای مشخص شده در قانون کار و آیین‌نامه‌های مربوط (مصوب شورای عالی حفاظت فنی) و سایر قوانین موضوعه در این زمینه اقدام و صفت سخت و زیان‌آوری مشاغل را حذف نمایند. در این خصوص مشکلاتی از قبیل: عدم ابلاغ و اعلام مشاغل سخت و زیان آور به کارفرمایان از سوی کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر شورای عالی حفاظت فنی، عدم حضور نمایندگان کارفرمایان در کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر رسیدگی به سخت و زیان آور بودن مشاغل و صدور رای بدون حضور کارفرما و.... وجود دارد. علاوه بر این تکلیف فوق مربوط به کارگاه‌های دایره پس از تصویب آیین‌نامه است و در مورد کارگاه‌هایی که دیگر وجود ندارند و یا دچار تغییر شده اند مبهم است.

■ عدم توجه شرکت‌های اندازه‌گیری به بحث استمرار در مشاغل سخت و زیان آور و نیاز نظارت کارفرمایان بر اندازه‌گیری عوامل زیان آور در محیط کار.

■ محدود بودن شرکت‌های اندازه‌گیری کننده عوامل زیان آور محیط کار (خدمات بهداشتی - حرفه‌ای دارای مجوز از مرکز بهداشت)

علی‌رغم تاکید تبصره ماده ۲ آیین نامه اجرایی مصوب سال ۱۳۸۵ هیات وزیران در

خصوص اندازه‌گیری آلاینده‌های محیط کار بر اساس استانداردهای مصوب مراجع ذیصلاح، اغلب کمیته‌ها به صورت استنباطی و غیر کارشناسی و غیر مستند تصمیم‌گیری می‌کنند.

■ عدم قابلیت اجرای قانون در مورد برخی از کارگاه‌ها

در صورتی که کارگاه‌های فعال در سنوات قبل از تصویب قانون با خلا قانونی در این خصوص مواجه بوده‌اند و در مورد کارگاه‌های غیر دایره و مشمولان بدون کارفرما، نه تنها امکان اصلاح شرایط شغل وجود ندارد بلکه امکان بررسی و احراز شرایط نیز امکانپذیر نیست و بسیاری از کارگران با طرح شکایت از کارگاه‌های غیر دایره مشکلاتی را برای کارفرمایان ایجاد می‌نمایند.

■ عدم اقدام در مورد برخی از بندهای مصوبه

در خصوص گروه بندی مشاغل و اعلام ۱۸ گروه شغلی تحت عنوان مشاغل سخت و زیان آور، این مشاغل باید پس از دو سال از تصویب قانون از دایره مشاغل سخت خارج می‌شدند که تاکنون چنین نشده است. همچنین به موجب ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی این قانون در خصوص گروه بندی مشاغل سخت و زیان آور، تفاوتی در بازنشستگی دو گروه شغلی الف و ب وجود ندارد.

■ قانون کاهش ساعات کار در مشاغل سخت و زیان آور

علاوه بر قانون تامین اجتماعی که سنوات ارفاقی مشاغل سخت و زیان آور را برای کارگران در نظر گرفته است در ماده ۵۲ قانون کار کاهش ساعات کار برای کارگران شاغل در مشاغل سخت و زیان آور را تعیین کرده است. هدف ماده ۵۲ قانون کار پیشگیری از فرسودگی زودرس کارگران شاغل در مشاغل سخت و زیان آور و افزایش زمان اشتغال کارگران است. طبق ماده ۵۲ قانون کار، کارگران شاغل در مشاغل سخت و زیان آور به جای ۴۴ ساعت در هفته باید ۳۶ ساعت مشغول به کار باشند؛ بنابراین اضافه کاری مشاغل سخت و زیان آور ممنوع است. طبق ماده ۶۵ قانون کار مرخصی استحقاقی کارگران شاغل در مشاغل

سخت و زیان آور موضوع ماده ۵۲ قانون کار، به جای ۲۶ روز کاری که کارگران عادی از آن بهره‌مند می‌شوند ۵ هفته تعیین شده است. این مرخصی باید حتی الامکان در دو نوبت در پایان هر شش ماه استفاده شود.

■ از دست رفتن نیروهای ماهر و ورزیده با ۲۰ سال سابقه

از زمان تصویب این قانون تاکنون تعداد بسیار زیادی از نیروهای متخصص و ساده به ظاهر از بدنه تولید و صنعت خارج شده و مستمری‌گیر سازمان تامین اجتماعی شده‌اند در صورتیکه اکثریت این نیروها مجدداً به طرق مختلف در بنگاه‌های اقتصادی مشغول بکار میشوند.

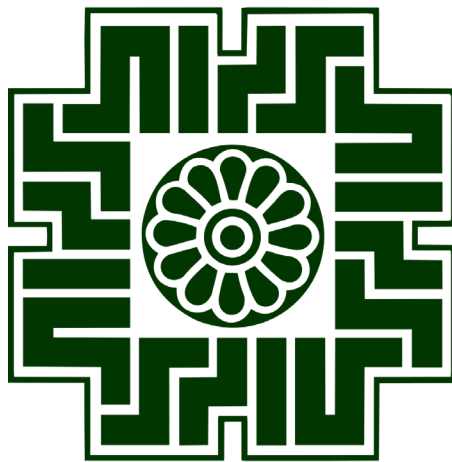
■ پرداخت مبالغ تعیین شده بر اساس نرخ روز

بسیاری از شرکت‌های پیمانکاری که قراردادشان در سالهای قبل به پایان رسیده، بایستی طبق تعرفه‌های به روز شده هزینه تامین اجتماعی را بپردازند. هزینه‌های تامین اجتماعی برای کارفرمایان در مشاغل تایید شده سخت و زیان آور به قیمت روز محاسبه می‌شود و کارفرمایان موظف هستند کلیه این هزینه‌ها را به طور یکجا و در مدت کوتاهی به سازمان تامین اجتماعی پرداخت نمایند. در صورتی که پیمانکار در برآورد هزینه‌های پیمان در زمان عقد قرارداد با نرخ زمان عقد قرارداد هزینه‌های قرارداد را برآورد نموده

■ سیاسی شدن موضوع تشخیص مشاغل سخت و زیان آور

دولتها و مجالس به دلیل پایگاه رای تمایلی به حل و فصل موضوعات مربوط به قوانین حوزه کار ندارند.

کمیته‌های استانی بررسی موضوع مشاغل سخت و زیان آور به دلیل اختیارات وسیع که دارند، باعث شده است تا بسیاری از درخواستهای مشاغل سخت و زیان آور را تایید کنند و بررسی کارشناسی و فنی پیرامون درخواستها مطرح نمی‌شود و کارفرمایان نیز در این زمینه فعال عمل نمی‌کنند. کمیته‌ها سلیقه‌ای عمل می‌کنند و اعضای کمیته‌ها برای کارگاهی که ندیده اند رای صادر می‌کنند.

مهمترین اقدامات و فعالیت‌های اداره کل امور مالیاتی آذربایجان غربی

اداره کل امور مالیاتی آذربایجان غربی

۱ اهم اقدامات اداره کل در سال جاری در حوزه مالیات:

تعامل با مودیان مالیاتی خصوصا اصناف استان و اطلاع رسانی کافی و لازم برای پذیرش مالیات و قطعی نمودن آن از طریق تسهیلات مقرر در تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیاتهای مستقیم، به گونه‌ای که ۷۴٪ از مودیان مشمول استفاده از تسهیلات فوق اقدام به تسلیم فرم تبصره ماده ۱۰۰ ق.م.م و پذیرش مالیات متعلقه خود گردیدند.

اعمال معافیت به واحدهای تولیدی به میزان ۷٪ بر اساس مقررات قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور

تعامل با مودیان حقیقی و حقوقی تولیدی و فعالان اقتصادی اشخاص حقوقی برای اینکه مالیات متعلقه آنها بر اساس واقعیت‌ها و اسناد و مدارک موجود تعیین و قطعی گردد. در این زمینه اکثر مودیان واحدهای تولیدی و فعالان اقتصادی بزرگ استان با شرکت در جلسات متعدد با معاونین و مدیرکل استان مالیات خود را با پذیرش برگ مطالبه مالیات قطعی نمودند و برخلاف سنوات قبل از سرازیر شدن پرونده‌های مالیاتی به هیات‌های حل اختلاف مالیاتی

جلوگیری بعمل آید.

۲

آهن و باتری فرسوده از پرداخت مالیات، خصوصا مالیات بر ارزش افزوده دریافتی، خودداری کرده بودند.

موقعیت استان در وصول و نقش مالیات در راستای توسعه اقتصادی و پایدار استان؛

اداره کل امور مالیاتی استان با وصول ۸۱٪ درصد (کمتر از یک درصد) از مالیات کل کشور در رتبه ۲۴ ادارات کل و استانهای کشور قرار دارد و میزان مالیات مصوب برای این استان در جایگاه بسیار پایینی قرار داشته است و در زمینه میزان وصول مالیات مصوب استانی سعی می‌گردد با تعامل کامل با اتاق اصناف و اتحادیه‌های مربوطه و اتاق بازرگانی و با رعایت قوانین و مقررات و عدم فشار بر منابع و مودیان موجود و تامین عمده سهمیه وصول مالیات استان از محل فرار مالیاتی اقدام به عمل آمد و لازم به ذکر است ۶۰٪ پتانسیل مالیاتی استان از معافیت‌های مالیاتی قانونی برخوردار هستند که موارد آنها در ادامه اشاره خواهد شد.

بخشی از مالیات و عوارض وصولی استان مستقیما و بصورت ماهانه به حساب شهرداریها، فرمانداریها، دهیاریها و امور عشایر استان برای توسعه و آبادی شهری و

علیرغم مصوبه مجلس شورای اسلامی مبنی بر افزایش درآمدهای مالیاتی بالای ۵۰٪ در سال ۱۴۰۲، این اداره کل با همکاری و تعامل با دستگاه‌های اطلاعاتی، نظارتی و قضایی استان موفق گردید افزایش مذکور را از محل شناسایی مودیانی که اقدام به فرار مالیاتی نموده بودند تامین نماید و این موضوع باعث گردید بر منابع موجود و مودیانی که سالهاست مالیات متعلقه خودشان را پرداخت کرده بودند هیچگونه فشاری وارد نیاید.

توزیع عوارض وصولی مالیات بر ارزش افزوده بین شهرداریها، دهیاریها، فرمانداریها و امور عشایر استان به گونه‌ای که این توزیع در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ افزایش ۱۰۰ درصدی داشت.

کسب رتبه بالا در زمینه مبارزه با فرار مالیاتی با شناسایی و مطالبه مالیات از صاحبان درآمدهای بالا که از پرداخت مالیات طفره رفته بودند و مهمترین آن در زمینه شناسایی و اخذ مالیات از حوزه رمز ارزها و نیز شرکتهای صوری که با تشکیل زنجیره‌ای برای جمع‌آوری و فروش ضایعات

روستاها پرداخت می‌گردد و مابقی وصولی مالیات استان در قالب بودجه استانی به استان بازگردانده می‌شود که به امورات عمران و توسعه استان می‌رسد که در این زمینه به مردم عزیز استانمان این اطمینان خاطر را می‌دهیم که کل مالیات پرداختی آنها بطور مستقیم و یا غیر مستقیم برای هزینه‌های جاری و عمرانی استان صرف می‌شود. لذا از فعالان اقتصادی درخواست داریم مالیات‌های متعلقه خودشان را با هدف مشارکت در توسعه استان و با اطمینان خاطر در این زمینه و در مهلت‌های مقرر قانونی پرداخت نمایند تا خللی در تامین هزینه‌های عمرانی و جاری دستگاه‌های متولی استان پیش نیاید.

بدون تردید مالیات و نظام مالیاتی دارای نقش مؤثری در روند توسعه کشور است. بدین ترتیب پرداخت مالیات از مهمترین عوامل رشد و توسعه جامعه محسوب می‌شود و موجب رونق اقتصادی، تحقق عدالت اجتماعی، افزایش خدمات و عمران و آبادانی کشور می‌شود. به منظور کارایی بیشتر سیستم جمع‌آوری مالیات، لازم است قوانین و مقررات مالیاتی مطابق با وضعیت اقتصادی و واقعیت‌های موجود کشور اصلاح گردند. در حقیقت، مدیریت مالیاتی، نقش اساسی در کارایی سیستم مالیاتی دارد. به عبارتی دیگر با تقویت پایه‌های اخذ مالیات مستقیم و اصلاح ساختار اقتصادی و نیز با تقویت سهم بخش‌های درآمدزای مولد از کل تولید ناخالص ملی امکان بیشتری برای اخذ مالیات‌های مناسب بوجود آمده است.

مهمترین اقدامات مؤثر در جهت کشف مودیان جدید مالیاتی و جلوگیری از فرار مالیاتی؛

باستناد بند (ث) ماده (۵) قانون پایانه فروشگاه‌های و سامانه مودیان «به منظور تکمیل اطلاعات سازمان در خصوص مودیان که عضو سامانه مودیان نبوده یا بدون صدور صورتحساب الکترونیکی اقدام به فروش می‌کنند، سامانه مودیان باید به گونه‌ای طراحی شود که مودی بتواند خریدهای خود را که فروشنده برای آنها صورتحساب الکترونیکی صادر نکرده است، به سازمان اطلاع دهد»، در واقع هدف از این بند مقابله با فرار مالیاتی و شناسایی مودیان است که در سامانه مذکور دارای کارپوشه

نیستند

طرح تفکیک حساب‌های تجاری و غیرتجاری گام مؤثری در راستای ایجاد شفافیت بوده که با همکاری شبکه بانکی و بانک مرکزی انجام شده است و با توجه به توافق نامه بین بانک مرکزی و سازمان امور مالیاتی، اطلاعات مشتریان و حسابهای بانکی در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار می‌گیرد.

جهت اقدامات مؤثر، اداره کل امور مالیاتی استان اقدام به ایجاد اداره مبارزه با فرار مالیاتی با کادر متخصص، متعهد و باتجربه در زمینه شناسایی مواردی از فعالیت‌های اقتصادی که صاحبان آن از پرداخت مالیات خودداری کرده اند، نموده است.

سازمان امور مالیاتی برای ایجاد سیستم مالیاتی یکپارچه و عادلانه، قوانین مالیاتی سفت و سختی را ایجاد کرده است تا مانع فرار و تخلفات مالیاتی شوند. یکی از مهمترین آنها ایجاد سامانه، سوت زنی مالیاتی است. سازمان امور مالیاتی مطابق ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی ماده ۲۱۹ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۹ آذرماه ۱۳۹۸ برای تشویق گزارش دهندگان جهت اعلام تخلفات مالیاتی پاداش در نظر گرفته است و اگر گزارش سوت زنی مالیاتی منجر به کشف فساد شود، پاداشی به شخص گزارش دهنده تعلق می‌گیرد که در این زمینه برای یکی از افرادی که یک مورد فرار مالیاتی را در استان البرز گزارش داده بود مبلغ ۵۴۰ میلیون تومان پاداش اختصاص یافت. البته برای این منظور شروطی نیز تصویب شده است که یکی از شروط پرداخت پاداش به این افراد، به دست آوردن مبلغی بیش از ۴۰ میلیون تومان از طریق گزارش فرار مالیاتی است.

تغییر رویه‌ها به منظور شفافیت امور مالیاتی و هوشمندسازی حوزه مالیات؛

با عنایت به اینکه سازمان امور مالیاتی در مرحله گذار از نظام مالیاتی سنتی به نظام مالیاتی هوشمند می‌باشد، لذا بهره گیری سازمان امور مالیاتی از ظرفیت ایجاد شده طی سنوات اخیر، از قبیل استفاده از فناوری‌های مدرن و هوشمند، پایگاه اطلاعاتی جامع، رصد تراکنش‌های بانکی و ساماندهی دستگاه‌های کارتخوان بانکی یا

درگاه‌های پرداخت الکترونیک و در نهایت استقرار و اجرای قانون پایانه‌های فروشگاه‌های و سامانه مودیان و صدور صورتحسابهای الکترونیکی به عنوان پاشنه آشیل اقتصاد کشور می‌باشد که با اجرای کامل آن، هرگونه فروش کالا و ارائه خدمات در بستر الکترونیک انجام و مستندسازی فعالیت‌های اقتصادی مودیان و فعالان عرصه اقتصاد، راه را بر مالیات‌گرایان و سوداگران و سودجویان غیررسمی می‌بندد و با نظم بخشی و ایجاد شفافیت، سلامت اقتصادی و به تبع آن اعتماد متقابل بین مردم و نظام مالیاتی را افزایش می‌دهد. از مزایای دیگر استقرار این قانون تا حد امکان، حذف ممیزمحموری و به دنبال آن کاهش اختلافات مالیاتی مابین مودیان و مامورین مالیاتی می‌باشد چرا که مبنای محاسبات انجام گرفته در رابطه با تعیین مالیات مودیان بر اساس مستندات واقعی و سیستمی و تراکنش‌های مالی و بانکی مودیان خواهد بود. در صورت اجرای کامل این قانون، شفاف سازی فعالیت‌های اقتصادی و مبارزه با قاچاق کالا و کدروشی و پولشویی و مبارزه با فرار مالیاتی به نحو موثرتری اتفاق خواهد افتاد.

آموزش مودیان و فرهنگ سازی پرداخت مالیات؛

برگزاری کارگاه‌های آموزشی درخواستی مودیان و کسبه و اصناف در تمامی زمینه‌ها بصورت رایگان با همکاری اتاق بازرگانی و اتاق اصناف

اجرای کارگاه‌های آموزشی با موضوع قانون پایانه‌های فروشگاه‌های و سامانه مودیان در سالن اجتماعات اتاق بازرگانی با حضور نمایندگان شرکت معتمد و مودیان مالیاتی بطوری که منجر به کسب رتبه برتر این اداره کل در زمینه آموزش پایانه‌های فروشگاه‌های در سطح ادارات کل امور مالیاتی کشور گردید.

اجرای کارگاه آموزشی در رابطه با مفاد تبصره ماده ۱۰۰ ق. م. م و تکمیل اظهارنامه مالیاتی با اتاق اصناف

اجرای کارگاه آموزشی در رابطه با قوانین و مقررات مالیاتی و ابهامات مالیاتی در نظام مهندسی، جهاد کشاورزی و ...

اجرای کارگاه‌های آموزشی مختلف در خصوص سامانه مودیان برای تمامی اتحادیه‌ها و صنوف و حسابداران

تعاون.

■ باستناد بند (م) تبصره (۶) قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور «در راستای سیاست‌های حمایت از تولید، نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره برداری از وزارتخانه‌های ذیربط در فعالیت‌های تولیدی معادل هفت واحد درصد کاهش می‌یابد. این بخشودگی علاوه بر سایر معافیت‌ها و بخشودگی‌ها و مشوق‌های قانونی اشخاص مذکور می‌باشد».

۸ عدم تخصص در واردات موز صادرکنندگان و عم استفاده از معافیت‌های ارزی در زمینه تهارت سبب و موز؛

■ در این خصوص رعایت مقررات واردات و صادرات توسط بازرگانان و رفع تعهد ارزی صادرات و ثبت در سامانه‌های مالیاتی و شفاف سازی نحوه رفع تعهدات ارزی توسط بازرگانان و انعکاس صحیح آن در دفاتر و اسناد و مدارک تسلیمی توصیه می‌گردد.

■ همچنین با توجه به اینکه اغلب صادرکنندگان بدلیل مختلف قادر به ایفای رفع تعهد ارزی نمی‌باشند، دولت برای تشویق صادرکنندگان، مجوز واردات موز می‌دهد؛ اما برخی صادرکنندگان بدلیل واگذاری امتیاز واردات موز در مقابل صادرات محصول سبب استان بدلیل مختلف با مشکلات عدیده‌ای در سالهای اخیر روبرو گردیده‌اند.

از آنجائیکه استان آذربایجان غربی در تولید محصولات کشاورزی در رتبه‌های نخست تولید در کشور می‌باشد و نقش بسزایی در توسعه صادرات غیرنفتی و ارزآوری کشور دارد. لذا در راستای اجرایی نمودن بند الف تبصره (۲) بسته سیاستی برگشت ارز حاصل از صادرات در طی سالهای ۱۳۹۷-۱۴۰۰ و بهره مندی از ظرفیتهای واردات در مقابل صادرات، معافیت مالیاتی (مشمول استفاده از نرخ صفر مالیاتی و استرداد مالیات بر ارزش افزوده) صادرات محصولات کشاورزی (میوه و سیفی و تره بار) علی‌الخصوص محصول سبب درختی در سالهای ۱۳۹۸-۱۳۹۹

اجرائی گردیده و طی سنوات ۱۴۰۰ لغایت ۱۴۰۲ این استثناء حذف گردیده و در صورت رفع تعهد ارزی و رعایت مقررات قانونی مشمول معافیت می‌باشند و جهت حذف رفع تعهد ارزی برای سالهای فوق، اتحادیه محصولات کشاورزی و اتاق بازرگانی می‌توانند مراتب را از

۷ علی‌الخصوص حوزه تولید و صادرات با وجود محدودیت در نقدینگی واحدهای تولیدی؛

■ باستناد مفاد ماده ۱۶۷ قانون مالیات‌های مستقیم «وزارت امور اقتصادی و دارایی یا سازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند نسبت به مودیانی که قادر به پرداخت بدهی مالیاتی خود اعم از اصل و جریمه به طور یک جا نیستند از تاریخ ابلاغ مالیات قطعی بدهی مربوط را حداکثر به مدت سه سال تقسیط نماید».

■ مطابق مفاد ماده ۱۹۱ قانون مالیات‌های مستقیم «تمام یا قسمتی از جرایم مقرر در این قانون بنا به درخواست مودی با توجه به دلایل ابرازی مبنی بر خارج از اختیار بودن عدم انجام تکالیف مقرر و با در نظر گرفتن سوابق مالیاتی و خوش‌حسابی مودی به تشخیص و موافقت سازمان امور مالیاتی کشور قابل بخشوده شدن می‌باشد».

■ باستناد بند (ه) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور «به منظور تشویق سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار و فرابورس و ترغیب آنها به عدم تقسیم بخش بیشتری از سود اکتسابی و استفاده از منابع حاصل برای افزایش سرمایه و در نتیجه توسعه بخش‌های تولیدی و ایجاد فرصت‌های جدید شغلی در سال ۱۴۰۲ مالیات درآمد آن بخش از سود تقسیم نشده شرکت‌های مذکور که به حساب سرمایه انتقال می‌یابد (موضوع ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی) مشمول نرخ صفر مالیاتی است».

■ اعمال معافیت موضوع ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم برای فعالان اقتصادی بخش تولید واقع در مناطق محروم استان که در این راستا کلیه صنایع نوپا که در مناطق محروم و یا در شهرکهای صنعتی استان تاسیس و به بهره‌برداری می‌رسند از معافیت مالیاتی ۵ تا ۱۲ سال برخوردار می‌گردند.

■ اعمال معافیت قانونی (ماده ۱۴۱ ق.م.م و قوانین سنواتی بودجه و سایر قوانین مربوطه) برای صادرات در چهارچوب قوانین مصوب و آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های صادره.

■ اعمال معافیت ماده ۸۱ و ۱۳۳ برای فعالیت‌های اقتصادی کشاورزی و بخش

■ همکاری با صدا و سیمای مرکز استان و رسانه‌ها و استفاده از فضای مجازی جهت تبیین اهمیت مالیات و نقش آن در توسعه اقتصادی کشور و استان و آگاه‌سازی مودیان جهت انجام تکالیف قانونی

۶ سیاست اداره کل در راستای حمایت و تعامل با فعالان اقتصادی حوزه تولید و صادرات؛

■ آمادگی کامل اداره کل برای همکاری با اتاق بازرگانی و اتاق اصناف جهت حل مشکلات و مسائل مودیان مالیاتی

■ اجرای مصوبات یکشنبه‌های تولید در راستای حمایت از فعالان اقتصادی، منجمله تقسیط ۶۰ ماهه بدهی مالیاتی با توجه به مفاد مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی کشور در خصوص واحدهای تولیدی که احیاء مجدد گردیده‌اند و مصوبه کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید استان نیز در این زمینه به تأیید ستاد تسهیل و رفع موانع تولید کشور رسیده باشد که در این خصوص بیش از ۱۰۰ مشکل فعال اقتصادی بررسی و رفع مشکل گردیده است.

■ تسهیل و تسریع استرداد مالیات بر ارزش افزوده موضوع مواد ۸ و ۱۰ قانون دائمی ارزش افزوده برای صادرکنندگان

■ کاهش ۷ واحد درصدی نرخ مالیات موضوع ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم برای اشخاص حقوقی تولیدی در اجرای مقررات بند (م) تبصره (۶) قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور

■ همچنین بمنظور اخذ تسهیلات در راستای رفع مشکلات مالی واحد تولیدی فوق، گواهی ماده ۱۸۶ قانون مالیات‌های مستقیم برای واحدهای مربوطه صادر و بدهی‌های مالیاتی عملکرد و ارزش افزوده براساس ماده ۱۶۷ قانون فوق برای ایشان تقسیط می‌گردد.

■ بخشودگی جرایم مالیاتی مودیان بر اساس ضوابط و دستورالعمل صادره سازمان امور مالیاتی کشور.

■ تشکیل جلسات مشترک با مودیان مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی توسط شخص مدیرکل و معاونین برای حل مسائل، مشکلات و ابهامات مالیاتی پرونده‌های مودیان مالیاتی بدون ارجاع آن به هیات‌های حل اختلاف مالیاتی.

■ **معافیت‌ها و حمایت از مودیان مالیاتی**

الکترونیکی به ترتیب زیر انجام می شود:

کلیه اشخاص حقوقی و حقیقی (صاحبان مشاغل) به شرح ذیل از اول دی ماه سال ۱۴۰۲ ملزم به صدور صورتحساب الکترونیکی نوع ۱ و ۲ از طریق سامانه مودیان برای فروش کالا و خدمات مطابق دستورالعمل صدور صورتحساب الکترونیکی، حسب مورد می باشند:

۱- کلیه اشخاص حقیقی (صاحبان مشاغل) که میزان فروش خالص کالا و خدمات سال ۱۴۰۲ آنها تا پایان شهریور ماه سال ۱۴۰۲، بیشتر از ۱۸۰ میلیارد ریال بوده است.

۲- اشخاص حقیقی موضوع جزء ۲ بند ط تبصره ۶ قانون بودجه سال ۱۴۰۲، با هر میزان فروش کالا و خدمات سالانه کماکان ملزم به صدور صورتحساب الکترونیکی

تبصره در خصوص اشخاص حقیقی مشمول ماده (۸۱) این قانون به صورت تدریجی و متناسب با ایجاد ظرفیت های اجرایی، اداری و حسب اعلام سازمان امور مالیاتی کشور خواهد بود.»

همچنین این اداره کل آمادگی خود را جهت برگزاری دوره های آموزشی و جلسات تخصصی و هم اندیشی در این خصوص و رفع موانع و مشکلات و راه حل های برون رفت از این مسائل اعلام می نماید.

اجرای قانون پایانه فروشگاه های و سامانه مودیان برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی؛

با عنایت به مفاد ماده (۱) قانون تسهیل تکالیف مودیان جهت اجرای «قانون پایانه های فروشگاه های و سامانه مودیان»، الزام مودیان به صدور صورتحساب

نهاد های قانون گذار تقاضا و پیگیری نمایند. لازم به ذکر است با استناد تبصره (۱) ماده ۱۴۶ مکرر قانون مالیات های مستقیم «ارائه اظهارنامه مالیاتی، دفاتر و یا اسناد و مدارک موضوع ماده (۹۵) این قانون در موعد مقرر به ترتیبی که سازمان امور مالیاتی کشور اعلام می نماید به جز مورد بند (ح) ماده (۱۳۹) این قانون که مطابق ماده (۸۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۳/۴ عمل می شود شرط برخورداری از نرخ صفر و هرگونه معافیت یا مشوق مالیاتی مندرج در این قانون و سایر قوانین می باشد و در صورت عدم ارائه اظهارنامه، دفاتر و یا اسناد و مدارک مذکور، مؤدی مطابق احکام و ضوابط این قانون مشمول مالیات، جریمه و مجازات مقرر در این قانون می شود. اجرای حکم این

هستند.

۳- عرضه‌کنندگان کالا و خدمات مرتبط با طلا، جواهر و پلاتین با هر میزان فروش کالا و خدمات به استناد جزء ۴ بند ب ماده ۲۶ قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰

۴- فروشندگان مواد معدنی به واحدهای فراوری مواد معدنی موضوع بند م تبصره ۷ قانون بودجه سال ۱۴۰۲ با هر میزان فروش ملزم به صدور صورتحساب الکترونیکی نوع ۱ مطابق دستورالعمل صدور صورتحساب الکترونیکی می‌باشند. مراتب فوق مانع از صدور صورتحساب الکترونیکی نوع ۱ و ۲ مطابق دستورالعمل صدور صورتحساب الکترونیکی، توسط صاحبان مشاغل با فروش سالانه کمتر از نصاب مذکور که طبق سایر قوانین مکلف به صدور صورتحساب الکترونیکی شده‌اند، نخواهد بود.

در صورتی که فروش هر مودی طی سال از نصاب مقرر در ماده ۱۴ مکرر قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان و تبصره ۱ آن، عبور نماید از ابتدای دومین دوره بعد از اتمام دوره عبور فروش سالانه از نصاب مقرر، ملزم به صدور صورتحساب الکترونیکی نوع ۱ و یا ۲ حسب مورد می‌باشند. به طور مثال چنانچه فروش مودی تا پایان پاییز سال ۱۴۰۲ به ۱۸۰ میلیارد ریال برسد از ابتدای فروردین ماه سال ۱۴۰۳ مکلف به صدور صورتحساب الکترونیکی نوع ۱ و یا ۲ می‌باشند و چنانچه به همین ترتیب فروش مودی تا پایان اسفند ماه ۱۴۰۲ از نصاب فوق عبور نماید از ابتدای تیر ماه سال ۱۴۰۳ مکلف به صدور صورتحساب الکترونیکی نوع ۱ و یا ۲ حسب مورد خواهد بود. بدیهی است با توجه به نصاب‌های مندرج در تبصره ۱ ماده ۱۴ مکرر فوق، محاسبات هر سال بر اساس نصاب مربوط به آن سال انجام خواهد شد.

تبصره: اشخاص حقوقی موضوع ماده (۱۶) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰/۳/۰۲ مشمول بند (۲) این ماده می‌باشند.

در رابطه با جلسات و آموزش‌های لازم در این خصوص بایستی عنوان کرد که در حدود ۱۰۰ جلسه آموزشی با ذیحسابان،

اتحادیه‌ها، فعالان اقتصادی، همکاران و ذینفعان در سراسر استان با همکاری اتاق بازرگانی و اتاق اصناف و... برگزار گردیده و این اداره کل آمادگی کامل خود را جهت برگزاری دوره‌های آموزشی رایگان برای تمامی مودیان با همکاری اداره آموزش این اداره کل اعلام می‌نماید.

افزایش ۵۳ درصدی مالیات بر اشخاص حقوقی در قانون بودجه سال ۱۴۰۳؛

۱۰ با توجه به لایحه قانون بودجه سال ۱۴۰۳ مقرر گردیده است درآمد مالیاتی دولت از محل مالیات‌های مستقیم ۸۰۴۹ درصد و در زمینه نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۱ درصد افزایش یابد که در صورت تصویب نهایی آن سازمان امور مالیاتی کشور متعهد گردیده است این افزایش را از محل فرار مالیاتی و مودیانی که اقدام به فرار مالیاتی نموده‌اند با توجه به اقدامات سازمان برای شناسایی و کشف این منابع، تامین و وصول نماید که نشان دهنده هدف سازمان مالیاتی مبنی بر عدم فشار بر منابع موجود و تامین افزایش مالیات از طریق مذکور می‌باشد.

میزان تعامل اداره کل امور مالیاتی با اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه؛

۱۱ تعامل و همکاری موثر اصناف و اتاق بازرگانی با سازمان امور مالیاتی کشور همواره در دستور کار دائمی سازمان قرار دارد تا در مسیر بهبود فضای کسب و کار و حل موانع و مشکلات پیش رو، بتوان با هم اندیشی مشترک به اتخاذ تدابیر و تمهیدات ویژه برای مسائل و مشکلات دست یافت. همچنین تعامل و همکاری اتاق‌ها، اتحادیه و اصناف با سازمان امور مالیاتی کشور گام ارزشمندی جهت بهبود سریع امور در فرآیندهای نظام مالیاتی است که با طرح مسائل و دغدغه‌های بخش‌های مختلف تولیدی، سازمان امور مالیاتی کشور گام عملی برای حل موضوعات را برداشته و اقدامات لازم با ارایه دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های شفاف و بدون ابهام انجام می‌شود.

۱۲ ضمن تشکر و قدردانی از مسئولین اتاق بازرگانی استان که همواره در خصوص تعامل و همکاری با دستگاه مالیاتی استان برای رفع مسائل و مشکلات مالیاتی بخش تولید و سایر فعالین اقتصادی استان پیشگام بوده

اند تاکید می‌نماییم مسئولین محترم اتاق بازرگانی در این زمینه تمامی امکانات خود را برای ارائه آموزش به مودیان محترم مالیاتی و اطلاع‌رسانی تکالیف آنها و نیز تشویق مودیان به تعامل با دستگاه مالیاتی استان مصروف نموده‌اند که جاداردا از هیات رئیسه و تمامی پرسنل اتاق بازرگانی استان نهایت تشکر و سپاس را داشته باشیم.

۱۳ در این راستا جلسات متعدد هم اندیشی و تخصصی با حضور اعضای اتاق بازرگانی و مودیان مالیاتی برگزار گردیده است و تعاملات تنگاتنگی در این زمینه وجود داشته تا بتوانیم راهکارهای عملیاتی تر و گام موثرتری در جهت کاهش و رفع مشکلات استانی فعالان اقتصادی استان برداریم.

اهمیت حضور کارشناسان خبره و آگاه در حوزه مالیاتی به منظور پیگیری و حل مشکلات مربوط به گمرکات، صادرات و واردات؛

۱۴ امروزه نقش کارشناسان مالیاتی خبره به یک موضوع مهم در سیاست‌های مالیاتی تبدیل شده است. با وجود کارشناسان آگاه، مودیان به منظور ایفای تکالیف مالیاتی خود از خدمات ایشان استفاده کرده و ثانیاً این افراد به طور مستقیم جهت حل مسائل مالیاتی مختلف تلاش کرده و لذا بهتر از سایرین پیچیدگی مالیاتی را درک می‌کنند و با راهنمایی صحیح اثر مستقیمی بر تمکین مالیاتی خواهند داشت. که اداره کل امور مالیاتی استان در دو سال اخیر در تمامی مراحل ارتقاء، انتصاب و بکارگیری نیروها در بخش‌های مختلف تلاش داشته از پرسنل کارآمد، متخصص، فنی و متعهد استفاده بعمل آورد.

مصاحبه اختصاصی نشریه پیام اتاق ارومیه با

ناصر عبتاتی

رئیس کل دادگستری آذربایجان غربی

بستر الکترونیک، صدور گواهی عدم سوء پیشینه کیفری در اسرع وقت با خودکاربری و بدون نیاز به مراجعه به پلیس و سیستم قضایی، برگزاری دادگاه‌های علنی برخط که اخیراً اجرا شده است و نیز ابلاغ ۹۶ درصد اوراق قضایی در ۹ ماهه سال جاری به صورت الکترونیکی که نه تنها موجب تسریع در رسیدگی‌ها شده بلکه باعث صرفه جویی بیش از ۹ میلیون برگ کاغذ در این بازه زمانی شده است.

سیاست دستگاه قضایی استان در خصوص گسترش فرهنگ داوری در جامعه از جمله تقویت و حمایت از مرکز داوری اتاق بازرگانی، به منظور حل و فصل اختلافات تجاری فعالان اقتصادی چیست؟

صنعتی و تولیدی دارای مشکل، این مشکلات در کمیته حمایت قضایی از سرمایه گذاری استان با دعوت از مدیران مربوطه مطرح و برای مرتفع نمودن مشکلات پیش رو اتخاذ تدبیر نموده و مصوبات اجرایی تصویب و از سوی دبیرخانه کمیته اجرایی شدن آنها پیگیری می‌گردد.

در راستای راهبردها و سیاست دستگاه قضایی استان به منظور ایجاد زیرساخت‌های لازم و استفاده از ظرفیت و بسترهای الکترونیک برای خدمت‌رسانی بهتر و سریع به مردم استان تاکنون چه اقداماتی انجام گرفته و تدابیری مدنظر می‌باشد؟

در این خصوص اقداماتی همچون برگزاری دادرسی‌ها در

اولویت اصلی دستگاه قضایی استان در حوزه تکالیف و وظایف ذاتی و احقاق حقوق و اجرای عدالت در جامعه بویژه در حوزه اقتصادی بر اساس کدام مولفه‌ها و سیاست‌ها استوار است؟

با عنایت به منویات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) مبنی بر ضرورت امر حمایت از سرمایه‌گذاری و مالکیت مشروع و استفاده بهینه و اثربخش از ظرفیت دستگاه قضایی در تضمین سلامت و امنیت اقتصادی کشور، کاهش خطرپذیری سرمایه‌گذاری و کاهش آمار زندانیان و ایجاد امنیت قضایی که زمینه‌ساز امنیت اقتصادی است، این مهم در دستور کار دستگاه قضایی استان قرار گرفته و ضمن بازدید مستمر از واحدهای

۴۴

از این دست پرونده‌ها تعیین شده است و همچنین واحدهای شورای حل اختلاف و صلح یاری ویژه در اتاق بازرگانی و شهرک‌های صنعتی مهم استان تشکیل شده است تا در حد امکان تلاش کنند که اختلافات و دعاوی مربوط به فعالان اقتصادی به مصالحه و سازش ختم گردد.

میزان تعامل دستگاه قضایی آذربایجان غربی با اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه، بعنوان پارلمان اقتصادی بخش خصوصی استان در حوزه‌های مختلف از جمله حمایت از فعالان اقتصادی، سرمایه‌گذار و آموزش و غیره چگونه بوده و پیشنهاد جنابعالی در این زمینه به منظور توسعه روابط فی مابین در جهت منافع اقتصادی استان چیست؟

دادگستری استان ارتباط نزدیکی با اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی به واسطه تعامل و ارتباط نزدیک به این مجموعه‌ها دارد چرا که معتقد است ریشه اکثر مشکلات و بزهکاری‌ها در معیشت است و اگر تولید رونق پیدا کند و فرصت‌های شغلی بیشتری ایجاد شود به همان اندازه بلکه بیشتر از میزان بزهکاری در جامعه کاسته خواهد شد.

آن از تعطیلی ۷۷ واحد تولیدی ممانعت و ۷۶ واحد تولیدی را احیاء نموده است که نتیجه آن جلوگیری از بیکاری کارگران این واحدها بود و همچنین در سال ۲۰۴۱ نیز ۲۴ بازدید میدانی صورت گرفته و ۰۲ جلسه کمیته حمایت قضایی با بیش از ۰۰۲ مصوبه نیز برگزار و با این مصوبات بیش از ۰۵ واحد تولیدی احیاء شده است. همچنین دستورات لازم جهت رفع مشکل تملک اراضی و حل مساله حقوقی در برخی شهرستان‌ها برای توسعه راه‌های شهرک‌های صنعتی و بخشنامه‌های متعدد به سیستم بانکی و واحدهای اجرای ثبت جهت جلوگیری از تعطیلی خط تولید و حمایت از واحدهای تولیدی صادر گردیده است.

در زمینه فعال بودن شعبه تخصصی رسیدگی قضائی مربوط به فعالان اقتصادی به منظور تسریع و تسهیل در امور، چه تدابیر و برنامه‌هایی مدنظر می‌باشد.

به منظور تسریع و تسهیل در امور مربوط به رسیدگی قضائی به پرونده‌های مربوط به فعالان اقتصادی، شعب تخصصی با استفاده از قضات آموزش دیده در حوزه رسیدگی به پرونده‌های بانکی، اقتصادی، پیمانکاری و

یکی از راهکارها برای رفع اختلافات و در نتیجه کاهش مراجعات آنها به محاکم استفاده از ظرفیت قانونی نهاد داوری است، از این رو دادگستری استان از سال گذشته ساماندهی و قاعده مند نمودن موسسات داوری را در دستور کار خود قرار داده و با نظارت مستمر از فعالیت موسسات غیر مجاز داوری ممانعت نموده و بر آن شده که داوری‌های علمی و تخصصی را در جامعه نهادینه کند. در این بین مرکز داوری اتاق بازرگانی یکی از مراکز مهمی است که مورد توجه دستگاه قضایی بوده چرا که در رفع اختلاف پیش آمده در زمینه اختلافات تجاری بسیار موثر می‌تواند عمل کند.

مهمترین اقدامات و پیگیری‌های انجام گرفته دستگاه قضایی استان آذربایجان غربی در حوزه احقاق حقوق واحدهای تولیدی و بازگشت واحدهای راکد به چرخه تولید و همچنین حمایت از سرمایه‌گذاری چیست؟

دادگستری استان آذربایجان غربی به منظور جلوگیری از تعطیلی واحدهای تولیدی در سال ۱۰۴۱ ضمن بازدید میدانی از ۰۴ واحد تولیدی، تعداد ۳۸ جلسه کمیته حمایت قضایی از سرمایه‌گذاری استان را تشکیل و با ۲۹۱ مصوبه

مصطفی خلیلی

◀ مدرس دپارتمان حقوقی موسسه آموزشی و پژوهشی اتاق بازرگانی ایران
 ▶ مشاور عالی حقوق کسب و کار

روند حقوقی ثبت شعبه و نمایندگی شرکت های خارجی در ایران

بین اشخاص ایرانی و شرکت خارجی منعقد می شود

- بررسی و زمینه سازی برای سرمایه گذاری شرکت خارجی در ایران.
- همکاری با شرکتهای فنی و مهندسی ایرانی برای انجام کار در کشورهای ثالث.
- افزایش صادرات غیرنفتی جمهوری اسلامی ایران.
- ارائه خدمات فنی و مهندسی و انتقال دانش فنی و فناوری.
- انجام فعالیت هایی که مجوز آن توسط آندسته از دستگاه های دولتی که به طور قانونی مجاز به صدور مجوز هستند، صادر می شود؛ از قبیل ارائه خدمات در زمینه های حمل و نقل، بیمه و بازرسی کالا، بانکی، بازاریابی و...

لازم به ذکر است مفاد آیین نامه اجرایی قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکتهای خارجی، شعب شرکتهای خارجی که در ایران ثبت شده و به فعالیت می پردازند، موظفند در هر سال گزارش سالانه شرکت اصلی مشتمل بر گزارشهای مالی حسابرسی شده توسط حسابرسان مستقل مقیم در کشور متبوع را به دستگاه ذی ربط ایرانی ارائه کنند. همچنین کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مشمول این آیین نامه موظفند گزارش فعالیت شعبه یا نمایندگی در ایران را همراه با صورتهای مالی حسابرسی شده خود ظرف مدت ۴ ماه پس از پایان سال مالی به دستگاه های ذی ربط ارسال کنند.

این رو شخصیتی مستقل دارد و مسئولیت حقوقی نمایندگی نیز برعهده خود او است. البته به موجب ماده واحده قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکتهای خارجی در ایران (مصوب ۲۱ آبان ۱۳۷۸ مجلس شورای اسلامی) شرکتهای خارجی که در کشور محل ثبت، شرکت قانونی شناخته می شوند، مشروط به عمل متقابل از سوی کشور متبوع، می توانند در زمینه هایی که توسط دولت جمهوری اسلامی ایران تعیین می شود در چهارچوب قوانین و مقررات کشور به ثبت شعبه یا نمایندگی خود اقدام کنند. به عبارت ساده تر، ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت خارجی در ایران مشروط به این است که این شرکت در محل ثبت خود قانونی شناخته شود و دولت و قانون جمهوری اسلامی ایران نیز در ایران آن شرکت را قانونی بدانند، در این صورت آن شرکت خارجی می تواند نسبت به ثبت شعبه یا نمایندگی خود در ایران اقدام کند.

■ این شرکتهای مطابق آیین نامه اجرایی قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکتهای خارجی (مصوب ۱۳ اردیبهشت ۱۳۷۸) برای فعالیت در ایران می توانند در زمینه هایی که مقررات این آیین نامه و سایر قوانین و مقررات تعیین کرده نسبت به ثبت شعبه یا نمایندگی خود اقدام کنند که به شرح زیر است:

- ارائه خدمات بعد از فروش کالاها یا خدمات شرکت خارجی.
- انجام عملیات اجرایی قراردادهایی که

در ابتدای بررسی روند حقوقی ثبت شعبه و نمایندگی شرکت های خارجی در ایران، لازم است تفاوت شعبه و نمایندگی اجمالاً مورد بررسی قرار گیرد؛ «شعبه» به یکی از واحدهای شرکتی اطلاق می شود که در منطقه ای با فاصله دورتر از مرکز اصلی، به ارائه خدمات شرکت اصلی بپردازد. در این مورد، میزان استقلال و حدود اختیارات هر شعبه به وسیله شرکت اصلی یا مادر تعیین می شود و مسئولیت حقوقی شعبه نیز بر عهده شرکت مادر یعنی همان شرکت اصلی است. مطابق ماده ۲ آیین نامه اجرایی قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت های خارجی مصوب سال ۷۸، شعبه شرکت خارجی، واحد محلی تابع شرکت اصلی است که مستقیماً موضوع و وظایف شرکت اصلی را در محل، انجام می دهد و فعالیت شعبه در محل، تحت نام و با مسئولیت شرکت اصلی خواهد بود.

«نماینده» شرکت خارجی اما شخص حقیقی یا حقوقی است که براساس قرارداد نمایندگی، انجام بخشی از موضوع و وظایف شرکت طرف نمایندگی را در محل بر عهده گرفته و نسبت به فعالیت هایی که تحت نمایندگی شرکت مادر در محل انجام می پذیرد، مسئولیت خواهد داشت. بر این اساس می توان گفت در بحث نمایندگی، شخص حقیقی یا حقوقی مقیم ایران، انجام بخشی از موضوع فعالیت و وظایف شرکت خارجی را در کشور خود برعهده می گیرد از

شرکت‌های خارجی در مناطق آزاد تجاری، بحث کمی متفاوت‌تر است.

■ مناطق آزاد تجاری، طبق تعریف سازمان توسعه صنعتی ملل متحد (UNIDO) به عنوان محرکه‌ای در جهت تشویق صادرات صنعتی تلقی می‌شود و در ایران برای ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت خارجی در این مناطق، مطابق ماده ۸ ضوابط ثبت شرکت‌ها و مالکیت صنعتی و معنوی در مناطق آزاد، اطلاعات، مدارک و مشخصات زیر باید ارائه شود:

- نام کامل شرکت یا مؤسسه به زبان فارسی با علائم اختصاری و مشخصات آن.
- نوع شرکت یا مؤسسه و موضوع فعالیت آن.
- مرکز اصلی و اقامتگاه شرکت یا مؤسسه در خارج از ایران.
- تابعیت شرکت یا مؤسسه.
- آخرین بیلان مالی شرکت یا مؤسسه.
- مرجع ثبت، شماره محل (شهر و کشور) و تاریخ ثبت شرکت یا مؤسسه در خارج از ایران.

اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت‌های خارجی مصوب ۱۱ فروردین ۱۳۷۸، کتباً باید متعهد شود در صورتی که مجوز فعالیت شعبه یا نمایندگی شرکت از سوی مراجع ذی صلاح لغو شود در مهلتی که توسط اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری اعلام می‌شود، نسبت به انحلال شعبه یا نمایندگی شرکت و انجام امور تصفیه آن اقدام کند و در صورتی که در مدت اعلامی نسبت به انحلال شعبه یا نمایندگی اقدام نکند اداره متبوعه مجاز باید که راساً نسبت به انحلال شعبه نمایندگی برابر قوانین و مقررات اقدامات لازم را اعمال کند.

شایان ذکر است که اداره امور شعبه یا نمایندگی ثبت شده، باید حتماً توسط یک یا چند شخص حقیقی مقیم ایران انجام شود و نام ارائه شده برای انجام مراحل ثبتی نیز باید کاملاً مطابق با نام واحد اصلی شرکت باشد و هیچگونه تغییر و ویرایشی در آن صورت نگیرد ضمن اینکه عبارت نمایندگی یا شعبه نیز حتماً باید ذکر شود.

■ اما در خصوص ثبت شعبه یا نمایندگی

شرکت‌های خارجی برای ثبت شعبه یا نمایندگی در ایران ملزم به ارائه مدارکی از قبیل اساسنامه، آگهی تأسیس و آخرین تغییرات ثبت شده و اختیارنامه نماینده یا نمایندگان شرکت خارجی هستند که البته اصل این مدارک باید به تأیید سفارت، نمایندگی یا کنسولگری ایران در آن کشور رسیده باشد. شرکت باید یک نسخه ترجمه رسمی مدارک فوق که به تأیید اداره اسناد و امور مترجمان رسمی (فنی) قوه قضائیه رسیده باشد ارائه کند. همچنین گزارش توجیهی مدیر شعبه در ایران که باید حاوی اطلاعات مربوط به فعالیت‌های شرکت، تبیین دلایل و ضرورت تأسیس شعبه در ایران، تبیین نوع و حدود اختیارات و محل فعالیت شعبه، برآورد نیروی انسانی ایرانی و خارجی مورد نیاز، نحوه تأمین منابع و جوه ارزی و ریالی برای اداره امور شعبه نیز باید همزمان با درخواست اولیه از طریق سامانه جامع ثبت شرکت‌ها ارائه شود. علاوه بر این نماینده تام‌الاختیار شرکت بر اساس تبصره و ماده ۶ آئین نامه اجرائی قانون

نشریه پیام اتاق ارومیه در نظر دارد در هر شماره از نشریه نسبت به معرفی تلاشگران و فعالین اقتصادی حوزه صنعت و کسب و کار استان آذربایجان غربی اقدام نماید. لذا در این شماره با فعالیت های صنایع غذایی اطمینان سلماس آشنا می شوید.

اسماعیل اطمینان

مدیرعامل صنایع غذایی
اطمینان سلماس

صنایع غذایی اطمینان سلماس

بومی و اختصاصی بهترین و باکیفیت ترین نوع و تنوع محصولات بصورت ۱۰۰ درصد طبیعی بدون هیچگونه مواد نگهدارنده، افزودنی و کاملاً اورگانیک در شرایط کاملاً بهداشتی تحت نظارت کارشناسان صنایع غذایی و بر اساس ضوابط و مجوزهای معاونت غذا و دارو و استاندارد مجهز به پیشرفته ترین دستگاه های تمام اتوماتیک و تکنولوژی روز دنیا تولید و بسته بندی به کشورهای آذربایجان، ترکیه، گرجستان و کشورهای حوزه خلیج فارس صادرات داشته باشد، اکنون با دریافت کارت بازرگانی از اتاق بازرگانی استان آذربایجان غربی مستقیماً بدون واسطه محصولات تولیدی را صادر نماید.

واحد تحقیق و توسعه آزمایشگاه زیر نظر مستقیم مدیریت و با تلاشهای کارشناسان صنایع غذایی کارخانه با وسایل پیشرفته آزمایشگاهی مدرن کشور در تمام مراحل تولید و فرآوری محصول از ورود مواد اولیه به کارخانه تا محصول نهایی که بدست مصرف کننده برسد توسط مسئول فنی و مسئول کنترل کیفیت بررسی و سالم بودن آن تأیید می گردد.

پیشنهادهات:

با توجه به اهمیت صادرات و رفع موانع آن شایسته است دولت محترم ضمن ارائه مشوق ها در دریافت مالیات و سهولت صادرات شاید مشکل اصلی خیلی از عزیزان صادر کننده می باشد مالیات را در هنگام ورود بروز محاسبه نموده و با در نظر گرفتن وضعیت اقتصادی دریافت نمایند و به آخر سال و آینده موکل نمایند و ضرورت دیدار با بازرگانان کشورهای خارجی نیز در برنامه های مورد نظر اجرایی گردد. در ضمن با توجه به اینکه عده ای از متقاضیان کارت بازرگانی امکان صادرات به مقداری که صادر نمایند موفق نمی شوند، ضروری است تشکیلی از اعضاء حوزه مربوطه ایجاد گردیده تا ضمن پیگیری مسائل و مشکلات، دچار واسطه گران و دلالان نشوند.

- سوابق و افتخارات صنایع غذایی اطمینان
- کارآفرین برتر استانی و ملی
- طلایه دار ملی و کشوری در اقتصاد مقاومتی
- برگزیده توسعه سازمان ملل UNDP
- تنها دارنده نشان استاندارد و ایمنی سلامت در چپس میوه کشور
- واحد تولید کننده نمونه در غرب آسیا
- اعضاء اصلی کنسرسیوم گیاهان دارویی
- تولید و فرآوری پنجاه نوع محصول از سیب درختی

تورم در جامعه داشته اشتغالزایی خوبی برای جمعیت جویای کارداری دارد.

صنایع غذایی اطمینان در سال ۱۳۹۵ در استان آذربایجان غربی شهرک صنعتی سلماس در زیربنایی به مساحت ۲۵۰۰ مترمربع بالغ بر هجده هزارمیلیاردریال که دارای سالنهای تولید و بسته بندی، انبارهای مجزا، آزمایشگاه و ساختمانهای رفاهی و اداری بوده و مجهز به دستگاه های بروز دنیا خشک کن میوه و گیاهان و .. خط شستشو کاملاً اتوماتیک، بلانچر، اسلایسرهاي تمام اتوماتیک و دستگاه آنزیم بر بخار میوه (بجای استفاده از مواد مضر شیمیایی) و دستگاه های اتوماتیک بسته بندی میباشد که تماماً با تکنولوژی روز دنیا مطابق بوده و در هیچ یک از مراحل تولید از مواد شیمیایی استفاده نمی شود و در کنار آزمایشگاهی مجهز واحد R&D نیز به مجموعه اضافه گردیده تا همواره کیفیت محصولات روندی صعودی داشته باشد. استان آذربایجان غربی مهد تولید انواع میوه و گیاهان دارویی بومی بوده که با هدف تولید و بسته بندی و توزیع انواع میوه های خشک، سبزیجات خشک، و ایجاد اشتغال پایدار و توسعه صادرات غیرنفتی و ایجاد صنایع تبدیلی در راستای حمایت از قشر تولیدکننده و زحمتکش با محصولات کشاورزی و باغی با تنوع انواع محصولات با نامهای تجاری اطمینان سلماس، بیرتانا، اورتانیس، جوقول، و آذربه که سهم قابل توجهی در صادرات و ارزآوری و تأمین نیازهای داخلی دارد نموده است. این واحد بدون استفاده از ترکیبات مضر که سلامتی مصرف کننده را در معرض خطر قرار میدهد با استفاده از دانش فنی

صنایع غذایی اطمینان سلماس با هدف تولید و بسته بندی انواع میوه جات و سبزیجات و گیاهان دارویی خشک شده با اتکال و قدردان نعمتهای وافر خداوند متعال و در راستای اقتصاد مقاومتی اقدام و عمل با بکارگیری نیروهای متخصص و با تجربه امید آن دارد در راستای کمکی هر چند ناچیز به تغذیه سالم و ارتقاء سلامت و شادابی جامعه نیمه مصنوعی امروز مخصوصاً کودکانی که در نقاط مختلف و محروم جهان از فقر غذایی رنج می برند با تولید محصولات طبیعی و سالم سهم خود را به این وظیفه انسانی ادا نماید. با خشک کردن میوه ها افزایش ماندگاری آنها و حجمی کم و استفاده تا حد امکان در تمام فصل سال بوده و جایگزینی مناسب و سالم بجای هله هوله مثل چپس و پفک و تنقلات غیر مفید و برای کودکان و ورزشکاران و کوهنوردان و افراد سالمند باشد. بدون تردید ایجاد صنایع تبدیلی از سودمندترین ارتباطات بین دوی بخش صنعت و کشاورزی است این صنایع از میزان بیکاری های دائمی و فصلی در مناطق می کاهد و زمینه مناسب جهت توسعه بخش کشاورزی را فراهم آورده و به افزایش تولیدات و بهره وری، ایجاد فرصت های شغلی تامین نیازهای اساسی منجر خواهد شد. صنایع غذایی بیش از ۸۵ درصد صنایع تبدیلی و تکمیلی مربوط به بخش کشاورزی را تشکیل و با توجه به آمار مستقیم و غیر مستقیم این صنایع از نظر تولید و اشتغال که در بخش کشاورزی برجای می گذارد موجب رشد شکوفایی در سطح کلان اقتصادی می گردد و توجه به این بخش علاوه بر جذب سرمایه های خرد که تاثیر بسیاری در کاهش

دکتر مونا عظیم زاده

مدیرعامل شرکت مشاوره و توسعه کسب و کار باتاب عظیم

جوان سازی برند در کسب و کارها

با گذشت زمان و تغییر سلیقه مشتریان و توسعه بازار به دلیل ورود رقبای جدید، برندها ممکن است نفوذ خود را از دست بدهند. در حالی که کسب و کارها روی عملیات روزمره خود تمرکز می کنند، ممکن است تصویر کسب و کار نزد مشتریان به تدریج قدیمی شود. جوان سازی نام تجاری به معنای تغییر دیدگاه مشتریان از برند است. در جوان سازی برند باید با حفظ اصول اولیه، تصویر جدیدی از هویت برند به مشتریان و رقبا ارائه شود. در اصل، به روزرسانی عناصری مانند لوگو، طرح رنگ، لحن صدا و وبسایت منجر به تحول برند و جوان سازی آن می شود. جوان سازی برند فرایند تازه سازی و به روزرسانی هویت، تصویر و پیام برند شما برای مرتبط ماندن و رقابت در یک بازار در حال تغییر است. جوان سازی برند به کسب و کارها کمک می کند تا بتوانند مشتریان جدیدی جذب کنند، مشتریان وفادار خود را حفظ کرده و خود را از رقبایشان متمایز جلوه دهند. زیرا تغییر در ترجیحات مشتری، رقبای جدید، فناوری جدید یا تغییرات در محیط بازاریابی، می تواند بر سود برند تأثیر بگذارد. بسیاری از برندهایی که زمانی در بازار نقش مؤثری داشته و مورد احترام بودند با نادیده گرفتن به روزرسانی هویت برند خود، یا سقوط کرده و یا از بازار ناپدید شدند. در این یادداشت ضمن تبیین اهمیت جوان سازی برند برای کسب و کارها می خواهیم به این سؤال پاسخ دهیم که جوان سازی نام تجاری چیست و چگونه آن را به درستی انجام دهیم؟

اغلب جوان سازی برند با برند سازی مجدد اشتباه گرفته می شود؛ در حالی که برخی همپوشانی بین این دو مفهوم وجود دارد، اما این دو مفهوم باهم متفاوت هستند. یک برند فراتر از نام، لوگو و عناصر بصری یک کسب و کار است. نشان تجاری توضیح

می دهد که چگونه کسب و کار شما در ذهن مصرف کنندگان تجلی پیدا می کند. مشتریان شما نسبت به کسب و کار شما چه احساسی دارند، نه فقط ظاهر آن. این بدان معناست که یک نام تجاری مجدد چیزی بیش از تغییر نام یا طراحی مجدد لوگو است. اما جوان سازی برند در واقع پروژه ای فنی برای تغییر و بروز رسانی چهره قبلی برند شماست. در جوان سازی برند شما به دنبال ارائه تصویری جدید بر اساس برند قبلی تان هستید.

برای کسب و کارهایی که برندهای ثبت شده و معرفی شده در بازار دارند، توصیه می شود که برای تطبیق با واقعیت های تغییر بازارها، نسبت به جوان سازی برند خود اقدام کنند. با استراتژی جوان سازی برند، مزیت برند خود را دوباره ایجاد کنید و تمرکز کنید. اگر زمان ایجاد تغییر فراسیده است، اما از روند پیش رو کمی دلهره دارید، این پنج مرحله ساده را برای جوان سازی برند دنبال کنید و سهم خود را از بازار پس بگیرید.

۱. درک کنید که چرا باید تغییر کنید:

بسیاری از صاحبان کسب و کار تمایلی به ایجاد تغییر ندارند و ما این عبارت را می شنویم "اما ما همیشه این کار را انجام داده ایم!" شما باید آنچه را که می دانید به چالش بکشید و برای یک اصلاح اساسی تصویر آماده باشید.

۲. فراتر از ویژگی های جمعیت شناسی مخاطبان خود فکر کنید:

درآمد، جنسیت و علایق پایگاه مشتریان شما کمک می کند تا محصول و پیامی بسازید که برای آن ها جذاب باشد. با این حال، جوان سازی نام تجاری شما فرصت خوبی برای برداشتن یک قدم بیشتر است. عمیق تر از رفتار مصرف کننده پیش برید. برای ایجاد یک برند شخصی و صمیمی که احساسات آن ها را نیز جذب می کند، به طرز فکر آن ها

ضربه بزنید.

۳. جوان سازی برند را از بالا به پایین شروع کنید:

شما باید برند خود را به طور کلی تازه کنید، در غیر این صورت برخی از جنبه ها براق و جدید به نظر می رسند، در حالی که برخی دیگر تاریخکوت را جمع می کنند. به این فکر کنید که برند شما چه چیزی را نشان می دهد. با حفظ "قلب" کسب و کار خود به تغییر کل ارائه آن فکر کنید.

۴. روایت خود را بازنویسی کنید:

برند شما چیزی است که پایه و اساس کسب و کار شما را می سازد. این مرحله در مورد نادیده گرفتن تاریخچه یا پاک کردن داستان برند شما نیست، بلکه در مورد ارائه زاویه جدیدی از روایت شما است که مشتریان را درگیر می کند. وبسایت شما مکان مناسبی برای بیان داستان و ارتباط با مخاطبان جدید است. یک لحن تازه و خلاقانه به مردم بگوید که چرا کسب و کار را شروع کرده اید، نه اینکه چگونه یک مکان عالی برای شروع است.

۵. کارشناسان ماهر را استخدام کنید:

وقتی خیلی به نام تجاری و داستان اصلی خود وابسته شده اید، دشوار است که فراتر از آن، درک عمومی از تصویر شما را ببینید. اگر نمی توانید بفهمید که چرا فروش در حال کاهش است یا مردم آن طور که شما می خواهید با برند شما ارتباط برقرار نمی کنند، متخصصی را استخدام کنید که بتواند چشم ها و ایده های تازه ای را برای کمک به شما برای دستیابی به پتانسیل کامل خود ارائه نمایند. در مجموع جوان سازی برند راهبردی برای تطبیق چهره برند قبلی با شرایط جدید بازار است تا ضمن حفظ مشتریان قبلی، کسب و کار مشتریان جدیدی برای خود جذب کرده و قدرت رقابتی خود را برای مقابله با رقبای نوظهور و جدید افزایش دهید.

نقش لجستیک در مدیریت زنجیره تامین بر عملکرد صادرات

دکتر عباداله اکبری

پژوهشگر تجارت بین الملل

■ (قسمت دوم)

این اجزا را به صورت یک سیستم یکپارچه درآورد. اگر اطلاعات به صورت آسان و ارزان توسط تکنولوژی مدرن رد و بدل شود، سیستم امکان بیشتری برای بهینه شدن و مناسب عمل کردن خواهد داشت. برعکس، اگر اطلاعات در دسترس نباشد و یا با تأخیر جریان یابد، عملکرد درست سیستم امکان پذیر نیست. در واقع، تبادل اطلاعات تأثیر مستقیمی بر روی کارآمدی سیستم حمل و نقل دارد و شروع و پایان حمل و نقل در پیوندها و ارتباطات شبکه حمل و نقل انجام می گیرد. یک سیستم حمل و نقل هوشمند با محوریت اطلاعات، می تواند به حل مشکلات قدیمی و کاذب موجود بین حمل و نقل و ارتباطات کمک کند. افراد، کالا و اطلاعات می توانند از یک نقطه به نقطه ای دیگر منتقل شوند و در موارد زیادی، برای دستیابی مؤثرتر به این هدف، یکی می تواند جایگزین دیگری شود. برای مثال، فرستادن یک نامه به صورت الکترونیکی سریع تر، ارزان تر و قابل اطمینان تر از پست کردن آن است و یا

افزایش سطح کیفی زندگی بشر در طول زمان حساسیت نسبت به مسائلی مانند آلاینده ها و انرژی های پاک را ایجاد کرده است.

پیشرفت بشر در علمی مانند الکترونیک و ارتباطات و هوش مصنوعی زمینه استفاده محققین از تکنولوژی های جدید در حل مسائل حمل و نقل را فراهم ساخته است. با پیشرفت های اخیر در ترکیب تکنولوژی و مسائل حمل و نقل و یافتن روش های جدید، سیستم های حمل و نقل هوشمند توان حل مشکلات حمل و نقل را یافتند سیستم حمل و نقل هوشمند تنها یک ابزار یا تکنولوژی جدید نیست. در واقع، سیستم حمل و نقل هوشمند امکان یکپارچه سازی سیستم های حمل و نقل را فراهم می آورد. یک سیستم حمل و نقل به طور کلی، شامل شبکه ها، وسایل نقلیه، افراد و کالاهاست. هر کدام از اجزای سیستم حمل و نقل مشخصات، ارگان ها، و گاهی آژانس های جداگانه دولتی دارند. ولی فن آوری اطلاعات قادر است تمامی

در قسمت اول نقش حمل و نقل در زنجیره تامین بخش های مختلف کشاورزی و صنعت اشاره شد بنابراین بر کسی پوشیده نیست که لجستیک چقدر در حوزه صادرات و واردات نیز پراهمیت است و سیستم های حمل و نقل یکی از مهم ترین تاسیسات زیربنایی کشورها هستند. زیرا این سیستم ها ۱۰ الی ۲۰ درصد از حجم تولید ناخالص داخلی هر کشور را شامل می شوند. این یعنی نقش سیستم های حمل و نقل در اقتصاد همه جوامع به ویژه جوامع در حال توسعه حیاتی است. با گذر زمان و ورود تکنولوژی هوش مصنوعی مباحث حمل و نقل نیز دگرگون خواهد شد. مسائل حمل و نقل از جمله ترافیک سنگین، اثرات زیست محیطی و تصادفات از مهم ترین چالش های جوامع توسعه یافته و در حال توسعه هستند. همچنین توسعه شبکه های شهری و رشد سریع جمعیت جوامع، سبب جلب توجه دو چندان محققین در سال های اخیر به این زمینه شده است. از طرف دیگر

درصد تغییر از سال ۱۹۹۳	حمل و نقل تن بر مایل (میلیون)	درصد تغییر از سال ۱۹۹۳	وزن بار (میلیارد تن)	درصد تغییر از سال ۱۹۹۳	ارزش بار (میلیارد دلار)	روش
۲,۶۳	۱۵	۹,۴۵	۱۰	۷,۹۶	۷۷۷	هوایی
۵,۵۵	۱۴۴۹	۴,۲۶	۹۱۹۷	۲,۴۲	۶۶۶۰	جاده ای
۹,۲۹	۱۲۵۴	۹,۱۹	۱۸۹۵	۲,۳۹	۳۸۸	ریلی
-۹,۱۶	۷۳۳	۲,۱۰	۲۳۴۵	۹,۳۹	۸۶۷	دریایی
۲۷	۷۵۳	۸,۳	۱۶۵۶	-۷,۸	۲۸۵	خط لوله
۷,۳۶	۲۲۶	-۵,۷	۲۱۳	۶۷	۱۱۱۱	چند وجهی

کنندگان و همچنین سیاست‌های حمل و نقل و زیرساخت می‌باشد. هدف اصلی یک حمل کننده اطمینان حاصل کردن از استفاده مناسب از دارایی‌های خود در جهت ارائه یک سطح قابل قبولی از خدمات به مشتریان است. تصمیمات یک حامل تحت تاثیر یک سری عوامل می‌باشد؛ از جمله هزینه تجهیزات، هزینه‌های ثابت عملیاتی، هزینه‌های متغیر عملیاتی، پاسخگویی یک حامل در پی فراهم کردن بخشی از اهداف خود و قیمت‌هایی که در حد توان بازار است. به عنوان مثال، شرکت فیدکس یک شبکه هوایی متمرکز و پاسخگو در زمینه حمل و نقل بسته بندی کالا با قابلیت ارائه سریع و زمان تحویل قابل اعتماد طراحی کرده است. در مقابل، شرکت یو پی اس با استفاده ترکیبی از حمل و نقل هوایی، ریلی و جاده‌ای به ارائه ارزان تر و با زمان تحویل تا حدودی طولانی تر خدمات می‌پردازد. این بررسی منعکس کننده تفاوت بین این دو شبکه حمل و نقل در برنامه ریزی‌های قیمت گذاری می‌باشد. شرکت فیدکس در درجه اول بسته بندی‌ها را بر اساس اندازه می‌پذیرد. در مقابل، شرکت یو پی اس بسته بندی‌ها را بر اساس اندازه و مقصد می‌پذیرد. از دیدگاه زنجیره تامین، زمانی شبکه متمرکز و پاسخگو هوایی مناسب است که قیمت‌ها مستقل از مقصد تعیین شود و تحویل سریع اهمیت داشته باشد، زمانی که یک شبکه حمل و نقل جاده‌ای مناسب است که قیمت بر اساس مقصد متفاوت بوده و تحویل تقریباً محصول قابل قبول باشد.

آنها بحث خواهیم کرد.
در زنجیره‌های تامین ترکیبی از روش‌های حمل و نقل زیر استفاده می‌کنند:

- ۱- هوای
- ۲- حمل بسته بندی کالا
- ۳- جاده ای
- ۴- ریلی
- ۵- دریایی
- ۶- خط لوله
- ۷- چندوجهی یا مرکب

حمل و نقل تجاری بار در ایالات متحده در سال ۲۰۰۲ بر اساس روشهای حمل و نقل در جدول بالا خلاصه شده است. قبل از بحث درباره روش‌های مختلف، مهم است که به یک جفت از گرایش‌های مهم در اقتصاد ایالات متحده پرداخته شود. بین سال‌های ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۲، در ایالات متحده تولید ناخالص داخلی واقعی ۲۰۰۰ دلار در سال بوده که نشان از رشد ۱۷۶ درصدی دارد. بیش از مدت مشابه، حمل و نقل بار ایالات متحده بر حسب تن بر مایل تنها ۷۲ درصد رشد داشته است. در سال ۱۹۷۰، ۱٫۲ تن بر مایل از حمل و نقل به تولید یک دلار از تولید ناخالص داخلی محصولات منجر شد. در سال ۲۰۰۲، تنها ۱٫۱ تن بر مایل به تولید یک دلار از تولید ناخالص داخلی منجر شد. این روند نشان دهنده کم شدن تولیدات با استفاده از فن آوری‌های جدید و بهبود بهره‌وری در سیستم حمل و نقل بار می‌باشد.

اثر بخشی هر یک از روش‌های حمل و نقل تحت تاثیر سرمایه گذاری تجهیزات و تصمیمات عملیاتی توسط حمل

شرکت در یک ویدئو کنفرانس به جای مسافرت کردن و حضور در کنفرانس در مکانی دیگر به مراتب ساده تر و اقتصادی تر است. در بسیاری از روش‌های حمل و نقل، زیرساخت‌ها مانند بنادر، جاده‌ها، آبراه‌ها و فرودگاه‌ها نیازمند هر دو عامل یعنی پیوندها و ارتباطات شبکه حمل و نقل هستند. بسیاری از زیرساخت‌های حمل و نقل در سراسر جهان وجود دارند و به عنوان یک نیاز عمومی مدیریت می‌شوند. بسیار مهم است که زیرساخت‌ها در شرایطی که منابع مادی در جهت تعمیر و نگهداری و همین‌طور نیاز به سرمایه گذاری در ظرفیت‌های بالا وجود دارد، مدیریت گردند. سیاست‌های حمل و نقل میزان منابع ملی در جهت بهبود زیرساخت‌های حمل و نقل را تنظیم و مشخص می‌نماید. همچنین سیاست حمل و نقل به دنبال اهدافی در جهت جلوگیری سوء استفاده از انحصاری بودن قدرت و ترویج رقابت منصفانه و همین‌طور تعادل در محیط زیست، انرژی و مسائل اجتماعی در حمل و نقل می‌باشد. در بخش‌های بعدی که بسیار نیز مهم هستند به بحث درباره دیدگاه حمل کنندگان، صاحبان زیرساخت‌ها و اپراتورها، سیاست‌گذاران حمل و نقل، فرستندگان کالا پرداخته می‌شود. ضمن آنکه به بحث درباره روش‌های مختلف حمل و نقل و هزینه و مشخصات عملکردشان نیز پرداخته خواهد شد. در اغلب کشورها جهت مدیریت زمان و هزینه‌های لجستیک از حمل و نقل ترکیبی استفاده می‌کنند که در آینده در خصوص هر یک از

دکتر رحیم تقی زاده

استاد دانشگاه صنعتی ارومیه

چالش‌های ایران دیجیتال

آلودگی‌های زیست‌محیطی ناشی از فرآیند ناقص توسعه صنعتی، تعامل با اقتصاد بین‌الملل و کسب جایگاه مناسب در زنجیره خلق ارزش جهانی و نهایتاً بهبود بهره‌وری و ایجاد رشد اقتصادی مبتنی بر دانش و فناوری.

اگرچه کشورمان به دلایل ساختاری و سیاسی، وابستگی به نفت، عدم دسترسی به فناوری‌های تولید انبوه و کمبود نیروی کار ماهر نتوانست فرآیند توسعه صنعتی موفق داشته باشد، اما در سایه پارادایم اقتصاد نوین و البته مشروط بر داشتن نقشه راه می‌تواند از موهبت علم و فناوری برای پیشبرد اهداف رشد و توسعه اقتصادی بهره بگیرد. مرور برخی شاخص‌ها مانند شاخص جهانی نوآوری (GII) با رتبه ۶۰، شاخص دولت الکترونیک (EGDI) با رتبه ۹۱، شاخص آمادگی برای فناوری‌های مرزی با رتبه ۷۵ و شاخص مشارکت الکترونیکی با رتبه ۱۶۷ گویای موقعیت فعلی ایران است. اگرچه برخی بهبودهای نسبی طی یک دهه گذشته حاصل شده و ایران به همراه هند در سال ۲۰۲۳ جزو کشورهای پیشگام در زمینه نوآوری در منطقه آسیای مرکزی و جنوبی معرفی شده‌اند، برای رسیدن به نقطه مطلوب، هنوز چالش‌های جدی در این مسیر وجود دارد.

از عمده چالش‌های کشورمان در توسعه اقتصاد دیجیتال، فقدان چشم‌انداز و راهبردهای روشن در چارچوب یک سند جامع تحول دیجیتال است. سندی که بتواند در ابعاد حقوقی و تنظیم مقررات

فرآیندهای تولید و توزیع، به الگوی تجارت الکترونیک روی آورده و به بازارهای بزرگ‌تری دست‌پیدامی‌کنند. شرکت‌ها و تولیدکنندگان با دسترسی به اطلاعات، جایگاه خود را در زنجیره ارزش جهانی پیدا کرده و با کاهش هزینه‌های مبادلاتی، قدرت رقابتی خود را در عرصه داخلی و بین‌المللی بهبود می‌بخشند. مصرف‌کنندگان نیز در قالب پلتفرم‌های دیجیتال و در سایه الگوی «اقتصاد اشتراکی» (Share Economy) می‌توانند کالاها و خدمات موردنیاز خود را بدون واسطه و به صورت «شخصی‌سازی شده» (personalization) تامین کنند. در سایه تسهیل تعاملات اجتماعی، دسترسی سریع‌تر و بهتر به خدمات عمومی و کالاهای خصوصی، کیفیت زندگی شهروندان بهبود یافته و نهایتاً دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی با هزینه‌های اجتماعی و زیست‌محیطی کمتر، تسهیل می‌شود. البته در کنار این فرصت‌ها، مدیریت صحیح و هوشمند تحول دیجیتال، می‌تواند تهدیدهایی مانند از بین رفتن برخی مشاغل، افزایش بخش غیررسمی اقتصاد و افزایش نابرابری را کاهش دهد. دلایل متعددی برای ضرورت تحول دیجیتال در کشورمان وجود دارد؛ از جمله، بهره‌مندی از نیروی کار جوان و تحصیل کرده، کاهش بیکاری و متعاقب آن کمک به کاهش انگیزه مهاجرت نیروی کار متخصص و ماهر، قطع وابستگی به اقتصاد نهاده‌محور به‌ویژه اقتصاد نفت، جلوگیری از تخریب بیش‌ازپیش محیط زیست و منابع آب و خاک، کاهش

ظهور، انتشار و کاربرد فناوری‌های مختلف از جمله هوش مصنوعی در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی، تمرکز نظام تدبیر بر توسعه اقتصاد دیجیتال را به راهبردی اجتناب‌ناپذیر تبدیل کرده است. در لایحه برنامه هفتم، دولت مکلف شده است با تدابیری سهم اقتصاد دیجیتال از تولید ناخالص را تا ۱۰ درصد افزایش دهد، اما استقرار بهره‌مندی از فرصت‌های اقتصاد دیجیتال در کشورمان با چالش‌ها و موانع اساسی روبه‌روست. در این نوشتار قصد داریم ضمن تبیین اقتصاد دیجیتال به بررسی این چالش‌ها بپردازیم.

چالش‌های ایران دیجیتال

در تعریف وسیع، اقتصاد دیجیتال، «اقتصاد گیگ» (GIG Economy) یا «اقتصاد نوین» (New Economy) علاوه بر بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات، به کاربرد وسیع فناوری‌های دیجیتال از جمله شبکه‌های ارتباطی، اینترنت و نرم‌افزار در همه عرصه‌ها و فعالیتهای اقتصادی اطلاق می‌شود. این پارادایم به معنی کنار گذاشتن الگوی «اقتصاد سنتی» نهاده‌محور نیست. همان‌طور که مایکل پورتر (Michel Porter) اشاره می‌کند در اقتصاد دانش‌بنیان، محور و محرکه اصلی تولید ثروت، دانش و نوآوری است. ساختارهای سنتی با بهره‌مندی از این فناوری‌ها، خدمات عمومی را در قالب دولت الکترونیک به‌سهولت در اختیار شهروندان قرار می‌دهند. کسب و کارها با دیجیتالی‌سازی

بی‌شک بدون متخصصان و نیروی کار ماهر دستیابی به اهداف اقتصاد دیجیتال مقدور نخواهد بود. برای نیل به این هدف، تحول جدی و عملی در نظام آموزش عمومی، حرفه‌ای و آموزش عالی ضروری است.

❑ چالش دیگر فقدان نهاد حکمرانی تحول دیجیتال و توسعه اقتصاد دیجیتال در کشور است. در راستای حکمرانی تحول دیجیتال، بسیاری از کشورها اقدام به نهادسازی کرده‌اند. براساس گزارش ارزیابی سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی کشورهایمانند استرالیا، بلژیک، کلمبیا، فنلاند، روسیه و ترکیه اقدام به تاسیس نهادهای فراوزارتی کرده‌اند. برخی کشورها مانند اتریش، آلمان، یونان، پرتغال، اسپانیا، سوئد و تایلند مدیریت تحول دیجیتال را در سطح وزارتخانه انجام می‌دهند. در برخی کشورها نیز مانند جمهوری چک، مجارستان، استونی، هلند و سنگاپور امور مربوط به اقتصاد دیجیتال در بخشی از یک وزارتخانه صورت می‌پذیرد. در کشورمان راهبری تحول دیجیتال براساس لایحه برنامه هفتم به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات محول شده، اما با توجه به گستره و اهمیت اقتصاد دیجیتال به نظر می‌رسد مدیریت اقتصاد دیجیتال فراتر از مأموریت‌های این وزارتخانه بوده و تقلیل پارادایم اقتصاد دیجیتال به بخش ICT کاری از پیش شکست خورده است.

❑ در مجموع، تمرکز بر اقتصاد دیجیتال با بهره‌مندی از ظرفیت بالقوه جمعیت جوان، تحصیل‌کرده و آشنا به فناوری می‌تواند باعث تنوع اقتصادی شده و ضمن تقویت نقش ایران در زنجیره خلق ارزش جهانی، کشورمان را به یکی از قطب‌های فناوری در منطقه تبدیل کند. اما این مهم بدون تعیین راهبردهای ملی در حوزه زیرساخت‌های دیجیتال، مهارت‌های دیجیتال، پلتفرم‌های دیجیتال، خدمات مالی دیجیتال و کارآفرینی دیجیتال میسر نخواهد بود. البته تغییر نگاه دولت به اینترنت به عنوان شرط لازم برای توسعه اقتصاد دیجیتال و رفع تحریم‌ها برای انتقال فناوری در تحقق اهداف برنامه هفتم توسعه می‌تواند تعیین‌کننده باشد.

❑ فهرست منابع و مآخذ در واحد نشریه اتاق موجود می‌باشد.

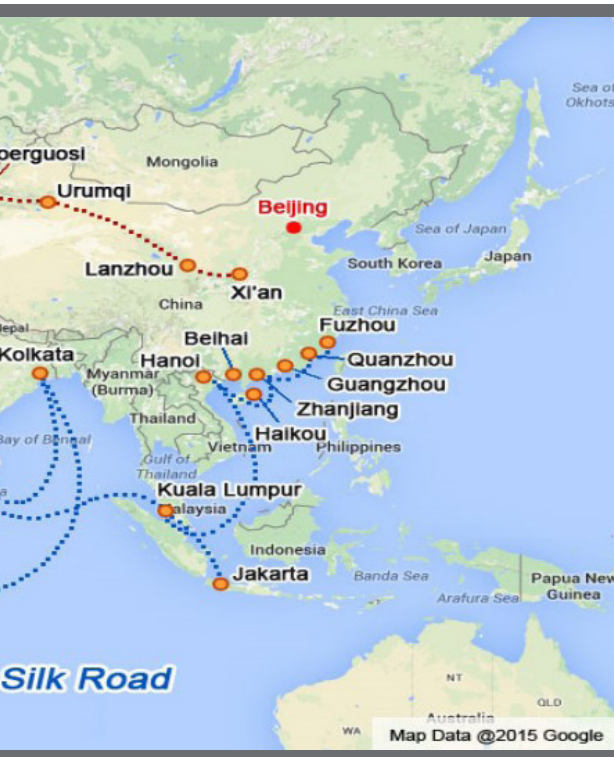
زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری است. براساس شاخص زیرساخت‌های ICT، کشورمان در بین ۲۱۱ کشور در رتبه ۹۷ قرار دارد. همچنین گزارش «ارزیابی مقررات مشارکتی نسل پنجم» نشان می‌دهد که ایران با کسب امتیاز ۴۸.۴۶ در گروه سوم یعنی کشورهای در حال گذر خوشه‌بندی شده و تا رسیدن به سطح کشورهای پیشرفته و پیشگام مثل کره جنوبی، سنگاپور و استونی (هرسه با امتیاز بیش از ۸۳) فاصله بسیار زیادی دارد. با وجود آنکه ۷۸ درصد از شهروندان به اینترنت دسترسی دارند و ضریب برخورداری از تلفن همراه ۱۱۳ به ازای هر ۱۰۰ نفر است، اما پهنای باند اینترنت ثابت و موبایل در کشور به ترتیب ۱۲ و ۳۲ مگابایت بر ثانیه است که نیازمند تغییر نگاه دولت برای توسعه اینترنت به عنوان بستر اقتصاد شبکه‌ای است. هرگونه محدودیت در اینترنت به عنوان شرط لازم توسعه دیجیتال، دولت، فعالان بخش خصوصی و شهروندان را از مزایای اقتصاد دیجیتال بی‌نصیب خواهد کرد.

❑ **چالش سوم**، کمبود نیروی کار دارای سواد و مهارت دیجیتال برای تولید است. نیروی کار تحصیل‌کرده شرط لازم برای تحول دیجیتال است و بدون داشتن سواد و مهارت دیجیتالی این نیروی کار نمی‌تواند نقش فعالی در تولید و عرضه محتوا و نهایتاً خلق ارزش داشته باشد و صرفاً به مصرف‌کننده انفعالی تبدیل خواهد شد. این مهارت‌ها شامل طیف وسیعی از مهارت‌های دیجیتال پیشرفته (هوش مصنوعی و داده‌های بزرگ برای تحصیلات تکمیلی)، مهارت‌های حرفه‌ای (برای مهندسان، پزشکان و متخصصان فنی)، مهارت‌های اصلی (برای دانش‌آموزان مقطع راهنمایی تا دانشجویان کارشناسی) و سواد دیجیتال مقدماتی (برای دانش‌آموزان مقاطع ابتدایی) است. براساس گزارش بانک جهانی بیش از ۱۵ درصد از جمعیت بالای ۱۵ سال ایران دارای تحصیلات دانشگاهی هستند. اما به واسطه فقدان برخی زیرساخت‌های اولیه و شرایط اقتصادی و اجتماعی، ایران یکی از کشورهای مهاجرپرست بوده و نکته تاسف‌برانگیزتر آنکه براساس برآورد بانک جهانی در سال ۲۰۱۸، بیش از ۴۵ درصد این افراد از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی هستند.

جدید، حفظ حریم خصوصی و امنیت داده، تامین نیروی انسانی و ایجاد اشتغال، پیامدهای اجتماعی، تامین زیرساخت و افزایش قابلیت‌های فنی سیاست‌ها و برنامه‌های حاکمیت را مشخص کند. از برنامه چهارم توسعه، اقتصاد دانش‌بنیان و نوآوری در دستور کار سیاستگذار بوده و در سال ۱۳۹۸ پروژه «ایران دیجیتال» به صورت محدود توسط وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات آغاز شد، اما تاکنون سندی جامع و پذیرفته‌شده در سطح ملی برای توسعه اقتصاد دیجیتال تدوین نشده است. مرور تلاش‌های بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه نشان می‌دهد که طی یک دهه اخیر، این کشورها اسناد ملی تحول دیجیتال را برای خود تعریف و نقشه راه خود را برای تحقق اهداف بلندمدت مشخص کرده‌اند.

از جمله: استراتژی بازار واحد دیجیتال اتحادیه اروپا (EU's Digital Single Market Strategy)، پلتفرم صنایع ۴.۰ آلمان (Platform ۴.۰ Germany's Industry)، جامعه هوشمند سنگاپور (Singapore's Smart Nation Initiative)، استراتژی دیجیتال بریتانیا (the United Kingdom's Digital Strategy) و برنامه «اقتصاد دیجیتال فدراسیون روسیه». به عنوان نمونه، هدف برنامه ملی مالزی برای استقرار صنایع ۴.۰، افزایش ۳۰ درصدی بهره‌وری در بخش ساخت و تولید، بهبود جایگاه مالزی در شاخص قابلیت نوآوری از جایگاه ۳۵ به جایگاه ۳۰ و افزایش نیروی کار ماهر از ۱۸ درصد به ۵۰ درصد در سال ۲۰۲۵ است. راهبرد اقتصاد دیجیتال امارات متحده عربی قصد دارد سهم اقتصاد دیجیتال از اقتصاد غیرنفتی را از ۸.۹ درصد در سال ۲۰۲۲ به ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۱ برساند. چشم‌انداز این کشور، دستیابی به نقش رهبری تحول دیجیتال در سطح منطقه‌ای و جهانی است. همچنین این کشور در چارچوب «پروژه ۲۰۵۰» به دنبال تقویت نقش خود در زنجیره ارزش جهانی، افزایش اشتغال بخش خصوصی و تشویق پذیرش و کاربرد فناوری در فعالیت‌های اقتصادی است.

❑ **چالش دوم** در زمینه توسعه اقتصاد دیجیتال کمبود سرمایه‌گذاری در تامین

وضعیت جمهوری اسلامی ایران و کشورهای منطقه در آبر پروژه ترانزیتی کمر بند و جاده

محمد رضا خدرلو

رئیس اداره بازرگانی خارجی اداره کل صنعت، معدن و تجارت آذربایجان غربی

گرجستان

در ۲۵ آوریل ۲۰۱۹، وزیر زیرساخت و توسعه منطقه‌ای گرجستان اظهار داشت: «ابتکار یک کمر بند-یک جاده برای گرجستان مهم است و این کشور به طور فعال در توسعه آن مشارکت دارد.» وی همچنین خاطرنشان کرد که گرجستان جزو اولین کشورهایی بود که تفاهم نامه توسعه طرح «یک کمر بند-یک جاده» را در مارس ۲۰۱۵ امضا کرد. برای گرجستان نیز، بازسازی و ایجاد پیوندهای حمل و نقل ممکن است مشکل ساز باشد. برای یک ربع قرن، با بسته شدن مرز ارمنستان و جمهوری آذربایجان، گرجستان، خود را به عنوان یک مرکز ترانزیت ضروری در مرکز قفقاز جنوبی با مسیرهای جاده‌ای و ریلی فعال که تجارت ترکیه و غرب را به باکو، ایران و آسیای میانه منتقل می‌کند، قرار داده است. همچنین، با وجود موقعیت جغرافیایی مناسب، جاده‌ها و راه آهن گرجستان (به جز راه آهن باکو-تفلیس-قارص) در وضعیت نامناسبی قرار دارند. افزون بر این، دو نقطه ضعف برای قفقاز جنوبی به عنوان یک مسیر ترانزیتی این است که هیچ استاندارد واحد راه آهنی در کشورهای این منطقه وجود ندارد و تقریباً تمام محموله‌های حمل شده از اقیانوس آرام به اروپا از طریق مسیرهای دریایی حمل می‌شود.

ایران در سال‌های اخیر مساعی جدی در راستای راه‌اندازی کریدور خلیج فارس - دریای سیاه که شامل ایران، آذربایجان،

ارمنستان، گرجستان و بلغارستان می‌شود داشته است. ایده اصلی اتصال بنادر خلیج فارس به ویژه بندر عباس به بنادر دریای سیاه گرجستان باتومی و پوتی است. مسیر ایران به گرجستان از آذربایجان یا ارمنستان می‌گذرد. فراتر از گرجستان، کالاها از دریای سیاه عبور می‌کنند تا به بنادر بورگاس و وارنا بلغارستان برسند. البته در سال گذشته طرح آزمایشی ارسال محموله از خلیج فارس به جمهوری آذربایجان و سپس به یکی از بنادر دریای سیاه گرجستان آغاز شد.

از سوی دیگر، امکان فعال‌سازی همکاری‌های سه جانبه ایران، ارمنستان و گرجستان در چارچوب کریدور خلیج فارس-دریای سیاه در آینده وجود دارد و در حال حاضر هم ارمنستان نیز در حال بازسازی جاده‌های ارتباطی با ایران و گرجستان است تا در نهایت اتصال گرجستان را برای ایران فراهم کند و به بنادر دریای سیاه و به طور کلی به گرجستان دسترسی داشته باشد. برای ایران، گرجستان فرصت‌هایی را برای تنوع بخشیدن به مسیرهای صادراتی خود با ایجاد کریدور حمل و نقل خلیج فارس-دریای سیاه برای انرژی و تجارت فراهم می‌کند که گرجستان این طرح‌های کلان منطقه‌ای را به هم مرتبط می‌کند.

در صورت تکمیل دالان‌های ترانزیتی میان ایران و گرجستان از جمله دالان خلیج فارس دریای سیاه نه تنها ارزش مبادلات دو کشور در مدت کمتر از پنج سال به بیش از دو تا

سه برابر رقم فعلی (۳۴۶ میلیون دلار در سال ۱۴۰۱) افزایش خواهد یافت، بلکه دسترسی دو طرف به بازارهای دیگر تسهیل خواهد شد. بنابراین متنوع‌سازی دالان‌های بازرگانی میان دو طرف، نه تنها موجب گسترش سطح تعاملات و مراودات تجاری خواهد شد، بلکه نقش دو کشور را در سطح منطقه و فرامنطقه هم ارتقا خواهد بخشید زیرا ایران برای گرجستان چهارراه دسترسی به غرب، شرق، شمال و جنوب است. لازم به ذکر این نکته است که براساس تصمیم دولت گرجستان عوارض ترانزیت کامیون‌های عبوری در گرجستان ۷۵ درصد افزایش یافته است. طبق این اصلاحات، عوارض ترانزیت از ۶۸ دلار به ۱۱۹ دلار برای هر کامیون افزایش یافت. تعرفه جدید برای شرکت‌های حمل بار از ۳۰ خرداد سال ۱۴۰۱ اجرایی شد. انتظار می‌رود با وضع تعرفه جدید، درآمد گرجستان از ترانزیت بار به شدت افزایش یابد.

روسیه و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در ۲۶ آوریل ۲۰۱۹، رهبران روسیه و چین کشورهای خود را «دوستان خوب» خواندند و متعهد شدند که با یکدیگر در پیگیری یکپارچگی اقتصادی بیشتر اوراسیا همکاری کنند. در حاشیه نشست کمر بند و جاده در پکن، شی جین پینگ و ولادیمیر پوتین متعهد شدند که همکاری‌های اقتصادی و تجاری بین دو طرف را بیشتر تقویت کنند. ولادیمیر پوتین در ادامه اظهار داشت:

و راه آهن گرفته تا خطوط لوله و نیروگاه‌ها، حتی از جمله دوربین‌های ترافیکی را شامل می‌شود.

ترکمنستان از بسیاری جهات به روی جهان بسته شده است. تعبیر ترکمن‌باشی از بیطرفی بیش از آن که منطبق با مفهوم واقعی بی طرفی باشد، مبتنی بر استراتژی انزوایلی بود که با دو هدف عمده دنبال می‌شد. نخست حفظ دولت از فشارهای خارجی برای اعطای آزادی‌های سیاسی که ثبات حکومت را تهدید می‌کرد و دوم تضمین درآمدهای رانتهی کشور. با شروع هزاره سوم، ترکمنستان رویکردی بازتر در برابر دنیا اتخاذ کرد که نخستین نشانه آن افزایش شمار دانشجویان ترکمن در روسیه بود. با این حال، به دلیل تمایل به پیشرفت پروژه‌های زیرساختی و انرژی، ترکمنستان به طور فزاینده‌ای اقتصاد خود را به روی جهان باز می‌کند و البته این توانایی را ندارد که پروژه‌های خود را به تنهایی به انجام برساند. در ژوئن ۲۰۱۶ رئیس جمهور ترکمنستان با شی ملاقات کرد تا در مورد تمایل او برای مشارکت بیشتر در BRI و مشاهده پروژه‌های برنامه ریزی شده قبلی تکمیل و یا توسعه یافته صحبت کند. این پروژه‌ها شامل خط لوله گاز ترکمنستان و چین (با چهار خط لوله) و کریدور حمل و نقل بین‌المللی شمال-جنوب، کریدور ترانزیتی بین‌المللی لاجورد (راه آهن افغانستان، ترکمنستان، آذربایجان، گرجستان و ترکیه) و پروژه خط لوله ترکمنستان-افغانستان-پاکستان-هند است. همچنین کریدور راه آهن پنج کشور بین چین و ایران از طریق افغانستان، تاجیکستان و قرقیزستان از سال ۲۰۱۴ پیشنهاد شده است. شایان ذکر اینکه مسیرها مکمل یکدیگر هستند و کارکردهای مسیر تجارت را تکمیل می‌نمایند.

■ پاکستان

کریدور اقتصادی چین-پاکستان یک پروژه بزرگ کمربند و جاده است که شامل سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های حمل و نقل، انرژی و دریایی است. چین قصد دارد حداقل ۶۰ میلیارد دلار برای توسعه زیرساخت‌ها در خود پاکستان هزینه کند، اگرچه بخشی از این پول وام به پاکستان خواهد بود که پاکستان موظف به بازپرداخت

دارایی‌های لجستیکی و به عنوان بخشی از طرح کمربند و جاده سرمایه‌گذاری کرده است. با توجه به مدرن‌سازی زیرساخت‌های قزاقستان، بزرگراه بین قاره‌ای اروپای غربی چین غربی اکنون اروپا و چین را از طریق روسیه و قزاقستان به هم متصل می‌کند. قزاقستان بطور بالقوه سالانه ۵ میلیارد دلار هزینه ترانزیت از کالاهایی که از طریق آن به بازارهای دیگر منتقل می‌شود، دریافت می‌کند. در قزاقستان، کل بودجه تعهد شده برای پروژه‌های BRI معادل ۱.۴ میلیارد دلار آمریکا است. قرقیزستان پتانسیل بهره‌مندی فراوان از BRI را دارد. اگر قوانین مالیاتی بویژه در پروژه‌های تولیدی و ترانزیت به خوبی اجرا شود، درآمد بالایی برای آن کشور محسوب خواهد شد.

از منظر ازبکستان، BRI می‌تواند به باز کردن کریدور به خلیج فارس کمک کند و مسیرهای تجاری را برای این کشور گسترش دهد. «صادرات کالاهای ازبکستان به مناطق بیشتر انگیزه بسیار جذابی برای آن کشور است. در سال ۲۰۱۹ ازبکستان یک گروه دولتی جدید را ایجاد کرد که مسئول همسویی برنامه توسعه کشور خود با پروژه BRI چین است. چین بزرگترین شریک تجاری ازبکستان است (هم در واردات و هم در صادرات) و بیش از ۱۵۰۰ شرکت چینی در قلمرو خود دارد. در سال ۲۰۱۸، «تجارت چین و ازبکستان با ۴۸ درصد رشد نسبت به سال قبل، به ۲۶.۶ میلیارد دلار آمریکا رسید.

پروژه‌های BRI در تاجیکستان از جاده‌ها

«کشورهایی که تحت طرح کمربند و جاده و اتحادیه اقتصادی اوراسیا گردهم می‌آیند منافع استراتژیک بلندمدت صلح و رشد مشترک دارند».

در ژوئن ۲۰۱۹، شی و پوتین اعلام کردند که به مفهوم ایجاد «مشارکت بزرگ اوراسیا» متعهد هستند. این به شکلی بود که شی اعلام کرد که با پوتین برای پیوند اتحادیه اقتصادی اوراسیا با طرح کمربند و جاده چین به توافق رسیده است.

پارک صنعتی چین-بلاروس یک منطقه ویژه اقتصادی به مساحت ۵.۹۱ کیلومتر مربع است که در سال ۲۰۱۳ در اسمولویچی، مینسک تأسیس شد. به گفته مدیر ارشد پارک، تا اوت ۲۰۱۸ بالغ بر ۳۶ شرکت بین‌المللی در این پارک مستقر شده‌اند. رسانه‌های چینی گفتند که پارک ۶۰۰۰ شغل ایجاد می‌کند و تا سال ۲۰۲۰ به شهری واقعی با ۱۰۰۰۰ نفر تبدیل می‌شود.

■ آسیای مرکزی

پنج کشور آسیای مرکزی شامل: قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان بخش مهمی از مسیر زمینی طرح کمربند و جاده (BRI) هستند. تیم جمع‌آوری و تحلیل داده‌های آسیای مرکزی ۲۶۱ پروژه BRI را در کشورهای آسیای مرکزی با حداقل سرمایه‌گذاری بیش از ۱۳۶ میلیون دلار آمریکا شناسایی کرده است.

از آوریل ۲۰۱۹، قزاقستان حدود ۳۰ میلیارد دلار در توسعه زیرساخت‌ها، حمل‌ونقل و

آن است. سرمایه گذاری اقتصادی چین و پاکستان شامل ساخت پارک های صنعتی، مزارع کشاورزی، راه آهن، فرودگاه ها، جاده ها، شبکه فیبر نوری، پروژه های تولید انرژی، از جمله یکی از بزرگترین مزارع خورشیدی جهان، و یک قطار سریع السیر بین کراچی و پیشاور با سرعت سیر بیش از ۱۶۰ کیلومتر در ساعت است. تمامی این پروژه ها بر اساس طرح های چینی، با نیروی کار چینی ساخته می شوند و به نوعی به مشاغل و صنایع چینی ارتباط پیدا می کنند.

این پروژه همچنین یک شبکه مخابراتی جدید ایجاد می کند که پاکستان را به چین و از طریق چین به اروپا متصل می کند. برخی از پروژه های این سرمایه گذاری در حال حاضر در حال انجام است. کار بر روی توسعه و بهبود بزرگراه قرقروم آغاز شده است و کارگران چینی اکنون در حال کار بر روی توسعه بندر گوادر هستند. اگرچه جاده مواصلاتی مرز چین تا بندر گوادر در ساحل دریای عمان هنوز به پایان نرسیده است، اما اکنون کامیون ها از کاشغر استان سین کیانگ چین به سمت ابوت آباد پاکستان در حرکت هستند. این بخش از پروژه، یک قطعه شاخص از ابر پروژه یک راه یک جاده چین به ارزش ۵۰ میلیارد دلار است که شامل نیروگاه ها، خوشه های صنعتی و ارتقاء جاده ها و راه آهن است. تقریباً نیمی از پولی که چین تعهد کرده بود با سرمایه گذاری ها و وام های بین دولتی سرازیر شده و توانسته رشد اقتصادی پاکستان را در سال های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ به بالای ۵ درصد رساند.

■ عربستان سعودی

گزارش مرکز مالی و توسعه سبز مستقر در شانگ های نشان می دهد که تعهدات گازی چین نسبت به دو سال گذشته بیشتر بوده و ۵۶ درصد از مشارکت چین در حوزه انرژی در کل سال ۲۰۲۱ را به خود اختصاص داده است و عربستان سعودی دریافت کننده اصلی سرمایه گذاری گاز با حدود ۰.۴ میلیارد دلار بوده و پس از آن هم عراق قرار دارد. یک گزارش جدید سهم بزرگ عربستان سعودی در سرمایه گذاری های چین را نشان می دهد که آن را به بزرگترین دریافت کننده پروژه های مربوط به طرح کمربند و جاده در نیمه اول سال جاری

با مبلغی قریب به ۵.۵ میلیارد از اصل ۲۸ میلیارد تبدیل کرده است. این گزارش نشان می دهد که ارزش صادرات عربستان به چین در ماه مه گذشته به ۱.۵ میلیارد دلار رسید که ۳.۱۳ درصد از کل صادرات سعودی ها را تشکیل می دهد و چین را به مقصد اصلی صادرات عربستان سعودی تبدیل می کند و پس از آن هند و ژاپن با ارزش ۹.۳ میلیارد دلار در جایگاه بعدی مقصد صادرات از عربستان سعودی قرار دارند که تقریباً ۲.۱۰ درصد از کل صادرات این کشور را تشکیل می دهد. به گفته عبدالعزیز بن سلمان، وزیر نفت عربستان، چین بزرگترین شریک تجاری عربستان سعودی است و امروز بزرگترین خریدار نفت عربستان است و مانند ایالات متحده برای جریان آزاد نفت اهمیت زیادی قائل است. وی افزود: کمیته فرعی مشترک چین و عربستان درباره طرح کمربند و جاده به دنبال ارتقای هماهنگی بین دیدگاه های عربستان سعودی و چین برای آینده است، به ویژه در زمینه انرژی، که شامل بسیاری از جنبه های همکاری است.

قطار المشاعر المقدسه مکه، پروژه راه آهن سبک برای حمل زائران در مراسم حج. مترو مکه، خط آهنی در عربستان سعودی که قرار است با هزینه ۵.۱۶ میلیارد دلار ساخته شود، پروژه ترانزیت ریلی انبوه مکه شامل ساخت چهار خط متروی جدید A، B، C و D خواهد بود که تکمیل کننده خط متروی المشاعر المقدسه است. خطوط جدید مجموعاً ۱۸۰ کیلومتر طول خواهند داشت و حدود ۸۸ ایستگاه را پوشش خواهند داد.

■ ترکیه

در نوامبر ۲۰۱۵ در جریان اجلاس سران G-۲۰ در آنتالیای ترکیه، «یادداشت تفاهم در مورد همسویی ابتکار یک کمربند و یک جاده و ابتکار کریدور میانی» بین ترکیه و چین امضا شد. اردوغان در سفر سال ۲۰۱۹ خود به چین با اشاره به اینکه حجم مبادلات تجاری دو کشور در مرحله اول به ۵۰ میلیارد دلار رسید، دوباره بر حمایت خود از توسعه BRI تاکید کرد و خواستار افزایش حجم تجارت بین دو کشور چین و ترکیه در مرحله دوم ۱۰۰ میلیارد دلار شد.

به لطف ادغام راه آهن باکو-تفلیس-قارص با قطار سریع السیر ادیرنه-قارص،

شرکت های چینی می توانند کالاهای خود را خیلی زودتر به اروپا منتقل کنند. ترکیه با قرار گرفتن در پس پرده دالان مواصلاتی زنگزور و عقد قرارداد تجاری با عراق در عمل تلاش می کند تا موقعیت تجاری-ترانزیتی جمهوری اسلامی ایران به عنوان چهار راه ترانزیتی غرب آسیا را جایجا و آن را به خاک خود و از استان آذربایجان غربی به قارص منتقل نماید. در همین ارتباط بغداد سرانجام پس از ماه ها مذاکره، روز ۲۷ مارس ۲۰۲۳ توافقنامه تاسیس «جاده توسعه» را نیز با بغداد به امضا رساند. بر اساس این طرح که از آن با عنوان «کانال خشک» نیز یاد می شود، قرار است بندر مرسین ترکیه در حاشیه دریای مدیترانه از طریق شبکه ریلی به عراق و از آنجا نیز به بندر فاو این کشور متصل شده تا نهایتاً امکان دستیابی ترکیه به سواحل خلیج فارس فراهم شود. این طرحی است که «رجب طیب اردوغان» رئیس جمهوری ترکیه از آن با عنوان «جاده ابریشم جدید منطقه» یاد کرده است. همچنین شرکت فرانسوی آلستوم قرار است ناوگان ریلی مورد نیاز برای اجرایی سازی این پروژه را تامین نماید.

در همین حال، موسسه کشورهای عربی خلیج فارس (AGSI) که مقر آن در واشنگتن است، هزینه این خط ریلی را ۱۸ میلیارد دلار اعلام کرده که قرار است تا سال ۲۰۳۸ به بهره برداری برسد. در خصوص مشخصات فنی خط ریلی مذکور که طول آن ۱۲۰۰ کیلومتر برآورد شده نیز باید گفت که از شبه جزیره فاو در جنوب عراق آغاز شده و پس از عبور از شهرهای بصره، دیوانیه، نجف، کربلا و موصل به خاک ترکیه و غازی انتپ ترکیه متصل خواهد شد. سپس، این مسیر تا بندر مرسین نیز با خط ریلی ۳۰۰ کیلومتری متصل خواهد شد. البته این قطعه اخیر در حال حاضر موجود بوده و صرفاً نیاز به بازسازی دارد.

ترکیه موفق شد طی سال های گذشته با جلب توجه چین به مسیر میانی و البته همکاری همسایگان شمالی ایران از جمله قزاقستان، جمهوری آذربایجان و ترکمنستان، مسیر کریدور میانی کمربند و جاده (BRI) را بیش از هر مسیر دیگری جذاب نماید. البته تحریم روسیه و حذف عملی مسیر شمالی عبوری از این کشور نیز اقبال ترکیه را بیش از پیش بلند کرد. با این وجود این مسیر با مخالفت روسیه مواجه است. چراکه باید

از دریای خزر عبور کند و روسیه بنابر دلایل زیست محیطی با آن مخالف است. از جانب دیگر عضویت ترکیه در پیمان نظامی ناتو؛ اطمینان آتی چین به این طرح را با تردید جدی مواجه می‌نماید. همچنین در این مسیر؛ علاوه بر ایران، هندوستان نیز حذف می‌شوند که در عمل مشکلات امنیتی زیادی برای منطقه بویژه چین ایجاد خواهد نمود.

آنکارا در تلاش است تا با برقراری اتصال ریلی با عراق، این بار خود را به آب‌های خلیج فارس برساند. با این حساب و در صورت تکمیل مسیرهای عبوری از پاکستان و خط ریلی ترکیه - عراق، مسیر ترانزیتی ایران تا حد زیادی جذابیت خود را از دست خواهد داد تا مسیرهای جایگزین در این میان، خودنمایی کنند.

شایان ذکر اینکه ترکیه قصد دارد تا سال ۲۰۲۵ به مرکز اصلی ترانزیت کالا در منطقه تبدیل شود و در همین راستا درآمد ۲۰ میلیارد دلار در سال را هدفگذاری کرده است. این کشور قصد دارد با رشد همراه با صادرات کالا، درآمدهای لجستیک بین‌المللی خود را در سال ۲۰۳۰ به ۳۰ میلیارد دلار برساند.

از جمله اقلام مهم هزینه‌های بخش لجستیک که سهم زیادی در صادرات خدمات ترکیه دارد، می‌توان به افزایش قیمت سوخت، افزایش نرخ ارز، عوارض جاده و افزایش قیمت تابلو/قطعات یدکی به غیر از هزینه‌های حمل و نقل اشاره کرد.

به گفته کارشناسان، برای حل این مشکلات باید حمل و نقل مرکب توسعه داده شود. حال با در نظر گرفتن این مشکلات راه‌آهن به حمل و نقل جایگزین جاده تبدیل شود و سهم آن هم در بازار داخلی و هم در تجارت خارجی افزایش یابد و در نتیجه فشار و ترافیک در جاده‌ها و بزرگ‌راه‌ها کاهش می‌یابد. ایجاد اتصالات ریلی بنادر، ارائه حمل و نقل ریلی بدون وقفه در مسیر شرق به غرب، اتصال شهرک‌های صنعتی و دروازه‌های مرزی به بنادر از طریق راه‌آهن باید از موارد مهم دستور کار باشد.

ترک‌ها معتقدند که محیط رقابتی در سرتاسر جهان با پیشرفت‌های فناوری در حال افزایش است. «فرآیند انتشار کووید ۱۹ در سراسر جهان نشان داد که چسبیدن به یک بازار واحد درست نیست. یافتن بازارهای جدید برای زنده نگه داشتن اقتصاد بسیار

مهم است. موقعیت ژئوپلیتیکی ترکیه آن را برای رسیدن به کشورهای که از طریق دریا و راه هوایی تعیین می‌شوند، در موقعیت مطلوبی قرار داده است. تشویق بخش لجستیک برای مسیرهای جدید باید از جمله اهداف باشد.

با راه اندازی خط باکو-تفلیس-قارص، بنادر دریای مدیترانه و دریای سیاه قادر به سرویس دهی به ترافیک ترانزیتی بار خواهند بود. به ویژه اینکه می‌توان حمل و نقل ترانزیتی بار از آسیا به اروپا را از طریق بنادر دریای سیاه به بنادر دریای مدیترانه انجام داد و با سرعت بیشتری به شمال آفریقا که یکی از بازارهای هدف کشور است رسید. شبکه جاده‌ای روشی موثر برای حمل و نقل محصولاتی است که هم از طریق راه‌آهن و هم از طریق دریا به مقصد نهایی حمل می‌شوند.

■ هزینه‌های طرح

در پاسخ به این پرسش که سرمایه‌گذاری چین در این پروژه تاکنون چقدر بوده است، آمار دقیقی وجود ندارد. برخی نهادهای پژوهشی هزینه آن را بیش از یک هزار میلیارد دلار برآورد می‌کنند. آخرین برآوردها آن است که این رقم به بیش از ۱۲۰۰ میلیارد دلار رسیده است. این ۱۰ برابر هزینه طرح مارشال (طرح آمریکا برای نوسازی اروپا در فضای پساجنگ جهانی دوم) است که در آن زمان ۱۲۰ میلیارد دلار بود که با لحاظ کردن تورم، قیمت امروز طرح مارشال به ۱۵۰۰ میلیارد دلار می‌رسد.

پیش‌بینی‌های اقتصادی هزینه‌ای به ارزش ۷.۳ تریلیون دلار برای بیش از ۲۶۰۰ پروژه کمربند و جاده در سراسر جهان برآورد می‌کنند اما در ارتباط با اینکه «پروژه تاکنون چقدر هزینه داشته است؟» رقم دقیق مشخص نیست. بررسی‌ها نشان می‌دهد چین در دو دهه اول قرن ۲۱ فعالیت‌های مالی خود را در کشورهای متعدد در قاره‌های مختلف افزایش داده است. به عنوان نمونه داده‌های مرکز تحقیقاتی آمریکایی «آید-دیتا» نشان می‌دهد که در یک بازه زمانی ۱۸ ساله، چین در ۱۳ هزار و ۴۲۷ پروژه به ارزش ۸۴۳ میلیارد دلار در ۱۶۵ کشور در مناطق مختلف جهان سرمایه‌گذاری کرده است.

چین به عنوان دومین اقتصاد بزرگ جهان، چند دهه رشد مستمر و پرشتاب اقتصادی را

تجربه کرده و برای استمرار بخشیدن به روند خیزش خود به عنوان قدرتی جهانی و رفع تنگناهای پیش روی اقتصاد صادرات محور خود، به شدت به امنیت بخشی به منابع عرضه انرژی وارداتی وابسته است. در همین راستا مقام‌های پکن چند سالی است که ابتکاری بین‌المللی را در چارچوب احیای جاده ابریشم با جدیت دنبال می‌کنند.

بنابراین چین با این طرح، اهداف بزرگی در زمینه رشد اقتصادی به خصوص امنیت انرژی، گسترش حوزه نفوذ و تأثیرگذاری در مناطق مختلف، دسترسی به بازارهای جهانی و نیز ایجاد راه‌های ارتباطی و حمل و نقل مقرون به صرفه تر را دنبال می‌کند. در نتیجه، این ایده به دنبال تسهیل و تأمین انتقال انرژی، کالا و نزدیک کردن نقاط مختلف کره خاکی به کشور چین است.

این طرح دارای ابعاد مختلف اقتصادی-تجاری، سیاسی امنیتی و همچنین فرهنگی و تمدنی است. زمینه‌های همکاری‌های غیراقتصادی در چارچوب طرح مزبور به قرار ذیل قابل دسته‌بندی هستند:

- ۱- تأمین امنیت مسیرهای مبادلاتی؛
- ۲- تقویت همکاری‌های ضد تروریسم در سطح منطقه؛
- ۳- طراحی سازوکارهای حل و فصل منازعات و دعاوی زمینی و دریایی؛
- ۴- توسعه منابع دریایی؛
- ۵- همکاری در زمینه حفاظت زیست محیطی در مسیر جاده ابریشم؛
- ۶- افزایش مبادلات فرهنگی.

در این طرح، کشورها به لحاظ اهمیت در چند لایه تعریف شده اند: لایه اول کشورهای همسایه و حوزه پیرامونی چین شامل کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا و همچنین جنوب آسیا مانند پاکستان؛ لایه دوم کشورهای غرب آسیا و آسیای مرکزی مانند ایران؛ لایه سوم کشورهای آفریقا و مدیترانه.

- محورهای اصلی ابتکار کمربند- راه در زمینه آزادسازی تجاری عبارتند از:
- آزادسازی و تسهیل تجارت و سرمایه‌گذاری،
- افزایش همکاری‌های گمرکی و مبادله منظم اطلاعات در این حوزه،
- اجرای موثر موافقتنامه تسهیل تجارت سازمان تجارت جهانی،

چین را داشته باشند. نمونه این اقدام، در ارتباط با برخی صنایع روسیه صورت گرفته است.

مشارکت امنیتی در برخی کشورهای مسیر مانند: پاکستان، اوکراین و سوریه نیز یکی از چالش‌های عمده این طرح خواهد بود. چین کار جدی خود را در پاکستان از سال ۲۰۱۴ در قالب کریدور اقتصادی چین - پاکستان کلید زده و امنیت طرح را به ارتش پاکستان سپرده است. اما در مورد اوکراین و سوریه درصد بازیابی مسیر طرح است.

فساد فراگیر در بسیاری از کشورهای مسیر و حتی خود چین نیز می‌تواند به سلامت و پیشرفت این طرح آسیب جدی وارد کند. غیرقابل پیشبینی بودن کشورهای آسیای مرکزی که از مهمترین کشورهای هدف این طرح هستند، چالش دیگر این طرح است. بنا به اذعان مقامات چینی، مذاکرات دوجانبه چین با این کشورها با موانع زیادی روبرو است که از جمله آنها می‌توان به عدم تطابق خطوط راه آهن جمهوری‌های سابق اتحاد شوروی و انتظار دولت‌های آسیای مرکزی برای تغییر آنها توسط چین اشاره کرد.

با این همه، با توجه به ظرفیت‌های گسترده این طرح در جهت توسعه منطقه و تقویت همگرایی منطقه ای، به نظر می‌رسد که این طرح در صورت رفع نگرانی‌ها به نفع کل منطقه و حتی جهان خواهد بود. ایجاد منافع مشترک بین چین و شرکای تجاری سنتی و همچنین شرکای جدید در مسیر این طرح، ظهور شباهت‌های جدید تولید و انتقال و تقویت انگیزه‌ها برای حفظ زنجیره‌های موجود تولید و انتقال و در نهایت کاهش کشمکش میان شرکا به واسطه همگرایی مالی و تجاری میان آنها از مهم ترین فرصت‌ها و مزایای این طرح هستند که می‌توانند تردیدهای موجود را کمرنگ نمایند. در مجموع، به نظر می‌رسد ابتکار کمر بند - راه ظرفیت تغییر بنیادین در صحنه امنیتی آسیا را از طریق اتصال اقتصادهای منطقه دارد؛ به شکلی که هزینه‌های اقتصادی درگیری، جنگ و بی ثباتی را افزایش داده و توسعه را برای مناطق پیرامونی فراهم آورد.

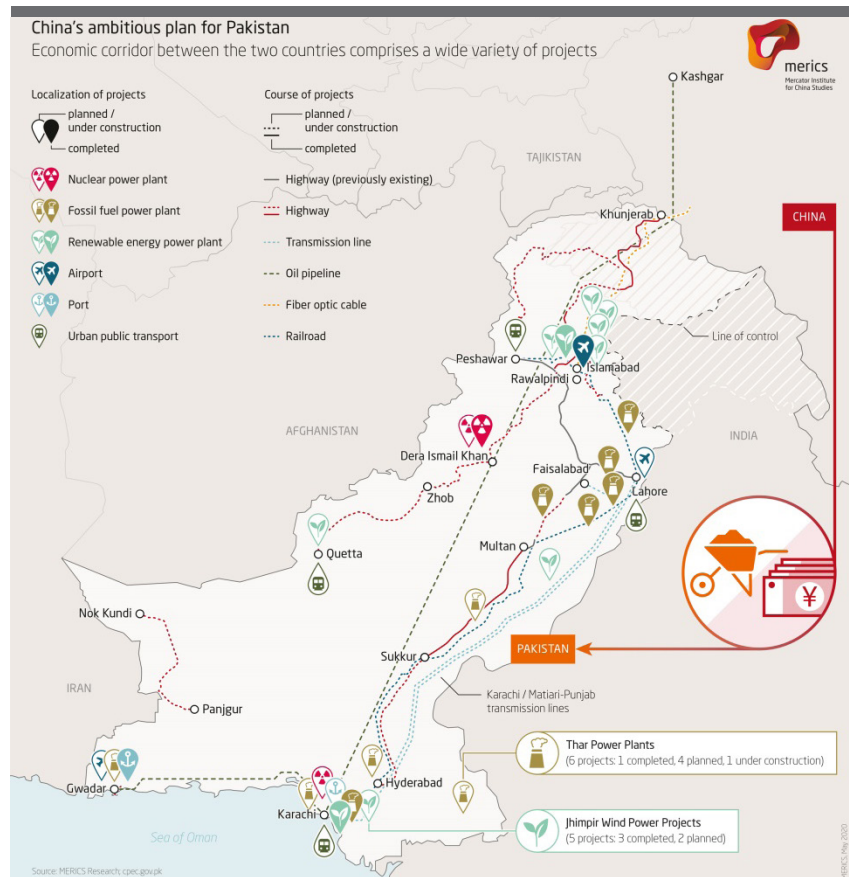
خدمات کشورهای عضو به روی یکدیگر

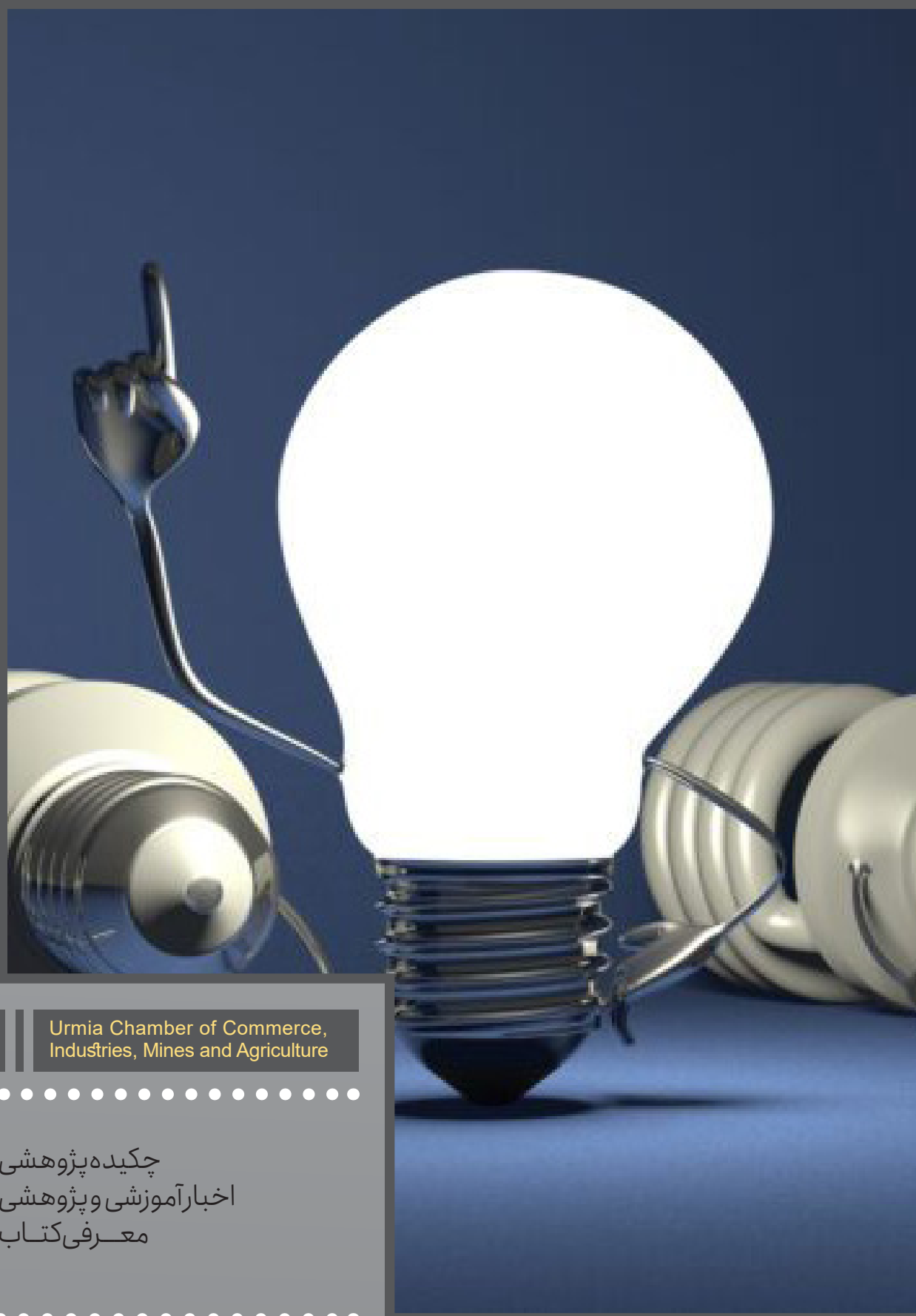
چالش‌ها و فرصت‌ها:

این طرح متناسب با عظمت خود، با چالش‌های زیادی نیز روبرو است. جدای از ابراز تردید برخی کشورهای طرفیت عملی چین برای پیاده کردن طرح که به تدریج با اقدامات این کشور در حال رفع شدن است، می‌توان به چالش‌های زیر اشاره کرد:

این طرح بسیاری از کشورهای آسیای جنوبی و آسیای مرکزی را که حوزه نفوذ سنتی دو قدرت بزرگ منطقه یعنی هند و روسیه هستند، درگیر می‌کند که موجب نگرانی این دو کشور است. علاوه بر هند و روسیه، ژاپن، آمریکا، کره جنوبی و همچنین سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی نیز از این طرح احساس نگرانی می‌کنند. نگرانی عمده این کشورها این است که افزایش ظرفیت‌های حمل و نقل بین چین و منطقه، عدم موازنه تجاری را بیش از پیش به نفع چین افزایش خواهد داد. راه حلی که چین برای این نگرانی ارائه کرده، این است که بخشی از برنامه‌های ابتکار کمر بند - راه را به سرمایه گذاری در صنایعی در کشورهای منطقه اختصاص دهد که توان صادرات به

افزایش همکاری میان دولت‌ها در زمینه ترخیص گمرکی، حرکت تدریجی به سوی تدوین قواعد استاندارد و همگرا در زمینه حمل و نقل بین المللی، تسریع در ایجاد زیرساخت‌های جدید در بنادر و ایجاد مسیرهای آبی - خاکی برای نقل و انتقال کالا، افزایش همکاری در زمینه فناوری اطلاعات در حوزه لجستیک دریایی، بهسازی زیرساخت‌های حمل و نقل هوایی و ایجاد بستر جامع برای همکاری در حوزه هوانوردی غیر نظامی، ارتقای همکاری در زمینه اتصال زیرساخت‌های انرژی و تضمین امنیت خطوط لوله انرژی، افزایش همکاری در زمینه ایمنی زنجیره عرضه، تسریع و تسهیل سرمایه گذاری و ایجاد مناطق سرمایه گذاری مشترک، افزایش همکاری در زمینه اکتشاف و توسعه منابع و میادین نفت و گاز، گسترش همکاری در صنایع نوظهور بویژه فناوری اطلاعات و گشودن بیشتر بخش

Urmia Chamber of Commerce,
Industries, Mines and Agriculture

چکیده پژوهشی
اخبار آموزشی و پژوهشی
معرفی کتاب

حوزه آموزش و پژوهش در این بخش چکیده مهمترین مقالات علمی و پژوهشی روز را در زمینه حقوق تجارت بین الملل، اقتصاد ایران، اقتصاد بین الملل، اقتصاد سیاسی، اقتصاد کشاورزی و روابط بین المللی، جهت آشنایی و بهره مندی مطالعاتی خوانندگان و پژوهشگران تدوین و درج نموده است. اطلاعات تکمیلی در حوزه آموزش و پژوهش اتاق ارومیه موجود می باشد.

ارائه چارچوبی در راستای پایداری پیمان های صنعت و دانشگاه

مقاله پژوهشی فصلنامه پژوهشهای بازرگانی دوره ۷۲، شماره ۸۰۱- شماره پیاپی ۸۰۱ مهر ۱۴۰۲، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

سلمان عیوضی نژاد

دکتری مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

بهمن حاجی پور

دانشیار، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

نبی الله دهقان

دانشیار دانشگاه صنعتی مالک اشتر، تهران، ایران

پیمان می تواند یک شیوه کاملاً مؤثر برای دستیابی به فرصت های استراتژیک جدید باشد اما علی رغم این موضوع، درصد بالایی از پیمان های راهبردی با شکست مواجه شده و به نتیجه ختم نمی شوند. یکی از حوزه هایی که شرکای حاضر در آن دارای تضادها و چالش ها زیادی بوده و عمدتاً ساختار حاکم دارای ثبات چندانی نیست پیمان های حاصل از صنعت و دانشگاه است که در پژوهش حاضر به دنبال شناسایی و سطح بندی عوامل مؤثر بر پایداری و ثبات پیمان های راهبردی در این حوزه بوده است. جامعه آماری پژوهش به دو بخش تقسیم شده است که بخش اول کلیه مقالات پذیرفته شده در پایگاه های معتبر بودند و در بخش دوم هم ۱۸ عضو هیات علمی دانشگاه از دانشگاه های دولتی کشور که سابقه اجرای طرح های پژوهشی را داشته اند مبنای مصاحبه قرار گرفتند. مبنای روش شناسی پژوهش هم در بخش اول مبتنی بر نظریه داده بنیاد چندگانه بوده و در بخش دوم هم از مدل سازی ساختاری تفسیری استفاده شده است. در بخش نظری سه مضمون اصلی شناسایی شد که عبارت اند از: مدیریت منابع انسانی، ساختار و مالکیت و صنعت. در بخش دوم این عوامل در فضای متناسب با صنعت و دانشگاه در ایران بومی سازی شدند که نهایتاً تعداد ۱۵ مضمون به عنوان مضامین اصلی در پایداری پیمان انتخاب شدند. در بخش نهایی پژوهش این عوامل مورد سطح بندی قرار گرفته شدند که سیستم حاکمیتی به عنوان مبنای اصلی پایداری پیمان انتخاب شد و در سطح آخر هم به ترتیب خروجی های ناملموس و اهداف متمایز و ناهمسو قرار دارند.

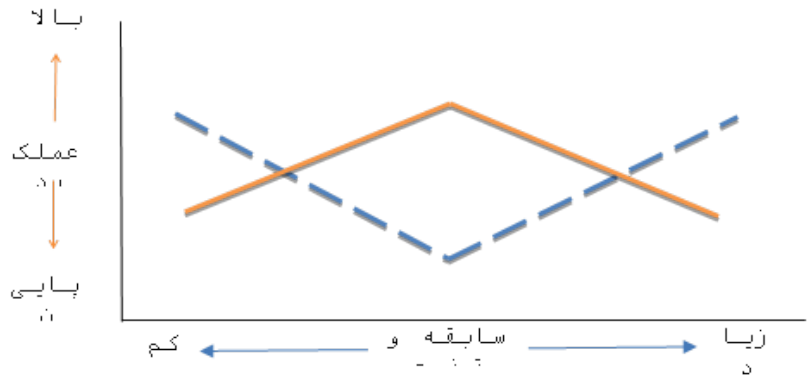

مرکز تحقیقات و نوآوری در بازاریابی و اقتصاد ایران

سونیامینی

Investigating the effect of entrepreneurial and participative strategy making processes on marketing performance on Iranian knowledge based companies

بررسی تأثیر فرآیندهای استراتژی سازی کارآفرینانه و مشارکتی بر عملکرد بازاریابی شرکت های ایرانی دانش بنیان

بودند لیکن نحوه استراتژی سازی آنها به روش مشارکتی انجام می شد، عموماً دارای سابقه کم و تنوع محصول کم بودند و یا اینکه سابقه آنها زیاد (بالای ۸ سال) و تنوع آنها نیز زیاد بود. ثالثاً: در بین شرکت های دارای فرآیند استراتژی سازی کارآفرینانه دارای عملکرد بالا، تنوع محصول و سابقه فعالیت آنها در حد متوسط بود. یعنی شرکت هایی که حدود ۵ تا ۸ سال سابقه داشتند و ۳ تا ۸ نوع محصول تولید می کردند، اگر دارای شاخص عملکرد بالایی بودند، فرآیند استراتژی سازی مورد استفاده در سازمان آنها اغلب کارآفرینانه بود. لازم به ذکر است برای حالت های دیگر از ترکیب تنوع محصول و سابقه فعالیت، نتایج متفاوتی از عملکرد وجود داشت که به دلیل عدم محصول نتیجه گیری از این سطح نمونه قابل اتکا نبود.

نمودار زیر نشانگر عملکرد بازاریابی شرکت های دانش بنیان در شرایط مختلف با لحاظ شاخص های تنوع محصول و سابقه فعالیت می باشد.

عملکرد بر اساس فرآیند استراتژی سازی کارآفرینانه
عملکرد بر اساس فرآیند استراتژی سازی مشارکتی

پیشنهادات

بر اساس یافته های این تحقیق می توان پیشنهادات زیر را ارائه داد:

۱- به مدیران و مسئولان سازمان ها پیشنهاد می شود به جای استفاده از فرآیند برنامه ریزی سنتی که از بالا به پایین صورت می گیرد از هر کدام از فرآیندهای استراتژی سازی کارآفرینانه یا مشارکتی استفاده کنند.

۲- به مدیران و مسئولان شرکت های دانش بنیان نوپا پیشنهاد می شود در تدوین استراتژی لازم برای سازمان خود از استراتژی سازی کارآفرینانه بیشتر بهره مند شوند.

۳- به مدیران و مسئولان شرکت های دانش بنیان دارای سابقه بیش از ۵ سال پیشنهاد می شود سعی کنند در اتخاذ تصمیمات نیز از نظرات و دیدگاه های کارکنان خود به خوبی بهره مند شوند.

محتوای استراتژی نتیجه فرآیند تدوین آن است. مکاتب مختلف، در علم مدیریت استراتژیک هرکدام راهکاری را برای ساخت استراتژیها پیشنهاد کرده اند که مهمترین آنها فرآیندهای کارآفرینانه و مشارکتی است که تفاوت بسیاری در استفاده از نظرات مدیران ارشد و کارکنان در سازمان دارند. هدف این پژوهش تعیین اثربخشی هرکدام از این فرآیندها در موفقیت عملکرد شرکت های دانش بنیان است. جامعه آماری این تحقیق تمامی شرکت های دانش بنیان مورد تأیید معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری اسلامی ایران است که بر اساس جدول کرجسی و مورگان، تعداد ۱۱۰ شرکت انتخاب و مورد تحلیل قرار گرفت. ابزار گردآوری اطلاعات از نمونه مورد مطالعه، پرسشنامه می باشد؛ که روایی و پایایی آن مورد بررسی قرار گرفته و تأیید شد. همچنین برای آزمون فرضیات، داده ها به روش رگرسیون مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفتند. یافته های تحقیق حاکی از اهمیت بکارگیری فرآیند استراتژی سازی کارآفرینانه و مشارکتی می باشد. لیکن اکثر شرکت های دانش بنیان نوپا برای موفقیت از فرآیند کارآفرینانه بهره جسته اند. پیشنهاد می شود پس از گذشت سال های ابتدایی تشکیل شرکت، فرآیند مشارکتی نیز در مسیر تدوین استراتژی شرکت مورد استفاده قرار گیرد.

بحث و نتیجه گیری

از مهمترین فرآیندهای استراتژی سازی مورد استفاده در سازمان ها، فرآیندهای استراتژی سازی کارآفرینانه و استراتژی سازی مشارکتی است. یافته های این تحقیق نشان داد که فرآیند استراتژی سازی کارآفرینانه نقش و تأثیر بیشتری نسبت به فرآیند مشارکتی در افزایش سطح عملکرد شرکت های دانش بنیان ایرانی دارد.

بعلاوه، با بررسی نتایج حاصل از نمونه مورد مطالعه و تحلیل آنها، مشاهده شد که:

اولاً: اکثر شرکت های دانش بنیان (حدود ۸۰٪) از فرآیند استراتژی سازی کارآفرینانه بهره می گیرند، یعنی رویکردهای استراتژیک بر اساس تصمیم یک یا چند نفر محدود اتخاذ می شود. ثانیاً: با بررسی عملکرد شرکت ها، مواردی که دارای عملکرد بالا

منطقه بندی کشور با رویکرد توسعه اشتغال پایدار

فصلنامه پژوهشهای بازرگانی دوره ۲۲، شماره ۸۵ا - شماره پیاپی ۸۵ا، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی مهر ۱۴۰۲

احمد تشکینی

دانشیار موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

مصطفی محمدی

هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

محمد علی فائضی راد

پژوهشگر موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

هدف این مقاله منطقه بندی شهرستان های کشور براساس شاخص های صنعتی، معدنی و تجاری به منظور رفع عدم توازن در توزیع فعالیت ها به منظور توسعه اشتغال پایدار کشور است. این موضوع به دلیل حرکت بالا و نابجای جمعیت بین استان ها و شهرستان های کشور، استقرار فیزیکی نامناسب برخی فعالیت های صنعتی و وجود ناترازی در زنجیره های تولیدی کشور شامل ناترازی در طول زنجیره تأمین و تولید اهمیت بالایی دارد.

این مقاله با در نظر گرفتن ۱۲ شاخص حوزه صنعت، معدن و تجارت، شهرستان های کشور را به چهار منطقه (محروم، کمتر برخوردار، عادی و توسعه یافته) با وضعیت های اشتغال صنعتی متفاوت تقسیم کرده است تا بتوان در هر منطقه، سیاست اشتغال و سیاست صنعتی متناسب آن را پیشنهاد داد. بر پایه نتایج این پژوهش، بیش از ۵۱ درصد از شهرستان های کشور در مناطقی با سطح محروم و کمتر برخوردار دسته بندی می شوند که نیازمند مشوق های خاص و ویژه جهت ایجاد انگیزه برای سرمایه گذاری است؛ از سوی دیگر، ۱۶ درصد شهرستان های مورد بررسی در این پژوهش، در منطقه ای دسته بندی شده اند که نیازمند سیاست های تعدیل کننده در توازن اشتغال منطقه است که منجر به تمرکززدایی و افزایش عمق بازار کار می شود.

چه میزانی از درآمد مالیات بر شرکت ها در استان آذربایجان غربی بهینه است؟ (کاربرد رهیافت پارامترهای زمان متغیر)

استاد راهنما

دکتر رضا محمدپور

استاد مشاور

دکتر احمد عزتی

دانشجو

افسانه علیپور

یکی از مهمترین تحلیلهای اقتصاددانان طرف عرضه، مفاهیم مربوط به منحنی لافر میباشد. موضوع اصلی منحنی لافر بیان این مطلب میباشد که دولت به منظور حصول درآمد مالیاتی بیشتر نباید نرخ مالیات بر درآمد را افزایش دهد. در حقیقت چنانچه نرخ مالیات از مقدار مشخصی تجاوز کند، این افزایش منجر به افزایش درآمد مالیاتی نخواهد شد. زیرا با افزایش بیش از حد نرخ مالیات، انگیزه برای کار و فعالیت کاهش خواهد یافت و آن نیز در کاهش تولید خود را نمایان خواهد ساخت و از آنجا که درآمد مالیاتی وابسته به درآمد کل هست، لذا درآمد مالیاتی دولت نیز کاهش می یابد. بنابراین به منظور افزایش درآمد مالیاتی اتفاقاً باید نرخ مالیات بر درآمد را کاهش داد تا با دادن انگیزه بیشتر، تولید زیادتر شود و درآمد مالیاتی دولت نیز افزایش یابد.

در تحقیق حاضر به بررسی این موضوع پرداخته شده است که در استان آذربایجان غربی بایستی چه نسبتی از تولید ناخالص داخلی به عنوان مالیات بر شرکتها اتخاذ گردد تا درآمد های مالیاتی استان بهینه گردد. لذا بدین منظور از داده های سالانه تولید ناخالص داخلی و درآمد مالیات بر شرکتها استان آذربایجان غربی طی دوره ۱۳۷۹ الی ۱۳۹۹ استفاده شده است. جهت برآورد الگو نیز از رهیافت پارامترهای زمان متغیر با رویکرد بیزین و زنجیره های مارکوف مونت کارلو استفاده شده است.

نتایج حاصل از برآورد منحنی لافر زمان متغیر در استان آذربایجان غربی نشان داد که نسبت درآمد مالیات بر شرکتها در استان تا قبل از سال ۱۳۹۶ بیشتر از نسبت بهینه خود بوده است و در سالهای ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ از مقدار بهینه خود کمتر میباشد. همچنین اختلاف این دو نسبت در سالهای ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ به حداقل خود رسیده است. همچنین هرگونه انحراف از مقدار بهینه منجر میشود که درآمد مالیاتی از مقدار حداکثر کننده خود فاصله بگیرد. در سالهای ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ که کمترین اختلاف بین نسبت درآمد مالیاتی استان و نسبت مالیاتی بهینه وجود دارد، اختلاف درآمد وصولی مالیاتی استان و درآمد مالیاتی بهینه نیز در حوزه مالیات بر شرکتها به کمتر از سایر سالها میباشد.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر کرد

رویکرد بخش خصوصی درباره قوانین و مقررات محل کسب و کار چیست؟

یا اصلاح رویه‌ها در اجرای احکام قانونی نائل شد. از دیگر یافته‌های گزارش، غلبه «مقررات» بر «قوانین» به عنوان عامل مختل‌کننده و مزاحم در فعالیت‌های اقتصادی است. نتیجه‌ای که از غلبه نقش و سهم «مقررات» و «اجرا» در ایجاد اختلال در محیط کسب و کار صورت‌بندی شده آن است که انجام فرایند مقررات زدایی، به معنای شناسایی «قوانین» محل کسب و کار و حذف آن‌ها، بهبودی قابل توجه و محسوس در محیط کسب و کار ایجاد نخواهد کرد. در مجموع، توصیه پژوهش آن است که تمرکز بخش خصوصی و نهادهای نمایندگی‌کننده فعالان اقتصادی، باید بر «مقررات» و «رویه‌ها و فرایندهای اجرایی» به عنوان عوامل محل کسب و کار باشد.

حکم درباره تأمین برق و یک حکم راجع به معافیت مالیاتی) در گفتار نخست مورد بررسی قرار گرفته است. گفتار دوم، به بررسی سه موضوع پرتکرار مطرح‌شده در کارگروه‌های تخصصی و کمیته‌های حمایت از کسب و کار و شورای گفت‌وگو، درباره موضوعات ارز، بیمه و تأمین اجتماعی، و نظام پیمان (پیمانکاری) اختصاص یافته است. یکی از یافته‌های تحقیق آن است که مطالبه بخش خصوصی در اغلب موارد، نه لغو یا حذف یک حکم قانونی، بلکه عمدتاً اجرا یا تصحیح نحوه اجرای آنهاست. بنابراین، نمی‌توان مقررات زدایی به معنای ساده‌شده حذف برخی مفاد قانونی را عامل بهبود دهنده محیط کسب و کار تلقی کرد. علاوه بر این، نمی‌توان با حذف یا لغو برخی از مفاد قانونی، به هدف اجرا

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران با همکاری شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی و کمیته حمایت از کسب و کار رویکردها و نظرات بخش خصوصی درباره قوانین و مقررات محل کسب و کار را بررسی و منتشر کرد.

چگونگی مواجهه بخش خصوصی با قوانین و مقررات محل کسب و کار گزارشی با عنوان «رویکردها و نظرات بخش خصوصی درباره قوانین و مقررات محل کسب و کار (براساس مستندات شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی و کمیته حمایت از کسب و کار)» منتشر شد.

مهم‌ترین سؤالاتی که تلاش شده در پژوهش حاضر به آن‌ها پاسخ داده شود این است که در وضعیت فعلی، قوانین و مقررات از منظر فعالان اقتصادی و صاحبان بنگاه‌ها، تا چه حدی به عنوان عوامل محل کسب و کار در حین فعالیت بنگاه‌ها تلقی می‌شوند؟ سؤال دیگر اینکه با پی بردن به جایگاه و میزان تأثیرگذاری هر یک از عوامل سه‌گانه قوانین، مقررات، و رویه‌های اجرایی (نظام اداری و بوروکراسی)، بخش خصوصی و نهادهای مرتبط باید چه تدابیری برای تأثیرگذاری بیشتر و برآوردن مطالباتشان اتخاذ کنند؟

انگیزه اصلی تدوین گزارش آن است که طبق برنامه‌های اعلام شده توسط مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب و کار، به عنوان دبیرخانه هیأت مقررات زدایی و بهبود محیط کسب و کار (مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی) قرار است مقررات زدایی از صرف مجوز زدایی فراتر رفته و قوانین و مقررات محل کسب و کار یعنی احکام قانونی و مقرراتی فراتر و گسترده‌تر از مجوزها نیز مورد بررسی قرار گیرد و در صورت تشخیص محل بودن آن‌ها، پیشنهاد حذف آن‌ها در قالب‌های مقتضی ارائه شود. فراتر رفتن از حوزه مجوزها در فرایند مقررات زدایی، مستلزم دانش، تسلط و تلاش دو چندان و البته مواجهه با موانع و دشواری‌های بسیار عمیق‌تر و بنیادی‌تر است.

برای ارائه پاسخ‌هایی به سؤالات پیش‌گفته و تلاش برای ترسیم نقشه راهی برای نهادهای نمایندگی‌کننده بخش خصوصی و تعاونی در ادامه فرایند مقررات زدایی، گزارش در سه گفتار به این شرح تنظیم شده است: (۱) تحلیلی از مطالبات و نظرات بخش خصوصی راجع به قوانین و مقررات؛ (۲) تحلیل مسائل و مشکلات مطرح‌شده توسط بخش خصوصی در موضوعات ارزی، بیمه و تأمین اجتماعی، و پیمان؛ و (۳) جمع‌بندی و نتیجه‌گیری. چهار حکم قانونی (سه

مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه برگزار می‌کند:

المیاد بین‌المللی خاورمیانه‌شناسی

مهلت ثبت نام: تا روز شنبه پنجم اسفند ۱۴۰۲

مواد آزمون: مجموعه کتب مندرج در سایت و کانال پژوهشکده مطالعات پیشرفته خاورمیانه به نشانی: [@Imessiran](http://www.cmess.ir)

نحوه آزمون: تستی - تحلیلی به سباق سازمان سنجش + مصاحبه

پاداش دو نفر اول:

- دعوت به همکاری مقیم در پژوهشکده مطالعات خاورمیانه
- جایزه نقدی، تندیس یادبود المیاد

واجدین شرایط ثبت نام:

- دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد
- دانشجویان دکتری و بالاتر از همه رشته‌ها

◀ جزئیات دقیق در سایت و کانال مرکز اعلام گردیده است.

زیر نظر: شورای علمی پژوهشکده مطالعات پیشرفته خاورمیانه

زمان: پنجشنبه ۱۷ اسفندماه ۱۴۰۲، ساعت ۹ صبح

مکان: مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه

۲۵ سال پس از تاسیس؛ چرا گوگل به ابر قدرت مجازی تبدیل شده است؟

صنعت فناوری است. شرکت گوگل نیز با ۵۱ میلیون و ۷۵۰ هزار یورو در سال ۲۰۲۲ بیشترین بودجه را در این امر «سرمایه‌گذاری» کرده است.

فلیکس دافی، کارشناس امور لابی‌گری که مطالعاتی را در مورد قدرت لابی‌گری شرکت‌های بزرگ فناوری مانند گوگل منتشر کرده است، می‌گوید: «ما متأسفانه نمی‌دانیم شبکه ارتباطات گوگل در بخش سیاست در اتحادیه اروپا واقعاً چقدر بزرگ است. با این حال گوگل با شبکه‌های لابی خود تلاش می‌کند میزان تأثیرگذاری بر سیاست را به نفع خود افزایش دهد.»

اتهامات سوء استفاده از قدرت گفته می‌شود گوگل در سال‌های اخیر بارها از موقعیت برتر خود در بازار سوء استفاده کرده است. در سال ۲۰۱۸ دادگاه عالی اروپا گوگل را به دلیل نقض قوانین ضد انحصار به جریمه بی‌سابقه‌ای بالغ بر نزدیک به ۴ میلیارد دلار محکوم کرد.

به گفته فلیکس دافی، قدرت گوگل «سم برای دموکراسی» است. او تصریح می‌کند: «مشکل این است که شرکت‌های بزرگ فناوری مانند گوگل، قدرت اقتصادی خود در بازار را به قدرت سیاسی تبدیل می‌کنند.»

این کارشناس امور لابی‌گری خواستار تجزیه شرکت‌های بزرگ فناوری مانند گوگل شده است. او معتقد است که در این صورت گوگل دیگر قادر نخواهد بود نتایج جستجو برای کاربران را به نفع خود به تجارت تبلیغاتی مرتبط کند و این رویکرد نیز رفته رفته در عرصه سیاست رایج شده است.

است. ارزش بورس این شرکت در حال حاضر ۱۴۰۰ میلیارد دلار است.

■ نفوذ بی نظیر اقتصادی

گوگل با این شرایط به نفوذ فوق‌العاده‌ای در عرصه اقتصادی دست یافته است. رده‌بندی نتایج جستجوی موضوعات کاربران در اینترنت بر اساس تصمیم و تعیین این شرکت، به آنها نشان داده می‌شود.

گوگل در سال‌های نخست فعالیت خود عمدتاً به دلیل نحوه تنظیم و مرتب‌سازی نتایج جستجو، موفق بود. اما حال این شرکت با ارائه ترکیبی از تبلیغات در کنار نمایش نتایج جستجوی کاربران، به ثروت چشمگیری دست یافته است.

گفته می‌شود مشتریان گوگل با پرداخت هزینه می‌توانند جایگاه خود را در لیست رده‌بندی نمایش نتایج جستجوی یک کلمه کلیدی خاص توسط کاربران، تعیین کنند.

دیترک لوندوفسکی، استاد سیستم‌های اطلاعاتی در دانشگاه دویسبورگ-اسن در آلمان در این زمینه به شبکه ZDF آلمان می‌گوید: «ما در بررسی‌هایمان متوجه شدیم که اکثر کاربران آلمانی نمی‌توانند بین تبلیغات و نتیجه جستجو، تفاوت قائل شوند. این نکته می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر نظرات اجتماعی داشته باشد.»

■ نفوذ گوگل در عرصه سیاست

بر اساس گزارش‌ها، بیشترین هزینه‌های لابی‌گری در عرصه سیاست اتحادیه اروپا مربوط به

ابزار اینترنتی گوگل از زندگی شهروندان جهان جدایی‌ناپذیر شده است. این شرکت چه تأثیری بر امور روزمره اجتماعی مردم دارد و چگونه می‌توان رشد آن را توضیح داد؟

۲۵ سال پیش، وقتی گوگل توسط بنیان‌گذاران آن، لری پیج و سرگئی برین راه‌اندازی شد، تنظیم موج داده‌ها در اینترنت هدف اصلی این نرم‌افزار بود.

در حالی که فعالیت گوگل به عنوان جستجوگر داده‌ها در فضای مجازی همچنان بر روی این محور متمرکز است، این سرویس اکنون حدود ۱۰۰ هزار ماموریت جستجو را در ثانیه پردازش می‌کند. گوگل در حال حاضر با ۹۲ درصد سهم بازار، پرکاربردترین نرم‌افزار جستجوگر اینترنتی در جهان است. با توجه به این آمار، گوگل را می‌توان در این بخش عملاً بی‌رقیب طبقه‌بندی و ارزیابی کرد.

یکه تازگی ابزار گوگل در بازار اینترنت، قدرت بی‌نظیری را برای این شرکت در عرصه‌های مختلف اجتماعی، علمی، سیاسی و اقتصادی محیا کرده است.

گوگل فراتر از فقط یک «موتور جستجو» است. مجموعه محصولات گوگل سرویس‌های دیگری مانند یوتیوب، اندروید و گوگل مپ را نیز ارائه می‌دهد.

گوگل با ترکیب این محصولات و نیز با محتوای متفاوت آن، جایگاه انحصاری قدرتمندی را در جهان به خود اختصاص داده است. به لطف این سرویس‌ها، شرکت مادر گوگل، Alphabet، به یکی از باارزش‌ترین شرکت‌های جهان تبدیل شده

برای کند کردن روند پیری چای بنوشید

پلی فنل ها، ماده فعال زیستی موجود در چای، احتمالاً در تنظیم سیستم ایمنی، سوخت و ساز و عملکرد شناختی نقش دارند از خواص نوشیدن چای بسیار شنیده ایم و گاه نوشیدن تنها یک استکان چای خستگی مان را در برده و آرامش بر ایمان به ارمغان آورده است اما حالا متخصصان حوزه سلامتی می‌کوشند تا راز نهفته چای یعنی «خاصیت ضد پیری» آن را آشکار کنند.

بر اساس پژوهشی که در دانشگاه سیچوان در چنگدو چین انجام شد، نوشیدن سه فنجان چای در روز می‌تواند طول عمر را افزایش می‌دهد. دانشمندان در این پژوهش، روی پنج هزار و ۹۹۸ بریتانیایی ۳۷ تا ۷۳ ساله و همچنین هفت هزار و ۹۳۱ نفر در چین که سنشان بین ۳۰ تا ۷۹ سال بود، مطالعه و بررسی کردند. از شرکت‌کنندگان سوال شد که آیا چای سیاه، سبز، زرد یا چای سنتی اولانگ (نوعی چای سنتی در چین) می‌نوشند و اینکه در روز چند فنجان چای مصرف می‌کنند. همچنین با کنار هم گذاشتن درصد چربی بدن، کلسترول و فشار خون، سن بیولوژیکی هر شرکت‌کننده را محاسبه کردند. به گزارش نیویورک پست، با توجه به اینکه این پژوهش صرفاً «مشاهده‌ای» بود، محققان نتوانستند اثبات کنند که نوشیدن چای روند پیری زیستی (بیولوژیکی) را کند می‌کند؛ با وجود این، افرادی که دائم چای می‌نوشیدند، نشانه‌هایی از کندتر شدن روند پیری نشان دادند. اکثر این افراد مرد بودند، رژیم غذایی سالم‌تری داشتند، الکل مصرف می‌کردند و کمتر با اضطراب و بی‌خوابی مواجه بودند.

به گفته محققان، نوشیدن حدود سه فنجان چای یا شش تا هشت گرم برگ چای در روز، ممکن است مشهودترین مزایای ضد پیری را عرضه می‌کند. طبق نتایج محققان، مصرف متوسط چای در میان مصرف‌کنندگان دائمی

این نوشیدنی، قوی‌ترین فواید ضد پیری را به همراه داشت و در کسانی که نوشیدن چای را متوقف کردند، نشانه‌های پیری افزایش یافت.

محققان بر این باورند که پلی فنل ها، ماده فعال زیستی در چای که باکتری‌های روده را تعدیل می‌کند، احتمالاً در تنظیم سیستم ایمنی، سوخت و ساز و عملکرد شناختی نقش دارند. آن‌ها همچنین خاطر نشان کردند که فلاونوئیدها (نوعی پلی فنل که چای غنی از آن است) می‌توانند طول عمر کرم‌ها، کک‌ها و موش‌ها را افزایش دهند.

البته محققان در این پژوهش نوع خاصی از چای، دمای این نوشیدنی و اندازه فنجان را بررسی نکردند. آن‌ها همچنان در حال پژوهش در این زمینه‌اند و تاثیر چای بر بیماری‌های مربوط به افزایش سن مانند بیماری‌های قلبی عروقی، دیابت، زوال عقل و برخی انواع سرطان‌ها را بررسی و مطالعه می‌کنند.

مصرف روزانه مولتی ویتامین زوال عقل را کند می‌کند

زنان، این کشف را «هیجان‌انگیز» توصیف کرد. سسو گفت: «درک عملکردی که نشان می‌دهد مصرف روزانه مولتی‌ویتامین در برابر کاهش حافظه و کاهش قدرت شناختی نقش محافظتی دارد، بسیار حیاتی است. درک این نکته که مولتی‌ویتامین‌ها با تمرکز بر وضعیت تغذیه و عوامل دیگر مربوط به پیری این تغییر را رقم می‌زنند، اهمیت دارد.»

به نوشته نیویورک پست، یک دندانپزشک نیز به تازگی درباره اهمیت بهداشت دهان و دندان و تاثیر آن در جلوگیری از زوال ذهنی سخن گفته است. این دندانپزشک همچنین بر نقش تمرین بدنی در پیشگیری از چنین بیماری‌های عصبی تاکید کرد.

بنابراین، داشتن شیوه زندگی سالم و فعالیت بدنی می‌تواند بر کاهش قدرت شناختی مغز تاثیر مثبتی داشته باشد و مانع آن شود.

به گزارش نیویورک پست، نتایج جدیدی هم در نشریه آمریکایی تغذیه بالینی منتشر شده است که نشان می‌دهد مصرف روزانه مولتی‌ویتامینی که حاوی ۲۰ ماده مغذی اساسی است مانع از دست دادن حافظه و کاهش قدرت شناخت مغز می‌شود.

این پژوهش بیش از دو سال به ارزیابی ۵۷۳ نفر پرداخته است. افرادی که مولتی‌ویتامین مصرف می‌کردند، در مقایسه با کسانی که دارونما داشتند، پیشرفت قابل توجهی در توانایی برای یادگیری، ذخیره و فراخواندن اطلاعات نشان دادند.

محققان همچنین پیشرفت‌هایی را در زمینه جهت‌گیری، توجه، سلیس بودن زبان و توانایی‌های مرتبط با آن - که استانداردهای جهانی قدرت شناختی محسوب می‌شوند - مشاهده کردند.

هاوارد سسو، یک پژوهشگر در بیمارستان

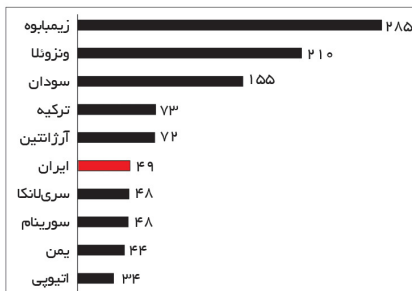
کاهش قدرت شناختی مغز، یکی از اولین نشانه‌های مرتبط با زوال عقل و آلزایمر است که حدود ۵۵ میلیون نفر در سراسر جهان را درگیر کرده است با توجه به پژوهش جدید بیمارستان عمومی ماساچوست، مصرف روزانه مولتی‌ویتامین می‌تواند تا دو سال مانع زوال قدرت شناختی مغز شود.

به گفته سازمان جهانی بهداشت، کاهش قدرت شناختی مغز یکی از اولین نشانه‌های مرتبط با زوال عقل و آلزایمر است که حدود ۵۵ میلیون نفر در سراسر جهان را درگیر کرده است.

شیراگ ویاس، نویسنده ارشد این پژوهش، می‌گوید: «کاهش قدرت شناختی یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های سلامت در میان افراد مسن است و مصرف روزانه مولتی‌ویتامین می‌تواند به عنوان یک راهکار بالقوه و مفید برای کند کردن کاهش قدرت شناختی به کار رود.»

▲ بحران مالی ۲۰۰۸ که جرعه انفجار آن با ورشکستگی بانک لمان برادرزده آمریکا زده شد، باعث تحول در علم اقتصاد کلان و تغییر در وظایف بانک‌های مرکزی شد. از جمله اینکه وجه «سیاست‌های احتیاطی» به دوگانه «سیاست مالی» و «سیاست پولی» در اقتصاد کلان افزوده شد.

▲ برای اینکه بدانید چه اندازه تورم برای ما ایرانیان مهم است، می‌توانید به این نمودار دقت کنید که نشان می‌دهد کدام کشورها در سال ۲۰۲۲ بالاترین تورم را داشته‌اند. ایران در جایگاه ششم کشورها دارای بالاترین نرخ تورم و در کنار کشورهایی چون سودان، یمن، ونزوئلا، زیمبابوه و... قرار دارد.

با تغییر دستورکار بانک‌های مرکزی و تحولی که در سیاست‌های پولی و مالی رخ داد، تورم به یک مساله حل شده در دنیای اقتصاد تبدیل شد. تورم و علل آن از سوی عالمان اقتصاد شناسایی و حل شد و هدف‌گذاری تورم برای ایجاد ثبات اقتصادی یک تکلیف مهم برای بانک‌های مرکزی دنیا شد. با این حال ما نه از تجربه دنیا درس آموزی کردیم و نه بعد از نزدیک به پنج دهه توانستیم از چالش‌های مکرر خودمان تجربه‌اندوزی کنیم.

مفهوم تورم به معنای رشد مستمر و موزون قیمت‌های محقق شده است. تورم یک سال، برآیند میلیون‌ها معامله‌ای است که در آن سال انجام گرفته؛ یعنی تورم نرخ رشد مستمر شاخص قیمت آن دسته از کالاها و خدمات مصرفی است که عموم مردم خریداری می‌کنند. پس تعداد افرادی که در رای‌گیری روزانه قیمت‌ها شرکت می‌کنند باید قاعده جامعه را پوشش بدهد.

■ چرا باید خواند؟

کتاب هدف‌گذاری تورم و ثبات اقتصادی، فارغ از اینکه می‌تواند برای یک جامعه تورم‌زده مفید باشد و درس‌های تورم را برای سیاستگذاران، اقتصاددانان، دانشجویان، روشنفکران و عموم مردم بازخوانی کند، مبتنی بر سال‌ها تحقیق در زمینه پیشرفت‌های پولی و مالی است که در بخش تحقیقات اقتصادی موسسه آلیانتس صورت گرفته است. نتایج این تحقیقات به صورت دو سخنرانی در دانشگاه یوهان ولفگانگ گوته در فرانکفورت و همچنین کنفرانس بین‌المللی اقتصاددانان بانک‌های تجاری ارائه شده است.

درک تورم

چرا باید کتاب «هدف‌گذاری تورم و ثبات اقتصادی» را خواند؟

رضاطهماسبی

۲۰۲۲ در دنیا بندازیم. زیمبابوه، ونزوئلا، سودان، ترکیه، آرژانتین، ایران، سریلانکا، سورینام، یمن و اتیوپی ۱۰ کشوری هستند که در سال گذشته میلادی نرخ‌های تورمی بین ۳۴ (اتیوپی) تا ۲۸۵ درصد (زیمبابوه) داشته‌اند. ایران با ثبت تورم ۴۹ درصدی ششمین کشور در رتبه‌بندی کشورهایی با تورم بسیار بالاست. اغلب این کشورها یا مانند زیمبابوه و ونزوئلا از بی‌ثباتی سیاسی و هرج و مرج بسیار بالا رنج می‌برند. آرژانتین مانند ما تورم تاریخی بالا دارد و ترکیه کشوری است که به تازگی به دلیل اصرار بر سیاست‌های پولی نادرست به این فهرست اضافه شده است.

در این کشورها خبری از ثبات اقتصادی نیست و ولخرجی دولت‌ها و کسری بودجه‌شان معمولاً بالاست. در حالی که نرخ تورم در اغلب کشورها یک‌رقمی و کمتر از پنج درصد است. در سال ۲۰۲۲ که اقتصادهای توسعه‌یافته مخارج بالایی در دوران کرونا متحمل شدند، نرخ متوسط تورم در دنیا به حدود ۸ تا ۹ درصد رسید اما همچنان تک‌رقمی است. ضمن اینکه اغلب این اقتصادها با کنترل سیاست‌های پولی و استفاده از ابزاری مانند نرخ بهره در سال ۲۰۲۳ نرخ‌های پایین‌تری را تجربه خواهند کرد و پیش‌بینی می‌شود که متوسط نرخ تورم در دنیا به حدود شش درصد برسد. کنترل تورم در اقتصادها در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ میلادی رخ داد. بعد از اینکه با افزایش شدید قیمت نفت در بازارهای جهانی و تبانی صادرکنندگان نفت مانند ایران و عربستان در دهه ۱۳۵۰ خورشیدی باعث شد تورم اقتصادهای توسعه‌یافته که وابستگی زیادی به نفت و انرژی داشتند، بسیار بالا برود همه دنیا به فکر علاج تورم افتادند و از همان زمان

در سراسر پهنه کشور ایران، امروز کمتر شهروندی است که کلمه تورم دیگر به ذهنش آشنا نباشد؛ عموم ایرانیان اگرچه نتوانند تورم را به صورت دقیق تعریف کنند و سازوکارش را تشریح می‌دانند که تورم هرچه هست و نیست، ارتباطش با افزایش قیمت کالاهاست؛ مساله‌ای که چندین دهه است با گوشت و پوست و استخوان خود آن را درک کرده‌اند. همگی می‌دانند که اقتصاد کشورشان مدت بسیار زیادی است که درگیر یک تورم بالاست و برای همین است که هر سال قیمت‌ها نسبت به سال قبل و هر ماه نسبت به ماه قبل، رشد می‌کند و بالا می‌رود اما نمی‌توانند درک کنند که چرا سیاستگذاران و تصمیم‌گیران کشورشان در مقابل کنترل تورم تا این اندازه ناتوان‌اند در حالی که اغلب آنها امروز این آگاهی را دارند که قیمت کالا و خدمات در دیگر کشورها با گذر سال‌ها نیز تغییر بسیار اندکی می‌کند. بیشتر ما این جمله را از زبان حجاج‌خانه خدا شنیده‌ایم که مثلاً یک قوطی نوشابه طی سال‌ها قیمتی برابر یک ریال داشته و تغییر نکرده است در حالی که در کشور ما از کرایه تاکسی و اتوبوس گرفته تا قند و شکر و نوشابه و بنزین و ارز و طلا با جهش‌های متناوب و بزرگی روبه‌رو بوده است، چرا که ما «تورم» داریم؛ اما چرا دیگر کشورها تورم ندارند؟

■ تورم‌زده‌ها

برای اینکه بدانیم در دورانی که تورم به عنوان یک درد علاج‌شده در دنیا شناخته می‌شود، وضعیت کشور ما چگونه است می‌توانیم نگاهی به کشورهایی با بالاترین نرخ تورم در سال

اصول تأمین مالی تجاری

کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) برای نخستین بار کتاب «اصول تأمین مالی تجاری» را چاپ و روانه بازار کتاب کرده است. این کتاب توسط «فریده تذهیبی»، دبیر کمیسیون بانکی کمیته ایرانی ICC و عضو گروه تهیه متن این رهنمود، ترجمه شده است و دو عضو کمیسیون بانکی کمیته ایرانی ICC، «فیروزه مزدا» و «بهرام زنگنه» ویراستاری آن را بر عهده داشته‌اند.

یکی از مسائلی که از دهه نود میلادی توجه جامعه مالی جهانی را به خود جلب نمود این است که جنایتکاران نتوانند از طریق سیستم‌های مالی درآمدهای حاصل از جرم خود را با استفاده از شهرت سیستم بانکی وارد چرخه مالی نموده و آن را برای ارتکاب جنایت مالی دیگر یا تروریسم به کار گیرند. سازمان ملل و دیگر گروه‌های بین‌المللی از جمله بانک تسویه بین‌المللی به تنظیم ضوابطی در این باره پرداختند. سازمان FATF (Financial Action Task Force) که ابتدا توسط گروه کشورهای هفت‌گانه تشکیل شد گسترش یافت و با تنظیم چهل توصیه خود در واقع سازمان استانداردگذار برای مقررات مربوطه قرار گرفت. توصیه‌های سازمان (FATF) به استاندارد جهانی مبارزه با پول شویی و جنایات مالی معرفی شد. کتاب «اصول تأمین مالی تجاری» در قطع رحلی و در شمارگان ۱۲۰۰ نسخه به چاپ رسیده است. جهت کسب اطلاعات بیشتر و سفارش خرید با دبیرخانه کمیته ایرانی ICC (شماره تماس ۸۸۳۰۶۱۲۷) تماس حاصل نمایید.

یکی از مسائلی که از دهه نود میلادی توجه جامعه مالی جهانی را به خود جلب نمود این است که جنایتکاران نتوانند از طریق سیستم‌های مالی درآمدهای حاصل از جرم خود را با استفاده از شهرت سیستم بانکی وارد چرخه مالی نموده و آن را برای ارتکاب جنایت مالی دیگر یا تروریسم به کار گیرند. سازمان ملل و دیگر گروه‌های بین‌المللی از جمله بانک تسویه بین‌المللی به تنظیم ضوابطی در این باره پرداختند. سازمان FATF (Financial Action Task Force) که ابتدا توسط گروه کشورهای هفت‌گانه تشکیل شد گسترش یافت و با تنظیم چهل توصیه

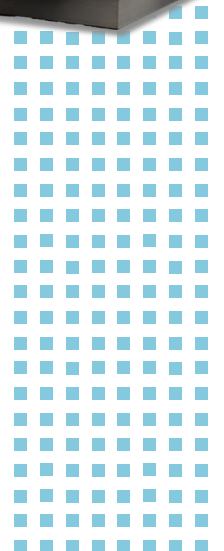
رویه‌های بین‌المللی عملیات بانکی (ISBP)

کمیته ایرانی ICC کتاب «رویه‌های بین‌المللی عملیات بانکی (ISBP) را که توسط «فریدون شیرازی»، کارشناس کمیسیون بانکی کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی ترجمه شده، روانه بازار کرده است. هدف از انتشار این نشریه آن بود که چگونگی روبرو شدن با مسائل مرتبط با UCP ۶۰۰ را شناسایی کنند. با جمع‌آوری تجربه‌های به دست آمده در طی این چند سال مشخص شد که افزودن چه نکته‌هایی موجب شفاف‌سازی در متن می‌گردد.

چگونگی استفاده درست از مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP ۶۰۰) یکی از اهداف اتاق بازرگانی بین‌المللی است. لذا این مجموعه به منظور تفسیر درست این مقررات، «رویه‌های بین‌المللی عملیات بانکی» (ISBP) تدوین گردید. این مجموعه شامل گردآوری رویه‌های بانکی است که در هنگام کار با اعتبار اسنادی مشمول UCP ۶۰۰، باید رعایت شود.

رویه‌های بین‌المللی عملیات بانکی، با ارائه جزئیات و طرح نمونه‌هایی که باید در تهیه و تنظیم اسناد مختلف تجاری (سیاهه‌ها، اسناد حمل، اسناد بیمه، گواهی مبدأ و...) مورد توجه قرار گیرد، نشان می‌دهد که اصول و مفاد UCP ۶۰۰ برای رسیدن به نتیجه دلخواه چگونه باید استفاده شود. رویه‌های بین‌المللی عملیات بانکی، حتی متن اسناد را نیز که در UCP ۶۰۰ به روشنی تعریف نشده، اعلام می‌دارد.

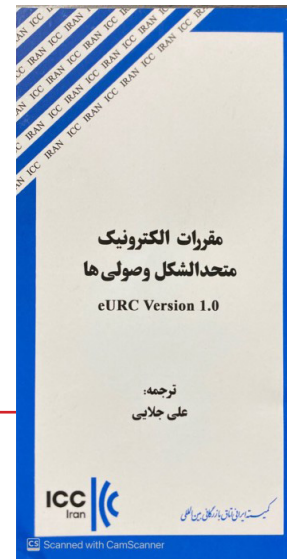
مقررات الکترونیک متحد الشكل وصولی ها

این کتاب با همکاری علی جلابی بعنوان مترجم و ویراستاری فریدون شیرازی در سال ۱۴۰۱ به تعداد ۱۰۰۰ نسخه به چاپ رسید.

اتاق بازرگانی بین المللی با تکیه بر اصل گسترش تجارت در اقصی نقاط جهان و با داشتن نگرشی تسهیل گرانه به این امر، همواره نگاه ویژه‌ای به وصولی ها به عنوان یکی از پرکاربردترین روش های پرداخت داشته است.

برکسی پوشیده نیست که در جهان امروز، با توجه به حرکت رو به رشد ارتباطات در بستر ادوات الکترونیکی، مقررات نیز مانند کلیه مناسبات دیگر بشری نیاز به همگام شدن با این تحولات دارند.

به همین دلیل در طی فرایندی چند ساله و علیرغم محدودیت های پدید آمده در اثر همه گیری بیماری کرونا، اتاق بازرگانی بین المللی توانست با حداکثر آرای اعضا، مقررات متحد الشكل الکترونیکی وصولی ها را مصوب و منتشر نماید.

یکصد و سیزدهمین شماره فصلنامه علمی مطالعات خاورمیانه در پاییز ۱۴۰۲ منتشر شد

ویژه نامه‌ای با محوریت روندهای فکری در خاورمیانه
برخی مقالات این شماره عبارتند از:

- سخن فصل؛ دورنمای رقابت بر سر گذرراه های راهبردی غرب آسیا

سید حسین موسوی

- النهضه تونس؛ تحول دموکراتیک یا عدول از اسلام گرایی

بهرام اخوان کاظمی، سید جواد صالحی، فریبز ارغوانی
پیرسلامی، مظفر حسنون

- علل گرایش اسلام گرایی تونس به سکولاریسم سیاسی با تأکید بر جنبش النهضه

زهرا رضانی، حمید احمدی

- آسیب شناسی اندیشه ورزی سیاسی در خاورمیانه با تأکید بر ایران

علی اکبر علیخانی

- معرفی فردپیدا شناسی سیاسی خاورمیانه با بازنگری در شاه گزاره سنت/تجدد

محمود ایرانی فرد، راضیه شامخ نیا

- مناقشات فمینیستی خاورمیانه در گردونه گذار از اسلام گرایی به پسا اسلام گرایی

ندا حاجی وثوق، علی اصغر داودی

- نسبت فاشیسم و اسلام گرایی رادیکال (نمونه داعش)؛ بحثی نظری با تمرکز بر نظریه لاکوئر
- سید عبدالامیر نبوی، نوزن اعتضاد السلطنه، سید محسن موسوی زاده جزایری
- هوش مصنوعی و آینده رقابت های منطقه ای خاورمیانه
- حدیث همتی، فرزاد رستمی، قدرت احمدیان
- بررسی تاثیر گفتمان انقلابی اخوان المسلمین در به چالش کشیدن گفتمان دینی پادشاهی های سنتی عربی؛ مطالعه موردی جنبش «الصحوة الاسلامیه» عربستان سعودی در ابتدای دهه ۹۰ میلادی
- مجید امیری، آریا برزن محمدی
- سردبیر؛ دکتر حمید احمدی
- سردبیر ویژه این شماره؛ دکتر عبدالامیر نبوی
- صاحب امتیاز؛ مرکز پژوهش های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه